

18195

שכר
חוד

26-1-3

18195

4738

No.

בית הספרים ע"ה המחקר היים ז"ל, ווארשא		
המספר		
26	3	3
ארון	שורה	מספר

הספרי הראשית להורח ישראל ע"י שבת חשבי למעלה		
№		
ארון	שורה	מספר

H: 1151, XVIII

18195

הסכמת

רבינו הגדול בדורו, לכל בית ישראל אור בהילו כרו, קדוש ישראל!
ואורו, אדוכנו מורנו מאורנו, מאור הגולה וריש גולה, אב"ד
ור"מ (בעל המחבר תשובות האהובות, נודע ביהודה חלק א' וחלק
ב') וחדושי הלכות גדולות, על מה"פסחי, ציון לנפש חיה) בפירוש
בית דינו הגדול הרבני המאורות הגדולי דקהלתינו.

כתוב זאת זכרון בספר, שנחא דהאי מרבנן הדומה לעומר
ובידו מגלת ספר, ובו אמרי ספר, משיפרי דשיפרי.

ומימר שפיר קאמר, דורש כמין חומר, לבאר כל חמירא דאיכא ברשות
הטופל ברשת — היכר הצא לגשת, וכוכן חליו עליהר של קשת, חליו
חליו גבור, ויכרו של אדם מתגבר, והאי מרבנן בדבריו הערבים לבו של
חוטא משער, ישיב לב בנים לאביהם שנשמים להתחבר, ויתאונן על
חטאיו גבר, ובתשובה שלימה ישוב על כל פרשת העובר, ולבו יהי לב
גבר, הוא כבוד אהו תלמידי המובהק, הרב הגדול, חכים טובא,
וטוב כמי לדרשה, כבוד שמו מהו"ר אל עזר פלעקלס כ"י, חד
מבית דיני הגדול, ב"ד מו"ש, שה"אצ"ד ור"מ בק"ק גומיין, וכבר
דרש דרש פה, צנתי כנסיות, וקנה שם טוב, כי כל דבריו ערבים
ומחוקים מדבש ונופת לופים, ותמיד אליו כאספי, ועומדי לפופים,
ודבריו ככנס' בלב השומע, שומע ומותיב, להיות תב בתו צתא, ואינו
דומה שמישה לראי, עיני ראו דבריו כהוצים במגלת ספר, והדברים
ראוים לחקקם בספר, ולקבצם בדפוס, כי כל דבריו ברעם ובחצונה,
ובלשון נח ונקי, ה' אלהים נתן לו לשון למודים, והדברים שוים לכל
בפש, ובעלי הבתי, יהי להם לבחת, בעתות הפכאי, לעיין בדבריו
הנעימים, המושכים לב הקורא, בקריאה של חבה, חבת הקודש,
ולא יאצדו זמנם בדברי בטלה, ובספרי חילונים, אשר ידברו בלעני
ספה, ובלשון אחרת, אשר הם בעו"ה צרעת ממארת, ועשתה
המספחת, כאש קודחת, השחפת והקדחת, לבו בנס שמעו לי הלא
טוב לכם מלא כף בחת, דברי החבור הזה אחת לאחת, הטבל לרק
ומומר לקחת, קחו מוכנו ואל תחובו על הבסף, חזק ואמץ היד הגב
המחבר

הסכמה

המחבר , ויקוים עץ החיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר , ותזכו
לכבוד ועושר , דבריהם לה לכבוד התורה ויראה , בצירוף צ"ד הגדול
הרבנים צ"ד מו"ש יוסף ד"ר ג' סיון תקמ"ה לפ"ק פראג

הק' יחזקאל סג"ל לגדא

הק' מיכאל בכרך

הק' יעקב גינצבורג

קול קורא ואומר!

אנשי צרתי, אוהבי חמת! הבו אזיככם ושמעו! יראת ה'
אלמדכם, אכחנו בית ישראל, כרתנו צרית עולם, לשמור
ולעשות את כל דברי תורה שכתב, ותורה שנע'פ, וכל הכומר במנוח
אחת מן המלות, הן מהתורה שכתב, הן מקבלת רבותינו חכמי תלמוד
ז"ל, או על פירושמן הפירוש', דרוש' לכל חפניהם, אפי' על דקדוק
אחד וק"ו א', שהתורה נדרשת בהם, האיש הוא און לו חלק לעו"הב,
ולית לי' חולקא באלהא דישראל, ולא יזכר בו שם ישראל עוד, ולא
בהלכות ודינים בלבד, אשר הן לחיוב ולפטור, לאיסור ולהיתר, לטמא
ולטהר, אלא כל מה שאמרו חכמים וחידותם, רבותינו בעלי האגדה,
אף לפעמים הדברים פשוטי' רחוקי' מדעת, וענינים זרים, משכל
המהיר, אבל כשיסתכלו בהם, חכמים השלימי', הסתכלת השכלי, במטיב
הגיון, בזך הרעיון, יאירו כגד פניהם, חכמות רמות, אשר כלם
מתאימות, סודות הנכוזות, למודות האלהיות, שכליות, וטבעיות,
(ועיין מ"ש רבינו הגדול הרמב"ם, בהקדמתו לסדר זרעי', וביהר
מקומות, והרשב"א בחידושי אגדות, והכותב, ויש לי לדבר ארכות
בענינים האלו, אלא שאין כאן מקומו) וכל דבריהם כובעים ממעיות
הישועות, האמונות והדעות, ברוך שבהרצם ובמשנתם,

הנה הארכתי בהקדמת חלק זה, ובארתי בטוב עעס ודעת, דברי
רבותינו בעלי האגדה וכלונס לדרכה, דמה דאמרו בירא
דשתית מי'לא תשדי צי'קלא, דברים הללו כאמרו אפי' במקום שתחלתן
מים ימים, נופת תטופכה, וסופן מרים כלענה, מכ"ש מים שתחלתן
מרים, וסופן מי נחת מים מתוקי', ולא די שאסור לבזותם, אלא צריך
להחזיק להם טובה, במבואר שמה בארוכה, דברים של טעם כעיקר
דאורייתא קשוט, ונביאו קשוט, כי הרביתי ע"ז ראיות מהתורה
ומהנביאי עי"ש.

ומעתה אחינו בית ישראל, הכמשכיל אחר דברי קדמוכיכו ז"ל, דור
אחר דור, עד משה מפי הגבורה, לאו וראו, אף עלינו
משפט וחובה, לאהוב את האומות באהבה, ולהחזיק להם טובה, שאנו
יושבים תחתיהם בנחת ושונה, וטוב פת לחם ושלוה בה, ואף כאשר
משאנו

קול קורא ואומר !

חטאנו , וגלינו מארצנו , לרות רבות מאנחנו , תלאות ורעות סבבנו
הכבדו עלינו עולנו , אנו ועוללנו וטפנו , כלאן לטבחה נחשצנו , אבל
ציונו שנות דור ודור , מכמה דורות , התיצבו מלכי ארץ , ורוזני' הוסדו
יחד , מה נשתנינו מכל אומה ולשון , הלא בני אב אחד אנחנו , ולמה
נגרע שם אבינו , והסכימו נכתקה מהם את מוסרות העלילות , וכשליכה
מהם עבדות השפלות , ועול הקשה כבדול גרעו .

וא"כ המדבר שום שמץ דופי על האומות , אשר אנחנו חוסי' בצלם ,
והמה לנו למגן ונכה רצון , דבריו צטילי' , שלא כדת של תורה
ונביאי' ורבותינו אבות עולם , אדרבה אלה הם ראוי' לצרכה , כאשר
בארתי שם בהקדמה , עיי"ש , כי הדברים יקרי' , וכל כי הכי מעלייתא
תדרשון משמאי .

ובפרט לעת כזאת , חוב עלינו לשבחם ולפאדם , לכבדם
לנשאם ולנטלם , שקם המלך הטוב ומטיב לכל , דבריו
במשפט מכלכל , משפט נדק וחסד , כן המלך יסד , המלך האדיר
באדירים , עוזו וגבור בגבורים , שלשלת הייחוסין , מוכתר בנימוסין ,
הוא אדונינו המלך הגדול , הוא שצחינו שבח עוז ומגדול , המלך כאמן ,
חסיד ורחמן , מלך חכם עוזי' נא דחכימי' , **יאזעפוס** השני יר"ה
קיסר רומי , אשרי אנשיו , אשרי משרתיו , אשרי עבדיו , הרואי' את
פכי מלך הכבוד , הוא השוה מלכותי' , שוה לכל נפש , לעשות כרצון
איש ואיש , משפט אחד לכלם , וכל אפין שווין , אפי דברבי , ואפי
אטרי , כל אחד יכול לעסוק בכל מיני מ"מ , ובכל מיני מלאכיות
ואמנויות , ורשות כתובה , לכל עם ועם , לשמור ולעשות , את כל
העדות והחקי' , ע"פי דתם ואמונתם , וכל משרתיו נדיקי' עושירנו
בנחת רוח חבמה , יחי אדונינו המלך לעולם , הוא , וגם שרי המדינות
הפרתמים אשר לפניו , גם יועציו , גם חלוצי צבאי , אשר אתו .

אשר ע"כ , המדבר שום גכות , על האומות בזמן הזה , טועה הוא ,
בקרא , ובגמרא , ובסברא , ורחמלא ליצלן מההוא דעתא ,
ואם כן הימלא בחבורי' (הן בחבור הזה הן ביתר חבורי' אשר הביכותי בעני'
בע"ה) מלות זרות כמו עכו"ם , גויס , כותי' , ודומיהן , אל יהדר
אחרי

קול קורא ואומר !

אחרי , חלילה וחלילה , שכוונתי על האומות בזה , כ"א על האומות
אשר הי' בימים הראשונים , כאשר מפני חטאינו , נתחקנו מעל
אדמתינו , והמה הגדילו כיס שצרינו , ושחו לעפר כפשינו ,
ולא עוד אלא שהמה היו כופרי' בשלשה עקרי' , במציאת השם ית' ,
ותורה מן השמי' , והשארת הנפש , אצל עתה ממזרח שמש עד
מבואמהולל שם ה' , וכלם עוכין באחד משה אמת , ותורתו אמת ,
ומודי' בעוכש שמים , ושכר כלחי , מלוא להתפלל בשלומם וטובתם כל
הימים , כאשר האריכו כל מחבריספרי' , בראיות ברורות , ואין דרכי
להאריך בדברי זולתי , דרשו משם כי כל דבריהם אמת ויודק .

THE FIRST PART

OF THE HISTORY OF THE
CITY OF LONDON
FROM THE FIRST
SETTLING OF THE
CITY TO THE
PRESENT TIME
BY
JOHN STOW
1618

אקדמות מלין

אעזבה עלי שמי , למען רעיונאחי , עוד באפירותי , זהבני חמי ,
ראשית אוניוכחי :

אמר אלעזר בן דוד

ידעתי רבים שבבים רהבים , ילעיגו בלעגי שפה רפה , ישאסו
וימאסו עשתובות האמונות , בוז יבזו , ההגיון והרעיון ,
בזיון וכליון , וסברות מוסדות למרורות , גאורות יקרות לזרורות ,
ופירות כושרות , ועצות היעוצות , מליצות משובצות , למטות ושתזות ,
והענפים היפים , לחרופים וגדופים , ותוכחות הנכוחות , לשחות ושחוחות ,
והכוונה הנכונה , התיכונה שבתיכונה , ללכינה ולשכינה , למשל
ומכשל , ופוקה בוקה מבוקה :

אמנם לחנם המונס , הלכנחינכחו ? הלעד יעדו , עדות בדות ?
הנסוקנים , כבנד יבנדו , כלבוס ילבשו בוסת , יפולו
ויבולו , במכמרות קברות , והתעכנות מפוכנות , לתוגות כוגות , ואבוק
הכבוד , התאווה והנאווה , הקכאה והשכאה , והכטירה יתירה , אזיעז ,
היושר האושר , ויפכו ויחכו ולעומת תרומת האמת , ויעידון ויגידון , הכל
בכלל יהלל , הדעות והידיעות , הרמזים , החרוזים , והרזים , התוכחה
והשיחה נכוחה , מאמרים ישרים , והלולים מלים ,

מילי דשמיא* (החבורה הכולל אלולת שרי חשון)

ידעתי רבות מחשבות , סובבת בלצבות , ובבוב ילבב לדובב ,
דבות רבות , לירות במהירות , בחאים ללים , למנותו
ולהיותו , דמותו ותבניתו , ביסוד וסוד משחקים , המלחקים ותיקים ,
מתוקים בדוקים ומזוקקים , חכמים מחוכמים צעיניהם , הם ושמותיהם
ודומיהם , העושה מעשה , זמרי ומרי , להמיר ולזמיר , ערזים חרזים ,
וחובצים וסובצים , במסבות ישיבות , תרבות אכשים אכזשים חלושים ,
חלושי ורשין דעות הישועות , מהם וכמהם תולאות תלאות , ומבוכות

אקדמות מלין

וסכנות נמשכות , יפעילו וימירו , תזכית ותכנית , גזר החוצר חצור ,
שמים בשמים לשומים , ורשפות לחרפות , ובהתולס חלולים חלולים עוללס ,
זרס טרס ראיתס ולפיתס , צספר וסיפור , היקרים ? הזרים ? היפים ?
השדופים ? הערופים ? הערופים ? כחולים אלים ורלים ומתלוצצים , כמכהג
ולהג פגעים דעים בטבעים , צמליצות כאלות , מחוצרי חברים , ממדותס
והנהגותס , מאביהס ורביהס , ומדות חמודות , ידידות וככבדות , תרומות
ורמות מתאימות והולמות , לחרמות ושמתות בתהומות —

על אל ! תשתפכנה ההבנה , והנחינה כאמנה , הדעה והידיעה
תקועה , החכמה והמזמה , העצה והמליצה , ההוראה והיראה ,
ההלולים והמלים ,

מילי דרבנן (החבור הזה כולל בסלו שבט אדר)

ידעתי רבים מכאובים , לגאים הנישאים , צראותס אחריתס
ותכליתס , חבלים הבלים , צלורות עפרות קברות ,
התאווה לזעווה , שנאתס וקנאתס , עש עששו ויתצוששו , זכרונס והגיונס
והונס אינס , היס איס , שיזכיר ויכיר , גאותס וגבהותס , גדולת פעולת ,
בזבים ורעבים , כבהמות האדמות כדמות , ואנוש אנוש , זעיר וזעיר ,
לימים ולחכמים , דל וחדל , כמוכי עכי אכי , רעיוכי ועיוכי , לזכרון לשורון
לצרון , ויחשכו ויהפכו , המאורות המאירות למארות , וירישו ויכיעו ,
ראש ראש פתנים תבנים , הילך חילך , באגדות מעמדות , במשלים
הוללים , (כביאים משכילים , כתובים מאויבים , מדרשים מחלישים ,
מפורשים מבחשים , והיראה תשאה ,) כלך ולך , אלל אציליאל , המעלות
אהלות , להראות פלאות נוראות , בהלכות ערוכות , שמורות וחמורות ,
להורות לדורות , דרכות דרוכות , שנוכות שאכנות —

וזה ודומיהס , מזהומזה מכוקיס , מבוקיס מרוחקיס ומבולקיס ,
מהאגדות כפרדות , וחידות לפידות כדות , והלכות מחשבות ,
וימיתס ושנותיהס , בהבלי חבלי , בוז בוזי דבוזוי , בחשקת ותשוקת
דקות , הזמן אלמן , אל מגואל לחס לוחמים , בתחבולות מצולות הוללות ,
ועיקר

אקדמות מלין

ועיקר היקר, צעיניהם ומחמודיהם, צאכל רוכל, בדשנות ודעננות
וגנות, התמימים וכעיתים, ומעלות המעלות כעולות, סתומות
וחתומות—

ואני צעוני, עזבתי ונטשתי, חגי תענוגי תוני, הניכות שושנית,
הסעודות והרקודות, התופפות יפות, המחולות והחלילות,
הנבלים וההתולים, השירות והזמירות, יגעתי בלכחתי, בגמרה וסדרה,
בהליכות והלכות, גדולות לעלות במעלות, סולמות במות רמות,
והכינות וצינותי, בספרים יקרים, במועדי ומועדים, חג בחג, ועלית
בעלית, ותילי תילין מלין.

מילי דפסחא (החבור הזה כולל חצי אדרוניסן)

ידעתי רבים אובים, לפורים וספרים, קדושים החדשים, מפארים
ואומרים, ברוך ערוך, מאתמול ותמול, שלשום חדושים
דרושים, פרושים כתרשישים, בצקיקאות כפלאות, במראות הנוצאות,
מאירים זהירים זהירים, כשחקים צפוסקים מובהקים, להירים נהירים
כספירים, מעולפות במריפות, כרופות תרופות כופות, כופים ולפים,
השעיפים והשרעפים, הרעינות והעשתונות, התצונות המשתנות, לפי
יפיו ודופי, הזמנים והשנים, שונים משונים, וכלם בשכלם כללם,
החדדים שמחדדים התלמידים עתידים, והתוכחות נחות ונחמחות,
וחבמים השלימים, בדעות זרועות, יודעי לאודועי, סנעירי רשיעי, נפות
סופות, פרופות חלופות, מיומי, הרואה במראה, חידות סומלינותם?
ואלה במעלה גדולה, מעלה מעלה, ודבריהם וספוריהם, ערבים
אהבים, חביבים וטובים כרביבים, מי ומי יראה התללה הולאה מחדשות
רשות? ידיעות תרועות, שזרים ספרים נעדרים, מהמוכי אחרוני,
בחכמות המדומות, מיסודות נפרדות, במצונות חשבת ענין אכן—
ואענה מענה! וענה היעולה, מכעו ושעו, עינכם ועיונכם
מדרשות החדשות, לאושאו ורלו, דרושים החמושים,
ענזונים הדאשונים, ולפיתיו חכיתי וקויתי, אל אל, ישועתי ועזותי,
כתרו וסחרי, ומניני שיחכנו צעיני תחכמוני, העדניה ענני, שיפארו
ויאמרו

אקדמות מלין

ויאמרו, האביב אחיב וחביב, שביב סביב* (דאמרו ז' לדיוטגמא חדתא
הכל סופכים אותה) אלו ואלו, חיים כלחיים :

יען וביען! אלו ואלו גואלו, בהראשונים, ובאחרונים, עינם אינם,
דעתם ומחשבתם, להבזות בעזות, בעליהם בעיניהם, בנכות
מענות חלונות פונות, והפנימות חלומות, והללחה כלחה כדהה,
כאלחו וטחו, עיניהם ואזניהם, במתכוונות הראשונות, ובתמוכות
האחרונות, מחשבי הדרכים, המליצה והעצה,

במילי דאבות* (החבור הזה כולל חצי גיסן ואייר)
ידעתי זבובים רבים, יבאשני ויבעתוני בעיני, הכלימם
התמימים ונעימים, יתאמרו ויאמרו, ראינו בעינינו,

באזנינו שמענו, מרבים הטובים, ספריו וחבוריו, אריכות ועריכות,
שפתים פתיים, לידע ולהודיע ולהודע, אוכו והוכו כלשופו, יסודותיו
חומותיו, עליותיו וקירותיו, דחיות כטויות בכויות, בהקדמות שממות,
בעדר מכאדר והדר, מערכות מלאכות, סופרים דברים, משוללים
מכללים הלולים, בלימה נעימה ומזמה, יעט בעט, סופרים הסופרים,
אותיות וזיוכיות, בטעניות חליכיות, בתמוכות חכרונות, ושונות
שונות, הולם וחולם, סותר ופותר, חלומות המדומות, ועושה מעשה,
נערות שחרות ובחרות, וילדות בנקודות, נקודים נקודים, מרובים
מהכתובים, החכמה בעלמה, הבינה כשמכה, הדעת כפרעת, והעצה
כפרצה, הללו וחילו, במלות נבדלות, בתערובות תיבות, מורה
ומזורה, ארשת צושת, חורש ודורש, לשומות שדומות, שדופות
קלופות חליפות, אותיות הראויות, והערוכות, למבוכות ותהפוכות—

ואענה ככוכה, להרפי וגדפי, שמעו ודעו! חלצתי והלצתי, ליוכים
וסימנים, מזהקים מזוקקים לפסוקים, והילודים

מתלמודים כמודים, בגליון בציון, מאמר כאמר, והבזח יבחר, והבזחן
יבחן חן, משפטי פשטי, הכתובים זהובים, ודבר דבור, באפכיו לפכיו
בעיכיו, יראה במראה, תוכחות פקוחות בלוחות, ומעלות המעולות,
מעולות במסלות תהלות, חבילות חבילות, חבלים כללים, ופרטים
מקושטים שמעו שמעו, מלתי מלתי מלים

אקדמות מלין

מילי דאורייתא * (וחבור הזה מחודש סיון)

ידעתי כבונים מסכונים מסוכנים, ורשים חרשים חלושים, ואביונים שגונים קמשונים, ומלים דלים שכולים, ועניים בזויים, כלים ואליים וכתיים, הרחוקים הדבקים ומחזיקים, אמונות תמונות, הסושמותיהם, נעות וועזעות, לונס חסדונס, הגיונס אינס פשמעים, שעשועם לתעתוצים ועועים, כמאמר הנאמר, מחכס המחוכס המוסכס, ומה ענמה החכמה צי בלצני בקרני, שדצני ואמרי, ישעשעו וישמעו? ומה וכמה, בחי ורוחי, לוכי והוכי, עשרי ואשרי, שחצורי וקירי, יאהבו ויחצבו?

ואשיבה תשובה, ואען מען! מחר אחר, זמן המזומן, אשכנס באהבה וערבה, שיכתי והכותתי, והקילתי ושפתותי, ידובבו ויחוצבו, בחנה מרובה, החצור והדצור, דבר דמסתבר, וידו ויעידו ויסהידו, במודים מודים, ככיס ומכווכיס, הלצני ויעצני, ויאמרו מהרו, ושארו וקראו, למקוננות חכמונות כבוכית, ותמהרנה ותשאלנה, קנה ספודנה, השוטטנה, בגדרות מוסדות, ותוכחות נחות, והילילי!

מילי דהספידא * (וחבור הזה כולל שבת חמיו אב ומיתות צדיקי)

ידעתי רבים הנלצים, עלי מולי, חתולות התולות, הוללות וסכלות, יהתלו ויתלו, צוקי סריקי, בחקי בחוקי, בחקקי בחלקי, חלקת חקפ, חקותי ותורתי, יחללו ויגאלו, ויגעלו ויטילו, מאוס מוס, צי ובקרובי ואוהבי, ויחדקו וישדקו, מיומי, זה הכבזה, עלם כעלם וככלם? אמר רמשמש, מספר וחפר, ופרפר בעפר ואפר, זהיום איוס, בא מבוא, מבאר היאר, להשקות מתוקות תמרוקות, אפרוח פרוח מרוח, יתירה מהרה, וכאלללל, כללים הצלים מלים, באשים הישישים הלחשים, והילדים מתלמודים כפרדים—

ושתי אותיותי, ושמתי דברתי, מלעיגים העלגים! באו וראו, חכמתכם ובינתכם, לעיני תחכמוני, העוצים ואהוצים, הם ותולדותיהם? ואחבא בהחבא, ואמכב ואשכב ואשתה, בחמדק במדק

אקדמות מלין

במדה, טובה צאהבה וחבה, וספריי וחבורי, לקטנים בשנים, וחס
וערכיהם, יחנכו וירכנו, וישמחו ויקחו וישבחו, ויפארו ויאמרו, אלי
מילי,

מילי מעריותא

(החבור הזה על סדר הפרשיות מראשית השנה עד אחרית השנה)
ואמר ר' אלעזר, בעינינו ראינו, ובאזנינו שמענו, מימות
עולמות, גאים מקנאים, בספרים היקרים, וערערו עת
ערו, אלו געלו מקנאה ושנאה, ואלו גאלו מסכלות וסוללות,
ואלו צהלו הוצרי וחוצרי, ספרים וספורים, מאמרות מרורות,
והתבוסשו וחששו, לדברות זרות סודרות, אלו ובנינו היינו,
כעדרים מחבורים וליורים, ממעלות תהלות, ממדות חמודות,
מהתנהגות ולהגות, מתשובה מאהבה, מיראה כפלאה, לעלות במסלות,
התבונה שנהבשה, ולעלות במעלות,

עולת חודש

הקדמה

הוא היה אומר!

הנה כא ידעתי, מיום שעמדתי על דעתי, שתכלית האמת, ללמוד חלקי דינים שבתורה, בין דין לדין, בין דם לדם, ובין טמא לטהור, להורות לבני ישראל, את חוקי האלהים ותיבותיו, משפטיו וחוקותיו, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, חיים כנחיים, מהן לחיוב מהן לפטור, מהן לאיסור ומהן להיתר, ומהן הלכתא למשיחא, דרוש לקבל שכר טוב בעמלו, להסתכל במראות נגעים ואהלות, הלכתא גבורתא, הלכות גדולות, קינין ופיתחי כדה הן הן גופי הלכות, להיות לו יד ושם ושארית בארץ, יד על כם פלפול התלמידים, וזרבות השיבות, דבות התכונות, ומלאו פכית צל תכונה, כמים לים מכסים, בחכמה וזיכה וענה ופריו שיה לכל נפש הפנימי, ואין טוב לאדם בעמלו, כל ימי חייו אשר נתן לו האלהים, לשום כל עשתנותיו בדרשות ואגדות, במשלים וחידות, במליצות ותוארים, נוארו בחרוזים, לחרוז מתורה לכביאים, ומכביאים לכתובים, (ומכ"ש בחכמות המדומות החדשות, הרבתי עליהם מלים בדרשות, וגם בחודש הזה דברתי מהן קשות) —

מיום ההוא עד עכש היום הזה, שמתתי חלקי ועמלי תחת השמש, בהלכות חמורות, בהרדים התלויים בשערות, כמו עשר שנים שמשתי שמושא דאורייתא, לכקט חומרי מתכיייתא, חומר בקודש, תדיר ומקודש, מאור ישראל וקדושו, גאון עוזו, תפארת ראשו, כשיא האלהים בדורו, כרבינו קדוש בדורו, כל ישראל הולכים לאורו, רבינו הגדול, רב יחזקאל יהי בצוד ה' עליו חופה, עד ביאת הצופה —

ואחר שעשיתי לי רב, אור כערב, לביאומר לי, קנה לך חבר, ואחד מאלף מנאתי את לבבו נאמן, ה"ה עמיתו ורעי כאח לי, הרב המופלא המנוח המושלם במעלות תהלות, ושלשלת היוחסין, מוהר"ר מיכל סג"ל אויסטרליץ זלה"ה, מה טוב ומה נעים שבתנו יחד, כמה שנים בדשנים ורעננים, באהבה ובחבה יתירה, כחשבה באורה, והיינו נוחים זה בזה בהלכה, באהבים ונעימים, כל הימים, עד שהזמן אלץ

הקדמה

אלץ צי, ויחל צלצי חלצי ערדות אגודות אגודות, ויפחד איש מעל אחיו, שרי מסים וארכוכות הי' נוגשים עלי, ולחלוצי ע"י שופטים ושופרים רעים, (שמעתי אומרי' מהמוכיח המפורסם, מוהר"ר יואל פיקווער זללה"ה שמלא כתוב בתקנות סדום ועמורה, להחמיר בערכין היושב באהלי שלתורה, ולהקל בערכין כל המרבה בסחורה,) ובציתי לא הי' לא לחם ולא שמלה, הכל כתון בערבון, כלי גברושמלת אשה, ללחם לחם לעוללים אשר חנן לי האלהים—

ואז אמרתי אני צלצי, עלי אמרו קדמונינו ז"ל צ"ב קט"ז ע"א קשה עניוח בתוך ביתו של אדם וכו' (ועיין במהרש"א בא"א שדי"ק מהשכונו בנחות לשוכס בתוך ביתו של אדם?) כי בציתי אין כל משען לחם, ובמסכת ערכין אני בערך עשיר—

ועלי אמר שלמה בחכמתו, ראש ועושר אל תתן לי, ר"ל להיות עשיר ואביון ביחד, בהאי גיסא הלולא וחיננא, למיהב כרגא, ונידון בהשג יד, כערך עשיר, בין כגיד' מושבו, ובציתו בית לחם צר, גמים לחץ, ולא זו שגל ומצוק מלאוכי, חבל קבאים קבאוכי, (כאשר הארכת במקום אחר), והוסיפו יגונות על יגוני, אשה אל אחותה ללרור, ובחמלת ה' עלי ועל עוללי קרא דרור, צרוך תחת ארור, תמכא תחת מרור, ותמך גורלי בגורל נדיקי', ישרים ותמימים, ואמר אלי הכני מושיעך מרחוק מקום כסא דמוקדו רצון, כסא דברכתא, כסא הוראת שעה משחקת, בק'ק גויטיין צמדינת מעהדין, רוח והללה תהי' לך במקום אחר, כסאך נכון כשחר, ותשצ עליו באמת, כלו שליו ושלאכן, ותתערה באזרח רענן, יסלסלך ויכבדוך—

דוא אמר ויהי, ישבתי לכסא שמה ארבעה שנים רנופים, מתוקי' מדבש וכופת לופים, כלן שוין לטובה, בנחת ושיצה, באהבה דבה, רובם ככולם מעולם אנשי שם טוב, ששומעי' לקול מורה, ועושי' רצונו בנחת רוח בשפה צרורה, ורוח ממרום רוח חן עליהם יערה, וכתנו לי לחמי ומימי, קשתי ואמרי, ודי מחאורי:

ודתחברו אלי בחצורה אחת, לשמוע דברי חכמים בנחת, דבה האגדה

הקדמה

האגדה • וקצו עתים לטובה לתורה ולתעודה • ואנכי לא
הורגלתי באלה הדברים • בתוכחות ומוסרים • לא מפני עצמי ולא מפני
ספרים: (כי מימי לא עסקתי באלה • כ"ה להעמיק שאלה • בדיני התורה •
במנה קלה כבחמורה • וזאת תורת האדם וחי בהם • כי הם חיינו ואורך
ימינו • ולא בדברי תוכחות • להשביע כפש בהמה בנחלחות • במשלים
וקול דברים ושיחות • ובפרט בעינינו ראינו • ובאזנינו שמענו • כמה
קלקולים רבים באים ע"י בעלי האגדות וחידות • שמושכים לבות בני
האדם ויבני חושך • טף וכשים באים לשמוע • משליו ומליצותיו • ומלא חן
בעיניהם • ואומרים מאחד שבעל האגדה את' • מובטחים אנו בך שאתה
מורה הוראה בישראל • וישימו אותו לרצומורה • כי לדעתם תורה אחת
היא • דברי מליצות הליכות עולם • והלכות גדולות תילי תילים • ואומרי'
אם לשונו תדבר נחות • פיו מלא תוכחות • גם הוא יורה יורה • ידן ידן
ואין לו יד ושם בגמרא וש"ע • באורח חיים אורח זו לא הלך • ובזירה
דעה • אין לו ידיעה • ובאבן העזר • הוא איש זר • ובחושן משפט • והגה
משפח • איכה יעס קרן התורה • ואיכה ישנה בחושך תפארת לומדי'
והרבה יש לי לדבר בזה בפנים שונים • אלא שאין כאן מקומו •) —

ודברתי אני עם לבי • ושתיעלות בנפשי • אם כי אומר להם אין
לי ידיעה בענינים הללו • ואין לי עסק בהם • אחי' בעיני

רובן • לבח ולקלון כאחד הרק' • כי לדעתם אלה הם המשפטים והחוקים •

אשר אז מסיכי נלטו עליהם בלהבות אש בקולות וברקים —

לבי אומר לי הרם קולך • את אשר ישים ה' בציור שכלך • הוא
שומדך והוא לך • ושמעתי ענת לבי • ורוחי אשר בקרבי •

ועסקתי גם באגדות • בשעה שאינה לא יום ולא לילה • עד שנהירין לי
שבילי • וכל נתיבותי • ות"ל דברי מלא חן בעיני אוהבי הושר • והטן

אזנס לי • ואהבוני וכבדוני • מיום אשר ידעוני • וגם אנכי להבית

עולם אהבתי • ותחי נפשי צם • מיום אשר ידעתי עד היום הזה —

וטורם אשר עזבתי עיר לרק • וכטשתי ידידת נפשי יום ש"ק ר"ח

אלול תקמ"גל החזקתי להם טובה וחיות • על הגמול הטוב •

הקדמה

אשל גמלו עמי / והמתקתי דברי / במה דאמרו ז"ל זיק"צ ע"צ / א"ל
 רבא לרבה בר מרי / מנא הא מלתא דאמרי אינשי / בירא דשחית
 פני / לא תשרי בי קלא ? א"ל דכתיב לא תתעב אדומי / כי אחיך הוא
 ולא תתעב מצרי כי גר היית בארצו / עד כאן / המאמר הזה כלו מוקשה
 סוף סוף מה דאמרי אינשי משל הדיוט יהי עליו רמז באורייתא ? ועוד
 הלא הדעת מכרעת כן / וכי ס"ד לבזות זוס דבר / אע"ג שלא כהנהולא
 געעיל ממכו / מכ"ש להיות כפוי טובה לשלם רעה תחת הגמול הטוב /
 ומלתא דאחי / בסברא כתבוטרח לה קרא ? ועוד כל התורה מלאה מזה
 שלא לשכוח הגמולות והטובות / עד שצריך להביא ראיה / מלא תתעב וגו' ?
 וכראה ע"פ דברי רז"ל במסכת ברכות ס"ג ע"ב / יבוארו דברילבא ורבה
 צטוב טעם ודעת / דהכי איתא התם / פתח ר' נחמי' בכבוד אכסני'
 ודרש / מ"ד ויאמר שאול אל הקיני לכו סורו רדו מתוך עמלקי פן אוסיףך
 עמו ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל / הלא דברים ק"ו ומה יתרו
 שלא קרב את משה אלא לכבוד עצמו כך / המארח ת"ח בתוך ביתו
 ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו על אחת כמה וכמה / פתח ר"י בנו של
 ר' הגלילי בכבוד אכסניא ודרש / לא תתעב אדומי כי אחיך הוא / ולא
 תתעב מצרי כי גר היית בארצו / והלא דברים ק"ו ומה מצריים שלא קרבן
 את ישראל אלא לצורך עצמן / שנאמר ואם ידעת ויש בם אנשי חיל
 ושמהם שרי מקנה על אשר לי כך / המארח ת"ח בתוך ביתו ומאכילו
 ומשקהו ומהנהו מנכסיו עא"כו / פתח ר"א בנו של ר' יוסי הגלילי בכבוד
 אכסני' ודרש / ויברך ה' את בית עובד אדום הגתי בעבור ארון האלהי /
 והלא דברים ק"ו / ומה ארון שלא אכל ושתה אלא כבוד ורובץ לפניו
 כך / המארח ת"ח בתוך ביתו / ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו עא"כו
 וכראה דפריכא לתו שלוש ראיות / כילארא' זו / כראי' זו / וחדא מחדא
 לא חתי' / כי שלשה מיני כיבוד תלמידי חכמים / כהנו צפי אדם יושבי
 תבל / ואין אחד דומה לחצירו / בדעות שופות / צפרופות שונות —
 ואלו הן —

א / כשהתלמיד חכם בתוך ביתו / שומח צרכותו / ועומד מכסאו /
 ומחבקו

הקדמה

ומחצקו ומנשקו , וקרילי קירי קירי , מורי מורי , ועצח עצח ועצח
הככה דרבה , בנחת ושובה , מטה כסא ופתורה דהנה , ומדמושל
ומקשיב על דבר חמת , כל משרתיו כלם עומדי ומשמשים לפנך , וכלם
עושים רצונו בצוריות —

אמנם הכבוד הלך וכסוע לאחר יום ראשון אוזים ותרנגולים , יום
השבי דגים , ויום השלישי בשר , ויום רביעי קטנית , ויום
החמישי כדון בגילושין ובשלוחין , יום ראשון בסדר פנים יפות פנים
שוחקות ובשבי פנים של זעם ועצרה , ובשלישי לרה ומשלחת , ומלאכי רעים
ארבע , ואבוד הכבוד , ושקר החן , אשר מלא בתחלת בואו , ושמת
באחר , והוא על דרך שאמרו ז"ל בפ' ד' מיתות למה הת"ח דומה לפני
פ"ה , מתחלה דומה לו לקחון של זהב , סיפר עמו דומה לקיתון של כסף ,
בהנה ממנו דומה לקחון של חם , כיון שנשבר שוב אין לו תקנה —

ב בואת תלמיד חכם בתוך ביתו לעול ולמשא כבד , בפתחו פתח ביתו ,
עומד ומרעיד , ופניו משתכי ככרוס , ואומר לא כדן מתלין
מתליא , מקבלין את הרב , אבל לא כודע איך מפטירין ? אחר הפתח ,
תחת אגרת הרבנות אגרת שבוקין , ומקבלו בסדר פנים רעים , בלעגי
שפה רפה שואל בשלמו , אבל יש מפר שהוא לאחר זמן , ששמע שיחתו ,
שיחה כאה דורש , וכאה מקיים , ברוחו פי שנים , מלא חן בעיניו , ואסד
לפניו , וכפשו קשורה בנפשו בעצמות האהבה , אשר לא יתקו
מוסרותימו לכח —

ג שתחלתו וסופו אהבת עולם , וזו היא דרך ישרה שיצור לו האדם ,
ומשלש אלה פתחו החכמי ודרשו , כל אחד מכת אחת , ופתח ר'
בחמי' בכת המשוחחת , ומציא ר' מיתרו , שלא קרב את משה אלא
לכבוד עצמו כך , המלך ת"ח כו' ואהבה זו לא היה מתחלה ועד סוף —

אמנם עדיין לא ידענו , אלא היכא שתחלתו וסופו יראת אהבה ,
ולא בשלה האהבה , תחלתו וסופו בראון וכחת , אבל כת אי'
אשר תחלתם בראון , וסופם באגנם , ששים בצואת ת"ח ושמים בצלאתם ,
מכאן שגם המה זוכים זכ"י מן התורה ?

ופתח ר"י בטע של ר"י הגלילי הלא דברים ק"ו ממעריים שקבלו את
ישראל

דקדמה

ישראל צשמחה ובעוז לב, כדכתיב ואם ידעת ויש צם אנשי חיל ושמחת
שרי מקנה על אשר לי, ואח"כ ויעבדו את בני ישראל בפרך, ואח"כ כתיב
לא תתעב וגומר, המארח ת"ח בתוך ביתו כו' — אבל אכתי לא נודע
מכתב, היכא שתחלתם באונם וסופם ברטון, את והב בסופה —

ופתח ר' אליעזר בנו של ר"י הגלילי, ומביא רא' מויברך ה' את בית
עובד אדום הגתי בעבור ארון האלהים, שלא אבו מתחלה

לקבל את ארון האלהים, כי לפי דעתם מביא להם פרעניות, אמנם
אח"כ שנאמר למלך דוד, שצירך ה' את בית עובד, ואת כל אשר לו.
בעבור ארון האלהים, ויעל דוד את ארון האלהים מבית עובד אל עירו
צשמחה, כמבואר בספר שמואל: היוצא מזה דעל כל אלה יחזיק להם
מלא חפני דברכתא, בין שתחלתו וסופו שלום, ובין שראשיתו חובה.
ואחריתו יסבה, ובין שתחלתו שמחה, ואחריתו אכחה, ובכל אלה שיך
לומר בידא דשתית מיני' כו' והיינו דשאל רבא לרבה מנא הא מלתא
דאמרי אינשי כו' כלומר מאיזה מהכי תלתא קראי, נוצע מה דמורגל
צפומי דאינשי בירא דשתית כו' אם מההוא קרא דיתרו, ומשמע משם דוק'
צמקום דכלהון שנין שוין לטובה, או מהך דעובד האדום, דעכ"פ סופו
ברטון, וכל התחלות קשות, או אפילו צמקום שראשיתו שמחה, ועוד
קול שמחה, כי יקך דמכריים, וקאמר רבה אפילו מהגרוע ביותר שתחלתו
אכחה ואחיה ושלום, וסופו יסורין אפיה לא תתעב וגו', ומכ"ש בעיר
הזאת עיר צדק ילין צה, שכל ימי צעובה, נרסה כפשי לתאבה, באחיה
ואהבה, נודעת להם יתירה חבה, שצריך אני להחזיק לכם טובה וחיות,
על הראשונות, ועל האחרונות, ואין בחי אלא צפה מלא ברכות ה' יהי'
לכם למחסה, וגנה רטון, ומנחל עדניו יסקה אתכם, השקה לטובה.
ולעבד השקה בזוחלין ואשבורין, מבאר מים חיים —

ודמעים שצריך אני לעשות עקידה ממקום חשוב הזה, השם יודע
ועד, כי לא מנאתי צם שום עמל ואון, או שום מריצה ומנה על
שום מה, כי רוצכם ככולכם אנשי אמת יראי ה', עשיתם יותר מכחכם
וחילכם, כי אם כל כוונתי לעשות הנחה צמקום ד' אמות של הלכה, כי

הקדמה

לא טוב היות אדם לבדו , להיות יושב גלמוד , ללמוד תורה , צלי דבוק
חברים , ופולחן התלמידים , ידעתי כנפשי חכמה אין כאן , זקנה אין
כאן , וכבר אמרו הגדולים שיחכים ירבה בישיבה , ואין ציטוט העיר הזאת
להעמיד קופת הספקה , לתלמי ים הגונים , והאדרכת שם בדרשה
בדברים של טעם הלא המה כתובים על ספר מילי מעלות' בפרש' שופטים
אם יחייבי השם ואראכו בטרם אמות בל"ג —

ואת שאהבה נפשי מאדתי באתי אל עיר מולדתי , רצתי בדעות ,
עיר אשר איש האלהים זה , הוא הודה הוא הדרה , הדרה
אדעא , והדרה פרי , רבי ומורי , רבינו הגדול , מרכא ורצא יחזקאל ,
המקום יהי' בעזרו , הוא האלל כללנו בי , והאיר עיני במעט דבש ,
והשקה מים קדושים בכלי חרש , ויין הרקח במנא דפחלא , ומחל על
כבודו הרמה , ונתן לי רשות , לקבוע לעצמי בית ועד לתלמידיי בחורי
ישראל , ות"ל לא פסקו מעל שלחני עד עכש היום הזה , ולולי תורתך
שעשועי יום יום , אז אבדתי בחבלי עוני —

כי מה שיתיר כאן יתרת הכבוד התורה , ישיבה רצתילה עצה וגבורה ,
חסר כאן הספקה ללומדים , (יקירי ערך , תמימי דרך , ההולכים
בתורת ה' , יושבים בשפל , בבית אפל , והרבה יש לילדבר בזה כאשר
האדרכת בכמה דרשות אשר דרשתי פה) ובעבור זה מה דנפשי צבילא
הגעתי , כדמעיקרא סלקא אדעתי , ואמרתי ש"מ לדידי לא קיימא
שעתי —

וחברו עלי אחי ובית אבי לנחמני , מעצבת לב ורוח נבאה , ואמרו
על מה אתה כאנח ? ומדוע פניך רעים ? הלא יקרה תורת
ה' מפני , ואמרת אלהינו מכתס אופיר , אבנים טובות ומרגליות לא ישא
לה , וכל אבני חפץ ואבני סגולה , הרבה תורה למדת מרובך , הרבה
חדושי תורה חדשת מלבך , הן חדושי הלכות , בקשתות דרוכות וצחיות
שנונים , הן צדיני דינים , גדולת שובות אשר פלפלת עם גדולי ישראל
היושבים בסאות למשפט , הן בדברי האגדה , אשר צשרת בתוך קהל
ועדה , כתובאותם זכרון בספר , כי ה' האלהים נתן לך לשון למודים
ואמרי שפר , ועשה אותם נדפוס כיון , ישמחו אלהיך , וישאו ידיך ,
שימלאך

הקדמה

שימאלו מקום להחזיק , ויקנו ספרך במוהל ומתן , כנפץ מלוא כף
בחת , איש את אחיו ועזורו , ויאמרו זה לזה חזק ואמוץ לבך , ואמור
אל הקונים משרתי ה' , לימא מסייע לר' אלעזר —

והיו נכונים דבריהם לפני , והטיצו בעיני , אך אמרתי לדפוס
חדשי הלכות בלתי אפשר , מכמה טעמים חלוקים , וכולתו
טעמים לשבח (א) הכתבים אשר כתבתי , המה בלתי מסודרים , ואפי'
במסכתא אחת אין סדר , ולאשתמוטי ממסכתא למסכתא , כהולכי
נמושות , שמלקטים לקוטי בתר לקוטי , פעמים בכל מסכתא כלל שני
דברים בלבד , ופעמים דבור אחד וחות אחת , ופעמים בעלה אחד בד
אחד , אשר בדלוא מלכס , אין דעתי כוחה בכל זה , אין זה כ"אגבה לב
לעמוד במקום גדולים חקרי לב , חבר הוא למחברי ספרים , כשם
הגדולים אשר בארץ ולדרים , והתצרך בלבד לב אבן , אי אפשר לבד
בלי חבן , ועדיין אינו מגיע לפלגות ראובן , (אם לא גדולי ישראל , תופשי
תורה , אשר ילא טבעס בעולם , דהבא טבעא חריפא , את אשר לקטו
לקוטי שושנים , ואלו כאמני' על הלקט ,) (ב) יראתי הקנאים יפגעו בי
בי לעיר אכזי בצית אבי , ויקנאו בי אחי , אשר לא ידעו את שיסי ,
ועיין בחבור זה מאמר מ"ס , ושם כתבאר אם אדם בילדותו , מראה
תפארת גבורתו , ויוסיפו עוד שנוא אותו , (ג) שמעתתא בעיא כלותא ,
דא היא סהדותא דמהימנותא , ואני ! דלפה כפשימתונה , ולבי מדאגה
אולי אשגה , כי אין בי כח לעמוד בהיכל השכל , לדבר בגדולות ונפלאות ,
וישמחו אויבי ביאס ימאלו שגיאות , ויאמרו מאת ה' היתה זאת , למען
תהי' בקרבכם אות , שאין לו יד ושם בתורת ה' נבואות , (ואני אומר זה
לבני מריאות , וזאת תורת הקנאות) — (ד) עפ"י מה דאיתא במדרש
רבה , כל זמן שהפרוטות מזויות ציד האדם , מתאזה לדבר הלכה , וכיון
שכלו הפרוטות , מתאזה לדבר האגדה , וכמוכי במוכס , רוצא דאיתא
קמן , רוצא דעלמא בחרובא אשגח , (ה) כל האדם צריך להקדים היראה
לחכמה , שתהי' חכמתו מתקיימת , ועיין צאר הטיב במאמר קס"ט ,
(ויו) טעם מספיק , אמנם הדיעה לא תספיק , ואין רצוני להעלותו על

הקדמה

הספר , באמרי ספר , עד יחייני השם רבות שנים במספר (ז) עין

בסמוך —

אם להוציא לאור תשובות רבות , הנעימות והנאהבות , כאשר
באמת היתה דעתי בהיותי שקטתי בק"ק ט"ט כי בחזון הזה בטלה
הקנאה והשנאה , הנקימה והכמירה , כי בכל שאלה ושאלה , אם כאמר
תשובה מאהבה , מגדולי ישראל , אם דברי כנים לפני הגדולים , אך
'משלו' ב'תעלולים' ? אם בארזים כפלה שלהבת אהבה , מה יעשולי
איוזי קיר ? אם הדבור מתוק בפיי ישרים , בידוע שדובר מישרים , ואם
הוא מר בפיי כסילים , פיהם הכשלים , כי לנפש רהבה כל מתוק מר ,
אך שעמד בו פעמו וריחול לא כמר , אעפ"כ שויתי כפשי הודרכא , להביאם
לבית הדפוס לעת כזאת , הטעם כי אינן שוין לכל כפש , כ"א לבעלי
הוראה , ובצר כתבתי לכם בקונטרס לבשר עניים , שאין ידי משגת
להוצאות מלאכות הדפוס , כי רבה הא' , כ"א ע"י חתומים , כאשר
באמת הטיבו עמי בני עירי גדולי הדור ומופלגי תורה וכדיביעם יחד ,
וה' הדיק שלם פעלם , ויכשאם וינטלם כל ימי עולם ,

ומסבות האלה אמרתי להקדים דברי מוסר השכל , תוכחות

נחיות , דרוש' לכל חפציהם , מראשית השנה ועד

אחרית השנה , ודבר מועד במועדו הנאמר בפסח וברגלים , ור"ה
ויה"כ ברגלים נחשבים , גם חודש ושבט לא אשכח בציון המצוין בהלכה
ואגדה , ומהם נטעתי לי לשמי בריכות מים , להשקות יער צומח , שמים
עשרה עינות מים , על שמים עשרה חדשי השנה , והיתה דעתי לקבועם
בדפוס שלשה חדשים הראשונים , דהיינו אלול תשרי חשוון , בשלוש אלה
הרבתי מלים , וקראתיים בשם ענאם החבור מלידשמיא , והוא לערך
ארבעי' צעגין , ולא השיגה ידי , ואין עוזר כנגדי , ותומך בעדי , להיות
שותף באותה עובדה ובאותה מזה , להעלותו בדפוס , אם לקרות לאוהבי
אמת אוהבי מ'שרים , שיתנו חתימות ידיהם כאשר עשיתי בקונטרס
לב"ע , לבי אומר לי , שלא יהיו הקובים זריזין כל כך , כי לפחות יעלה
החבור משלשה חדשים , בעד שני זהובים , ואין הכל הולך ואחר
החיתום ,

הקדמה

על כן אמרתי הן היום מקריב עולה דורן הוא • קרבן ראשית
צבירי חמד • מחמדה גבוהה אשר תחת ידי יד כהה •

והרי זו עולה, עולת החודש אלול, וצופתחתי תחלה, משני פנים •
(א) כי בחבור הזה הרחצתי דברים, לבו נא הנצרים • ושמעו לדובר
מישרים • ואהבו בשער מוכיח ודובר תמים • אף כי לעיר
הוא לימים • ואתם ישישים חכמים מחוכמים • הסירו הקנאה, וחדלו
השנאה • כי לא נאה כי לא יאה • ודברים הללו ראויים להקדימם לכל

חבורי —

(ב) החודש הזה ראשון הוא לחדשי השנה • לטהר ולזכך וליעבד
השקה מצפנים, באצריים המכימיים, כמבואר כמה פעמי
בחבור זה ואם עולה זו יעלה לרצון, הרי עלי עולה עולת החודש תשרי ע"י
מוקדם לזכרה • לעת מלא לכתף מולא אייה • ואככי יושב ומלפה
לחשועות ה' • כי אין מעטור להושיע ברבאו צממט —

וקראתי שם החבור הפרטי עולת חודש • מארבעה סבות •

(א) כי חלקיו סדורים מדי חודש בחדשו • כמספר

הימים • (ב) ראה זה חדש הוא • לא שזמנו עין • לא הדריכוהו בני

שחץ בעט ברזל ועופרת • (ג) כי בכל חודש וחדש • יש לבעל שכל

לעלות אל ה' בטוב שכלו • כמש"ה והי' מדי חדש בחדשו וגו' יצוא כל

בשר להשתחות לפני אלהי' (ועיין בחודש הזה מאמר קל' חובשאר

דוכתי טובי) ובפרט בחודש הזה חודש אלול שהקב"ה נתעלה בשופר •

שנאמר עלה אלדים בתרועה וגו' כמבואר בפרקי דר"א ועיין במאמר

קכ"ה (ד) שאותיות חודש רומזות שמי ושם אבותי • (דהיינו וד

המה האותיות הנמלאי' בשם אבי דוד • חש הנשואות מאותיות חודש •

ר"ת שם אמי חי' שוה • ומכאן והלאה חושבנא • מספר חודש כמספר

שמי אליעזר חושבנא דדין בחושבנא דדין • זה שמי וזה זכרי כל הימים •

ואגורה באהלך עולמים •)

ואל אחירעי • בני גילי • ופחותים מערכי • אשא משלי ואומר •

שינו לבבכם • לטובת ר' אליעזר הגדול לתלמידיו •

שלח

הקדמה

שלא להיות כזבוב יושב במקום הנגע , ומניח מקום הצריא , כי כן
דרך התגריים המתגרים ומקנאים קנאת סופרים , מראים הפסולות ,
והמשובח דבש וחלב , טומני' תחת לשונם — כא ! אל תרעו , ואל
תשפכו דם , ואף אם במקום אחד או בשתי מקומות , הקדמות אינן
מכוונות והולמות , יבטלו הדבר ברובא , דדבר תורה חד בתרי בטל ,
והדן אותי לכף זכות , המקום ב"ה ידינהו לכף זכות , ויגלהו מפרעות
וסככות :

דרוש מילי דשמיא א

ונו ארבעה עשר דברי / אשר דרשתי יום א' פ' כצ"ו בצית הכנסת ישנה

חדשה תקנה "ל בק"ק פראג יע"א

דבור א ידבר המהדר / שאין אנו ובכינו לדיכ' למלוש' זרים /

ודברי הימים העברי' / ואחרי ספורים / מילדי ככרי' /

די לנו באמרת ה' לרופה / תורה שזכתה ותורה שבעל פה /

כתיב בסדר ואחס כצ"י / כי המטה הזאת אשר אנכי מניח היום /

לא כפולאת היא ממך / ולא רחוקה היא / לא בשמים היא /

לאמר מי יעלה לנו השמימה / ויקחה לנו / וישמענו אותה / ונעשנה /

ולא מעבר לים היא / לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים / וישמענו אותה /

ונעשנה / כי קרוב אליך הדבר מאד בפיק ובלבבך לעשותו / ופירש' כי

קרוב אליך התורה כיתנה לכם בכתב ובע"פ עכ"ל

דגה לא מחשבותי בחבור הזה / בדקדוקי' דחוקי' דקי' ורחוקי' דקדוקי' /

עניות שמעבירי' על דעת / עין רואה ואוזן שומעת / ואל

תכלית ענין הבין אינו מנעת / ויוצא במר דעת / אמנם מה שהוא נודך

להעריך ולהאריך / לתאר ולפאר הענין / בחכמה ומכין / ליפוי הבין / לא

במכונה ולא במופלא / הנה שפתי לא אכלא /

(שאלה א) אם על כל התורה כלה / כללי' ופרטי' קאמר / במו

שפירש' יז"ל / למה הפרשה מדברת במטה יחידה /

בלשון דבי' ה"ל למימר / וע"פי פשוטה לקבל יש לומר / כל התורה כמטה

אחת היא / כל המלות בלש דבוקי' אדוקי' / מטה אחת אל אחת / ולכך

אמרו באבות מצוה גזירת מצוה / כאלו המה מקושרי' במוסרי' / בעבודות

האזהרה / וזו אות אחת שכל התורה מאב אחד לכלנו / הוא אבינו הוא

מלכנו / וכן אמרו (סנהדרין ז"ט ע"א) האומר אפי' דקדוק זה / משה

מפי עצמו אמר / דבר ה' בזה / (כאשר כתבתי בחבורי מילי דאבות שם

רמז וז"ל משה קבל תורה מסיני / תורה בגימטרי' שיהי מאה וחד סרי /

אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו / וכן הוא אומר תורה זוה לנו

משה (כאשר דרשו מכות ק"ג ע"ב) וזה יסוד ד' יסודו' - דת ד' יהדות /

סתורת ה' תמימה / מפתחה ועד החתימה / שם אשתו מהשגאל / ושמע

ישראל / בלש אמרי אל / ומשה לא אמר דבר או חצי דבר / ומפי' ה' נתינת

וזיכרי

דרוש מירי דשמיא א א

וזיוכי , משה קבל בסמי , והכופר בזה , את דבר ה' בזה , וכופר בנביאי' וחכמי' , עוכו ישא כל הימי' , לעולמי עולמים עכ"ל , ולכך נקט כל הפרשה בלשון יחיד , כי אחת היא יוכתי תמתי , כל המלות משורש אחד , משורש דקדושה , ואחת גוררת אחרת , וכלם באחד עובי' , ולא נפרדו הכעיימי' והנאהבי' ,

(שאלה ב) כי המטוה הזאת משמע שמורה באמצע על מצוה מן המצות , ותס מה הוא אומר מה זאת , שרומזת עלי' , ולא יבין את זאת , ודוחק דוחק לאמר שמורה על התורה שנקראת זאת התורה ,

(שאלה ג) על מלת היום הלא זה סוף ארבעי' שנה הי' , והלא היתה בזה ה' , ואין לומר כמו שדרש ר"י (ברכות ס"ג ע"ב) הסבת ושמע ישראל היום הזה כהיית לעם לה' אלהיך , וכי אותו יום כיתנה התורה לישראל , והלא אותו יום סוף ארבעי' שנה הי' , אלא מכאן שחציבה התורה על לומדי' בכל יום ויום , כיום שניתנה התורה לישראל , עיי"ש דר' יודא דרש מעלות לומדי' , שמחצבי' את התורה מצד עצמם , וחבה יתירה נודעת להם , אבל לא מצד מצות הבורא , ואלו היתה גזרת הבורא , אשר אנכי מנוך היום , להיות התורה בלי יום פרודגמא חדתא דחציבא , מה זה סיפור שבה מעלות לומדי' , מי יבא אחר המלך וגזרותי' ,

(שאלה ד) על כפל הענין במלות שוכות , נפלאות , רחוקה בשמי' , מעב' לים , וכבר דרשו ע"ז מה שדרשו דרוש' לכל חפציהם ,

מאמר א נפלאות רחוקה בשמי' מעב' לים	גם ע"ז י"ל * ע"פי פשוטו לקבל , שכל יטו רת לבפך ואת לבב זרעך , להבין התיר' את' צריך ללמוד שארי חכמו' , כמו חכמו' הטובי' ומדידת מרכז הארץ , או שאר ספורי' , דברי' שאינם מקובלי' אצלנו מפי רז"ל חכמי התלמוד וכל

הנמשכי' אחריהם , וז"ל הרמב"ם פ"ט מהל' יסודי התורה חס' יעמוד חס' אחד בין מהאומות ובין מישראל ועשה אות או מופת ויאמר שה' שלמו , להקסיף מצוה או לגדוע מצוה , או לפרש במצוה מן המצות , פירש שלא שמענו

דרוש מילי דשמיא א

שמענו מפי משה, זה נביא שקר, וזא להכחיש נבואתו של משה עיין
ע"ס, ולכך אמר אדונינו משה ע"ה, לא נפלאה היא ממך לא מכוכה
היא ממך, שאתה צריך לפירוש מן הפירוש, שאינם מקובלי דור אחר
דור, עד משה מפי הגבורה, ולא רחוקה היא, שאתה צריך ספורים
מכורז הארץ (כדור שמי, כי דור תהפוכות המה, מהפכי דברי אלדי
חיים) לא בשמי היא, שאתה צריך לחכמות כוכבי וכסיליהם,
אסטרילאגי, ולא מעצרים, שאתה צריך למדידת הארץ וסיפוריים
יעאגראפי, כי קרוב אליך הדבר מאד צפיד ובלבדך, דילך בתורה
שכתב ותורה שבעל פה, ושאר חכמות פרפראות, ואיך גמאס תורת
ה' נבאות, ומתיקן הפלאות,

אחיי ורעיי נהרות צבל ים התלמוד צבלי, מים חיים הם
למוצאיהם, נהרות הללו יוצאי מעדן, מגן האלהים, מאלה
נפרדו כל החכמות הרמות והשלימות, ומלאו הארץ דעה כמים לים
מבסי, ואין לנו ולבנינו עסק בשארי חכמות, ודברת בסכתי, אוי הוי
ואבוי לאותן היהודי אשר מאסו תורת ה', ואמרת ה' נאלו, זו תורה

שבע"פ, ועל הדור הזה הי' מקובן דוד ע"ה * על
נהרות צבל שם ישבנו גם בכינו, על פוקרי
בתורה שבע"פ, זו נהרות צבל כאשר אמרנו,
ומצלי' ימיהם בכוכבי שמים וכסיליהם, בחושך

מאמר ב

פי' על נהרות צבל

דרכיהם, וחושך ידמו, הוי הוי תורת ה' תרצ תלכי ואכי, ואמרת ה'
משופלת עד שאול תחתי, ונדרשות אחרות באריך אי"ה, ובסוף דרוש
הזה יבואר הפרשה בטוב טעם.

דבור ב דברתי בלשוכי, שמעו תחכמוני, אנכי לימים צעיר,
ודברי מעושי, מעט מזעזע, ואני אחד מצני העי, אסכת צי
יאי, כאיש זר, אשר לאחיו מוזר, בלי קרוב וצלי עוזר.

מאמר ג

פי' הפסוקי צירמי לא
ידעתי דבר כי בער אנכי
אדה ה' אלדים הנה לא ידעתי דבר בי כער
אנכי ויאמר ה' אלי אל תאמ' כער אנכי כי על כל
אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצוך תדבר
ע"כ ירמי א' (שאלה א') על שני שמות הללו
ה'

דרוש מילי דשמיא א ב

ה' אלהי דין ורחמי (שאלה ב') וכי בשביל שאדם נער לא ידע לדבר ,
 וכי הימים ידברו והשני יודיעו החכמה , מנינו אז בחכמה ורך בשני ,
 ואמרו (צירושלמי ברכות פ"ב) ינע ר' זון בר חייא בן ר' חנני' בתורה ,
 מה שלא ינע תלמיד ותיק בר מאה שני , גם אמרו הטעם שנקטו בן
 עזאי בן זומא ולא שמסר"ש בעבור קטנותו ואצ"כ גדולי ישראל הי' ,
 וכן אמרו מר יבוקא , ואמרו (שבת ק"ד ע"א) אתו האידבא דרדקי לבי
 מדרשא , ואמרו מילי אפי' צימי יהושע בן כון לא אתמר כוותייהו , וכהנה
 דבות מנינו גדולי ישראל בילדותם , ואמרו (במגלהו' ע"ב) לאוקומי
 גירסא סייעת' דשמי' , ואם כוונת הכתוב שלא ידע לדבר , שהוא צ"ס ,
 כטבע הילדות והשחרות גם זה קבל , במקום שיש חילול השם בו , ועוד
 צום אבי לדבר ה"ל למימר , (שאלה ג') למה כפל השם במלות שונות ,
 כי כל אשר אשלחך תלך , ואת כל אשר אצרך וכו' .

ונראה דאם אדם בילדותו צימי בהרות ושחרות , מוכיח למי שגדול
 ממנו בשני' , ולא שכרו בהפסדו , ורבים קיימי עליו ככסלא
 לאוניא , עד שאמרו עליו ירהבו כער בזקן , נקלה בנכבד , נערים פני
 זקנים ילבינו , ואומרי' לא וצדוק בתועבת אמת , ובית אביך הראשון
 חטא , וא"כ המוכיח גורם לה"ר , והולאת שם רע , ומאסו צעזבונא
 ברע , ושתיקתו יפה מדבורו , כי תקנתו קלקלתו , אך כ"ז בעירו במקום
 שמכירין אותו , ומשפחותיו לבית אבותיו , ויודעי' מנהגם , שאינם
 שומעי' לדברי הקטני' בשני' , ואף שדובר תמים יתעצבו , וזקני עמי
 הארץ אהבו , אבל באשרא דלא ידעו אותו , ולא מהמכה הדע הזה
 המצווה , ואיהו דורש אל החיים נכחיים , עיר ועיר לדשה , כלם משבחי'
 ואומרי' , בלתי ספק מכהג מקומו , מקום תורה ויראה , שראשי המטות
 קמו אציהם , והשמיעו במגדול למגדול ועד קטון , אשריהם מה טוב
 חלקיהם , שגדולי' בשמעיהם לקטני' , מה כורא מקום הזה , וגם המה
 תופסי' במכהג זה , כחמדהבנוה , ושומעי' לקטני' , ואינם משגיחי'
 במוכיחים הגדולי' בשנים , והולכי' אחר חכמתו ומוסרו , ומקבלים
 האמת ממי שאומרו , וא"כ הצעיר לימים יש לו מעלה בעיר אחרת , ובעירו

האמת בעדרת

דרוש מילי דשמיא א

ויש לומר להיפוך, הפוך צי', הפוך צי', טבותא בעירו, וריעותא
 באין מכירו, הנה בעירו במכירו, צדק יאמרו, זרכת פרי
 האדמה, צדק שלא חסר במקומיכו, מה נעים גורלכו, ראוי גדולים
 שגדלכו, ת"ל ארצכו מגדלת גבורים, הורים ומורים, להכות מהם בני
 אדם, ואף שהוא יביק וחכים קודם, דרך משל אם אדם זורע איזו
 זריעה, או כוטע איזו כטיעה, מאד שמח על היציאה, ואם היציאה עושה
 דושם, לומר שהיא כערוגת הבושם, ע"ד שאמרו רוצה אדם בקצב שלו כו'
 אמנם כ"ז בעיר מולדתו, אומרי' ראוי גדולי', פרי קודש הלולים
 ודבר הטעון חילול, אומרי' עליו שטעון חילול, אבל בעיר אחרת
 אומרי', את הטוב בקבל, אם אמרתיו לרופי' ויפי', מזוקקי' וצדוקי',
 ואת הרע לא בקבל, כמלא סברא הפוכה, לפעמים טוב לי' בעיר מולדתו,
 וביש לי' במתא אחריתא,

אמור מעתה כוונת ירמיה הכביא ע"ה, שעמד ג"כ על ספקות
 הללו, אם בעירו דבריו יעשו פרי קודש לה', כי כתגדל
 על ברכם, ויעזבו דרכם, ויהי' מהמזכיר את רבי' בני שוממה, ויקבל
 רחמים גמורי' מהשם ב"ה, וא"כ מהאוי גיסא הלולא, אך לאידך גיסא
 קטלא, בצבו כפשו לקטלא כפיק, ישחשש ליסנא תליתאי, שקורג תלתא
 בני אדם, שכל פה ילעגו בשפ', ויניעו ראש ולענה, יגורם לה' דוהלאה
 שם רע, על המתי' ועל החיים, והוא מהמחטיאי את הרבים, וחבירו כעכש
 ע"י, דאמרו ז"ל כל המחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות
 תשובה, וכל שחבירו כעכש ע"י, אין מכניסין במחילתו של הקב"ה,
 וא"כ מעורר מדכי' מדה"ד של מעלה, וה"ה כמי במקום שאין מכירין
 אותו, י"ל לכאן ולכאן לרחמי' ודין, כאשר כתבנו ולפך היה ירמיה
 ורא לנפשו, להרים קולו כנער, הן בעירו, הן בעיר אחרת, ואמר אהה
 ה' אלדים, לא ידעתי דבר, כלומר שלא ידע אם לדבר, אם לשתוק,
 ולכך אמר שני שמות הללו, כי ספוקי' מספקא לי', אם דבריו יעשו
 רחמי' גדולי', או אם חלילה יעורר הדין, ושם ה' מורה על הרחמי',
 ושם אלדי' מורה על הדין, והאריך מלתא בטעמא, שעלה ספק זה
 בלבו, ואמר כי נער אנכי, ומלת נער, סובל שני פירושי', על שם

ילדות

דרוש מילי דשמיא א ג

ילדות / ועל שם גידול / כמו והוא כער את בני בלהה / ותרנום אונקלוס
 והוא רבי / ואמר הלשון כער שמתמע תרי אפי / כד הררמים שגדל
 ורבי עמהם / וכד הדין בעבור שכתגדל בהיה מתא מימי הילדות /
 וכן צמתא אחרייתא טב וביש / ולכך היתה תשובת השם צ"ה על שני /
 על שאין רנוך להופיח במישור עיר אחרת / קאמר על כל אשר אשלחך
 חלק / ועל עירו אמר / ואת כל אשר אלוך תדבר / וכל הספיקות אשר
 עלו על לבך / אל תירא מפניהם כי אתך אני להגילך כאשר ה' צמדות
 הרחמי גדולי' ובחסד עולם / ועיין בסמוך

דבור השלישי ככד / ידבר המחדר / מה טיבו של עיבור /
 עיר ועיר לדרשה / וטלמולא דגברא קשה /

ורואה תמורות במדינות / ועשתוכות משתכות / משתי מחכות /
אופן ב שאמר ירמי' הנביא ע"ה לא ידעתי דבר כינער אכבי /
 מלת כער מלשון רבי שכתגדל עמהם / כמ"ס לעיל
 בסמוך בשם תרגום אונקלוס / ולא ארגיש בחסדונם / בי אכשי' אחי'
 אכחכו מנעוריו / וההרגל נעשה טבע / מטבע שטבעו חכמי'
 בעיניהם / וכבוכי' נגד פניהם / אמנם המוכיחים הסובבי' מעיר לעיר /
 להעיר משינה / מדינה ומדינה / אתה בן אדם מה לך כרדס / מי איכא
 אינש דכ"ס שנעי' שני' / ופנה עורף ולא פגים / המה לאו כפשות רבות
 וחסדונ' / חלוקי עיירות / דעות שוכות ותמורות / המה מרגישי' באכשי'
 חלשי' / כל הפגימות / וחסרון השלימות / מחלושי המקומות / וזוה
 כתבתי מליצה בע"ה בחבורי מילי דאבות שאמר *ריב"ז לתלמידיו

לאו וראו איזה דרך טובה שידבק בה האדם
 כו' / לאו וראו איזה דרך רעה שיתרחק ממנה
 האדם כו' / דקדק לומר לאו וראו / לכאורה
 בלא וראו מיבעי' / ולכך נראה שדקדק במשל
 ומליצה / כל זמן שאין האדם יוצא מהעיר חוצה /

מאמר ד
 פי' בדברי ריב"ז לאו
 וראו

איכו מרגיש בשמחה / על לא ידעה / אומר הלל כרעה / ולכך אומר לאו
 וראו / תמורות עיירות וסירות ותגיעו לפרשת הדרג' / דרך החיים
 והטוב / ודרך המות והרע / חנק ומרע / והזית בחרו בטוב / ותמאסו

דרוש מילי דשמיא א

צדע, אבל כל זמן שאדם בעירו, שקט על שמו, כחמרא על דורדייא
יחיבו, אומר בלבו מאיר כתיבו, וזוה אמרנו מליכה דאמרו ז"ל * חן

מאמר ה

פי' בדברי רז"ל חן מקום
על יושביו

מקום על יושביו, היינו כל זמן שיושבי
במקומיהם, ולא כתתו דגליהם, מקומם
תשא חן בעיניהם, ואומרי' על מקומם מקום
תורה וגדולה, תשואת חן לה, אבל כשנוסעי'
מעיר לעיר, ורואים המעלות והחסרונות,
ודעות שונות, אזי אין החן ירבה ושקר החן

מאמר ויו

פי' הפסוק לכו בני'
שמעו לי

* לכו בני' שמעו לי, לכאורה באו בני' מיבעי
למימר, אבל לפת"ש אתי שפיר לכו לעיר אחרת
אזי יהי' דברי למשמרת, וזה שאמר ירמיה'
ע"ה * לא ידעתי דבר כי נער אנכי, פלומר
שכתגדל עמהם, ואולי לא ארגיש במדות
הרעות וגרועות, והעקוב יהי' לפכי למישור,
ואמר השם כי על כל אשר אשלחך תלך,
מתחלה אשלחך לעיר אחרת כמו שנאמר הלך
וקראת באזני ירושלי' לאמר, ואת כל אשר
אניך תדבר, ואח"כ קרא תגר על אנשי עכנות

מאמר זין

פי' בדברי ירמיה' לא
ידעתי דבר וגו'

כנודע מספרו, ועיין עוד בסמוך

דבור ד ידבר המחדר, שלוש עס גבר, שלשה זמנים, שונים
משונים, ובמה יזכה הכער, ושנא תוכחות בער.

אופן ג' ע"פי מה דאמרו ילקוט סוף שיר, ר' תנחומא פתח
* לב חכם ישכיל פיהו, בכוהג

מאמר ח

ביאור מדרש ילקוט
סוף ש"ה לב חכם וגו'

שצולס אומנים נכנס' לעיר, אומרי' מה
אומנותם, ופעמי' שא"ל לומר, שמתוך
כליהם ניכרת, מה אומנותם, אבל חכם
שנכנס לעיר מי מעדיע חכמתו, פיו שנכנס
לבוית המדרש ודורש, להם ד' להצית סתומה, כך שלמה אעפ"י שהקב"ה
קילסו, שנאמר זה' נתן חכמה לשלמה, לא היינו יודעי' מה חכמתו,

ששרתה

דרוש מירי דשמיא א ד

ששרתה עליו השכינה , ואמר שלשה ספרי' עד כאן לשונו , וכאן הבן שואל
(א) אם הקב"ה הוא העד המעיד על האדם , שחכמתו מכל בני קדם ,
מאי האי שאין אנו יודעי' מה חכמתו , מה אנו ומה חיינו , (ב) שלשה
המה כפלאו ממני , למה דוקא שלשה ספרים , ובראה דאית' ברבא
ובילקוט ר' יוחנן אמר שיר אמר תחלה , ואח"כ משלי , ואח"כ קהלת ,
ומייתי לה מדרך ארץ , כשאדם כער אומר דברי היסוד , הגדיל אומר
דברי משל , הזקין אומר דברי תוכחה עי"ס , ושלוש אלה דרש' מאיר
דאמרו עליו שהי' דורש , *תלתא שמעתת' , תלתא מתלא , ותלתא
אגדתא , וא"כ יפה אמרו במדרש , אעפ"י
שהקב"ה קילסו , לא היינו יודעי' מה חכמתו ,
אם יולא בשיר ידידות , או להבין משל ומליצה
חידות , או פיו מלא תוכחות , שיחות נכוחות ,
עד שאמר שלשה ספרים , שיר משלי וקהלת .

מאמר ט

במה שאמרו שהי' ר"מ
דרש תלת' שמעתת' כ"ה

והיינו יודעי' שיש לו שם בשלשה ונכון

ואמרו במדרש כל מקו' שנאמר דבר ודברי , אינו אלא לשון תוכחה .
וזה שאמר ירמיה' לא *ידעתי דבר כלומר דברי תוכחה ,

מאמר יו"ד

פי' לא ידעתי דבר כי
נער אנכי

כי נער אנכי , ואנכי לה' אשירה , כחשפט
הנער ומעשהו , מעשה חידודים , חידוד וליבן
שמעתת' , כך אני אומר הנה ידעתי רבים
יפטיורו בשפה , מה לך פה אצל האגדה ' לימא
לן מילי מעליותא שמעתתא דבעי גלותא ,

האם קולך כנער , בדברי שיר המעלות , בהלכות גדולות , נגעים
ואהלות , כי נער אנכי , ולמה זה אנכי אנכי הוא מוחה פשעך (ועיין
בהקדמת ספר זה)

ועתה באתי לבאר תשובת המקום צ"ה , איתא בילקוט איוב ומים

תיבן במדה , אמר ר' יודן בשם ר' שמואל אפילו ד"ת שניתנו
מלמעלה , לא ניהו אלא במדה , ואלו הן מקרא משנה ואגדה , יש זוכה
למ' דא , ויש זוכה למשנה , ויש זוכה לאגדה , ויש זוכה לכולן , ועיין מ"ס
ר"מ אלשיך ריש ירמיה' , ועיין מ"ס בחבורי מילי ראבות על המשנה אם

דרוש מירי דשמיא א

מאמר י"א

פי' המשנה אם למדת
תורה הרבה נו'

*למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי
לכך נוצרת , כלומר לפעמים אדם נוצר לתורה
הרבה , ופעמים לתורה מעוטה , כל אחד
קבל חלקו בסיני עי"ש ותמצא נחת , וזה
שאמר השם *כי על כל אשר השלחך תלך ,
כלומר אם למקרא , אם למשנה , אם לאגדה ,
בפי קבלת חלקך אשר לכך נוצרת , עשה
שליחתך , ויתר הדברים עיין בסמוך ,

מאמר י"ב

פי' כי על כל אשר
אשלחך וגו'

דבור ה ידבר המחבר , שכל הקולות
כשרין במוכיח , אף כי מר

נורח , בלי ריח , ובלי טעם , ולא כהמון העם , הרואים את הקולות ,
ולא במדות ומעלות , מי שקולו ערב , ובטח כמדקרת חרב , ויגער בים
סוף ויחרב , חכמתו חרב , ממזרח וממערב ,

ואת כל אשר אלוך תדבר , ע"פי מה דאמר הקצ"ה לישעי' הנביא סי'
נ"ח * קרא בגרון אל תחשוך בשופר

מאמר י"ג

פי' הפסוק קרא בגרון
אל תחשוך בשופר וגו'

הרס קולך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב
חטאתם ויש לשאל מאי בשופר , אם זירזו
הכתוב להגביה קולו מאד מאד , כשאגת אריה
וקול שחל ה"ל למימר , אם להמתיק פיו במתק

שפתים , כקול שופר שקולו ערב ומתוק לחיך , הלא מתיקי יותר קלא
דכינרא , וא"כ ככבוד ה"ל למימר , ונראה שהשם הקדים לישעי' ברישא
הקדמה אחת , אף מי שאינו מדבר בשפה ברורה , בשירה וזמרה , שאין
קולו ערב , להטיב נגן בתרועה , גבוהי גנח וילולי יליל , כשאר המוכיחים
ברבים , אשר פיהם כעגבים , לקול צוכים , אעפ"כ יכול להוכיח , וזה
שאמר בשופר הרס קולך , דאמרו ז"ל (במס' ר"ה ד"ז ע"ב) הי' קול דק
או עבה , או צרור כשר , שכל הקולות כשרן בשופר עי"ש , מה להלן כל
הקולות כשרן , אף כאן כל הקולות כשרן , אפילו מי שאינו מדבר במדבר
ערבה , וקולו קול עבה , רק הגד לעמי פשעם , ולבית יעקב חטאתם ,
ולא כהמוכיחים אשר חונפים ראשי עם , ואינם רואים נגעים , ולא מזכירו
פשעם

דרוש מילי דשמיא א ה

פשעס, ומשבחים רשעים, ולא סרו מחטות רשעים,
ארי מיום שנברה אברופה של חנופה, דבר ה' היה להם לחרפה,
 העשיר יענה, ליעלה ובינה, כפלים לתושי', וחכמת סופרם

מאמר יג

פי' אחר להמתיק יתת
 הפסוק כשופר האם
 קולך

צווי', כקיר כטוי', כגדר דחוי', עד שאל
 תחתי', ולא עוד אלא שנרא' לענ"ד אס כוונת
 המוכיח שיטעמו העם את קילו המסוק, לא
 ילא ידי חובת תוכחה, וז"ש *כשופר הרם קולך
 מה שופר נמנו וגמרו, התוקע לשיר ולא
 מחכוון, לתקיעת מצוה, לא ילא, ה"ה הכא,

מאמר יד

פי' הפסוק ואת כל אשר
 אנוך תדבר

וזה שאמר השם לירמי' *ואת כל אשר אנוך
 תדבר, בדבור לבד, אף שאין קולך כשאר
 המוכיחים, אשר יעברו קול במחנה העברי',
 בקול שאגת הכפירים, ועיין בסמוך
דבור ו שיחה נכונה ותוכחה, לגדור

פרץ, מחזכי ארץ, ובעלי התפלות, שאינם מבינים פי'
 המלות

ועפ"ז אמרתי תוכחת מוסר על חזני הקהלות, ובעלי התפלות,
 בעלי שיר השירים, בקול סידים, קול תרועה ושברים, שמשברים
 את האותיות, את המלות, את הנקודות, ואת הטעמים, הן אמת שאחת
 מהמעלות הש"ס, אס יש לו נעימה וקול ערב, כמבואר בגמ' וש"ע,
 ואמרו גמי בפסיקתא כבד את ה' מהוכך, מכל מה שחונך, אפילו
 : מקול, אל תקרא מהוכך, אלא מגדוכך, וכ"כ רש"י במשלי עיי"ש,
אבל העיקר עיקר, והטפל טפל, העיקר הש"ס צריך להיות ירא
 אלהים גרבים, ורגיל בתורה כביאים כתובים, וגדל בשם
 טוב ובמעשים טובים, ודבריו חביבים, כלם אהובים, כמבואר בש"ע
 א"ח סי' כ"ג, ולכל הפחות, אס יכול לדבר גחות, ומושלם במעלות,
 יושב תהלות, ומבין פי' המלות, ואינו יושב בסוד משחקים שחוקוקלות,
 ולא ילא עליו שם רע, בוחר בטוב וטועל ברע, ואינו מעדת חכך ומרע,
 והטפל הוא הכינוי, דשוי' מגן, אבל בעוכניו בין המון עם, כעשה
 הטפל

דרוש מילי דשמיא א

מאמר ט"ו

טבת דז"ל אודנא דשמע
זמרא תעקר כלומר
זמרא צלי פי' המלות

הטפל עיקר טף וכשים צאי' לשמוע קול זמרא
דכנר ובקר * ועל כיוצא בזה דמזן (סוטה
מ"ח) אודנא דשמע זמרא תעקר והעיקר
פי' המלות ושאר המעלות אינם עושי' אפי'
טפלות אס כסום עגור כן מפלפי' עומדי'

לפופי' לשמוע אל הרנה ואל התפלה אל אל קראוהו ככוונת
השומעים כן כוונת קצת המשמיעים בנגינות משעשעים ומלים
לאלהי מבליעים וכוונתם לשם יהורא שהמה שלוחים דליצורא
מימיכם ומשמאלם נשמע קולם מהמשוררים והשעירים צנים
סוררי' והכל שימלא חן צפני ט' ונשים בעזרת נשים כדי שישבחוהו
שבח עוז ומגדול שמצד דעיו בקול גדול

ותדע

שכן הוא שהרי צוידוים אשר ידו כל הדוים מקום אשר
דבר המלך ודתו מגיע כל ירא אלהים בלב נשבר יצריח אף
יריע והמה ששים ושמחים כי עת הזמר הגיע היו ואבוי אף ראוי
לאוריד כנחל דמעה כנהר שאינו פוסק כנהר הגדול כהר פרת בשעה
שאומרי' על חטאי' שאנו חייבים עליהם כרת ושאר וידוים הגלויים

מאמר ט"ז

דברי משל שלא לשור
צעת אידוים

* הנה אס עבר אדם על פקודת מלך צער ודס
ואפרוהו במסמר אף גמר לו מר ולבו
חמרמר ושערת צער חסמר וערצה קול
שמחה וקול זמר כל תופש כנור ועונב לקול

צו"י וכל כלי הצבליים איכה נחשבו לנצלי הרש כי יודע כי נצלה
עשה וכמות נצל ימות וכ"ש כשישים אדם אל לבו כפש כי תחטא
ותמעל מעל ותשכח אל נצלה עושה בישראל ומנצל צור ישועתו
ובאחריתו יהי נצל נצלה על פני השדה ולא תהי לי כפרה אס לא

מאמר י"ח

פי' הפסוק קרא בגרון
אל תחשוק כשופר הרש
קולך וגו'

התודה ואף עולה על דעת לשור צעצת
אידוים * ויהי שאמר הקב"ה לי שעי' קרא בגרון
א תחשוק כלומר א תחשוק גרוך כי כבד את ה'
מהנך מכל מה שחנך אפי' מקול וזה דקדק
קרא בגרון אמנם בתבאי כשופר הרש קולך

דרוש מילי דשמיא א

מה שופר תוקע לשיר לא ילא , אף הכא אס כוונתך לשורר , אי אתה יוצא
ידי חוצתך ,

ומכ"ש צעת היודים , להתודה העונות הזדונות בלב נשבר
ובדכה , לשטף צמים רבים , כמים שאין להם סוף , צלי
שם כיגון , כאדם הבוכה צמר נפש , שחייב ראשו למלך , שבעסו כעס
עולם , (כמאמר ריב"ז) וזה שמים והגד לעמי פשעם ולבית יעקב
חטאתם , בהגדה דצרי קסי' כגידים שאינם צנ"ט כגינה ,

ומכ"ש ע"י משוררי' שהמה עולין ומצטלין זא"ז , מטעם מרירות ,
וחתי האמת בעדרת , מאת המהומה ומאת המבערת ,
אשר זה גוער , וזה כוער , וזה לבלי חוק פיו פוער , חרי קלא לא משחמע ,
ומכ"ש תלתא שלשה לועקי' ואינן כענין ,

הגה שמעתי רבים מעמי הארץ מלשערים , מאד מאד , שכל
כמלאו עוד ועל חטאי יתירים , כי אומרים חכיהם ממחקי' ,
בשעה שהחזכים מנגנים , ועל חטאים , ולא מלאו קירית רוח , מכל
ימי הכוראים , כ"א מעל חטאי' , ולואי שיוסיפו כהנה וכהנה , ות"ל
ית' גדר גדול גדר אדונינו מורינו ורבינו , החסיד המפורסם , דשכנ"ג
מו"ה **יהזקאל** סג"ל ג"י , שהמתפלל בימי כוראי' צנ"ה הוה
אינו ראוי להתפלל עם משוררי' , והיודים אומרי' בצכיות חבובי' , ולא
בהבלי כיגונים , הכל מעשה תעתועים המה , ההולכים אחר שרירות
המשוררים , וממנו ראוי ללמוד כל דב ומורה , ולגדור ג"כ בימי כוראים
עכ"פ , ובאמת רוב המשוררי' אשר באיתים , ראויים להעצירים בכל
מחנה ישראל , כי ממש רובן רשעים , ושריך סוררים אל ירימו קול ,
בהכל פיהם שיש בס חטא , וראוי לחזור אחר ש"ל הגון , ובפרט בימי
כוראי' אחר יותר הגון כמבואר בהנהגת ש"ע כ"י תקפ"א , וז"ל הזוהר פ'
ויקרא ווי לאיכון דשליחא דילהון לא אשבח כדקא יאות , דהא חובי עלמא
אחיין לאדכרא בניי' , הדיד אס כהן המשיח יחצא , דהוא שלוחא דכל
ישראל , לאשמת העם הוא בנן דדיכא שרי' עליהו , וכד שלוחא הוא
גבאה כדקא יאות , ובאין איכון עמא , דכל דיבין מסתלקין מנייהו על
קרי' עכ"ל ,

אחר

דרוש מילי דשמיא א

(אחרי) שובי מאלתי שגס זקני הגאון הגדול המפורסם מוהר"ר אמריס זללה"ה בסוף ספרו עמודי שש צמוסר עמוד עבודה קרא חגר , על המאריכי' בנינוכי' , וכתב שס' וז"ל וכמה מקולקלי' דרכינו בתפלת ר' יהודה , שזאת לפנים בישראל , שאילו התפלות לא כתנו לחזוני' , אשר כל מחשבתם על קולם כי ערב , ומסר' לזקנים ויודעים שיש להם לב כשבר וכדכא , וכן התקיעות , ומה יאז קלקול גדול בהרבה מקומות , שנותנין התפלות לעשירים או לקרוביהם , בזמן שידם תקיפה , ובמקנת מקומות! שרי האומות מחלקי' התפלות והתקיעות , הלל על כזה באמר כתבה עלי בקולה ע"כ שנאתי' , עיין עוד שם) , והארכת קצת אולי דברי יעשו פרי , שראשי המעות יטו לזניהם לשמוע בקול דברי ,

דבור ז ידבר המחבר , דברים של טעם וריח , על אשר לרשע מומן מוכיח , ומכסה פשעיו לא יכליח .

הנה אמרי' המוכיחין , לעורר העם למספר ולבכי , יכול המוכיח *להמתיק דבריו בפסוקים , אף שאין כוונות המ , דלות כן וע"ז

באמר י"ח

ראי' שהמוכיח יכול להמתיק דבריו בקרא אף שידע שאין הכוונה כן

עדות כאמנה , וראי' מהימנא , מרז"ל יומא ב"ג ע"א מעשה בשני כהני' , שהי' שניהם שוין , ורצין ועולין בכבש , קדם אחד לתוך ד"א של חבירו , ונטל סכין ותקע בלבו , עמד ר' דודק על מעלות האולם , ואמר אחינו בית ישראל , שמעו , הרי הוא אומר כי ימלא חלל באדמה , אנו על מי להביא עגלה ערופה ,

על העיר או על העזרות , געוכל העם צבכי , ופריך התלמודא וירושלמי בת איתוי עגלה ערופה , והתני' עשרה דברי' כאמרו בירושלים , וזו אחת מהן אינה מביאה עגלה ערופה , ועוד לא כודע מיהכרו כתיב , והא כודע מיהכרו , אלא להרבות העם בצניעיי' , וא"כ ראי' ברורה כדי להרבות צבכי , הרמנא כתובה למוכיח , לעמוד דבריו על המקרא כי האי דר' דודק , אעפ"י שהמוכיח בעצמו יודע שאין כוונת הקרא בן , ואין זה בכלל מגלה פני' בתורה שלא כהלכה , כי כוונתו לשם שמי' ,

לעורר

דרוש מירי דשמיא א

ז

לעורר העם צתשובה שלימה • וזוה בארנו דברי ר"מ צפרק שנו
חכמים • * כל העוסק בתורה לשמה • זוכה לדברי הרבה • ויש לשאול

מאי תורה לשמה • ועוד כוונת דברים הרבה •

מאמר י"ט

וכראה עפ"י מה דאיתא (סוכה מ"ט ע"ב)

ביאור דברי ר"מ כל
העוסק בתורה לשמה

לשמה זו תורה של חסד • וכ"ל דהלומד ע"מ

להוכיח את חבירו • ולהדריכו בדרכי ישרה

שיצור לו האדם • זה עיקר החסד • שגומל

עם כפש רוח נשמה • יותר מגמילת החסד עם הגוף • ועל כי זה אמרו

לשמה זה תורה של חסד • וזה שאמר ר"מ העוסק בתורה לשמה • ר"ל

להוכיח את חבירו • התועה מדרך השכל • זוכה לדברים הרבה • שהוא

יכול לדבר דברי הרבה • בכוונת הפסוק • חף שאינו מדבר האמת

לאמתו • משא"כ מי שאין כוונתו להוכיח • יש לאיום אולי ידבר כגד

האמת • ומגלה פני בתורה שלא כהלכה • ובדרוש הסמוך אי"ה כבאר יתר

דבריר ר"מ עיי"ש • וזוה בארתי פי' הפסוק (איכה ב' י"ד) * כביאך חזו

לך שוא ותפל • ולא גלו על עונך • להשיב

מאמר ד

שבותיך • ר"ל כביאך המוכיח • חזו לך שוא

פי' הפסוק כביאך חזו
לך שוא ותפל וגו'

ותפל • כל כוונתם להראות גבורתם •

צמלבושי' חדשי' פרושי' ודרושי' לכל חפניהם •

וזוהו בכין של שוא ותפל • אמנם אולי הי' עושי'

כן • כדי שיתאוכן אדם חי יתן אל לבו • גבר על חטאיו • כמו שעשה ר'

דדוק • וע"ז סיים הכביא ולא גלו על עונך להשיב שבותיך • כ"א לכבוד

עצמו הוא דורש • להיות לו לשם ולתהלה • כשם הגדולי • ועדיין לא הגיע

לפלגות ראובן • (וער"ח אז הארכתיו זה דרש' אשר דרשתי בזה"כ הישנה

בק"ק פראג תקמ"ד לפ"ק)

אחיי ורעי • עיקר הדרשה • אם הדרשן דורש מעשה כלם • את

כל המעשה האלהים יביא במשפט על כל בעלם • ומרבה

צדקי ותחנוכים • כאשר עשה ר' דדוק • וז"ש הקב"ה לישעי' • קרא

בגרון אל תחשך • אבל לא בדרושים • המשמחים אלהים ואנשים • כ"א

* בשופר הרם קולך • דאמרו (ר"ה פ"ג) אם תקע במקום רחב לא

ינא

דרוש מילי דשמיא א

נא , וכתבו הראשונים , דכתיב מן המלך
 קראתיה , אף הכא , המוכיח לריך להרס
 קולו מן המלך , יוס צרה ותוכחה היום מן
 המלך הנורר היהודים , והשיגוס בין המלכים ,
 והגד לעמי פשעם , ולא צדושי' חלושים , שמרחיבין דעתו של אדם ,
 ב"א דוגמת השופר צעיקן , דאמרינן אס תקע במקום הרחב לא ילא ,
 גם המוכיח לריך לפרסם ולהגד החטאי' והפשעים , מאנשים רעים ,
 ההולכי' אחר הכל מעשה תעתועים ורוח עושים , ומכסה פשעים לא
 ילליח , ומודה ועוזב יפריח —

דבור ח ידבר המחבר , הפושעים והמורדים , וכל עושי רשעה
 וכל הזדים , אס כורעי' ומשתחויים ומודים , ובלב שלם
 מתודים , כלס מחמדים ,

דגה אל יאמר אדם בלבו , איך אמלא לנפשי כופר , על כל העונות
 ופשעים עצמו מספר , אס לסגף עצמי בסיוגופים , אין בכחי ,
 אס כח אנשים כחי , דעו כי עיקר התשובה היא היראה מה' , וכחד
 מהדר גאונו , ושיעזוב החטא אשר חטא , ויגמור בלבו שלא יעשה עוד ,
 כענין שנאמר יעוזב רשע דרכו , ואיש און מחשבותיו , וז"ש * כשופר

הרס קולך , שחכמה ואינה מלאכה , כדאמרו
 (ריה כ"ט ע"ב) כך התשובה היא היראה ,
 ויראת מאלהיך , ויראת ה' היא חכמה , וסוד
 מרע בינה , ולהתחרט על עונותיו , כענין
 שנאמר אחרי שובי כחמתי , אחרי הודעי
 ספקתי על ידך , ועיין בשמוך —

דבור ט ידבר המחבר , המתודה בגוף בלא כשמה , בעי'
 פרוכה אין חומה , ולא יראה בכחמה ,

אמרו ז"ל (במס' תענית ט"ז ע"א) אמר רב אדא בר אבהו , אדם
 שיש בידו עבירה , ומתודה ואינו חוזר בה , למה הוא דומה ,
 לאדם שתופס שרץ בידו , שאפי' טובל בכל מימות שבעולם , לא עלתה
 לו טבילה , ורקו מידו , ביון שטבל בארבעי' כחה , עלתה לו טבילה
 שנאמר

דרוש מילי דשמיא א ח

שנאמר ומודה ועוזב ירוחם / ומפרש הרמב"ם (צפ"ב מהל' תשובה)
האי ואינו חוזר בו / שאינו גומר בלבו לשב עיי"ש, וזוהי לכיון (דרך

מאמר כ"ג

דרך רמז מה שאמרו
כתן שופ' בתוך שופ' כו'

מאמר ד"ד

פי' כשופר הרם קולך

כתן (מה שאמרו ז"ל (ר"ה ק"ז ע"ב) * כתן
שופר בתוך שופר, אם קול פנימי שמע יא, ואם קול החיצון שמע, לא יא, (ועיין בר"ן
והרא"ש) ונראה דהנה האדם דוגמת השופר
בתוך שופר, הנשמה בגוף, וע"ז זילו הכתוב,
* כשופר הרם קולך, אם קול הפנימי שמע
שדבריו יא' אהל' יא' ח' אצל לא כהמון עם
שמתודים פשעם, ונלצם רשעם, ויש מהם
צפיהם אומרי' אשמנו, ומחשבותם על
הפרכסה, מיס ומזון, לשובע ולא לרזון, לאכן אחי ורעי, עיקר הידוי'
שמתורה בלב כשבר וכדכה, ותוהו על הראשונות, על השגנות ועל
הזדונות, לחם לפי הטף למה בא, בשעת הידוים, אלא מודה ועוזב
ירוחם —

דבור יו"ד ידבר המחבר, סדר הידוים בכל שנה ושנה, אם
עבר עבירה ושנה.

מאמר ד"ה

ציאור דברי רז"ל חדס
עובר עבירה ומתודה
כו'

אמנם י"ל פי' אחר, על מה דאמרו ז"ל
* אדם עובר עבירה ומתודה, ואינו
חוזר בה, כלומר אחר הידוי עושה העבירה
פעם שנית, ואזי גם תשובה הראשונה אינה
מועלת, וצריך לחזור ולהתודה על פעם ראשון
שחטא, אעפ"י שכבר התודה על חטא זה,
וזוהי בארתי דברי רז"ל (יומא פ"ו ע"ב) ת"ר עבירות שהתודה עליו י"ה
זה, לא יתודה עליהם י"ה אחר, ואם שנה בהן צריך לחזור ולהתודות,
ויש להקשות לכאורה הך אם שנה דצריך לחזור ולהתודות, משנה שאינה
צריכה, אטו משום ששנה באולתו, י"ה כשכר, שאפי' וידוי לא צריך.

מאמר ד'ו

ביאור רז"ל עבירות
שהתורה עליו י"הכ זה

אבל לפמ"ש ככון דטובא אשמעינן * דלריך
לחזור ולהתודות , על העבירות שכבר התודה
עליהם מכמה שני , כי בעבור ששכח על קיאו ,
ק"א לואה העבירה , מראה את עצמו כאלו תוהא
על הוידוים הראשונים , משנים קדמוני , כאשר

אמרו קדמוני' על הפסוק שגאה תעורר מדני' , ולכך צריך לחזור
ולהתוד' על הראשונים , ועל האחרונים (ובזה רמזו רמז' ד'ט) למיגמ'
בעתיקתא , קשי מחדתא , וסימנך טיבא בר טיבא עיי"ש ברש"י ולי כראה

מאמר ד'ז

ביאור רז"ל למגמר
בעתיקתא על דרך רמז

דרמזנו בזה למגמר בעתיקתא לכלות העבירו'
הישנות , קשי מחדתא מעבירות החדשות ,
ומלת מגמר כמו יגמור כארע דשעים , ואל
התמה למה קשי לכלותם , וקאמר , וסימנך
טיב' בר טיב' , כבד יס להקב"ה עלינו טיב'

מאשתקד , ועתה חדשות מקרוב צאו . ואמרו ז"ל כל השופרין בשר' חוץ
משל פרה , דשופר אחד אמר רחמנא , ולא שנים ושלשה שופרות , והאי
דפרה כיון דקיימי גילדי גילדי , מתחזי כשנים ושלשה שופרות , ופירש"י
בכל שנה ושנה כיפרת תוספתו עיי"ש , (במס' ר"ה ד'ו ע"א) , וא"כ י"ל

מאמר ד'ח

כשופר הרם קולך

רמז הקב"ה לישעי' , * כשופר הרם קולך ,
מה שופר של פרה פסול , משום שניכר בכל
שנה תוספתו , כך קולך פסול , אם ניכר כל
שנה ושנה תוספתא על פשע , אחי' חטא

חטא ואחי' דשע דשע , וא"כ אנחנו לא נדע מה נעשה ליום הפקודה ,
אם יפקד' על גבא מרוס צמרוס , כי אלו מוסיפי' חרופי' וגדופי' ,
דלופי' ומוקפי' , מוקף חמה , חמת המלך יושב על כסא שופט נדק ,
וישפוט תכל צדק ואמת ,

מה

כאמר ומה נדבר , ומה נעשה לאחותינו רעיתינו , התורה כלה
ובהרצה , בעיר פרופה , למשל ומליצה , ותהי לשמלה , וסמרי
אפיקורסס ית"ש בשמי עליות , על כל הדים הרמים , ועל כל החמדה
שכיות , עירו שבפי קדושי' אשר בארץ , וראו איך כפרנו פרץ , פרוץ
מרוגה

דרוש מילי דשמיא א ט

מלוצה על העומד, מדי שנה בשנה גזרים זדים הארורי, החוקרי
הפוקדים, לכו בני שמעו לי, סורו נא מעל אהלי דשעי קאלה, ומכעו
רגליכם מפגרי האנשי הפושעי, הסיבשו ויחמו, יחברו ויאבדו,
לחופות לדראון עולם, ומחזיקי תורת ה' אלהים חיים, אלה לחיי עולם,
יבשאלם ויכטלם, ועיניהם יראו היכל ויהללם —

דבור יא ידבר המחבר גדולה תשובה, שגודעת לה יתירה
חנה, במדה טובה מרובה,

אל יאמר אדם בלבו, איך אפשר לי לשוב אלה וירחמני, ועל מי
מכוחות יבהלני, הלא כבר אני משוקע בטומאה, טמא לנפש
החוטאת, בעבירות חמורות שבחמורות, ועונותי מזדילין בן קודש
לחול, כמחילה של ברזל ומאי מחילה גודא רבא, ביני לאני שבשמי,
בבר הבטיח לנו השם יתברך ושנת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו, ובתיב
במרי' אס יהי' כדחק בקצה השמים, משם יקבץ ה' אלהיך ומשם יקחך,
וזה הרמז' (פ"ד מהל' תשובה) התשובה מקרבת הרחוקי, אמש הי' זה
שכאוי לפני המקום, משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב
וכחמד, קרוב וידיד, וכן אתה מוצא שבלשון שהקב"ה, מרחק את
החוטאי, זה מקרב השמים, בין ביחיד בין ברבים, שכאמר והי' במקום
אשר יאמר להם לא עמי אתם, יאמר להם בני

מאמר ד"ט

פי' הפסוקי' צירמי' מה
מצאו אבותיכם וגו'

אל חי עי"ש, *ובזה בארנו פי' הפסוקי'
(צירמי' צ') כה אמר ה' מה מצאו אבותיכם בי
עול, כי רחקו מעלי, וילכו אחרי ההבל ויהבלו,
ולא אמרו אי' ה' המעלה אותנו מארץ מצרים,

ויש לשאול למה אמר דוקא המעלה אותנו מארץ מצרים, ציור ה"ל
למצינו ולא אמרו אי' ה' אשר בראנו, אי' ה' אשר לו הדרך ומלוכה,
שמי' ושמי השמי', ולכך נראה דכוונת הכתוב כי רחקו מעלי, שהי'
אומרי' בלבם שהמה מרוחקי' מהשכינה, ועונותיהם היו מזדילים
ביניהם, לבין אלהיהם, ולדעתם המה למעלה, מרפואת הנפש ויאשו
את עצמן מהתשובה, וילכו אחרי ההבל ורעות דוח העומאה, יהבלו,
ויאשו זה, יאוש שלא מדעת קונו, ביאפי' אס אנו משוקעי', במ"ט שער
טומאה

דרוש מילי דשמיא א

טומאה , אס כשוצה אל ה' , וירצה לסלוח , ויטהר אותנו , ויקרב ,
 ישועתנו , ופדות כפשינו , ולכך סייס ולא אמרו אי' ה' המעלה אותנו
 מארץ מצרי' , שהיינו משוקעים ומוטבעים בטיט היון , ממש בכל שער
 טומאה , וטומאה הטהרה , שהקצ"ה בכבודו ובעצמו ה' מטהר את
 ישראל , (כאשר נבאר אי"ה במילידפיסחא פי סס ציתו) והרי להדי' ,
 דכל כרוע וכל זב , וכל עמא לכפש רוח ונשמה , אס ישוב מיד יקבלו ,
 אחנס דוקא ע"י תשובה ה' גאו תס , שהי' מהדשים ומטהרים , ורחו
 ומשכו ידיהם מן ע"א , ודבקו במלות השם , כאשר דרש ר' יוסי הגלילי ,
 מקרא , משבו וקחו לכם גאן , כמבואר בילקוט שמעוני פ' צא ,

*ויס לרמוז בזה פי' הפסוק רחוק מרשעי'
מאמר למ"ד | ישועה כי חוקק לא דרשו , ר"ל רשעים מרחקי'
 א"ע מהישועה , כי לדעתם המה מרוחקי'
 מהשכינה , ע"פי רבוי העצירות אשר מעלו
 ובחשו בה' , אבל הטעם כי חוקק לא דרשו ,
 היינו חובי' הפסח , כי משם נראה אפי' על ע"א , החמורה ושקולה כנגד
 כל התורה תשובה מהכני' , אס ישוב אל ה' ורפא לו , וצפידם אחמר שעשו
 תשובה , שנאמר ויאכרו בני ישראל מן העבודה ויעקו , ותעל שועתם
 אל האלהים , אך הרשעי' קורין לאלפי' עיינין , ונקדי' דברי הכביא

(הושע י"א) *ועמי תלואים למשובתי ואל על
 יקראהו , יחד לא ירומם , ועיין צרש"י ,
 והפסוק בלתי מובן לבחורה ועיין במפורשי'
 ונראה דהנה ידוע מה דאיתא במדרש ,

מאמר ל"א | פי' ועמי תלואי' למשובתי
 דהק"צ אומר שוצה אל , ואשוצה אליכם , וכנסת ישראל אמרה השיצנו ה'
 אליך וכשוצה והיינו דאמר ועמי תלואי' למשובתי ר"ל שהם תלוי'
 ועומדי' אס שאשוב אני אליהם תחלה או אס תמה צריכי' לשוב אלי
 ולפתוח בתשובה תחלה ולהכריע אין ספק שכנסת ישראל צריכי' מתחלה
 לשוב אל ה' , כדמצינו במצרים ותעל שועתם אל האלהים , אך מצינו
 לזה סתירה במדרש ותעל שועתם אל האלהים על האלהים , צע"ן ,
 צה' קוראי' תגר על ה' , למה גשחנו מכל אומה ולשון , בקושי שיעבוד ,

דרוש מילי דשמיא א יוד

ואיכ אין דא' והכרע ממארי' , שישראל התחילו בתשובה תחלה , וזה
 שז"ס הכביא ואל על יקראוהו , כלומר שקורין ותעל שועתם על האלהים ,
 וא"כ עדיין הדבר עומד בספק , ואחרי שזי שמעתי שכוונתי בזה לדעת
 א'וכי תשאל לשמו והיא פלא , אך כבר עבר הקציר , בלה הקץ , כל הקצרים ,
 שמרנו עכב רב , יותר מאלף ושבע מאות שני' , והקץ כתוס וחתום
 באלף עזקאין , ודריכ' אכחנו , לפתוח החלה פתחיתשובה , למען שמו
 בזהבה ,

דבור י"ב תובחת מוסר , אם האב אוכל בוסר , הנן הולך וחסר ,

אחיי ורעיי עיקר התשובה , שובו שובו מדרכיכם הרעים , ושטפו
 צמים על צרכים , כי שערי דמעות לא כנעלו , אולי יפתח
 צדור שערי רחמים , ואמר הכביא (איכה ב' י"ט) קומי רוני בלילה לראש
 אשמורות , שפכי במים לנך כוכח פניה' ,

מאמר ל"ב שאי אליו כפיד , * על כפש עולליך העטופי' מי' הפסוק על כפש
 ברעב , בראש כל חולות , אמרתי מליצה (דרך עולליך העטופי' ברעב
 מוסר) מה דאמרו ז"ל (ברכות ז' ע"א) ונו'
 רשע בן דריק , רשע וטוב , כמו דריק בן דריק ,
 וא"כ יאמר הרשע בן דריק , מה לי להיות דריק ויהי טוב לי בעוה"ז ,
 אפי' אם אהי' רשע אעפ"כ אשרי ופוז לי , כי כאזה אני במעשי אבותי
 ואוחז רשע דרכו , דרך עקש ופתלתול , אמנם עובר בכו , אעפ"י שיהי'
 דריק בכל דרכיו , ותמים עם ה' , ורע לו , מאד אב הטומאה , כי דריק
 בן רשע , דריק ורע לו , והנה עיפי הטבע בני אדם , אשר ראינו בעינינו ,
 ואבותינו ספרו לנו , האדם חם על בניו , ויוצאי חלציו , יותר מגופו ,
 וז"ס הכביא שאי אליו כפיד על כפש עולליך , העטופי' ברעב , כלומר אפי'
 אם אתה מפקד כפסך , ובהפקדא כיחאלך , למהלא הסת על בנך ,
 ולא שמת על לנך , בנך אחר כך יהיו עטופי' ברעב , אף שיהי' דריק'
 גמורים , במשפט דריק בן רשע , ודרך זה שמעתי בסדר החינו
 שיחת

דרוש מילי דשמיא א

מאמר לג

פי' הפסוק שיחת לו לא
בניו מומס

* שיחת לו לא בניו מומס , כלומר אף שיחת לו
לא , כי חפץ בתאות עוה"ז המבוזה , ורועה
להפקיר כפשו בכף הקלע , אצל בניו מומס ,
המה ירשו מעשיך , מעשה עוות , אצות
הטומאה , (ועיין במאמר רכ"ו)

אחינו

בית ישראל , איך לא לנו בושת פנים , לנוצר , ברחם אב
על בנים כן תרחם ה' עלינו , הלא יש לנו לב אבן , וכפש
אכזרי , על בנינו , ואיך רחמי אב על הבן , ואיך אנו אומרים חמול עלינו ,
זעל עוללינו וטפינו , ואנו אין לנו חמלה על בנינו , ואב הירג את בנו ,
ומקרא מלא דבר הכתוב , וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו ,
ובן ברחם אב על בנים וגו' —

דבור יג

מאן דמהדר בתיובתא , בסוף השתא , ותרווממנה
שעתא , בדקא סלקא ארעתא ,

זכעת

הזמן מוכן לתשובה , בהכנה דרבה , ושיחת לו לא אותיות
* אלול המקשה לבו בימים הללו , יפול ברעה מדינה של

מאמר ל"ד

רמז על חודש אלול

גיהנם , בניו מומס , כאשר הארכנו בדרשות
דמה דאמרו ז"ל * אפי' לדיק גמור כל ימיו ועשה
עבודה באחרונה , אבד את הראשונות ,
* כלומר אם עושה עבירה בסוף השתא בימי
אלול , כי באותו זמן יש לחוש אולי תלילה יבריע
את כל העולם לכף חובה , כי חודש ניסן
באש לחדש' , וא"כ חודש תשרי חצי השנה ,
ולכך מזלו מאזכר , ויש לדחוף אולי העולם
מחצה על מחצה , ואם עושה עבירה אחת אוי

מאמר ל"ה

ביאור רז"ל אפי' לדיק
גמור כל ימיו בו'

לו שמכריע את עצמו וכל העולם לכף חובה , ובוה י"ל כוונת ירמי' ח'
מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה יומם ולילה את * חללי בת
עמי , כלומר עיקר הבכי היא על חלליבת עמי ,
דבעבירה אחת מחלל את כל העם , שמכריע
את עצמו ואף כל העולם לכף חובה , וא"כ

מאמר ל"ו

פי' הפסוק את חללי בת
עמי

איך

דרוש מילי דשמיא א

יא

איך יס לאדם לחשוב עם עצמו , טרם שעושה עצירה שהוא גורם היזק רבי' , ומה מאד מאד יס לאדם לשמוח , שמחת עולם בעשיית המצוה אולי מכריע את עצמו , ואת כל העולם לכף זכות , ובמקום אחר

הארכנו —

דבור יד גדולה תשובה מאהבה , על כל החמדה שכיות , על כל אבני סגולה ומרגליות , כי אפי' הזדוכות יהיו זכיות , עידי עידיות ,

אל יתיאש אדם מן התשובה , כי אפי' אם עובר עצירות כירצעים , שחטא והחטיא את הרצים , אם עושה תשובה מאהבה , מוחלין לו כל עינותיו , וכל הזדוכות , כלם בספר זכיות נכתבין ונחתמין , ברוחם מלך הכבוד , ונקדי' מה שאמרו (סנהדרין ק"ב ע"א) שהקב"ה הפס' לירצעים בצגדו , ואמר לי' אני ואתה וכן ישי כטייל בג"ע , אל מי ילך בראש , אמר בן ישי , אמר א"ה לא בעיכא ,

מאמר לי'

ביאור דבריו"ל שחפס הקב"ה לירצעים בצגדו כו'

רבים ראו וכן תמהו , מתחלה אמר הקב"ה אני ואתה וכן ישי , משמע דירצעים קודם לבן ישי , ואחר ששאל ירצעים חזר הקב"ה , ואמר בן ישי , וכי בן אדם הוא ויתנחם , מתחלה מאי קסבר , ולבסוף מאי

קסבר , ועוד על מה שדקדקו שחפס לי' בצגדו , ונראה דיש הבדל בין צגד ללבוש , הגוף הכגוף החומר כקרא ע"ש הצגד , פי חפץ הצגד , הוא מלשון צגד צוגדים צגדו , והכשמה חלק אלהי ממעל כקרא' על שם לבוש , ולכך אמרו ז"ל (שבת ע"ז ע"ב) לבושא' לא בושא' , (כ"כ הגאון בעל כתנות אור) כי מצד הכשמה ליכא בושא' , משא"כ מצד הגוף , והיינו הסירו הצגד' הלא' מעליו וגו' , ראה העברתי מעליך עורך , והלבש אותך מחלצות , והארכתי בחבורי מילי דרבנן , וזהו כוונת הפסוק ותתפשטו בצגדו , לאמר שכבה עמי , כלומר בחלק הצגד שהוא חלק הבוש , שמתאווה לתאות גופני' , ואין כאן מקומו (ועיין מ"ש בסדר הפרשיות) והיינו שחפס הקב"ה לירצעים בצגדו , בחלק אשר צגד צה' , ואמר לי' חזור כך , כלומר עשה תשובה מאהבה , ואזי אפי' העצירות

אשר

הענין הנ"ל

דרוש מילי דשמיא א

אשר בגדת בהם והמה בגדים הלאים יתהפכו לזכויות ללבושים יקרים
וממילא יהי ירבעם במדרגה יותר לפי רוב זכין ורוב מנין החטאי
והזדוניות והפשעים עצמו מכפר אשר כלם יתהפכו למלאכי הרחמי
משדתי עליון ולכך אמר השם ב"ה אחי ואתה ובן ישי ירבעם ברישא
והדר בן ישי וירבעם לא הרגיש בזה ובגובה אפו שאל מיילך בראש
ולא רצה לעשות תשובה מאהבה כ"א מחמת הכבוד על תאות כפשו
להיות קודם לבן ישי ולכך חזר השם ואמר בן ישי

ומעתה לאוראן אס ירבעם שחטא והחטיא את רבים אעפ"כ
אס הי' עושה תשובה מאהבה הי' עלה במעלה העליונה
משנה למלך לטייל בגן אדנים נגת הביתן המלך אלא גסות רוח
שהיתה בירבעם טורדתו מן העולם אלו אס נעשה תשובה שלימה
בלב וכפס מה מאד בעלה במעלות בית חורין הרי אפי' מכסה שהעמיד
כלם בהיכל אמרו (סנהדרין ק"ג ע"א) אמר ר"י כל האומר מכסה אין
לו חלק לעוה"ב מרפה ידיהן של בעלי תשובה ואלו יתעקש המתעקש
לומר שאני ירבעם שהקב"ה בכבודו ובעצמו תפס לי בגדו וא"ל
חזור כך ושאיני מכסה דאמרו ז"ל (סנהדרין סס) שעשה הקב"ה
כמין מחתרת ברקיע לקבלו בתשובה והטמינו מפני מדה"ד עיי"ש
ועל המתעקשי הללו אמר דוד שחו בשמים פיהם שאומרי' אס הקב"ה
יחתר להט מחתרת ברקיע וארובות השמי' להם יפתחו אזי יפתחו
בתשובה אבל האמת אס אמת מארץ תלמ' שהאדם עושה תשובה
ומקדק עצמו מלמטה ממילא נפתחו לו שערי שמים שערירחמי'
לדק משמי' נשקף כי ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש
משכיל דורס את האלהים על מה אנו יושבי' והבית הזה חרב לכך
ונשובה לה' כלם באגודה אחת שימו לבבכם על דרכיכם הרעים
למה תמותו בית ישראל וכי לעולם כהי' בגלות המר כלו כל הקינים
ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ואמרו (בסנהדרין נ"ח ע"א) דשאל צר
ליוא למשיח ה' אימת אחי מר ואמר היום אס בקולי תשמעו אבל בעוכניו
כל היום תרפוני אויבי עקבות משיחך ה' דקדוק לומר כל היום נ"ל
השטן

דרוש מירי דשמיא א יב

השטן ועכו"ם מוכין את ישראל הלא כל יומא ויומא זימנא מדוץ התמהמה ומתאחר (ועיין בחלק ב' מחבור הזה בדרשה אשר דרשתי בין כסא לעשור תקמ"ד לפ"ק בזה"כ החדשה בק"ק פראג)

אמור מעתה בצירוף כל הדברים , וכל המאמרים , הפרשה שהתחלנו בה , כי הפרשה לפניה סיימה , כי תשוב אלה' אליהך בכל לבבך ובכל כפשך , וע"ז קאמר כי המלה הזאת מורה באמצע על מלות תשובה , אשר אנכי מאריך היום , כי מלות תשובה כאמרה בכל יום , כמ"ש היום אם בקולי תשמעו , * לא

מאמר רח

כפלאה היא ממך ות"א לא מפרשא היא מיכך , ר"ל אפי' אם אין כח אבנים בך , לסבול הערך שהעריכו הראשונים , הרוקח ודעמי , שחקרו ויסדו תשובת המשקל , ע"פי קבלה , וע"פי שכל הקודש , ואפ"ה אי אתה מופרש מהתשובה , מכל וכל , ויש להקל בערכך , ועיקר התשובה , חכמה ואיכה מלאכה , בדעתנו , ואיך מכשירי תשובה , ולא רחוקה היא ממך , רצה לומר אל תתיאש עצמך , שהתשובה רחוקה היא ממך , לומר כנר אתה למעלה מרפואת התשובה , כאשר כתבתי ברמז רחוק מרשעי' ישועה , כי קרוב ה' לכל קוראיו , לא בשמי' היא לאמר מי יעלה לנו השמימה , כלומר אל תאמר בלבבך , מי יעלה לנו השמימה , ויראה אם הקב"ה חתר תחת רגלך , וקבל תשובתי כמו שעשה גבי מנשה , ולא מעבר לים לא שאתה צריך לבנות דמעות כים הגדול , לאמר מי יעבר לנו מעבר לים , מי יוכל לשטף מים רבים , על עוונות רבות , תולדות ואבות , אם ימי , ימי משולח , ואזכה יום ולילה ככתם עוני לפניך , וקאמר כי קרוב אליך הדבר מאד בפך ובלבבך לעשותו , אם אתה מתחרט בלב שלם , ומתודה בפה בת"ש , וסר עונך וחשאתך תכופר :

דרוש ב

וצו שגעה דברים אשר דרשתי ח"י אלול תקמ"ג לפ"ק בזה"כ פינחס בק"ק פראג יע"א

דרוש מילי דשמיא ב

דבור א' ידבר המחבר , אם צימי בחרות ושחרות , דורש
קלות וחמורות , הלכות גדולות ונפלאות , זאת
תורת הקבלות ,

מליצה . אמר דוד ע"ה * כמה יזכה
הנער את ארחו לשמור

מאמר ל"ט

פירוש הפסוק כמה
יזכה הנער את ארחו
וגו'

בדבריו , ויש לשאול וכי הנער לבד מזכה
את ארחו , אם שומר דברות ה' , הלא גם
בני אדם גם בני איש מנער ועד זקן , אם
המה משמרי' את דברות ה' ילכו אורחות החיים

בנחיים , וכך ה"ל למימר כמה יזכה האדם את ארחו , וכראה הנה כבר
כתבתי (בדרוש הקדום מאמר י"ט) ביאור על מה דאמר ר"מ כל העוסק
בתורה לשמה זוכה לדברי הרבה ועיין משם ודברים הללו באמרו ונשנית

מאמר מ'

ביאור דברי ר"מ כל
העולם כלו כדאי הוא
לכו'

בשביל דבר שנתחדש , (וכאן לא העתקתים
כי הקודם יכול לעיין שם ולא רציתי להכפיל
הדברי' ללא צורך) על סוף דברי ר"מ ,
ולא עוד אלא * שכל העולם כדאי הוא לו כקרא
דיע , ועיין במפורשי' , ויראה לי שמדבר עוד
מיתרון המוכיח , האומר בכל דרכיך דעהו ,

כי אין עליו קבלת איש מרעהו , אכלה דורש קלי' וחמורי' , קנאין
פוגעין בו , כל שלטי הגבורי' , קבלות סופרים , וזילזול הורים ומורים ,
אף שדובר משרים , דברים יקרים , כי המפולפל והמחודד טפי , אין
חזירו כדאי לו , כי לדעתו מעשיו גדולי' ממעשי חזירו , בחכמה
וצמנין , ברוב ענין , על דרך הלכה , השגורה בפי כל , מה דאמרו
(ברכות ל"א ע"א) אל יפסור אדם מחכירו אלא מתוך דבר הלכה ,
כלומר שאין אדם פטור מחכירו הרגיל עמו , מילדות מימי נעורו ,
כ"א ע"י הלכה , שאומר דבר הלכה , שום פילפול דבר חריף , ואז יראה
חזירו שאינו אכזב כערכו , כי חזירו גדול ממנו , וממילא יהי' פירוד
ביניהם , במחילה סלוגתא , וישימו ריוח בין הדבקי' , מימי בחרות , כי
זה

דרוש מילי דשמיא ב יג

זה בעל הלכה, אשר קשתו דרוכה, עולה על צמת אב צחמה, צמת
 יחיד מומחה לרבים, אבל המוכיח את חבירו, ורובה להעמידו על קו
 היושר, קו נחת רוח ליוצרו, וכי בשביל זה בטלה האהבה ואחיה, ודיבוק
 חבירים, וכי שייך לומר בעבור תוכחות מוסר, מעלה יעלה במעלות
 ראשי הצמות בעלי שם, כשם הגדולים, וכי יכול בעל האגדה לחוד,
 להיות תופס ישיבה, או להסתכל במראה ודמות כסא היראה, (ולא
 כמו שנהגו בקצת קהלות קטנות ועיין בהקדמת ספר) בעלי מקרא
 לחוד, ובעלי הלכה לחוד, לא ראוי זה, כראוי זה, ואין הערכין שוין, בעל
 הלכה עתיד נכסין, וגדול שבצרכין, וא"כ על המוכיח אינה כ"ב הקבאה
 והשכאה והתאווה, ודבריו של טעם עולה ופדיו שיה לכל כפס, למגדול
 ועד קטון, ההדש' ישמעו והעורים יביטו לראות, משא"כ דבר הלכ' אינו
 ראוי, אלא לגדולי' הקרי לב, בעלי גמרא וסדרא, וז"ש ר"מ ולא עוד
 אלא שכל העולם בדאי הוא לו, כלומר לו לבעל האגדה, כלס בדאי'
 לשמוע, משא"כ לבעלי פילפול, אינו בדאי' כ"א בעל תורה, שיש לו לב
 להבין, וכקרא ריע להשומע, משא"כ בעל הלכה, אין כל העולם רעיו,
 בימתוך דבר הלכה כפטר מחבירו במ"ש, (ויתר דברי ב"מ תמצא
 בחבורי מילי דאבות במקומו) וע"ז אמר דוד ע"ה צמה יזכה הנער את
 אחרו ר"ל צמה יזכה צימי בעורין, שישמעו לו הצריות, ולא תהי' קבאה
 בלבם, וקאמר לשמור כדצריך, היינו צדברי תוכחה,
 במ"ש בדרוש הקדום, כל מ"זם שגאמר דבר ודברי, אינו אלא
 לשון תוכחה, משא"כ צדברי הלכה, ומי יעמוד לפני הקבאה, כל דאית
 צי' רוח יתירה, יעבור עליו רוח קבאה, רבים קמים עליו, זה צכה וזה
 צכה, זה אומר שמתעטף בטלית שאולה, ותוקף בטליתו של חבירו,
 ואומר כלה שלי, וזה אומר חנין שלו, וחצי פגוס, הטוב ומיטיב לאחרים,
 ורע לעצמו, וזה אומר לא ידע מאי דקאמר, דורש כמין חומר, ביד
 היוצר, במקום, ועי"כ מבאיש את ריחו, אף שפי שכי' שאמרו לקצר
 ברוחו, ע"כ דרך הישר שמוזה ארחו, בדרך חיים תוכחות מוסר —
דבור ב' ארד בשיחי ואהימה, על בזיון התורה תמימה, כ'
 בסתם פני' בלימה, וכות אבות תמה,

דרוש מילי דשמיא ב

ועיר הקודש פרוסה ואין חומה

מאמר מא

הוא ה' אומר *אם אין אני לי מי לי ,
וכשאני לעמי מה אני , ואם לא
עבדו אומות ע"כ לשון המשנה אבות פ"א
משנה י"ד ע"פ מ"ש בחבורי מילי דאבות כי

שם ביתו , ועתה באתי דרך דרוש , כמה מילי מעלוותא איכא למשמע
מהכי מילי דהילל , וכקדים לבאר דברי המדרש שוחר טוב , אשא עיני אל

מאמר מ"ב

ההרים מאין יבא עזרי , מהו חל ההרים , יום
*שיבא הקב"ה בדן , וישראל מסתכלין באבות
שידברו עליהם זכות , ואין אב שימלט את בנו ,
ואין איש שימלט את אחיו , מאותה נרה ביום

הדן עכ"ל ויש לשאול מאחר שכבר התחיל יום שיבא הקב"ה בדן , על מה
צריך לסיים עוד , מאותה נרה ביום הדן , וכנראה ע"פי מה דאמרו
(שבת כ"ה ע"א) מאימתי תמה זכות אבות , אמר רב מימות הושע בן
נחוניא , שכן ועתה אנלה את נבלותה לעיני מאהבי , ואיש לא ילכה מידי

מאמר מ"ג

ע"ש , ואמרתי טעם שזימיו דוקא *תמה
זכות אבות , לפי מה שאמרו (פסחי פ"ו ע"א)
שאמר לי הקב"ה להושע , חצאו ישראל , ה'
לא לומר בנך הם , בני בחוכך הם , בני

אברהם יצחק יעקב , נלגל עליהם מדת רחמין , לא דין שלא אמר כן ,
אלא אמר לפיכך רצ"ע כל העולם שלך הוא העצירים באומה אחרת ע"ש ,
ודברי הללו צריכי ביאור , איך להעלות על דעת , שלא עלה על לב

מאמר מ"ד

הטהור *הושע הכניא ע"ה , להיות מלאך מליץ
ישר , וללמוד פ' גוריא על ישראל זרע קודש
מנצחה , בני אברהם יצחק יעקב , אמנם
זימיו עזבו תורת ה' וילכו בחושך פילאזאפיע ,

הכל ע"פי הטבע ציון מכולה , ותורת ה' אשר
היא למעלה מהטבע , ומשכל האנושי , במתעשה צעיקיהם , ופי'
מלע"ב

דרוש מילי דשמיא ב יד

מלעיזים בחכמי תורה, כאשר נראה מתוכחות הושע, שאמר ותשכח
 תורת אלהיך וגו', וכתב כי זנתה אדם הושיה הורתם, כי אמרה אלהים
 אחרי מהבני כותבי לחמי ומימי, למרי ופשתי, שמני וסקוי, וזו אפסר
 התכללת הנביא, שלא אמר בני אברהם יצחק יעקב, כילא היו הולכי
 בעקבות אבותם, דאמרו (יומא ד' ח ע"ב) אמר ג' חמא בר חנינא
 מימיהם של אבותינו, לא פרשה ישיבה מהם כו', אברהם אבינו זקן ויושב
 ישיבה ה' שנאמר ואברהם זקן בא בימים, יצחק אבינו זקן ויושב ישיבה
 ה', שנאמר ויהי כי זקן יצחק, יעקב אבינו זקן ויושב ישיבה ה', שנאמר
 ועיני ישראל כבדו מזקן ע"י ש, ולכך דרשו של הושע תמה זכות אבות,
 כי דור תהפוכות המה, כמהפכת זרים, ולא אחזו מעשה אבותם בידם,
 ומאסו תורת ה', וחפרו בורות הפילסופים, בארות הכשברים, שבר על
 שבר פושעי, ומטעם זה לא אמר בנך הם, דאמרו (שבת פ"ג ע"ב)
 אמר הקב"ה ליצחק בנך חטאו, אמר לפניו רבש"ע בשעה שהקדימו
 לפניך, כעשה לנשמע, קראת להם בני בכורי ישראל, ועכשיו בני ולא
 בנך ע"י ש, וא"כ הנביא ה' סבר דוקא, אם מקבל, את התורה כקראי
 בשם בני, וע"פ אמרתי פי' הפסוק ותשכח

מאמר מ"ה

פי' הפסוק ותשכח תורת
 אלהיך וגו'

תורת אלהיך, אשכח בנך גם אני (הושע ד'
 ו"ו) כלומר שהנביא אמר לישראל, בשביל
 ששכחת תורת אלהיך, גם אנכי שכחתי לומר

בנך הם, כי אינם קרוים בנים לה' כ"א בזמן שעוסקי בתורה,

מאמר מ"ו

ביאור הדברי גלגל
 עליהם מדת רחמך

אמנם עכ"פ ה' לו לומר *גלגל עליהם
 מדת רחמך, כירש"י פירש שם
 למ"ד בימי אלי' תמה זכות אבות, ע"י רחמי
 הוזכרה להם בימי חזאל ע"י ש, וא"כ אף שתמה
 זכות אבות ה' למימר גלגל עליהם מדת רחמך, זכור להם ע"י רחמים,
 ודוק

ומעתה י"ל פירש הפסוק עצמו, ועתה אנלה את כבלותה, כי
 אמרו (במגלה ג' ע"א) דאמר המלאך עתה באתי, על
 ביעול תורה, וכתבותם' שם דמלת עתה מורה על התורה שנאמר בה,
 ועתה

דרוש מירי דשמיא ב

מאמר מ"ז פ"י הפסוק ועתה אנלה וגו'	ועתה כתבו וגו' , מה שאמר , *ועתה כלומר בעבור ציטול תורה , אנלה את כבלותה לעיני מאהבי , ואיש לא ילכה מירי כי ע"י זה תמה זכות אבות כמ"ס ,
--	--

מאמר מ"ח פ"י הפסוק אשא עיני אל ההרים וגו'	ואמר דוד ע"ה *אשא עיני אל ההרים , דאמרו (ר"ה י"א ע"ה) הרים אלו אבות , שכן שמעו הרים ריב'ה' וגו' , כלומר כשאני מסתכל אל האבות הקדושים , של
--	---

פסקה הישיבה מהם , מאין יבא עזרי , מדבר כנגד מה שאמרה כנעת ישראל בגלותה בעתים הללו , מאין יבא עזריכו , כי פס'ה קלת הישיבה מאתנו , זכור ימות עולם , איך ה' הצחורי' והלומדי' מתמיד' , בתורת ה' , בגמרא ופוסקי' , אין בית עשיר ואציון יחד , אשר לא ה' שם צחור בהלכה , ושאר'י צחורי חמד , צחורים קטני' , וכשמע קולם קול תורה , בחשכה באורה , ואלה ה' כעורי קרתא , ולא ה' צהם שום שליטה מהחילוכים , מספרים החילוכים , ועזה כמה וכמה מצלים ימיהם , צהכל ורעות רוח שטות , צחכמות חלומות שוא ידברו , ספקו עליך כמים כל עוזרי דרך , הזאת העיר ואם צישראל , שיאמרו כלילת יופי משוש לכל הארץ , כרכא דבולה צה , הלא החכמי' ותלמידיהם מתמעטי' , ומה ה' גורם לכל זה ציון התורה ולומדי' , שאינם מדבקי' צטוצים , צענצי הגפן , וכותנים צנותיהם לע"ה , אם מעות יש לי , אף שצנח אין לו ,

מאמר מ"ט ע"ד מוסר פ"י החרוז	*אזכרה אלהי' ואהמי' , צדקותי כל עיר על תלה צנוי' , ועיר האלים משופלת עד שאול תחתי' , הנה האדם נקרא ע"ש העיר כמ"ס שלמה ע"ה העיר קטנה , ואכשי' צה מעט , ודרשו רז"ל העיר קטנה זה הגוף , ואכשי' צה מעט אלו אברי' של אדם כו' , וצר חוריון נקרא עיר האלהי' , כמו איש האלים , וקאמר כל עיר על תלה צנוי' , כל אדם מכובד צעיני הצרות , ועיר האלהי' ירא אלהי' , צודא מרבנן , יושב בשפל , בשפל גני' וגו' , כל ימיו רעים ,
--	--

דרוש מילי דשמיא ב מן

ואף לילות, ואמרו (בשבת ק"ט ע"ב) אמר ר' יהוד' לא חרבה ירושלי' אלא בשביל שביו בה, תלמידי חכמי', שכאמר ויהי' מלעינים במלאכי אלהים, ובזוין דבריו ומתעתעין בכביאיו, עד עלות חמת ה' בעמו, עד אין מרפא,

ובזה אמרתי בוונת רז"ל (ב"מ פ"ה דר"י פ"א ע"א) אמר ר' יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת

וגו', על מה אבדה הארץ, *דבר זה נשאל לחכמים, ולא פירשוהו, לכביאי', ולא פירשוהו כו', ויש לשאול וכי"ס דחכמים וכביאי' לא הרגישו על עזיבת התורה, אבל לפמ"ש י"ל ר' יהודה לשטתו, דעיקר החורבן הי' על שביו החכמי' והכביאי', ולכך לא פירשוהו,

מאמר ג

ביאר רז"ל דבר זה נשאל לחכמים ולא פירשוהו

כי לא רצו להחזיק עצמן, שבעבורם הבית הזה חרב, וי"ל בדקדוק נקט ר' יהוד' שביו בהתלמידי חכמי', כלומר תלמידי' של חכמי', שהי' מבזי' בחורי ישראל קדושי', לבטלי' לכת' אחריהם בחורי', והי' כותבי' בכותיהם לע"ה, עבור המחי' וקלקלה של תורה,

ודנה צימיונחמי' על כל התלאה ע"ג תלאה, אשר מצאו, מרעה אל רעה יצאו, כורתים אמנה, וכותבי' וחיתמים שדים כהני'

וליים, שלא ליתן בכותיהם לע"ה, ולא בכותיהם לבניהם, (אף שפשומו של מקראי'ש לו כיון אחר, אעפ"כ גם זה בכלל עיי"ש סי' י"ד) אבל בעזיבתו כל שאינו לא במקרא, ולא במשנה, ולא בדרך ארץ, דור הבאה מיכ', מאכוש דכוותי', הדור כהני', כי דור עקש ופתלתול המה, אוי לאותה בושא, אוי להם לצריות מעלבוניה של תורה, ומרגלא בפומי', פה הקדוש והטהור, רבינו יחזקאל אב"ד ור"מ דקהלתינו כ"י בששואלין אותו אם יש להקפיד על צואת ר"י החסיד, אם שם החתן והחותן שוין, או הכלה עם חמותה, עד שאתה שאלני על צואת ר"י החסיד, ביותר יש לך לשאול על צואת רז"ל, כל המשיא בתו לע"ה כו'.

אחרי ורע"י ששמותיהן כאין, ומעשיהן מכושרין, והרחקמן הכיעור

דרוש מילי דשמיא ב

הביעור , והדבק בחכמי תורה , וז"ל הרמב"ם מהל' דעות
מלות עשה , להדבק בחכמי' ותלמידיהם , כדי ללמוד מעשיהם שג'
וצו כדבק עיי"ש , וכל המשיא בתולת"ח , עליו הכתוב אומר , ואחס
הדבק' בה' אלהיכם חיים —

דבור ג ידבר המחבר , מה נעוה , מדת הגאווה , ומה נאווה ,
מדת ענוה , ועיי' רוממות לזכות , תמהזכות לזכות ,

שמואל אמר בימי חזאל , וכראש הטעם
* שבימיו תמה , וכקדים עוד

מאמר נ"א

טעם למאן דאמר בימי
חזאל תמה זכות לזכות

התנכלת הנציא , שלא אמר בנ"ך , בני אברהם
יחזק יעקב , כי בימיו לאסרו מחטאת ירבעה ,
כנודע מספרו אשר כיצא , ועיקר ואודע רשע

ופשע , וחטאת ירבעם בן נבט , נבט מהגאווה , וגסות רוח יתירה ,
דאמרו (סנהדרין ק"א ע"ב) גסות הרוח שהי' בו בירבעם , טרדתו מן
מעולם , לאבן אבותיכו הקדוש' ישיכי חדרון , התרח"ו מהגאווה , עד
קצה אחרון , ואמרו (חולין פ"ט ע"א) לא מרובכם מכל העמים חשק ה'
בכם , אמר להם הק"ה לישאל מושקני בכם , שאפי' בשעה שאני
משפיע לכם גדולה , אתם ממעטי' עצמיכם לפני , ואמרו סוטה (ה'
ע"א) כל אדם שיש בו גסות הרוח , לבסוף מתמעט שכאמר רומי מעט
יכול ישנו בעולם ת"ל ואיננו , ואם חוזר בו כאסף מן העולם בזמנו
שכאמר והימכו ככל יקפצון , כאברהם יחזק יעקב , דכתיב בהו , בכל
מכל כל , וא"כ אבותיכו אע"פי שהי' להם רוב האובה , מיעוטו את כלמן
משא"כ בימי הושע ע"י רוב השפע , שהשפיע הק"ה להם , עבדו ע"א ,
שכאמר , וכסף הרביתי לה , וזהב עשו לזעל , והיינו כמי ע"י הגאווה
כי חכמי עושר רבים , עד שהתברך בלבבו לאמר כדבריהם בן הוא , לי כאה
לזרך , לי ענה וגבורה , שיכני בחגיו סלע בסתר המדרגה העליונה , מרום
שבתי , כסא כבוד , כסא דמוקרו ודחילו בין גדולי רומי , בני עלי' , מי
יורדני בשפל תחת' , עד שנגובה אפו אומר , בכח ידי עשיתי את החיל
הזה , ואת תפארת גדולתי , בחכמתי כי נבוכותי , ואף חכמתי עמדה
לי , והחכמה תח' את בעלי' , ורס לבבו , ושכח את ה' , והנה אמרו
(נחמ')

דרוש מילי דשמיא ב טו

(במס' סוטה ה' ע"א) לעולם ילמוד אדם מדעת קינו, שהניח כל הרים

מאמר נ"ב

פי' הפסוק ותשכח תורת
אלהיך וגו'

מאמר נ"ג

פי' הפסוק אשא עיני אל
ההרים

וכל גבעות והשרה שכינתו על הר סיני, וזה
שאמר *ותשכח תורת אלהיך, שנתונה על
קטן שבהרים ללמוד מדת ענוה, ועתה רם
לצבך אשכח צניך גם אני, ר"ל לך גם אני
לא אחרתי צניך הם, צני אברהם יצחק יעקב,
כי איעם הולכים בדרכי אבות, ובזה י"ל *פי'
הפסוק אשא עיני אל ההר' אומרת כנסת ישראל
בגלות המדבר הזה, אם אני רואה שהק"ב הניח
כל הרים הרמי', וכל אלוני צפון, והשרה
שכינתו על סיני, ועל סנה, ומאין יבא עזרי,

אזכור מלאי גאולה, ורמות רוח, (ובחצורי מילי דאבות כתבתי באופן אחר,
וז"ל משה קבל תורה מסיני, רבו המפורשים מפי הגבורה ה"ל למימר,
וכראת כי מ"ע שכוללת כל התורה היא, ואהבת לרעך כמוך, דזה כלל
גדול בתורה, ואמרו ז"ל (שבת ל"א ע"א) על הוי גר שצא לפני הילל,
ללמוד כל התורה על רגל אחד, ולמד עמו מה דעלך סני לחצרך לא
תעבד, וזו היא כל התורה כלה, ואידך פרושה הוא ז"ל גמור, אמנם
גבר יהיר, האומ' מעשי גדולים ממעשיך, אני גדול מחצירי, ביתר שאת וית'
עוז, עבד לחצירי, מה דסני לי, כי התבדל בצבצו לאמר, בשריהות לצו, דלא
אמרה התורה ב"א ואהבת לרעך, היושב לצטח אחר בדומה לך, ואל
מיתדמיוני ואשוה, ומדוממת לצו, אין דומה לו, וממילא עובר על
כל התורה כלה, שאינו מקיים ואהבת לרעך, הכוללת כל התורה, (ואמ'
סוטה ה' ע"א) לעולם ילמוד אדם מדעת קינו, שהרי הקב"ה הניח כל
הרים וכל גבעות, והשרה שכינתו על הר סיני, והניח כל אילנות והשרה
שכינתו בסנה, ואפשר שזה הי' אמר הנביא (הושע ד') לישראל

מאמר נ"ד

פי' אחר על ותשכח
תורת אלהיך

*ותשכח תורת אלהיך, אשכח צניך גם אני, ע"פי
דברי רז"ל (שם י"ג חולין פ"ח ע"ב) בשכר
שאמר אברהם אבינו אני עפר ואפר, וזו
צניו לשתי מלות, אפר פרה ואפר סוטה, והא"ת

דרוש מירי דשמיא ב

הנביא ותשכח תורת אלהיך , שהניח כל הרים , וכל הגבעות ,
ללמוד לבני אדם מדת ענוה , ועתה ישראל ורם לבבך ,
ושכחת את ה' אלהיך , ולא אחזת מעשה אבות , כמו אברהם אבינו
שהקטין את עצמו , וזכו בניו , ולכך נהפוך הדבר אשכח צניק גם אני ,
אבל רבינו משה ע"ה , ראה בחכמה , ענותנותו של הקב"ה , שהניח כל
הרמי' , וכל אליוני בשן ומשרה שכינתו על דבא ושפל רוח , עא"כו מה
מאד מאד צריך אדם להיות שפל רוח , כמו שהעיד עליו הכתוב באמת
והאיש משה עבדו מאד , והרגיש דהענוה כוללת כל התורה וז"ש התנא

מאמר ג"ה

ציאור משה קבל תורה
מסיני

* משה רבינו ע"ה , קבל תורה מסיני , כלומר
ממדה זו לבד שהניח הקב"ה כל הרים
הגבוהים , וכל ארזי הלצנון והשרה שכינתו
על הר סיני ראה בחכמתו כמה גדולה מדה
זו של ענוה , והציט בשכלו שהמדה זאת כוללת

כל התורה כללי' ופרטי' , עיי"ש והארכת יו"ת דדברים של טעם בישוב
במה דברים אדברי בעל הגדה אלו קרענו לפני הר סיני ולא נתן לנו את
התורה והמשכיל יצין ואין כאן מקומו .

אשא עיני אל ההרים , אל אבות , אע"פ שהשפיע להם הקב"ה רוב
טובה , מיעוטו את עצמן , מאין יצא עזרי , אכחנו בתכלית
השפלות , צדקדוקי עניות , וידל ישראל מאד מאד , בסתתמו כל נכורות
השפע אלהי' ושפע עמ' יבקו ואפ"ה כל אחד גאות לבש , גאותו בשחקי'
גאות ירבעם , והנה צימי חזאל לא סרו מחטאת ירבעם , ולכך צימיו
תמה זכות אבות ,

אחינו צית ישראל מאד מאד צריך אדם להתרחק מהגאות , מכף רגל
גאות , עד ראש , מי זומרא מ"ד תועבת ה' כל גבה לב ,
וצפרט צימים הללו דמלות שופר בכפופים , ואמרו ז"ל כמה דבייף אינש
דעתי טפי מעלי , איך נתחיל אי"ה יום א' הסמוך , לך ה' הצדקה ולנו
צושת הסגים , הלא אכחנו עזי פנים , חבירים לירבעם בן נבט , בגסות
רוח יתירה , ואך הדעת אנושי סובל מי שחטא קמי קב"ה , להיות דמות
צ"ח , וגדול דעה , הלא אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו , על חטא

דרוש מילי דשמיא ב יז

ח"א חובי' , ועל מה אנו מתגאלי' , הלא כל העכו"ם בכל מלכותם , שלום ושקט , ואנו בגולה , ומר לנו מר , מזכותינו מרורות כזית , ובעבודת פקד' ואין הדעת סובלתן דלים המתגאים דלים בתורה ודקים צמנות וכמשמעו —

דבור ד ידבר על גדולת ישראל , שהיו למעלה מכוכביאל , אך כפלו מרום רקיעא , לתהום ארעא ,

ריב"ל אמר בימי אלי' תמה זכות אבות , שכאמר ויהי בעלות המכחה , ויגש אלי' ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל , היום יודע , כי אתה אלהים בישראל , ויש לשאול (א) למה דוקא בימים ההם תמה זכות אבות (ב) למה אמר אברהם יצחק וישראל ולא אמר יעקב , כסדרן של שלוש אלה בכל המקומות (ג) פתח בשני שמות ה' אלהי' רחמי' ודין , וסיים כי אתה אלהים בישראל , ולמה לא סיים כי אתה ה' בישראל (ד) גם פסוק הסמוך לריך ציור , וידעו העם הזה , כי אתה ה' אלהים , למה חזר ואמר שתי שמות ציור , וכמו כן כאשר כפל האש ותאכל את העולה , ויפלו על פניהם , ויאמרו ה' הוא האלהים , מה כיוצא בזה שה' הוא האלהים (ה) כאשר ביקש לבנו' מזבח לה' כתיב , *ויקח אלי' שתי

מאמר ג'

ציור הפסוק במלכי' א' ו"ח ויקח אלי' שתי עשרה אבנים ויתר פסוקי' שם

עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב , אשר ה' דבר ה' אליו לאמר ישראל יהי' שמך , ולכאורה כל הדברים הללו כאן למותר , מה הענין הזה לכאן שהקב"ה קראו ישראל , ועיין ברש"י , (ודרך דרוש הארכת ציבור מילי דרצקן) ציבורו של דבר מצואר הכל צאר היטיב ,

הנה הרשב"א כתב בחדושי אנדרות פ"ק דברכות , שיקר טעות מנביאי הצעל ה' שהמה ה' אומרים שהקב"ה אינו משגיח בעולמו , אלא מסר הכל לנבא השמים , ולמלאכי מעלה , והמה שופטי ארץ , ולכך אמר אלי' , עד מתי אתם פוסחי' על שתי סעיפי' עיי"ש באריכות הדברים של פעם , ואקדים מה שכתבתי בספרי מילי מעליותא על

דרוש מילי דשמיא ב

מאמר נז

ביאור כפלא על רש"י
בד"ה בני יצחק עשו
וישראל

על סדר התורה סדר פרשיות בפ' תולדות וזה
לשוננו * בדברי הימים א' א' בני יצחק עשו
וישראל , ראיתי צפירות המיוחס לרש"י שם ,
מפני כבודו של דוד אמר ישראל ולא יעקב ,
הנה הפירוש פשוט עיקר סדרן של דברי
הימים , להודיע היחוס והמעלה של דוד ,

ולכבודו נקט הכתוב גם את יעקב בשם המיוחס , שם התואר והדר ,
אמנם ראיתי בספר זכרון יעקב על התורה שכתב בזה דרך דרוש ועיין
עליו , ואמרתי גם אנכי לא אחדול , והנה שפתי לא אכלא , והצוהר
יצא , הנה ידוע' פלוגתא אי נדיקי עדיפי , ממלאכי מעלה ,
משרתי עליין , או מלאכי מעלה עדיפי , לפי דברי רז"ל חכמי התלמוד
(בסנהדרין ל"ג ע"א) אמר ר"י גדולים נדיקי' יותר ממלאכי השרת ,
שנאמר ענה ואמר הא אכא חזי גוברין ארבע' שריין מהלכין בגו כורא ,
וחנל לא איתי בהן וריו' די רביעי' , דמה לצר אלהין , ולפי דעת
הפוסקים מלאכי השרת עדיפי , וכ"כ ר' אברהם בן עזרא ,

אמור מעתה אי נדיקי עדיפי ממלאכי מעלה , מה מאד במדרגה
העליונה , הבעלי תשובה , כי אמרו ז"ל במקום שבעלי
תשובה עומדין אין נדיקי' גמורים יכולין לעמוד , אבל אי מלאכי מעלה
עדיפי מנדיקי' , עדיין אין אנו יודעי' ערכם של בעלי התשובה , לעומת
מלאכי מעלה , ולהכריע מן התורה אי נדיקי עדיפי , אי מלאכי מעלה
עדיפי , נראה מן שם ישראל מוכרע , דנדיקי' עדיפי , כי שם ישראל
מורה כי שרית עם אלהי' , וז"ל הילקוט שמעוני פ' וישלח , וישר אל
מלאך ויוכל , איני יודע מי כעשה שר למי , כשהוא אומר כי שרית עם
אלהים , הוי אומר יעקב כעשה שר למלאך , וא"כ הבעל תשובה במעלה
העליונה עד מאד , וכבר אמרו ז"ל לא הי' דוד ראוי לאותו מעשה , אלא
להורות דתשובת יחיד מהני , אם היחיד יחטא אומר' לו כלך אכלל דוד ,
וא"כ יפה בתב רש"י שנקט ישראל , ללמוד דנדיקי' עדיפי ממלאכים ,
ותמילא הבעל תשובה עדיף יותר , וזו כבודו של דוד , שהי' בעל
תשובה , ובפ' וישלח הכ"על כבאר יותר פלוגת' הכ"ל אי נדיקי עדיפי
עב"ל

דרוש מילי דשמיא ב יח

וְזוֹ רֹאִי מְהִימָה שְׁאִין הַמַּמְשָׁלָה וְהַגְדוּלָה בִּיד הַמַּלְאכִים , הַלֵּא
 דְּרִיקִי עֲדִיפִי מְנִיָּהוּ , וְעֵקֶב כַּעֲשֵׂה שְׂרַמְלָאךְ , אֵלֵא אֲכַחְנוּ
 אֹמֵר הַיִּשְׂרָאֵלִי בִּידוֹ שֶׁלֶהֱקַב־הֶ , כַּמֶּשֶׁה כִּי חִלְקָה עִמּוֹ יַעֲקֹב חֲבַל כַּחֲלָתוֹ ,

מאמר נ"ח

פִּי הַפְּסוּק אֲשֶׁרִיךְ
 יִשְׂרָאֵל מִי כַּמּוֹךְ

וְזוֹ אֲמַרְתִּי פִּי הַפְּסוּק *אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי
 כַּמּוֹךְ , עִם כּוֹשֵׁעַ זֶה , כְּלוּמַר אֲשֶׁרִיךְ , שְׁמַךְ
 יִשְׂרָאֵל , כִּי שְׂרִית עִם הַמַּלְאָךְ וְתוֹכַל לוֹ , וְאִ"כ
 עִבְדָּה אֲתָה לַמַּעֲלָה מֵהַמַּלְאכִים , וְאִינוּ אֵלֵא עִם
 כּוֹשֵׁעַ זֶה , וְלֹא תַחַת שׁוֹס שְׂרַמְלָאךְ ,

אמנם צְעוּכִינוּ הַשְּׁלִיךְ מִשְׁמִים אֲרָץ תְּפֹאֶרֶת יִשְׂרָאֵל , ר"ל מֵהַ
 שְׁהִיכּוּ מִתַּחֲלָה לַמַּעֲלָה מְכֻבָּדִי הֵל , וְלַמַּעֲלָה מְכֻבָּדִי
 עֲלִיָּן , וְזוֹ תְּפֹאֶרֶת יִשְׂרָאֵל , שִׁשֶּׁר אֵל מַלְאָךְ וְיֹכַל , וְעַתָּה הַשְּׁלִיךְ אֲרָצָה ,
 בְּכַחֲמָהּ צְמִירוּתָהּ , בְּצֶת אֲחַת וְלֹא מִצֵּט מִצֵּט , מֵאִגְרָא רַמָּא לְבִירָא
 עִמְיָקָתָא , וְלֹא בִיעֻקֵּב לְבַד מֵאִינוּ שְׁהִי לַמַּעֲלָה מִכְבָּד הַשָּׁמַיִם , אֵלֵא אֲנִים
 בְּאֲצִרְהֶם אֲבִינוּ מֵאִינוּ שְׁהִי לַמַּעֲלָה מֵהַשָּׁמַיִם , כְּדֹאִית' צְמִירָהּ הַצֵּט נֹא
 הַשָּׁמַיִם וְסִפּוֹר הַכּוֹכָבִים , אִם תּוֹכַל לִסְפּוֹר , אִין הַצֵּטָה אֵלֵא מִלַּמַּעֲלָה
 לַמַּטָּה , וְהַקֶּבֶץ הֵאָמַר לְאֲצִרְהֶם הַצֵּט נֹא הַשָּׁמַיִם וְכִי רַשִׁי"ל , וּמֵאִינוּ
 כְּמִי גְבִי יִחָקֵק שְׁהִי לַמַּעֲלָה מֵהַמְּזֻלּוֹת דְּאֲמָרוּ (בְּכַדְרִים פ"ג) שֶׁאֲמַר
 אֲצִרְהֶם כִּסְתָּכְלָתִי בְּמִזְלִשְׁלִי , וְאִיכִי רִאֲוִי לְהוֹלֵךְ בֵּין אֵלֵא יִשְׁמַעֲאֵל , וְאֲמַר
 הַקֶּבֶץ הֵאָמַר מֵאֲכַטְגִּיבִיכּוֹם שְׁלֵךְ , אִין מִזְל לִיִּשְׂרָאֵל , (וְעִיִּין בְּמִילִידֵּי־הָאָה
 מ"ש צוה) וְהִנֵּה אֵלִי הִי'רָצָה לְבַרֵּר טַעוֹתָם שֶׁל כְּבִיאֵי הַצֵּעַל , שְׁהִי אֹמְרִים
 אֲכַחְנוּ תַּחַת שְׂרִי מַעֲלָה , וְהִמָּה שׁוֹפְטֵי עוֹלָם , וּמִכְהִיגֵי אֲרָץ , וְלִכְךָ כְּחִיב
 וְיִקַּח אֵלִי שְׁנִי עֶשֶׂר אֲצִנִים כַּמֶּסֶפֶר שְׁצִטִי צְנִי יַעֲקֹב , אֲשֶׁר הִי' דְּבַר הֵ'
 אֵלִיו , יִשְׂרָאֵל יְהִי שֶׁמֶךְ , וּמִזֵּה מוֹכַח דְּרִיקִי עֲדִיפִי מִמַּלְאכֵי הַשָּׁרֵת ,
 וְאִ"כ שִׁיךְ שִׁיךְ שֶׁהַמַּלְאכִי יְהִי שׁוֹפְטֵיהֶם , וּמִכְהִיגֵיהֶם , וְלִכְךָ כְּמִי קֹאמֶר
 הֵ' אֵלֵהִי אֲצִרְהֶם יִחָקֵק וְיִשְׂרָאֵל , כְּלוּמַר מִשְׁלוֹם אֵלֵה מוֹכַח בְּעִדּוֹת כְּאֲמִנָּה ,
 שִׁישְׂרָא לַמַּעֲלָה מְכֻבָּדִים וּגְלָגִלִי , וְאִ"כ ע"כ שְׁהִי שׁוֹפְטֵיהֶם , וְזוֹ שְׁהִי יוֹדֵעַ
 כִּי אֲתָה הָאֵלֵהִים , שׁוֹפֵט כָּדֵק , וְלִכְךָ כְּפִלּוֹ עַל פְּנֵיהֶם , וְחִזְרוּ לֹאמַר שְׁהִי הוּא
 הָאֵלֵהִים ר"ל שְׁהִי הוּא הַדִּיִּין , וְשׁוֹפֵט כָּל הָאֲרָץ , וְלֹא כְּכִבְיָאֵי הַצֵּעַל , שְׁהִי
 אֹמְרִי שְׁגַמְסֵר הָעוֹלָם , בִּיד הַמַּלְאכִי , וְיִשְׂרָאֵל תַּחַת הַמִּזְל , וְלִכְךָ

צִימִיָּה

דרוש מירי דשמיא ב

צמיחה חמה זכות אבות, כי הנהיגו הכל ע"פי חכמת הטבע, ולא הלכו
בדרכי אבות, כאשר עד היום הנלעצת פורחת, ופשתה המספחת,
שמהפכים תורת ה', כשיחה בטלה שלהם, מקרבים כל הכיסים
ונפלאות, ע"פי הטבע שקורין פיזיק, ומה שהוא נגד הטבע המה
בופרים, אוי להם ואוי לנפשם, אנוש אנוש איך לא יגור לשפוט שפט
בין חכמות המדומות, ע"פי מופתי חלומות לחכמות התורה
אשר כלם מתאימות, (לאוראומ"ש רבינו הגדול הרשב"א וצ"ד
זללה"ה סימן תט"ז ואין כאן מקומו).

ומה מתקו דברי הגאון הגדול בעל אהבת יוכתן, בנים גדלתי
ורוממתי, והם פשעו בי, ע"פ מה דאית' שישראל עבדו
בגדמייס השמים, והטעם שבקשו לקבל השפע מגדמייס השמים, אמנם
אין ישראל, מקבלים השפע, באמצעות המזל כלל, יען המה למעלה
מהמזל, כמס"ה ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, וזה שכתוב
עמהם הנביא, בנים גדלתי ורוממתי, ד"ל למעלה מהמזל, והם פשעו
בי, כי דייקא שעבדו למזלות לקבל שפע מהם ופשעו בי, ודפח"ח ש"י,
אחיי ורעיי בעוכרינו נתקיים בנו, מה שכאמר באדום, אם תגביה כנשר
ובין כוכבים שים קינך, משם אורידך, כי השליך משמים תפארת ישראל,
אוי והוי איך נפלת מהשמים הילל בן שחר, אשא עיני אל ההרים שהי'
למעלה מכוכבי לכת, ואנחנו בשפל תחתיות, ומה הי' גורם לכל זה,
הלא אמרו ז"ל אין מזל לישראל, שכאמר אל דרך הגוי' אל תלמדו
מאמות השמים אל תחתו, יען בעבור שאנחנו הולכי' בדרכי העכו"ם,
ובחוקותיהם, כל ראש קרחה ופרועה, וכל זקן גדועה, ויתערבו
בגוים, וילמדו מעשיהם, ולא מעשיהם הטובי', ע"ד שאמרו (סנהדרין
ל"ט ע"ב) רבי' לרמי כתיב וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם,
ובתיב כמשפטי הגוים אשר סביבותיכם עשיתם, כמתוקנן שבהן לא
עשיתן, כמקולקלין שבהן עשיתם, וכנשים מזריות כשים עצריות,
עצריות על דת יהודית, מנהג לביעות, שנהגו בנות ישראל, אלו
דברים שאין להם שיעור פיהם ככרית, פאת כותים גירי עריות
מגדו יפה"ר אנפשיהו, גידל בעינא שטנא בתרי אומה, קנאה מעררות

דרוש מילי דשמיא ב יט

צין העכו"ס , הלך וטפוף תלכנה , צרשות רבים בנישוממה , צנגדי חופש לרכבה , צגדי חמודות , ואינם מכירים לדבר יהודות , ויתערבו צגויים , בתערובות גופן , גופן שלנו , וגופן שלהם , כעצרי' כככרי' , באמה כבתה , ככלה כחמותה , בן אב מכבל , תלמיד רבו מחבל , ועבד את אדוניו , ואין פחד האלהים לנגד עיניו , מוסר לא לקחו , הכל סר יחדיו כאלחו —

דבור ה ידבר המחדר איזוי התפלה העולה , מעלה מעלה , המקדים תפלה , טרם שיחלה , חן חן לה ,

ור' יוחנן אמר צימי חזקי' , דכתיב קנאת ה' לבאות תעשה זאת , ונראה לבאר הטעם , דאמרו (בסנהדרין מ"ד

ע"ב) היערך שועך לא צר , אמר ר' אלעזר לעולם יקדים אדם תפלה לצרה , שאלמלא לא הקדים אברהם אבינו תפלה צין בית אל לעי , לא כשתייר משוכאי ישראל שריד ופליט , וכן אמרו שבת (פ' צמה מדליקין) אמר ר' יצרי' דר' יודא , לעולם יבקש אדם רחמי' שלא יחלה , שאם יחלה אומר' לו הבא זכות והפטור עיי"ש , משא"כ צימי חזקי' כתיב (ישעי' מ' ו"ב) *והעם לא שב עד המפרו , ואת ה'

מאמר נ"ט

פי' הפסוק והעם לא שב עד המכרו

לבאות לא דרשו , ואמרתי כוונת סיום הפסוק , ואת ה' לבאות לא דרשו , ע"פי מה דאמרו (בבא בתרא פ"ח) מי שיש לו חולה בתוך ביתו , ילך אלל חכם , ויבקש עליו רחמי' , שנאמר

חמת מלך מלאכי מות , ואיש חכם יכפרנה , והנה ידוע דדרשו (בפסחי' ק"ב ע"ב) את ה' לרבות ת"ח , וז"ש והעם לא שב עד המכרו , כי לא הקדימו תפלה לצרה , אמנם אלו ה' לבאות פעם כיבוד ומורא ת"ח , לא היתה הצרה גדולה כ"כ , וקאמר ואת ה' לבאות לרבות ת"ח לא דרשו , ולכך גדלה הצרה מאד מאד , והוא ששלח חזקי' אל ישיע' יום צרה וחובתה וגאצה היום הזה , כי באו צנים עד משבר , כלומר צר הגיע יום עברה וזעם , שלא הקדימו רחמי' לרובו , כאשר כהנו לבנות העולם שהקדימו תפלה לצרה , ולכך צימים ההם תמה זכות לבנות וז"ש דוד ע"ה אשא עיני אל ההרים , אלו לבנות , שהקדימו תפלה לצרה

מאין

דרוש מירי דשמיא ב

מאין יצא עזרי , כבר נחלה עבר על כפשינו , כלנו חולאים בחולי כפש
 רוח וכשמה , על מה אנו יושבי , האספו וכתורה בלב כשבר , שבר על
 שבר על חשאי , שאנו חייבים עליהם מיתה , וכבר אמרו ז"ל מי שחלה
 וכסה למות אומרי לו התורה , ואנחנו כלנו למיתה עומדין , כי קרוב
 יום ה' , שהספרי החיים וספרי המתים פתוחי , ושל רשעי' נכתבין
 ונחתמין לחלתר למיתה , והעולה לגדוד לידון , אם יש לו פרקליטי'
 גדולים כאל , ואלו הן פרקליטי' תורה ומעשי' טובי' , אין תורה ואין
 מעשי' טובי' ,

וכי זו היא התורה מה שעוסקי' בחכמות חלומות , הרהורים רעים ,
 הרהורי דיומי , בגלגל היומי , וכל רעתם בגלגל החוזר בעולם
 מעובר , בגלגל המקיף , מקיפין בצועה בשפולי דאומה , במקום חידוד
 וליבן שמעתת' אליבא דהלכתא ,

וכי זו היא המלצה לחשיב תקופות , ולפרוק עול תורה , ועול מצות ,
 ועל תקופות הללו דיבין מתערין , ולרות תביפות , וחשבון
 התקופות מפרפראות לחכמה , ומצדך על העיקר ופוטרי את הפרפראות ,
 ודבר' הללו נקראי' בשם גפת , שבאי' לגפת את הפת , כדוגמת
 הפרפראות , וע"ז אמרו ז"ל בתם' ברכות אוי לבית שלפת עוברת בתוכו ,
 (ומצואר בארוכה בדרש' אשר דרשתי בחודש תמוז תקמ"ל צב"כ קלו"ז
 בק"ק פראג) , והעוזבי' חיובא דיומא , חדיר ומקודש , ומבלים ימיהם
 בקידוש החודש , קדושי טעות , ועליהם כאלמר חדשים ומועדיכם שנאה
 גפשי , כל אחד אומר אכבי רואה חמה באמצע רקיע , ואף הוא רואה
 גלגולת , והאי גלגולא דרקיע , מגלגל חובה , גלגול מחילות לא כתקדשו ,
 קדושת הגוף , הנוהג' בארץ ובח"ל , בפני הבית ושלא בפני הבית , וכל
 מחשבותם , לידע ולהודיע ולהודע , כמה מעלות הסור יתר על הטלה ,
 ואם במאזני' יעלו והבל יחד , מדקדקי' על נקודות כוכבי לכת והמזלות ,
 ומבליעים הנקודות שבתפלות , בעת התפלה הכה תאומים בצמנם'
 ועקרב כרוך על עקבם , ללמד בני יהודה קשת רמי' , קשתם קש כדף ,
 כקש לפני הרוח , ודברים הללו סתומי' וסתומי' עד עת קץ , שיהיו
 פשני' בתקון ' וישראל שרוין על אדמתן , וכבר כתב רבינו הגדול
 הראב"ד

דרוש מירי דשמיא ב ד

הראב"ד ז"ל שרבותיו לא הגיעו אל תכלית חכמה הזאת! אחי ורעי! אנו
אין לנו אלא דברים הגדולי' עיר ועיר מדינה ומדינה, שימו לבכם
ויגיעכם להל' ק"ש ותפלה וזכרות הנהנין והלכתא רבתיא לשבתא
ודריגלא ויתר דינין, ותזכו לאורח חיים,

דבור ויו ידבר המחבר האספו וכבוא אל ערי המצור וכדמה,
כי קרוב יוס' ה' אשר יפקוד על כבא מרום במרום ועל
מלכי האדמה באדמה, שאו עיניכם לאבות עולם, שאינן יכולין לעמוד
בדין ומשפט על כל בעלם,

אמרו (בערכין פ"ג) תני' ר"א הגדול אומר אלמלא בא הקב"ה
עם אברהם יצחק יעקב בדין, אינם יכולין לעמוד מפני
התוכחה, שנאמר ועתה התיצבו ואשפטה אתכם, לפני ה', את כל דרכות
ה', אשר עשה אתכם ואת אבותיכם, ופירש"י דאדם אין לדיק בארץ וגו'.

מאמר ס וזוה אמרתי כיוצא המשורר ע"ה, *אל תבוא
במשפט את עבדיך, כי לא יצדק כל חי, כלומר
אל תבוא במשפט את עבדיך, בזמן שאין עושין
רצונך שנקראי' עבדים, הטעם כי לא יצדק

לפניך כל חי, שהרי אפי' העושה רצונך, אינו יכול לעמוד לפניך בשעת
כעסך הרי אבות הקדושי' אינן יכולין לעמוד בדין ומשפט,

מאמר סא ואפשר שזה כיון ר"י צילקוט שמעוני
לכו נא ונזכרה יאמר ה', אם יהי'
חטאיכם כשנים כשלג ילצינו, כשני מצעי',
אמר ר"י אמר הקב"ה לישראל, *אם יהי'

חטאיכם כשני' הללו, שצאות סדורות מששת ימי בראשית עד עכשיו.
כשלג ילצינו, ר"ל תתמה איך אמר השם לישראל, לכו נא ונזכרה! הלא
אבות עולם אינן יכולין לעמוד מפני הזכחה, וקאמר השם אם יהי'
חטאיכם כשנים הללו, שצאות סדורות מששת ימי בראשית כו', שלא יהי'
בכם שום חטא כ"א, מלך כי אדם אין לדיק בארץ, אשר יעשה טוב ולא
יחטא, כאשר היו אבותינו, אזי כשלג ילצינו,

דרוש מילי דשמיא ב

ובזה

בארנו דברי המדרש או לנו מיום הדין, ואוי לנו מיום
התוכחה, ר"ל אם אבות הקדושי' משרתי עליון, אינם יכולין

לעמוד מפני התוכחה על חטא הקל, אנו שעונו עברו ראשנו, או לנו

מאמר סב

באופן אחר על דרך
מליצה

מיום הדין, ואוי לנו מיום התוכחה, (* צדק

הלכה אמרתי, לבאר דברי המדרש באופן

אחר, אם יהי' חטאיכם כשנים הללו, שצאות

סדורות מששת ימי בראשית, כלומר מכל ימי

החול, אבל השבת אתם משמרי' בהלכתו, דאמרו ז"ל השומר שבת

בהלכתו * חפ"י עובד ע"א כדור אכוס מוחלין לו * ואזי כשלב ילבינו *

אבל בעונותינו כשבת כחול * בפונדקאות של עכו"ם, בנכות ופרדסי' *

ומטיילין ברחובות ובזוקי', ויושבים בסוד משחקי', שחוק וקלות *

בערים ופסולות, ואיסור חלל על האיסור, רבים חללי' הפילו, חיללו שם

קדשו, וחילל שבת איסור חמור, ואיסור מוסיף חטא על פשע, ואי'

דברי רז"ל (מגלה י"ב ע"ב) ביום השביעי כטוב לב המלך ב"ן, אמר רבא

יום השביעי שבת ה', שישראל אוכלין ושותין, ומתחילין בד"ת ובדברי

תשבחות, ויותר מפורש ברבתי שיר השירים, הושבי' בגני' חברים

מקשיבי' לקולך, ר' נתן בשם רב אחא, משל למלך שכעס על עבדיו *

וחובשין בבית קולן, מהעשה המלך כטל כל קרקטון שלו, ועבדיו *

יהלך לשמוע מה הם אומרי' * שמע שהם אומרי' * אדונינו מלך הוא

שבחינו, הוא חיינו, אל נחסר לאדונינו מלך לעולם, אמר להם בכ"י

הגביהו קולכם * כדי שישמעו חברים שע"ג, כך אע"פ שישראל עוסקי'

במלאכתם, כל ששת ימים, ביום השבת משכימי' ובאים לב"ה, וקורין

ק"ש, ועוברים לפני התיבה, וקורין בתורה, ומפטילין בנביא * והקב"ה

אמר להם הגביהו קולכם, כדי שישמעו חברים שע"ג, ואין חברים אלא

מלאכים, ותנו דעתכם שלא תקראו זא"ז, ולא תשכחו זא"ז כו' ואין באן

מקום תוכחה זו ובמ"א באריך אי"ה)

ונחזור

לענינינו שאבות הראשונים אינם יכולין לקום בתוכחת

הבורא * ומעתה המעיין הטיב כל הקדמות שהבאתי *

מראשית הדרוש עד אחרית, הרי מבואר כל חמירא, דאיכא בדברי

המדרש

המדרש ודברי היכל, הכל בטוב טעם, (וקצת יקצת, וסמכתי על ידי הקורא, שיקרא בסדר) אשא עיני אל ההרים, ויס שיבא הקב"ה צדין, איך אפשר לעמוד צדין, הלא אבותינו הקדושי' יחדו מיום הדין, אנו על אחת כמה וכמה, הם לא חטאו אלא חטא א', ע"פ השבע כי אדם אין צדיק בארץ וגו', ואפ"ה לא יכולין לעמוד במשפטיה', אנו מלאי עון ועמל, מאין יבא עזרינו, ומפרש המדרש את יתר דברי', ואזי הסתכלתי אל האבות אולי זכותם תגין בעדינו, אבל בעונונו זכות אבות תמה, מכל טעמי' שזכרתי, וז"ש וישראל מסתכלין אל האבות, ואין איש שימלט את אחיו, ואין אב שימלט את בנו, כי זכות אבות תמה, אמנם סייס מאותה צרה ביום הדין, כלומר אימת הצרה גדולה, אם כבר באה הצרה, אבל המקדים רחמי' לרוננו, ירוחם, כמ"ש, והן הן כוונת התנא אס אין אבי לי מו לי, כי זכות אבות תמה מכמה שני', וא"כ אס אין לי זכות עצמי, מה זכות יש לי, כי לא באווה אני במעשי אבותי, הלא אין אב שימלט את בנו, ובשאתי לעצמי מה אני, אפי' אס תהי' לי זכות עצמי, מה אני מה כחי, כי איחל, הלא אבות הקדושי' יחדו ויפחדו, מאימת יום הדין, וגם הם אינם יכולין לעמוד מפני התוכחה, ואס לא עכשיו אימתי, אס לא אני מקדים תפלה לצרה, אימתי כמ"ש, ע"כ אחינו בית ישראל כקדים תפלה לצרה, כי קרוב יום עברה, כל באי עולם יעברון, בבני אימרא, יום לה' צבאות על כל גיאורם, חיל ורעדה יאחזון מלאכי מרום במרום, וקרן ישראל במה תרום, שובו שובו מדרכיכם הרעים, אל דרך הגוים אל תלמדו, ואל תשמוחו אל גיל בעמים, ולא תאצו ולא תשמעו, קל קרנא משרוקיתא, קתרום שבכא פסכתין, סומפני', וכל זני זמרא, זני צישא, כי הבית הזה חרב, ועיין בדבור הסמוך.

דבור ז דבר המחבר על מה אצדה הארץ, כליון חרץ, ומפרש חטא חטאה ירושלים, ולקחה בכפלים, על עוצם חטא התורה, ועל מלה מרורה.

דרוש מילי דשמיא ב

מאמר ס"ג

ביאור הפסוקי' מתמכ'י
אפי' זדים הליצוני עד
מאד מתורתך וגו'

אר י"ל אשא פיני אל ההרים מאין יצא עזרי.
ונקדים פי' הפסוקי' *זדים הליצוני
עד מאד מתורתך לא נטיתי , זכרתי משפטך
מעולם ה' ואתנחם , זלעפה אחזתני מרשעים
עוזבי תורתך , זמירות היו לי חוקך בבית
מגורי , זכרתי בלילה שמך ה' ואשמרה תורתך

ע"כ וכראה לבאר המשך הכתובי' ויחורו דקדוק' רבים , הנה הח' רבן
הראשון הי' עבד ציטול תורה , ומקרא מלא דבור הכתוב על מה אברה
הארץ , ויאמר ה' על עוזם את תורתי , אמנם היו כלם באגודה אחת ,
כדאמרו יפה לפרנס של הראשונים , (לכך הי' עומדין לפופין ומשתחווין
רוחי') כדאמרו כד היו עוזא רחימתן , אפות' דמפסירא שכיבן , ואין
כאן מקומו אצל בית שני אע"פי שהי' עוסקי' בתורה ובמצוות וג"ח ,
ואפ"ה נחרצ משום שנאת חנם , כדאמרו (יומא ט' ע"ב) וזוה דרשתי
תוכחות מוסר בק"ק פלונית שבעה עשר בתמוז תקמ"ל . מה שאמר

מאמר ס"ד

פי' הפסוק קוה לשלום
ואין טוב ודרך מליצה
מדן כשמע נחרת
סוסין

ירמי' *קוה לשלום ואין טוב לעת מרפא והגה
בעתה , ולנאורה כך ה"ל למימר ויהי'
הדבר והפוכו , קוה לשלום והגה בעתה , לעת
מרפא ואין טוב , ועוד להמשיך פסוק הסמוך
וכראה עמו מדן כשמע נחרת סוסין , ולפת"ש
שכיבא על שני בתי המקדשות , בית הראשון
קוה לשלום שהיו כלם באגודה אחת , באהבה

וחבה , אצל ואין טוב , כי עזבו תורת ה' , ואין טוב אלא תורה , שנאמר
טוב לי תורת פיק וגומר . בית שני לעת מרפא , שהיו עוסקי' בתורה ,
שהיו רפואת הנפש , שנאמר רפאות תהי' לשרך , אצל והנה בעתה ,
מלה ומריצה , על מצות מרורים , מחלוקות שלא לשם שמים שנאת
חכם , אמנם כבר אמרו אלמלא שמרו את השבת לא חרבה ירושלי'
(ואבאר טעמו וממשו בחלק חשון בדרוש תענית החמישי שלאחר החג)
וקאמר הגביא מדן כשמע נחרת סוסין , שהי' עושין כמה חלולי שבת
צסוס' , באשר עושין מקצת אנשי' במדינה זו בגליל הוה שמעכרין

לנכרי

מילי דרוש דשמיא ב כב

לכנרי בשבת, וזה איסור גמור, ואפי' מתנה עמו שתנוח בשבת, דהא
 עכ"פ מקבל השכירות, ואפי' להשאיל אוסר המ"א צמ"ס ש"ה, דיעשה
 לו טובה כנגדו, ושאר אסורים שנעשי' בהיתר מה שנוצרי' התבן
 בכזרה, ומודדין השעורים, ומעמידין את הבהמה על המוקצה, ויתר
 דינ' הלכתא רבתי לשבתא, ע"כ אחי' ורע"י מכעו עצמיכם ממו"מ
 הזה, ורוח והכלה יעמוד לכם ממקום אחר, ושקר הסוס לתשועה, ואל
 תשניחו באכש' חלושי', קלי דעת העושי' מעשי' כאלה, אלה לחרפות
 ולדרואן עולם, אלה ברכב ואלה צסוס' ואנחנו בשם ה' ובחלק הנקרא
 מילי דהספידא, תמלא יתר הדברים כי שם ציתו, וז"ש דוד אשא עיני
 אל ההרים אלו בתי המקדשות, שנקרא' בשם הרים, שנאמר על הרים
 אשא בכי, כלומר כאלו כנכת ישראל אומרת, כשאני מסתכל מדוע
 גחרבו שני בתי מקדשות, משום ציטול תורה ושנאת חנם, מאין יבא
 עזרי, הגאולה מאין תמלא, עד הנה הציטול תורה מאד מאד, מלאכתן
 עיקר' בערב אומרי' מי יתן בוקר, ולילה לא דומי' להם כרועי בקר,
 למלאות בתיים הון וכל כלי יקר, ותורה אינם עושי' אפי' עראי, אפי'
 בשעה שאינה לא יום ולא לילה, אפי' בלישנא קטיעי, לעת כזאת הי'
 להם להרוץ בחרוז והעיר הקודש והמחוזות כו' ואין לנו שיעור אפי' התורה
 הזאת, ושנאת חנם עד עתה, עת דקוד, השטן מרקד צינינו, אחי'
 ורע"י אל תהי' העבירה זו קלה צעיככם, כי שנאת חנם, עשה ול'ת
 העשה ואהבת לרעך כמוך, ול'ת לא תשנא אחיך בלבבך, גאוראן כמה
 חמורה העבירה זו בע"א, שהמחשבה אסורה, והקראי בכל גווי' איירי,
 אפי' חצירך עשה לך מעשה רע בפועל, אפי' לא תשנא, ואהבת
 ומכ"ש שנאת חנם, ופירוד לצנות מפריד אלוף, גורם פירוד בהשם,
 כאשר מאריכים המוכיחי' ואהבת לרעך כמוך אכ"ה, ר"ל כשתאהב את
 חצירך כותך, אזי שני פעמי' אהבה מספר השם הוי' ד"ו, והיינו ואהבת
 לרעך כמוך, ואז אכ"ה, משא"כ ע"י שפתי חלקו' יכרת ה', עשה פירוד
 וז"ש דוד יכרת ה' כל שפתי חלקו' ואין כאן מקומו וא"כ מאין יבא עזרינו,
 ופדות נפשינו, כי יד על כס יה, הורמו לישבע בכסא, שלא יהי' שמו
 שלם, וכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק, הלא אפי' אם ימחה שם

עמלק

דרוש מילי דשמיא ב

עמלק מתחת השמי' , אנו גורמי' פירוד בהשם , ואין הקב"ה נקלח מלכיו , אלא אם אנו באגודה אחת , בשובה וכחת , שנאמר ויהי בישורון מלך , בהתאסף ראשי עם יחד ,

אמנם אם אנו עוסקי' בתורה על כל פשעי' תכסה האהבה , וז"ל הרב ר"מ אלשיך בירמי' טו"ת רבים תפשו על מאמר

זו"ל , ויתר הקב"ה על ע"א , ועל ג"ע , ועל ש"ד , ולא ויתר על ציטול תורה , שהוא משל אל מלך , שיש לו מכנן , ומשתעשע בו , וכאמר אליו , כי האיש ההוא , הכה את רעהו , לא עצבו על הדבר , ועוד מעט ואמרו לו , כי הרג את הנפש , ולא עשה לו מאומה , ויהיהיום ויאמרו לו , הכה המכנן שלך קצו את ידו , אז אמר המלך לתלותו על עץ , ואז עבדי המלך אשר לפכיו , ראו כן תמהו , ויאמרו אליו , הלא בעשותו את הרע , העצרת את פשעו , ובהגרס לו , נזוית לתלותי , אמר להם הכה כל הרעה אשר עשה , היתה לפני , ולא פקדתי עליו , על היותי משתעשע בכינוכו , אך עתה לא יגן ביד , כי איככה , כל רעתו זכרתי , ואחלה אותו על עץ , כך העוסק בתורה משתעשע קובו בו , ומאריך לו על כל פשעיו , אך בהתבטלו מהתורה , ואבד שעשועו , אזי יפקוד עליו רעתו , וע"כ ויתר בו , ולא ויתר על ציטול תורה ,

ומעתה אבא אל המשך הכתובי' שאומרת כנסת ישראל בגלותה' זדים הליצוני עד מאד , מתלוצצים בנו , וחרפו עקבות

משיחך , ואומרי' לשוא חביבו , ולחכם קוינו , כפלנו ולא יקימנו , כי ארכו הימי' , יותר משבע עשרה מאות וארבעה עשר שני' , שאנו בתוך הגולה , אלו הן הגולין , ואלו הן הלוקין , אלו הן הכשרפין , ואלו הן הכחנקין , יען כי מאם העם הזה , חלל ממלכה ושד' בגוים אין תורה , ומצות בטלות , וכנסת ישראל אומרת מתורתך לא כטייתי , בשום העי' , לא עברתי ממצותיך , ואף אם יתמהמה משיח' , כחכה לו , לך ה' חביבו , לך ה' קוינו , לך ה' ביחל , כי יפח לקץ ולא יכזב , כי לא צן אדם הוא ויתגחם , אמנם למה באמת אריכות הגלות כ"כ , עבר הקציר , וכלה בלקיטון , ואנחנו לא נושענו , וקאמרי' זכרתי משפטך מעולם ה' , ואתגחם , ר"ל אם בי זכרתי משפטי ה' אמת מימות עולם , שנות

דרוש מילי דשמיא ב כג

דור ודור , ואזי נחמתי על אריכות הגלות , דלא עבד קצ"ה דינא בלא דינא , וקא מפרש ואזיל על מה אבדה הארץ , וקאמר הנה בימי בית הראשון זלעפה אחזתני מרשעי' , עוזבי תורתך , כי אבדה הארץ על עזיבת וביטול תורה , בית שני זמירות היו לי חוקך , כלומר שהי' עוסקי' בתורה , אבל בבית מגורי , כל יום יגורו מלחמות , בעלי מחלוקות ואכזות חכם , ועלינו לתקן בגלות המר הזה שתיס רעות האלה , הפירוד לבבות , וביטול תורה ,

דגה כבר כתבנו שע"י פירוד לבבות נפרד השם , וז"ש זכרתי כלילה שמך ה' , ואשמרה תורתך , כלומר בגלות שנמשלה ללילה , עלינו לתקן שתי אלה שס"ה , ולימוד התורה , וכל זמן שלא יתוקנו בהלכתן , אנו בגולה , דרך ירידה , ודרך כפילה , ואין איש שם על לב , להסירה השכחה והכטירה מלב , בלב ולב ידברו , אבות ובנים , חותנים וחתנים , עבדים ואדונייהם , רבנים ותלמידיהם , ומדכי' צין האחים , כל אח עקוב יעקוב , ואחיות כעשות נרות זו לזו , ולרת הבת קמה באמה , וכי על האלה תהי' הגאולה , וא"כ מאין יבא עזרינו , לקרב ישועתינו ,

וקאמר לנחמה * עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ , דאית' במדרש ילקוט משל למלך שהי' לו שני שמשי' , אחד מזמר ואחד צוכה , אמר המלך למה אתה צוכה , והלא השויתי שכיבם , אמר ליי אדוני

המלך חבירי שריו אללך , ובהנה מן שלחנך , דין הוא שיזמר , אבל אני מזוכתי תלויים ביד אחרים , ולכך אני צוכה , כך הקצ"ה שמים וארץ שוין , דכתיב קורא אני עליהם יעמדו יחדיו , השמים מזמרים , שנאמר השמים מספרים כבוד אל , והארץ צוכה , אמרה לפניו רבש"ע , השמים וכל אשר עלי' כהגין מזיו השכינה , ואין המלאך המות שולט בהן , לפיכך הן מזמרים , אני שתלית מזוכתי ביד אחרים , וכל מה שעל מלאך המות שולט בהן , לפיכך אני צוכה אמר הקצ"ה אל תיראי , אף אתה עתידה לזמר , שנאמר ה' מלך חגל הארץ , וז"ש עזרי מעם ה'

עושה

דרוש מירי דשמיא ג

עושה שמים וארץ , והשואותם כאחדיו ואפ"ה הארץ שרוי בצער , וכל
אשר עלי' , ע"כ שאף היא עתידה לזמר , כשתהי' לה' המלוכה ומושל
בגוים . והזרעי' בדמעה ברכה יקלורו , ובאלציון גואל צ"ב אמן :

דרוש ג ובו יו"ד דברים אשר דרשתי בזה"כ קלוי' ק"ו אלול
תקמ"ג לפ"ק בק"ק פראג בסדר האזינו .

דבור א ידבר המחבר , מה' ומישראל הייתם נקיים , בשלשה
חלקיים , ועל שלוש אלה העולם קיים ,

ירושלמי במס' שקלים ר' שמואל בר כחמן בשם ר' נתן , בתורה
ונביאי' ובכתובים מלינו .

מאמר ס"ו

ביאור בירושלמי במס'
שקלי' שצריך האדם
ללכת ידי הצריות כמו
שצריך ללכת ידי המקום

* שצריך אדם ללכת ידי הצריות כדרך שצריך
האדם ללכת ידי המקום , בתורה , והייתם
נקיים מה' ומישראל , בנביאי' , אל אלהים
ה' הוא יודע , וישראל הוא ידע , אם במרד
ואם במעל צה' , אל תושיעני היום הזה ,
ובכתובים , ומלא חן ושכל טוב בעיני אלהים

ואדם , גמילת זוגא שאל ר' יוסף בן ביצין , איזהו חמור שצבולן , והייתם
נקיים מה' ומישראל עד כאן , ויש לשאול אטו לא סגי' בראי' מן הצורה ,
עד שצריך להציא גם מנביאי' וכתובי' , ועוד וכי' זו היא שאלת חכם , איזהו
מהן חמור , דהא האידנא אתי דרדקי לבי מדרשא , ויודעין דאורייתא
חמירא , הללו דית' והללו נקראים בשם דברי קבלה , ועוד אם כוונת
השואל על החמור , ה"ל לר' ילשיב בקלרה , בחד מלה , תורה , ועוד
איהי ראי' המעולה ה"ל למימר , מאי חמירתא , ומאי קילתא , איבא
הבא , דקט' איזהו חמור שצבולן , ובישובו של דבר יבואר דבר דבור על
אפכיו (ואחרי ציכותי בספרים מצאתי דאחא לידי משמע , שנעל"מ
בין קצת לזה במעוט דברים ועיין שם) וכראה דהנה כל מצות התורה
בחלקות

דרוש מילי דשמיא ג כד

מאמר ס"ז

העמיד המחבר כל
התורה על שלשה רגלים

נחלקות לשלשה חלקיים * כלליים , סוגים
כפרדים , מלבד פרטיהם אין מספר
האחד בין האדם למקום ב"ה , כמו
ערוות , מאכלות האסורות ,
השחתות הפאות , חוקות העכו"ם , שעטנז ,

אשת אח , ובהנה רבות , ולעומת זה (במס' מכות ד"ד ע"א) באחזקוק
והצמידן על אחת , שג' ונדיק באמונתו יחי' , ר"ל שהעמיד מצות ה' ,
על רגל ובס"ס אחד , והיינו המצות שבין אדם למקום ב"ה , וזהו שנקט
ונדיק באמונתו , כי המה על נד האמונה , שלא כתגלו טעמן וממשן
בעלמא הדין , וא"כ תי שהוא נדיק באמונתו , ושומר מצות ה' , אחת
מהנה לאנשברה , אזי יחי' חיי עולם , כמו שהעיד הכתוב ונדיק
באמונתו יחי' ,

וסוג השני בין אדם לחבירו , כמו גנבה , גזלה , הוצאת שם רע ,
וכדומיהן , שאין י"הב מכפר עליהם , ועונו ישא כל הימים
לרבות , כדכתיב למימר קמן אי"ה , שחטא בכפלים , כגד המקום ,
וכגד חבירו , וזהו רגל ויסוד השני דא"זל (במס' שבת ל"א ע"א) , מעשה
בההוא גר שאמר להילל למדיני כל התורה כלה , כשאני עומד על רגל
אחד , ולמדו דעלך סני לחברך לא תעביד , ואידך פרושא הוא זיל גמור ,
ודוחק לומר שהגר הזה בא במשפט המתלוצצים , מהתלי התולים , דרך
שחוק וקלות לומר , בעוד שעומד על רגל ממש , אלא גר נדק ה' , ובא
במשל ומליצה ישרה , שיצמיד לו כל המצות על יסוד אחד , רגל אחד
רגל ישרה , והיינו בעוד שאני עומד על רגל אחד , כ"ז שאני עומד על
הכלל זה , אזכור כל המצות ה' , ועיכ"כ המצות עליו , כאלו ממנו
הושחתו כל המצות , ומיכה לא אזוע , ולמד עמו , דעלך סני לחברך לא
תעביד , והנה כל המצות בין אדם לחבירו , כלם תלוים ועומדים בכלל
הזה וזה יסוד המוסד ,

והנה ע"י עבירות הללו שבין האדם לחבירו , גלינו מארצנו ,
ועדיין לא שבנו מטעותינו , וא"זל (במס' יומא ח' ע"ב)
ראשונים בתגלה עונם , בתגלה קצם , ואחרונים לא בתגלה עונם ,

דרוש מירי דשמיא ג

לא כתגלה קצם , כי חטאם הי' שגאת חנם , והיינו לא כתגלה עונם ,
כ"א סתום וסתום בחדרי לב , בלב ולב ידברו , ולכן ג"כ לא כתגלה ,
מתי קץ הפלאות , ובזה בארתי פי' הפסוק דק דק תדרוך , למען
תחי' וירשת את הארץ וגו' , וי' לדק למה נאמר דק דק שני פעמים ,
וכבר דרשו ע"ז מה שדרשו , ועיין דרש"י , ועוד למה דוקא שני ברכות

מאמר ס"ח

פי' הפסוק דק דק
תדרוך למען תחי'
וגומר

הללו , למען תחי' וירשת הארץ , אבל לפמ"ש
אתי שפיר , *דק דק תדרוך , ר"ל הי' דק
בין אדם למקום , והי' דק בין אדם לחבירו ,
והיינו שכפל מלת דק , ומפאת בין אדם
למקום ב"ה תחי' , כמ"ש ה' לדיק באמונתו יחי' ,
ולמען שתהי' כבוד חבירך חביב עליך , ודעלך

סני לחברך לא תעביד , ואדרבה ותרחמי' לחברך כוותיק , וירשת את
הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך , כיון שעון הזה גורם אריכות הגלות ,
כמ"ש ,

וסוג השלישי לימוד התורה , לא ימוש ס"ת הזה מפיד , והגית בו
יום ולילה , ושננתם לבבך , ולמדתם את בניכם , והמה שלשה

מאמר ס"ט

ביאור דר"ז על שלשה
דברים העולם עומד

רגלי' , שהעולם עומד עליו , *תורה , ועבודה
וג"ח , וקל להבין ובחבורי מילי דאבו' הארכת
בכוונת הפסוקי' עיי"ש , וכיון שעבדו שלשה
רגלים , לא יאחר , לשונאם אל פניו שלם לו ,
ופ"ז רמז הכתוב אם שלוש אלה לא יעשה לה ,

ויאלה חנם וגו' , ובזה בארתי דרך רמז משא"ז (במס' תענית ד"ה
ע"א) יתה כמין פסח יד , *ויהבו ל' חד כרעא דפתור' דדהבא , חזי
בחילמי' , עתידים דכולהו לדיקי' אכלי אפתורא דתלת כרעי , ואיהא

מאמר ע"ן

ביאור על מה דאמרו
ז"ל שהי' יהבו לר"ב
חד כרעא מפתורא
דהבא

דתרתיין ברעי' כו' ר"ל כל לדיק ולדיק זוכה
לכסא של ג' רגלים , בעבוד שמוהב את המקום
ב"ה , ואוהב את הבניות , ושכר תורה , ויהבו
ל' חד כרעא דפתורא דהבא , להיות לו זכות
אחד מהם , בההוא עלמא , ולכך אמר שיחא

דרוש מילי דשמיא ג כה

לך דכולהו לדיקי אכלו , אפתורא דתלת כרעי , ואנן אכלינן אפתורא
דסקול חד מיכיהו ,

ושלשה סוגים הללו כחלקי' וכפרדים זה מזה , ולא ראוי זה
כראיזה , באחד גורם רעה לעצמו , ובאחד גורם רעה
לחבירו , ובאחד מתיש כח של מעלה , כאשר אבאר אחד אל אחד אי"ה ,
וכ"ז מלבד עונשו בניהנס , הנה בעצירות שבין אדם למקום ב"ה ,
מתיש כח של מעלה , כמו שדרשו רז"ל , על פסוק וירידת תשי ,
ותשכח אל מחוללך , ובמאות אנו מוסיפין כח של מעלה ,
כמו שדרשו באלהים נעשה חיל וגו' , ועתה יגדל כא
כח וגו' , ובין האדם לחבירו היינו שגורם רעה לחבירו , היושב
לבעט אתו , ובציוול תורה גורם רעה לעצמו , כדאמרו ז"ל סוף קרושין
רבי נהוראי אומר מניח אבי כל אומנות שבעולם , ואיני מלמד את בני
אלא תורה , שאדם אוכל משכרה בעוה"ז , וקדן קיימת לעולם הבא ,
ושאר כל אומניות אינם כן , כשאדם בא לידי חולה , או לידי זקנה , או
לידי יסורין , ואינו יכול לעסיק במלאכתו , הרי הוא מת ברעב , אבל
התורה אינה כן , אלא משמרתו מכל רע בנערותו , ונותנת לו אחרית
ותקוה בזקנותו , בנערותו מהו אומר , וקויה' יתליפו כח , בזקנותו
מהו אומר עוד יבזון בשיבה דשנים ורעננים יהיו ,

ובזה אמרתי פי' הפסוק בסדר השבוע ,
*לו חכמה ישכילו זאת , יבינו

מאמר עא

פי' הפסוק לו חכמה
ישכילו זאת

לאחריתם , כלומר מי יתן שיחכמו וישכלו את
התורה , שנקראת זאת התורה , אשריאנוש
יעשה זאת , יבינו לאחריתם , שיתנו על לבם ,

להתבונן אחריתם , אולי יבאו לידי זקב' , או לידי חול' , שפתור' נותנת תקו'
טובה ' בזקנה ושיבה ' ולא כדור יתום הזה , שכל כחסודרוס , על
הכתיבה יהבו , כתב ארמית , ומכתבים עמל כתבו , ועס' לדיקי' אל
יכתבו , ועזבו את הרשום בכתב אמת , אמיתה של תורה , מה יעשו
לעת זקנה , ורפו כל ידים , וכשל יבשלו , והרי המה שכבו בראש כל

חולות

דרוש מירי דשמיא ג

חולות , מה יעשו אם יכוס ה' בשנעון ובעורון , ויהיו ממשי ידיהם ,
 כאשר ימש עור באפלה , כאשר כדו ונעו עורם בחולות , בלתי משענה
 צידם , משען ומשענה , כל משען לחם וכל משען מים , ואל ב'כתך
 אל תשען , מה יעשו אם כקלצו בהוכות ידים , בשפלות הידים , ידלף
 הבית , דלפה כפסם חונות חונות , 'ומר להם מר , ומה יעשו אם יהי'
 כל העיר מלאה סופרים דווקנים , סופרים בקיאים בקדיין ובתיבין , במה
 יתפרנסו , אין הצור ריק , ואין בו מים חיים , מתמלא מחוליות , מדברי
 חול , הכל פיהם שאין בו ממש , הכל מעשה תעתועים ,

ומעתה נבא אל כיונת הירושלמי , שמדבר ג"כ על זה שלוש
 דגלים הנזכרים , ונעשים חלוקים זה מזה בערך , יען כל
 המקראות על כוונה אחת סוציות , שצריך ללאת ידי הבריות ואעפ"כ
 חדא מחדא לא אחי' , הכסוק של תורה והייתם נקיים מה' ומישראל .
 הוא על דבר שבין אדם לחבירו , בתכאף משה רבינו עם בני גד ובני
 ראובן , ופסוק בנביאים אל אלהים ה' יודע , וישראל הוא ידע וגו' .
 מדבר בין אדם לב'ה שחשדו לבני גד ובני ראובן שמרדו בה' , ובנו
 מזבח לע"א , ופסוק בכתובי' על לימוד התורה וזריכי ושאל השואל
 איזי חמור בעונש , אשר ביותר צריך להזהר להוציא אי"ע מחשד ללאת
 ידי המקום והבריות אם על בין אדם למקום , או על בין אדם לחבירו ,
 או על לימוד התורה , וקאמר על הדברים שבין אדם לחבירו , וע"ז
 באמר והייתם נקיים מה' ומישראל (כי מתעל בין אדם לחבירו ,
 תסתעפנה ג"כ עונות רבות , בין אדם למקום ב'ה , כאשר אבאר
 בדרוש זה אי"ה) ,

ועל שלוש אלה אני צוכי' , כלה הקץ , והגשם עבר , וביטול תורה
 עלינו נצר , ובטלי' הרבה כנגדינו , שמתנגדים לנו , ונחבני'
 עלינו , עול ומשא כבד , תחת משא דבר ה' , כמו ששנינו כל הפורק
 מתנו על תורה ב' , והיינו דתכן *ואם בטלת
 מן התורה , יש לך בטלי' הרבה כנגדך ,
 דקדק למר כנגדך , בטולים המתנגדים לך ,
 שהם נגד ראובן , והיינו כל המבטל את

התורה

מאמר ע"ב

ביאור אם בטלת מן
 התורה יש לך ט'

דרוש מילי דשמיא ג כו

התורה מפוסק כו' ולא די שאין אנו קבענו עתים לתורה, קלכנו צנטיעות
טובות, בטרם ידע הנער ידיעות בית רב, הבית זה חרב, ועד אשר לא
הזכר נער במעלליו, אין פחד אלהים עליו, כי בעוד שלא ידע הנער,
לבקר בין טוב לרע, מקרבים אותו על המחי' ועל הקלקלה, ומקלקל
בחבורה, חבור לעומאה, חבורת אנשים מצורעים, עדת מרעים,
ויגדלו הנערים ויהי עשו.

ארי והוי על האנשי', בני בלי שם, האומרי' צמה יזכה הנער את
לרחו, ארוחת ירק, מרנסת ביתו, להם לפי טף, בלימוד
תורה, דורות הראשונים, יוכיחו, שה' עושין תורתו קבע, ומלאכתן
עראי, זו וזו נתקיימו בידם, ע"כ אחי' ורעי' גמרו בלביכם מהיום עד
עולם, לקבוע עתים לתורה עת לעשות לה', לשקוד על דלתות צ"ה
יום יום, והשיבו בניהם על ברכי ת"ח, וכל זמן שהתינוקות מצפצפים
בקולם, אין אומה ולשון יכולין להזדווג להם, והו קול שופר, קול
שופרא דשופרי, משופרא דיעקב אבינו, הקול קול יעקב.

ועבירות שבין אדם לחבירו צעוכינו, אין אדם כיכול בכל יום,
כלו חכך ומרע, וכל מה דובר כבלה בישראל, כלם
נפרדים בפירוד לבבות, בנים ואבות, מה נעשה ציום תרועה יהי'
לכם, אין תרועת המלך, אלא אם אכחנו באגודה אחת, כמו שפירשי'
בפסוק ויהי ציפורן מלך, בהתאסף ראשי עם יחד שבני ישראל, ע"כ
הסירו מלבכם הקנאה והשנאה, הנקימה והאטירה, וישמע ה' קול
תרועת עמו ישראל ברחמים.

והטאנו לה', בעצדות רבות, צין אדם למקום צ"ה, כמו
במאכלות אסורות, בחלולי שבת, בחלולי שבועות,
בהשחתות הפיאות, בסתם יינם, מכף רגלינו, עד ראשינו, אין צנו
מתום, כל ראש ראשון לעומאה, וכל לב לבבות העומאה, טומאת
הנפש רוח וגשמה, ולרץ כל אחד לטא עצמו, מטומאות ביתו, ומאי
וטא

דרוש מילי דשמיא ג

מאמר ע"ג

משל כחמד על חדש
אלול

וטהר טהר גברא , * כדרך חנשי' הנאי' | ממדינות , אשר שכיחי' שם העיפוש' ,
רחמנא ליפלן , וזריכי' להתמהמה חודש ימי' ,
בין המשפתיים , ולהחליף שמלותם , ושורפי'

עליהם , והוא דבר ידוע (מה שקורין קונדומאלי הלטון) כך אנחנו ,
אין לך עיפוש גדול , מטומאת הנפש , וראשוכי' קצעו חודש אלול ,
לטהר עצמינו , מעיפוש הגדול הזה , תקעו בחודש שיפר , שפרו
מעשיכם , והחליפו שמלותיכם , תחת בגדים הזואים , בגדי כבוד , בגדי
קודש , לשרת בקודש , ביום הקדוש ר"ה הצע"ל , ולהכי מאני קרי ר"י
מכבודותא , והקב"ה הוא בעל הרחמי' , יטהר אותנו מקום ישראל ה' ,
ואף כי מלך שמחל על כבודו , אין כבודו מחול , היינו מלך צ"ו הטעם
שמוחל כבוד המלכי' אחרי' , אשר המה בעולם , ואשר יקומו אחרי' ,
משא"כ מלך מלכי המלכי' הקב"ה , הוא הממליך מלכי' , ולא לבדו

מאמר ע"ד

ביאורא צינו מלכנו

המלוכה ' הוא ראשון והוא אחרון , וזוה |
אמרתי המשך , * אצינו מלכנו חטאנו לפסניך ,
א"מ אין לנו מלך אלא אתה , ר"ל חטאנו לפסניך

ומחול לנו , וא"ת מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול , וקאמר אין לנו
מלך אלא אתה וזבטלה טענה זו , (וזמ"א הארכתי בזה בביאור א"מ) ועל
שלוש אלה יסדו אחרי פסוקי שופרות כי אתה שומע קול שופר , ומאזין
תרועה , ואין דומה לך , כגד תורה קול שופר , וכגד בין אדם לחבירו ,
ומאזין תרועה , וכגד בין אדם למקום , ואין דומה לך , כמו שהארכתי ,
ועיין הטיב כי קרתי קלת , בביאור הענין ,

דבור ב ידבר המתחבר שבה אכי את המתים שמתו כבר ' באלו

בכלל אלי קבר , פנו עורף , ולא פנים אל עולם העושר ,
כי הן כל אלה יפעל אל פעמים ושלוש עס גבר ,

מאמר ע"ה

ביאור המשנה הילודים
למות והמתי' להחיות

תנן (פ"ד דאבות משנה ד' ב') * הילודים |
למות , והמתים להחיות , ופי'
הרע"ב , מי שכולד כבר עתיד למות , והמתים
עתידים להחיות , ולעמוד ליום הדין , אלה

לחיי עולם, ואלה לחרפות, ולדראון עולם עד כאן, ויש לשאול הלא זו
 היא משנה שאינה צריכה, מילא ידע שהכולד כבר, עתיד למות, פשיטא,
 מאי קמ"ל, מיגבר יחי, ולא יראה המות, הכל יודעי' שלמיתתה הם
 עומדים, הכל בא מן העפר, והכל שב אל עפר, גם בני אדם גם בני
 אים, עשיר ואביון יחד, ואי קאמר התנא כדרך המוכיחים בשער
 שאומרים דברים כבזשי, כדי שהרשע יתן אל לבו, דברים של מיתה, כי
 אז פכה הדרו והורו, כי לא במותו יקח הכל ולא ירד אחריו כבודו, ויעזוב
 לאחרים הונו ומאדו, הלא אין הרשעי' חרדים מאימת המות, כדאז"ל
 לבס של רשעי' בריא ואולם, שאין חרדין ועצבין, מיום המיתה, כי אין
 חרצובות למותם, וגם הנביא אמר ויקרא ה' אלהים צבאות, ביום ההוא,
 לבכי ולמספד ולקרח, והנה ששון ושמחה, הרג צקר, ושחוט לאן,
 אכול בשר, ושתות יין, אכול ושאו, כי מחר כמות, (ושמעתי

מאמר ע"ו

מליצה מזקני הרב
 זללה"ה בעהמ"ס מגלת
 ספר

*מליצה ישרה, מזקני אבי אים אמי, הרב
 המפורס' במעלות ומדות עשר ידות,
 מוהר"ר מאיר בהרב המאה"ג המפורס' מו"ה
 אלעזר פערלש זללה"ה, כי אין צמות זכרך,
 בשאול מי יודה לך, ר"ל אס אתה לא שמת על

לבך, המיתה אשר אתה רואה יום יום, ואפ"ה אין אים זוכר יום המיתה,
 בשאול מדינה של גיהנם, מכוסה מעין כל חי, מי יודה לך, ודפח"ח
 נמוסר השכל) וא"כ לאיזה צורך נקט התנא הילודים למות, ואי
 לאשמעינן אפי' כשאדם נער, ולא הגיע לימי זקנה, יש לו לדאג ולפחד
 מאימת מות, גם זה מלתא דפשיטא, אזיל דאמרי אינשי נפיש גמלי
 סבי, דטעיני משכני דהוגני, ורוד לא הוה ידע ואמר הודיעני ה' קני,
 ומדת ימי מה היא, ואדעה מה חדל אני, ועוד הילודים ימותו מבשי,
 ומאי למות, כאלו אין הדבר ברור, ואמת וברור, שאדם הולך לבית עולמו,
 והכל הולך למקום אחד, כי זה כל האדם, ועוד קשה המתים להחיות כבר
 מלתא אמורה בקרא, אטו התנא קרא אתא לאשמעינן, תקרא מלא דבר
 הכתוב, רבים מישיבי עפר יקילו, אלה לחיי עולם וגו', ועוד על ה"ה
 מלהחיות, המתים לחיות מבשי, כמו הילודים למות, והרגיש בזה בעל

דרוש מילי דשמיא ג

תוס' י"ט ועיין שם .

ונראה

ע"פי מה דאמר (במס' קדושין מ' ע"ב) רשב"י אפי' כדיק גמור כל ימיו , ומרד באחרונה , אבד את הראשונות , שנאמר ואלקות הלדיק , לא תגלכו ביום פשעו , ואפי' רשע גמור כל ימיו , ועשה תשובה באחרונה , אין מזכירין לו שוב רשעו , שנאמר ורשעת רשע , לא יכשל בה , ביום שובו מרשעו ע"י"ש , וכאן הבין שואל , כל דבריהם בגמור כל ימיו , וכלם במדה ובמשקל , ואיך נקטו כל ימיו , אש מרד באחרונה , ולא הו"ל כל ימיו , (וקושי' זו דרך מליצה) וה"ל ברשע מה הוא אומר , אפי' רשע גמור כל ימיו , ועשה תשובה באחרונה , ואי"ב לא היה רשע גמור כל ימיו , דאיכא ימים שעושה בהם תשובה , ועוד דהא אז"ל , ורגלי חסידיו ישמר , כיון שעבדו רוב שנותיו של אדם , ולא חטא , שוב לא יחטא , ואי"ב איך במציאת לדיק גמור כל ימיו , ועשה עבירה באחרונה , וגם רשע גמור כל ימיו , ועשה תשובה באחרונה , פשע במציאת , גמור כל ימיו , לא היה טבא .

ויובן

ע"פי מ"ש המפורש' על מה דאמרו (במס' ברכות דף ז' ע"א) לדיק וטוב לו , לדיק בן לדיק , לדיק ורע לו , לדיק בן רשע , רשע וטוב לו , רשע בן לדיק , רשע ורע לו , רשע בן רשע , כ"ז מ"י"פ הגלגול החוזר בעולם השפל , לתקן חטאו אשר חטא , ופשעו אשר פשע , כמס"ה הן כל אלה יפעל אל , פעמים ושלש עשר להשיב בפשעו מני שחת , לאור באור החיים , ואי"ב אש בפעם הראשון ה"ל לדיק גמור , ברוב זכויות , אלא עבור איזה חטאי' , כתגלגל עוד הפעם , ובפעם הזאת כהפוך לאיש משחית , אעפ"כ אין הקצ"ה מקפח שכר מכל דבר , ומשלם לשכנאו אל פניו להאבדו , ועוד לו ע"י המעשים טובים , שעשה בפעם ראשון , והיינו רשע בן לדיק , שעתה נעשה רשע , ובתחלה בפעם א' ה"ל לדיק , דין מיכה כל החלוקי' הנפרדי' , לדיק בן לדיק , ולדיק בן רשע , ורשע בן רשע , כלם מ"י"פ באופן זה , ע"י הגלגול ודעת לכתוב כקל , ועיין במפורש' .

ואי"ב

דרוש מילי דשמיא ג כח

וא"כ כפש כי תחטא באחת מהמלות ה', ותמעל מעל צה', צריכה גלגול, ורחמנא ליכלן, מהאי גלגולא דרקייע, מאגרא רמא

מאמר ע"ז

ביאור דברי רז"ל אפי' דריק גמור כל ימיו

לארעא, והשתא אחי שפיר *כדי גמור כל ימיו, ואפי' אדם אין דריק בארץ, אשר יעשה טוב ולא יחטא, באחת מהמלות, וכל האומר הקציה ותרן, יותרו מעוהי, ואף הדיק, הוא ראיה גלגולת וכהפוך עליו הגלגול, ומגלגל חובה ע"י זכאי שהי' מקודם, בפעם הראשון, והיינו ומרד באחרונה, בגלגול זה לא נאה במעשים, ואצד את הראשונות, וא"כ אף דאמר ורגלי חסידיו ישמר, כיון שעברו רוב שנותיו וכו', היינו בצריאה הראשונה, וא"כ שפיר נקט דריק גמור כל ימיו, היינו בפעם ראשון,

מאמר ע"ח

פי' הפסוק וחוטא אחד יאצד טובה הרבה

ומזה יובן *פי' הפסוק (קהלת ט') וחוטא אחד יאצד טובה הרבה, ר"ל בעבור שחטא פעם אחת, ובא תחת הגלגול, וע"ה כהפוך כאיש אחד בצעו, ותוהא על הראשונות, ומאצד טובה הרבה, כי אצד את הראשונות, ימים הראשונים הטובים מאלה, שהי' דריק גמור,

מאמר ע"ט

פי' הפסוקי' לו חכמו ישכילו וכו'

ובזה אמרתי פי' בסדר השבוע בפסוקי' *לו חכמו ישכילו זאת, יבינו לאחריתם, איכה ירדוף אחד אלף, ושנים יבינו רבבה, ר"ל מי יתן שיחכמו וישכילו, ויבינו אחרית האנוש, על כרחך אתה מת, על כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון עיר שיחון, אשר מגיד לאדם מה שיחון, ואפי' על שיחה קלה כמות שהיא, ויגרשהו וילך חרבה, ע"כ אתה כולד מולד חדש, בסוד הגלגול, ואם תחטא בילד, מולד זקן כל תדרוש, זקן בא צימים הראשונים יפלו, ותאצד את טובות הראשונות, והיינו א"כ ירדוף אחד, חוטא אחד, אלף טובות, ומכ"ש מי שהי' פגר שני פעמים בעולם, וכבודו אומר כלם, ויביאו האלהים במשפט

דרוש מירי דשמיא ג

על כל בעלם, וצ"ד מחייבו אותו גלות, ובשלישי יקימנו, בקימה שאין
בה הדר, בלא תואר ובלא הדר, ויעזוב אביו ואמו, ודבק בצבת אל
כבר, איך הוא מאבד טובות רבות, ימים הראשונים, ושניים, ואין זכרון
לראשונים, וגם לאהרונים, והיינו ושני' יניסו רצבה טובות
רבות,

ובזה

אמרתי דרך דרוש פי' הפסוק
(במלכ' ב' ד') * ואשה אחת מגשי

מאמר פ

פי' הפסוק ואשה אחת
מגשי בני הנביאי'

בני הנביאי' לעקה אל אלישע לאמר עבדך אישי
מה, ואתה ידעת כי עבדך הי' ירא את האלהים,
והנושה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים,

ו"ל ואשה אחת, היא הנשמה, שנקראת בשם אשה טובה, אשת חן
עמרת לגוף, ועיין מה שאכתוב לקמן אי"ה בסדר הקפות להושענא
רצה כי שם ביתו, מגשי בני הנביאים, מגשמות בכישראל, שנקראו
בשם בני הנביאי', כדאמר הילל הנבלי (במס' פסחים דף ס"ו) אם לא
נביאי' הם, בני נביאים הם, לעקה אל אלישע לאמר, כלומר אל הקב"ה,
שנקרא בשם אל למושעות, מקוה ישראל ה' מושיע בעת צרה, ואמרה
הנשמה עבדך אישי מת ר"ל בפעם הראשון, ואתה ידעת כי עבדך הי'
ירא את ה', אלא עבור חטא אחד, כי אדם אין לדיק בארץ, אשר יעשה
טוב ולא יחטא, ילא הפסק מפי ה"ד הגדול, יגלה זה תחתיו, ועתה
הנושה, הוא היל"ר, הוא המלאך המות, דמיתקרי' נושה, דאיהו
מנשה, לבני כשא, מפולחנא דמריהון, ועיין בזוהר פ' וישלח, על
פסוק ע"כ לא יאכלו בני ישראל, את ג"ה, בא לקחת את שני ילדי לו
לעבדים, כלומר המלאך המשחית בא לקחת ציד חזקה שתיים, גם תורה
ומע"ט, שעשה בפעם הראשון, ויתר הדברים יתבארו עוד בחודש
תשרי אי"ה ובחצורי מילי דהספידא באופני' שוכי'.

ובזה

בארתי מה דאמרו (במס' ב"ק
דף ס' ע"א) * דבני רב יוסף כי

מאמר פ"א

ביאור דברי רז"ל כי מטי
ר"ל להאי קרא בני ט'

מטי לקרא והכרתי מתוך לדיק ורשע, כולי האו
לאין דומים, ר"ל שצבה במר כפס, איך נאספה
הלדיק

דרוש מילי דשמיא ג כט

הלדיק מעיקרא , בלא משפט מות , הלא אללו היו רוב זכויות ,
ובשביל חשאי מעוטי' הוא בתוך הגולה , והכביא אמר , והגדת'
ממך לדיק ורשע כל אפיין שוין ,

וזה שאמר הכביא (ישעי' כ"ז) * כי מפני הרעה

מאמר פ"ב

פי' הפסוק מפני הרעה
כאסף הלדיק

כאסף הלדיק , מפני הרעה שעושה עתה ,
בגלגול המקיף , כאסף הלדיק מעיקרא , וגם
אזינו אברהם ע"ה התפלל ע"ז חליל לך מעשות
כדבר הזה להמית לדי' עס רשע , והי' כלדי' כרשע ,

ג"כ היתה נוכח חלילה להמית לדיק ראשון בריו , ואם אמנם שבעת
בגלגול קבוע , לא זכר את ימים השונים הראשונים , וילד זקוני' הוא ,
ואעפ"כ * חלילה לך להמית לדי' כרשע , כי לך ה'

מאמר פ"ג

פי' הפסוק חלילה לך
מעשות כדבר הזה וגו'

חסד , כי אתה תשלם לאיש כמעשהו , אוי לרשע
דע , לדיק יח' באמונתו , ופרי מעלליו יאכל ,

וי"ל על כיוצא בזה דרש ר' אליעזר בן
עזרי' (במס' יומא פ"ה ע"ב) מכל
חטא תיבס לפני ה' תטהרו , * עצירות שבין

מאמר פ"ד

ביאור דברי ראב"ע
עצירו שבין אדם לחבירו
אין י"ה מכפר

אדם למקום י"ה מכפר עצירות שבין אדם
לחבירו , אין י"ה מכפר עד שירצה את חבירו ,
כל דבריו באדם אחד מיירי , אם הוא בצריאה
הראשונה מתעורר עצמו בתשוב' שלימה על עשה
ועל ל"ת , י"ה מכפר , אמנם אם כבר הגיע לפרק אלו הן הגולין ,
ועצמותיו מגולגלין , ומעורר מדני' הראשונים , ושב אל קיאו , ומ' לגל
חובות הישנות וגם חדשות , והיינו בין אדם לחבירו , המחזיר לו , מחזיר
לקרקע , אין י"ה מכפר , עד שירצה את חבירו , ותיקון גס אותו ,
וחברך מת תאשר מעגלותיו , מסלות לבית ה' , ובדרך חשאי' , ועוונות
הראשונים אל תעמיד ,

מאמר פ"ה

ביאור דברי רז"ל בעון
החיים מתי' מתחטטין

ובזה יובן מהדאמריז"ל * בעון החיים
מתי' מתחטטין , ר"ל המתים
שמתו כבר , וכדוני' בגירושין ובשלוחי' ,
מתחנה

דרוש מילי דשמיא ג

נמחנה השכינה , אל מחנה העזרים , צעולם העובר ,
ועתה צעודם בחיים עמנו , דורת הפוכות המה , תחת
שלוח מלכה , פדיון שבוי' , אשר צעפר יסודם , שלוח לדבר
עבירה , וה' א' ש' לנף הראשון השוכן בין בתי החומר
טענה לתקוני שדרתיך , ולא לעוותי , קמ"ל , דצעון החיים , מתים
מתחטטין , חטומי שכני , וע"ז ידו כל

מאמר פ"ו

ביאור מה דאמרו ז"ל
שני אחי' שכשפך דמי'
כאחד

הדוים , על *שני אחים שכשפכו דמם
כאחד , היינו שני אחים הכוזבים , אחד חי
ואחיו מת , ויותר הוא לבדו , לאחי עזר , ואחי
סמך , וטב למיתב טן דו פרופי' , שבת אחים
גם יחד , כי מה צלע כי נהרג את אחינו ,

בשרנו הוא , וקול דמי אחינו צועק' , כלום יש אח שהורג את אחיו ,
אח לא פדה יפדה , למה אשכול גם שניכם יום אחד , איש בחרב אחיו ,
ומדוע נבגר אים באחיו , והיינו דאית' במדרש , אין אח שימלט את
אחיו , מאותה נרה צי"ה , והבאתיו בדרוש הקדום ,

הנה

צלע גלגול הזה , ראו חדש , מה שלא הי' לעילמים ,
צינו שנות דור ודור , הנהי' עזי פנים בדור , כדור הזה
דור טהור צעיקיו , כלם קצוי פיה , בלי חתימת זקן , ולא שום אות
ותמונה , אשר הי' ישראל קדוש' מלויין , היו אנשים כאלה חכמים
צעיקיהם , ואשר לא שינו את לשונם , ולא שינו שמם , שם ישראל ,
לשחוק צעיקיהם , וכהתל אנוס יהתלו גם , אי צני בליעל , בשמים
ממעל , וצני ציבה , למשל ולשכינה , מי שמנדל זקנו , ואינו מסתפר
הפאות , והולך בצנדי ישראל , ואינו עשך בסוד מושב לנים , ואינו
שטוף בזמה , המה צני גוממה , וצוז יצונו להם , לבזו ולקלון
כאחד הרקים ,

אחרי

ורע"י אולי היינו צדיק' גמורים צין בגלגול זה , וצין בגלגול
אחר , וצביל עבירות קלות , כחחיבנו גלות , גלגול
מחילות חטא , וסליחת עון , וגלות מכפרת כפרת פשע , ועתה
אבדנו את הראשונות , כוי ואי' ש מאבד כל העולם בלו , צענה אחת

דרוש מילי דשמיא ג ל

על הראשונים אנו מכתערי , ועתה באנו להוסיף חטא על פשע ,
 וז"ש התנא הילודים , היינו הנדריק' שנקראי' בשם ילודי' , על
 תולדותיהם מע"ט , עומדי' למות , אם המה בגלגול השני רשעי' ,
 ואזי נדקוק הנדריק עשיות הטובות , שעשה בפעם הראשון מיום הולדו ,
 לא תלכלכו ביום פשעו , היינו היום הזה , בגלגול היום , ובסמוך אבאר ,
 דעיקר תולדות האדם מע"ט , והמה הנב' לה' .

דבור ג ידבר המחבר , אלה תולדות כוח לשמים וטוח לצדיות ,
 אלה מלות ה' השיבן בשמי עליות , אלה לחיי העולמים
 בצחיות , ואלה אשר החוקי' ימאסו ומלות בזויות , אלה לחרפות בשאלו
 תחתיות .

מאמר פי' פי' אל יאמר הסריסין אכי עץ יבש וגומר	אמר הנביא ע"ה (*שע"י כ"ו) ואל יאמר הכרים הן אכיעץ יבש , כי כה אמר ה' לסריסים , אשר ישמרו את שבתותי , ובחורו באשר חפצתי , כלומר אל יתיאש שום אדם באדמה מהתשובה , אף שעקר ה' , עקר שאינו מוליד מעשים טובים , ואל יאמר בלבו הן אכי עץ יבש , בקש לפני האש של גיהנם , מה כחיכי איהל , ומה צד צדי , וצר בטני , וצר נדרי , אכבי הולך ערירי , בניס ורים ילכו אחרי מטתי ברחוב ובקצרי , ואף אעשה פרי , בגלעד אין צרי , כי גדול כים שצרי , לא כן אחיי ורעיי , גדולה תשובה , שרפואה תעלה בעדנא דעסיק בה , והבנים משחיתים , יתהפכו לבנים לה' , וזרע מרעים , לזרע צדיק , וראשית רפואת הנפש , דאיתרבק ברוח , ורוח , בנשמה , ובנשמה , בהקצ"ה וראשית הדבקות , בשבת קודש , (ובחבורי שבת של ר"א אשר אנו עוסק בו כעת בהדפסת חבור זה הארכתי בדבר זה יותר בטוב טעם ודעת) היא ראשית המדה , שהיתה ניכרת בה צ"ה , כי שבת ימים עשה ה' את הימים , ואת הארץ , וביום השביעי שבת ריפא , ואעקרת , ואתם אדבקי' בה' , ושובו מדרכיכם הרעים , ולכך
---	--

מאמר פ"ה

ביאור המדרש כשפגע
אד' הרלקין

* ולכך אמרו במדרש כשפגע אדה"ר את קין ,
אמר לי' מה נעשה בדייך , ואמר עשיתי
תשובה , ונתפשרתי , ואמר אד' הר ,
מזמור שיר ליום השבת , כי גם הוא עשה
תשובה , ושמירת שבת ראשית התשובה ,

מאמר פ"ט

ביאור רז"ל מתנה
טובה יש לי בבית גכז

וראשית היראה , ולכך אמרו (במס' שבת י"ד
ע"ב) * מתנה טובה יש לי בבית גכז , ושבת
שמה , דקדקו בבית גכז , כי יראת ה'
אזכרו , והיינו שסיים כי כה אמר ה' לסדרים ,
אשר ישמרו את שבתותי , ואבן אין פותח

בשבת חלה וסוף , כמה גדלה הפרצה מחילול שבת , פרוץ מרובה
על העומד , מדליק' כרות , ע"י ככרים , לצורך חכש' בריא' , להרבות
סעודות מרעים , סעודות רשות רבים בני שוממה , מושב לנים ,
שחוק וקלות ראש , ועברו ושנו באילתם , ונעשה להם כהיתר , וסמכו
על רמ"א סי' רע"ו , לצורך קטני' הוא כחולה שאין בו סכנה , והמה
מקטני' אמנה , וכלם חולי' , בחולה הנפש , והמה מאוכזבי' למות ,
ובהנה רעות רבות , מחמין את התכור ע"י ככרים , כדי להחם את
הקאפע , אף שאין שום קור כלל , (ואומרי' שהם חולים אצל כינה ,
אם הקאפע מזוכן ,) וכמה חכש' הולכי' , לבית ככרים לעשות להם
בשכילם , קאפע , שאקלאדע , פאגש , ועוד רעות כהנה וכהנה ,
ולא אימת שבת עליהם ,

הנה

בשנה הצע"ל , אין לנו תקיעת שופר , צימא קמא , ואמז"ל
כל שנה , שאין תוקעין בתחלתה , מריעין בסופה , וכ' תוס'
בשם צה"ג , דלא מיירי כשמקלע בשבת , הטעם כדאיה , דזכות שבת
מגיבה ומצילה , מפני הפרעניות , אבל יש לנו לאיום שיום השבת
עצמו , יהם הסניגור , וילמד קטיגור , כי רבים חלולי' , חלולי' שבת ,
אי אפשר לפודעין , אוי לנו מיום הדין וחשבון לפני ב' יום ה' גדול וכורא ,
חס לה' צבאות על כל גיא ורם , לפקוד על צבא מרום דדין , לכו ונשיבה ,
ובקבל עלינו , מהיום , לשמור שבת כהלכתו , וכל השומר שבת כהלכתו ,

אפי'

אפי' עובד ע"א כדור אנוש מוחלן לו , וכבחר באשר חפץ ה' במדותיו
תרומות ,

מאמר צ

כה אמר ה' אל יתהלל
חכם וגו'

ואמר הכזיב ע"ה (ירמ' ט') * כה אמר

ה' אל יתהלל חכם בחכמתו , ואל

יתהלל גבור בגבורתו , ואל יתהלל עשיר

בעשרו , כי אם בזאת יתהלל המתהלל , השכל

וידוע אותי , כי אני ה' , הנה מליכו אנשים

חכמים , והמה באמתותמים , חכמים מחוכמים , אלא החכמה להם
לזרם , ואינם נותנים מהודם , ושום נפש אדם , אל תבא בסודם ,
ועמהם תמות החכמה והעצה , כי אינם מפילים מעינותיהם חוצה ,
ומדות הקצ"ה אינן בן , אלא חולק מחכמתו ליראיו , כמש"ה ה' יתן
חכמה , מפיו דעת ותבונה , ובהנה רבות , כמו כן איש גבור חיל
שאינו מראה גבורתו , כ"א לצורך עצמו להנאתו ולטובתו , ואין אחרים
בהנן מגבורתו , לעזרת ה' בגבורי' , ומדות הקצ"ה אינן כן ה' עוז
וגבור , וחלק מגבורתו לכל חי , כמש"ה כותן ליעקב כח , ולאין אוכי'
ענמה ירבה , ועוד רבות , כמו כן יש עושר שמח בעושרו , ויטיב לבו ,
אובלושותה , וטוב לב משתה תמיד , ואין אחרים בהנן מעשרו ,
ומדותיו של הקצ"ה אינן כן , לו הכסף ולו הזהב , וזן ומפרנס , ומכלכל
חיים בחסד , והיינו אל יתהלל חכם בחכמתו , אם החכמה לו לזרו , ולא
לאיש עמדו , ולא ירד אחריו כבודו , וכמו כן גבור בגבורתו , אם לו
עצה וגבורה , ואינו מסייע לאחרים , בגבורתו , וכמו כן עשיר בעשרו ,
ולא שום הנאה באה מאליו , הנאה שיה פרוטה , כ"א בזאת יתהלל
המתהלל , השכל וידוע אותי , ויעשה כמדותי , הנה (שמעתי בשם
הגאון החסיד מוה' שמעלקי זללה"ה אב"ד ור"מ דק"ק כ"ש והמדינה פי'
הפאוק * מה' ה' אלהיך שואל מעמך , כ"א

מאמר צ"א

מה' ה' אלהיך שואל
מעמך כ"א ליראה

ליראה , ר"ל מה' ה' שואל מעמך כאלו אמר ,

כל מדות תרומות מהשם , שואל מעמך ,

על דרך שאמר מה הוא רחום אף אתה רחום ,

מה הוא חנון כו' , והיינו מה' ה' שואל מעמך ,

דרוש מילי דשמיא ג

מה הוא בעל המדות שואל מעמך, כ"א ליראה מבקש מעמך לחוד, שאינה
שייכה בהקצ"ה ודפח"ח וש"י) —

דבור ד' ידבר המחבר, גדולה תשובה, למען שמו באהבה,
ישל מזדו אלף ומימינו רצנה,

על הראשונות אחי חוזר, לדיק בן רשע, לדיק ורע לו,
מי שהי' רשע מרחם, ובגלל הדבר זה, הא

גלגולא, ונעשה בפעם הזאת לדיק גמור, ותוהא על עינות הראשונים,
ושב אל ה' ולזה הלדיק, רע, כי גמול ידו, יעשה לו, אשר זמם, ואשר

עשה, בפעם הראשון, וע"ז אמר הכביא (איכה
ה') * אבותינו חטאו ואינם ואכחנו עונותיהם

מאמר צ"ב

אבותינו חטאו ואינם

סבלנו, ר"ל נופות הראשונים, חטאו עו
ופשעו, והי' כל רעתם בגלגול, ולדיקי'

מאמר צ"ג

פוקד עון אבות וגו'

אכחנו, ולא חטאנו, אעפ"כ עונותיהם
סבלנו, כמשפט לדיק בן רשע, וז"ש אדוכינא

משה ע"ה באורייתא, * פוקד עון אבות על
בנים, על שלשי ועל רבעי, כי מספר

גלגולותם ארבע, כדאית' במדרש ילקוט, וא"כ לא סתרו קראי אהרדי,
כתוב אחד אומר, פוקד עון אבות, וכתוב אחד אומר איש בחטאו

מאמר צ"ד

ברא מזכה אבא

יוממו, (והיינו לולי דברי רז"ל) והיינו דאמרו
ז"ל * ברא מזכה אבא, לדיק בן רשע, וע"ז

אמר רשב"י אפי' * רשע גמור כל ימיו, ועשה
תשובה באחרונה, אין מזכירין לו שום רשעו,

מאמר צ"ה

ביאור רשע גמור כל

ימיו ועשה תשובה בו

ר"ל * רשע גמור כל ימיו, ומת ברשעו, ויגא
פס"ד, להיות תחת גלגול המסבב, ומתקן

א"ע, תיקון שלימה, בתשובה שלימה, אזי
אין מזכירין לו שום רשעו, ממעשיו הראשונים,

ואורבה כל העבירות, בספר זכיות ככתבין
וכתמין, ומלאכי חבלה, יהיו למלאכי רחמי' גמורים, כי הכה ידוע

שכל העבירה שאדם עושה, בורא משחית לחבל, ואת הכפש הוא חובל,
ומצער

דרוש מילי דשמיא ג לב

ומבעיר את כשמתו , וע"ז אמר הכניא מהרסך ומחריבך , ממך ילאו ,
מהרסים את שתותך , ומחריבי את יסודותיך , ממך ילאו אלו
המשחיתים , וממך הכל .

אמנם אם עושה אדם תשובה מאהבה , יפול מדרו אלף , ורצנה
מימינו , ויקוים הקרא מהרסך ומחריבך , ממך ילאו
שילאו ממך , ואלך לא יבשו , ומזיקין בדילי ממך , ויתהפכו למליצי
ישר , וז"ש אדוכינו משה ע"ה , *לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם ,
איכה ירדוף אחד אלף , ושכיל יבינו רצנה , | **מאמר צ"ו**
כלומר מיתן שיחכמו , וישימו על לבם , אף | לו חכמ' ישכילו זאת וגו'
שה' רשע' גמורים כל ימיהם , ואפי' גדולה תשובה , איכה ירדוף אחד
אלף וגו' , כעכין שנאמר יפול מדרך אלף וגו' .

והכל גדוני' בר"ה , כקט התבא בדקדוק מלת הכל , בין מגלגול זה
בין מגלגול אחר , ומה מתקו דברי
הראשונים , בזכרונות , *אתה זוכר מעשה
עולם , ופוקד כל יצורי קדם , כלומר גם אלו
שכבר ה' לעולמים , מילא כפקד כיום הזה ,

כי זכר כל היצור לפיכך בא , כל הנביאות חדשות , וגם ישנות , מתי
שכבר מתו , וזה שיסדו *היום יעמוד במשפט כל יצורי עולמים , כלם
עוברי' לפיכך , את אשר ישנו פה עמנו , ואת אשר איננו פה , החיים
והמתים , הנה בגלגול ראשון נקרא בשם איש , | **מאמר צ"ח**
ולכך אמרו ז"ל , אשרי מי שמחגבר על יצרו | היום יעמוד במשפט כל
כשהיא איש , ובגלגול השני בשם בן אדם , | יצורי עולמים ,
שהוא בן מאדם הראשון , וע"י יסדו , אשרי איש שלא ישכח , ובן אדם
יתאמץ בך , הנה בפעם השנית לריך התאמלות , לתקן את עצמו , מפעם
א' , וגם בפעם ב' , לבחור בחיים ,

הנה בראנו , לעשות תיקוני זוהר רקיע , כי עונונו התקדו
השמים , ופשעינו חשכו השחקי' , וקיל מבשר ואומר
לגלגולת , גלגיל שזועה ה' משביעין אותנו , ע"ד המקום ב"ה , שזועות
השומדין , לשמור ולעשות את כל ד'ם הזאת , ואלה מסיק על
הראשונים **יא** **יב**

דרוש מילי דשמיא ג

הראשון, מה שפגמנו בימים הראשונים, ואלה המה חטאות נעורים, פגמות הראשון, מגלגול א', ועל אלה פרטי ענינים, שדברנו עד עתה, כיוצא דל' (סוף תם סוכה) * יש מהן אומרי, אשרי ילדותיכו, שלא זיישה את זקנותיכו, אלו חסידים ואנשי מעשה, המה כיוצא ללדיקים שהיה להם

מאמר צ"ט

רוב זכויות בגלגול אחד, והיינו בימי הילדות, ובגלגול השני היינו זקנה ג"כ היה לדיקים, יש מהן אומרי, אשרי גמורי, ויש מהן אומרי, אשרי זקנותיכו שכפר, ילדותיכו כו'

על ילדותיכו, אלו בעלי התשובה, כיוצא לאלה אנשי שה' רשעי' בגלגול א', בימי הילדות, ובגלגול השני בימי הזקנה, שבו מדרכיהם הרעים, וא"כ ימי הזקנה זמן כפרה לכל תולדותם, אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא, ולא ראה בצער הגלגול הקשה, כי טלטולי דגברא קשה, רחמנא ליצלן מהאי עינשא, ומי שחטא יסוב וימחול.

ועתה

הזמן גרמא, מי שדאורך לבב מעבירות שבידו, ילך וישב אל ה' וירחמנו, ואל אלהינו כי ירצה לסלוח, כי צריה קורא הדורות מראש עמדות תבל, מישיבי עפר, אשר בארץ המה, כל צאי עולם יעצרון, כל יצרי עולמים, החיים והמתים אינם יודעי מאומה, הי תורה ויהי מצות, דמגבו והללו, מפני הפורעניות, אם כשאז אל ה' בכל לבבינו, בעד החיים, ובעד המתים, הכל מתוקן לסעודה של לויתן, לויתן חן בעיני ה', מלה ואלה לחי' עולם הצלח, וקאמר התנא והמתים להחיות, אפי' המעי' שבבה מתו ברשעים, והי' פדויה' בגירושין בעל כרחם, ועתה חוזרים בחשיבה, עומדים לחיים מוצי' לאור באור החיים, אמנם צריכי' לעשות תשובה, ולכך נקט צה"א להחיות ע"י הפעולה, וק"ל—

דבור ה

ידבר המחבר, באצטור והטמן, בעפר, מפני פחד ה' וקול שופר, לא ישא פניו כל כופר, כל מעשך ככתבים בספר, תן תודה באמרי שפר, וסר עונך וחטאתך חכומר,

החיים

לדון, הכל כדושי' בר"ה, ומטרתו פדויה' על כל החיים, ומי מאחזי יאמר יך לקחי, לקח טוב, ביום הדין וחשבון גדול

גדול , אפי' אבות עולם הקדוש , אשר בארץ החיים כל חיים , אינם יכולין לעמוד בדרך ומשפט לאלהי אלו לנו מיום הדין , מה נעשה ליום הפקודה , אם בפקודת כל האדם יפקד , וכל העולם יעצרון בצני מרון .

מאמר קו"ף

ופריך התלמודא (במס' ר"ה י"ח ע"א) * מאי בצני מרון , הכי תרגימו בצני אימרכא , ופירש"י כבש' שמוכן אותן לעשרן , ויזא' זה אחר זה , בפתח קטן , שאין יכולין ללכת באחת (ולולי דברי רש"י ז"ל) כראה לעכ"ד .

עפ"י מה דאית' (במ"ס שבת ע"ז ע"ב) ר' זירא אשכח לר' יוד' , דהוי קאי אפתחא דבני חמוה , וחזית' דהוי צדיחא דעת' ואצעי מיני' .

מאמר ק"א

מ"ט ע"ז מסנן ברישא , ובדרש' מרא

בל חללי דעלמא , הוי א"ל , א"ל * מ"ט ע"ז מסנן ברישא , והדר אימרא , א"ל כצריית' של עולם , דצרישא חסוכה , והדר גהורא עד כאן .

הנה שיחות חולין של ת"ח לרך לימוד .

ק"ו מה שחקרו ויסדו בתלמוד גדול , דברי אלהים חיים , כלם מוצעי' מבאר מים חיים , ואיך שייך לומר שחכמים הללו , גדולי הדור , חסידי עליון , אכשי מעשה , יחקרו חקירה , שאינה מעולה , ואין בה פעולה , מן הכבש' או מן העז' , מי ילך בראש , וגם התשובה אינה מספקת לשאלה (ועיין רש"י) ובראה דכל דצריהם למסדר קראי' ואקדים דברי רז"ל הנודעי' (במ"ס ר"ה) שלשה ספרים נפתחים בר"ה , אחד של גדיקי' גמורים , ואחד של רשעים גמורים , ואחד של צינורי' , של רשעים גמורים , ככתבין ונחתמין , לאלתר למיתה , של גדיקי' גמורים , ככתבין ונחתמין , לאלתר לחיים , ושל צינורי' תלויים ועומדי' , עד יו"כ , זכו , ככתבי' לחיים , לא זכו ככתבין למיתה , אמר ר' אבין מאי קרא , ימחו מספר החיים , ועם גדיקי' אל יכתבו , ימחו מספר , זו ספרן של רשעי' גמורים , חיים זו ספרן של גדיקי' גמורים , ועם גדיקי' אל יכתבו , זו ספרן של צינורי' , רב נחמן בר יצחק אמר מהבא , ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת , מחנינא , זו ספרן של רשעים גמורים , מספרך זו ספרן

דרוש מילי דשמיא ג

ספרן של צדיקי גמורים , אשר בתחת זו כפרן של ציוני , ויש לשאול
 ציון למר וציון למר , למה פתח הכתוב בספרן של רשעי , ולא בספרן
 של צדיקי , אמנם גם סדר הצריחה כן , והארץ היתה תורו וצוהו , וחושך
 ע"פ תהים , ויאמר אלהים יהי אור , ואיתא (במדרש רבה) , חושך
 אלו מעשיהם של רשעי , יהי אור אלו מעשיהם של צדיקי , וא"כ גם ע"פ
 סדר מעשה בראשית , הקדים השם מעשיהם של רשעים בחושך ידמו ,
 והן הן דברי רבותינו , חבמי השלימים , חבמי חידת מני קדם , מ"ט
 עזי מסנן צדישא , כלומר רשעי עזי פניו שצדור , בני גיהנם , מסנן
 צדישא , ציוס הדין ומשפט גרק , בסדר הקראי , יתחו מכפר החיים
 וגומר , ואם אין מחבי כל מכפרך וגומר , והדר אימרא , צדיקי , שנמשלו
 ללפאן קדשי , אמר לי בצרייתה של עולם , דצדישא חשוכה , והדר
 גבור , מעשיהם של רשעי תפלה , והדר מעשיהם של צדיקי , וזו שרמא
 בקיצור מאי כבני מרון , כבני אימרא , דעזי פנים לגיהנם , מסנן
 צדישא , והדר אימרא יאי , כאן כחלות ה' תמימי דרך .

ומזה

יאל שרשעי עזי פנים שצדור הוא , מקדימין עצמן לכל דבר ,
 קורין בתורה תחלה , והדיוט קופץ בראש , ונוטל הגדולה
 לעצמו , וגבנם תחלה לפתח חטאת הוצץ , בסחיהנא צוומאה , מבקש
 כל הכבוד והחור , לפי כבודו מדור , יושב בראש , ומדבר בראש , ונוטל
 חלק בראש , מיצר ישראל ובעשה בראש , אין צו מתום מכף רגל ועד ראש ,
 לא תורה , לא חכמה , לא צינה , לא גבורה , לא צנה , ויראת חטא ,
 לא שאר , לא בדר , לא כוי , ולא תפארת אבותם , לא יחוס , ולא
 מעלה , לא אוהב אמת , לא אוהב נדקות , ולא אוהב מישרים , מיט
 אוהב למעל , ואינו נחמד למע , אדרבה הפוך צי , הפוך צי דא צי כולה
 צי , דע למקום דע לצדיות , אוהב את הגזל , אוהב את הזימה , אוהב את
 הצנע , דל בתורה ורק במצות , חסר דעה , חסר לב , וחסר תבונה ,
 פתי חיל ומשוגע בסול שוגה וגם קרוח , ממשפחה שפלה , בני עולה ,
 ממשפחות מדרי , מאות מדורי , משורש פורה ראש ולענה , ממשפחות
 מצורעי בעלי רחוק , מספרי לה"ר , צדיקים מלא גלילי , מלא שחוק
 וקלות ראש , בית ועד לזנות , ואיש אשר חלה לו , יענה עזות מצח ,

דרוש מירי דשמיא ג לד

בימינו נלח, ציד חזקה, וצמורא גדול, שמטיל אימה ותיורה, ואומר
לי הכסף, ולי הזהב, ליענה ונצורה, ויש לידן קדימה, מוקדם לקדא,
ומוקדם לזרכה, זרכת חתני, חתן תורה, חתן דמ' ומרמה, דס
נפשות אביונים בכפץ (ועיין לקמן בסדר הקפות להור' נאריך חי'ה)

וכופלני תורה, ויראי אלהים, שונאי בצע, ישבו בשפל, נטון
עיקר וזית טפל, במקום חושך ואופל, איהבי הושר,
יתומכי האושר, יתרון ההכשר, ושונאי העושר, ממפסחה מיוחסת, דור
דעה, מתעיבי הישוע', משורש גדיק'ותיקים, מיהוסי דצבל, נפשם עליהם
תאכל, ילכו באחרונה, בדיוטא תחתונה, בלי מנוחה נטונה,

אמנם נראה טעמו של דבר, שרשע' כדוני' תחלה, נראה כדי
שישפוך המלך, חמתו עליהם, ולא ידקדק אח"כ, עם
הגדיק' בחוט השערה, אבל אם הגדיק' יעמרו תחלה בדין, קן שמי
לא זכו בדין, ואבות עולם חרדי', מוסר הדין, ה' מייעמוד, וז"ס

דוד ע"ה, *אל תבא במשפט את עבדיך,
סלאן תהי' תחלת ביהמקד, עם הגדיק' עבדי
ה', דא"כ לא יצדק לפנך כל מימי יצדק בדין,
וחלילה לך להמית גדיק עם רשע ונו', אלא
ביהמקד תהי' עם הרשעים עוזבי תורה ולא

מאמר ק"ב

אל תבא במשפט את
עבדיך
תדקדק אח"כ, עם גדיק' שומרי תורה

אמנם בין כך ובין כך, אכחשו לא כדע מה נעשה, כי לא עבדי
ה' אכן, עבדי אהשורש אכן, אחט של ראש, וכן גילו של
ראש, אחט של ראש פתני' אכזר, וכן גילו של ראש ולענה, ראש ותלכה ע"ג
תלא' ופלאו למלא פתח חרטה, פתח חסוד', פתח חן צנוע, ילד' וטני' צני'
בכר, זכה תזכה הארץ, מאחרי ה', כמה בתולות כתעברו שנה הזאת,
במה איסורים ממורי' עברנו, איסור יחוד, דוד וזית דינו גזועל יחוד
פנוי', אע"פי שאינה גדרה, בכלל ייחוד עריות היא ובתולות שלנו
גידות הן, וכל הבא על הגדה, חייב כרת, ואין חילוק באיסור כדה, בין
פנוי' לבשואה, במזואר (בהנהות דמ"א צ"ד סי' קפ"ג) וכל הצועל
לשם לשם זנות, בלא קדושין, לדעת הרמב"ם (פ"א מהל' אישות)

לוקה

דרוש מירי דשמיא ג

ליקה מן התורה , לפי שזעל קדשה , וז"ל הזויג (פ' שמיני) ואומצ
 אין פשע , דאמר הא פכו' היא , אמאי אמר , בגין דא גוזל אביו ואמו ,
 ולא עוד אלא דחצר הוא לאיש משחית , מאן היא איש משחית , דפנים
 דיוקנא ותיקנא דלעילא עיי"ש , וא"כ גדול עוכינו מכשוא , וסימנך
 (דרך רמו בעלמא) עוות פנים לניהנא , פנים ר"ת פ"ג נ"ס , כ"ד ,
 ייחוד , מ"לקות , כלומ' דפונא בדיוקנא ועובר על איסור כדה , ועל איסור
 יחוד , וחייב מלקות , אבל כל המתייבש לא במהרה חוטא ,

הנה

קרוב יוס' ה' , יוס' חשך ואפלה , יוס' ענן וערפל , כפרי
 החיים , וכפרי המתי' פתוחים , לו מתנו מות ימים , למה
 תמותו בית ישראל , מיתות רשעים , למה תמות בלא עתך , שובו שובו
 מדרכיכם הרעים , ואפי' על החמורה שבחמורות , התשובה תעלה
 ארוכה , ועקרת התשובה , חרטה בלב כשצר , הנה אס' מת לאדם מת ,
 אחד מקרוביו , איך צוכה למשפחותיו , צמר כפש , בקול צבי , וקול
 זעקה , ואינו מקבל תכחומין , כמה ימי' , פניו חמרמרו , מן הצבי
 תמרורים , וצבי' של חנם , כמות זה , כן מות זה , וזה כל האדם ,
 ואס' על מיתות אחד מקרוביו כך , אדם קרוב אלל עצמו , ומת בעוכו ,
 ואמרו ז"ל רשעי' בחייהם קרוים מתי' , ומתו מוטל לפניו , מה יתאונן
 אדם חי , גבר על הטאיו , והצביות הללו המה כטל , להחיות המתי' ,
 על אחת כמה וכמה , איך ראוי לצבות , עד שכשרו ריסי עיניו , איך
 שביטל ממנו מאור עיניו , עיניו יחזו המאור הגדול , לממשלת ציוס
 שכולו טוב , ויוס שכולו ארוך , ולכל הפחות שלשה לצבי , מהיום עד ראש
 השנה הצע"ל , שלשה ימים שמלך במשפט יעמיד ארץ , וימחה' דמעה
 מעל כל פני"ס ויקבל אותנו ברחמי' , בסדר פנים שותקות —

דבור וי"ו

ידבר המחבר , דרשו' בהמלאו , קראוהו בהיותו
 קרוב יוס' ה' , כי בא לשפוט משפט אחד לכלס ,
 ועכו"ס נכנסו' תחלה לדין ומשפט על כל בעלס ,

מאמר ק"ג

או י"ל , ע"פי *מה דאית' (בירושלמי)

במס' ר"ה) אמר ר' לוי והוא ישפוט

תבל בצדק , הקב"ה דן את ישראל בשעה שהן

עסוקין במעלות , ועכו"ס בליה , בשעה שהן

ביאור שני דעות
 בירושלמי ע"פי שני
 צרייתות בר"ה

דרוש מילי דשמיא ג לה

צטלין מן העבירות עייש , וא"כ כשהיו השנים כתיקונן , וישראל שרוין
על אדמתן , וקדשו ע"פי הראי' , ולא הי' ראש השנה כ"א יום אחד
לבד , העכ"וס הי' כידוכי' צלילה , בעת שהמה צטלין מן העבירות ,
וישראל ציוס שעסוקי' במצות , וא"כ ע"כ עכ"וס נכנסי' תחלה לדין ,
והוא ע"פי צרייתא קמיייתא (צמס' ד"ה ח' ע"ב) כי חוק לישראל הוא
משפט לאלהי יעקב , מלמד שאין צ"ד של מעלה , נכנסי' לדין , אלא
א"כ צ"ד של מטה קידשו את החודש , והיינו דשאי' ר"ז את ר"י , *מ"ט
עזי מסגן צרישא , והדר אימרא , ר"ל מדוע עכ"וס עזי פנים , מסגן

צרישא , צדין ומשפט לאלהי יעקב , והדר

מאמר ק"ד | אימרא שהפזורה ישראל , ואיפכא מסתבר' ,

כאידך צרייתא שס , כי חוק לישראל , אין לי | מ"ט עזי מסגן צרישא
אלא לישראל , לעכ"וס מכין , ת"ל משפט

לאלהי יעקב , וא"כ מה ת"ל , כי חוק לישראל , מלמד שישראל נכנסי'
תחלה לדין , ואי משום דרשת ר' לוי , והוא יספוט תצל בצדק , י"ל
כדשמואל , בירושלמי שס , ידין לאומים צמישרים , כישרים שבהם ,
מזכיר להם מעשה יתרו , ומעשה רחב , א"ל ר"י בצרייתא של עולם ,
דצרישא חסוכה , והדר נהורא , דאיתא צמדרש רבה ויהי ערב זה עשו ,

ויהי צוקר זה יעקב , והיינו דקאמר התלמודא

מאמר ק"ה | צרמו גדול , *כצני אימרכא דעכ"וס מסגן

צרישא , והדר ישראל עמו ואלן מרעיתו ,

וקצרתי קצת , ישמע החכם , ויוסיף הוא

המפציר , צפכים מסבירות ,

עכ"פ עכ"וס נכנסין תחלה לדין , ומאד מאד אני דואג שיזכו

צדין , כמשיה והי' כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך ,

כי אנו עתך , צטלי' מן התורה , ואין קול תורה נשמע בצארצינו ,

קול יעקב , וחלילה די' עשו שולטין , וישלטו בכל עמלנו , אלו הבנים

הילדים אשר אין בהם כל מוסר דע , ויתערבו זרע קודש צעמי ארצות

וכבר יא' חצי העיר צגולה , חצי כופר , חצי מדבר אשדודית , ואינם

מבירי' לדבר יהודית , וידינוהיו צמעל הזה , ועתה מה כאמר

אלהינו

דרוש מילי דשמיא ג

אלהינו , אחרי זאת , מה נדבר כי עזבו תורתך , וצמה נלמדך , ט
 שכחנו מצותך , הכינו לכם צידה , כי בעוד שלשת ימים , נעבור את
 הירידה זו , דודינו יירד לגנו של עולם , הורידו כנחל דמעה , וזורעי
 בדמעה , וזהלי קולך בת גלים , זהלי קולך בד"ת זהלי קולך בשירות
 ותשבחות , ויאמר ה' , את קולך שמעתי בגן , וגבותו אל העיר הזאת
 להושיעה , וישס מדברה כעדן , וערבתה כגן ה' , ששון ושמחה ימצא
 בה תורה וקול זמרה —

דבור ז ידבר המחבר , את המתים אני שבח , כל אח מעוטה
 לטבח , למען רבות המכשולין כתן האבח , והנה שמוע
 טוב מזבח , מקול שיר ושבח ,

או יל עי פי מה דאמרו (במס' ר"ה ט"ז ע"א) למה תיקעין בשופר
 של איל , אמר הקב"ה תקעו לפני שופר של איל , כדי שאזכור
 לכם עקידת יצחק בן אברהם , ומעלה אני עליכם כאלו עקדתם עצמכם ,
 כתב בעל מטה משה , עקידה זו ר"ל , שמחויב כל אחד לחשוב בעצמו ,
 למשור כפשו על קדושת שמו הגדול , ולראות את עצמו , כאלו הולך
 לטבח , ולא התוקע לצד , אלא גם השומע , שכאמר כל השומע יצחק
 לי , ר"ל כל השומע ישים אל לבו , כאלו הוא יצחק , ורואה לעקוד את

עצמו , במטות השם יתברך , וז"ש *כבני
 אימרכא , כלאן לטבח , כי ידענו בכו , כל
 אחד מאתנו שפק דס אדם באדום כתולע
 כזמר , עד שנסתנה פניו , לכמה גווכין , ושס |

מאמר ק"ו

אופן אחר על כבני
 אימרכא

בגווכין שלו , ואחרים מישש שס , כמשפט הלצים , התליהתלו באכוס
 אכוס , ומהפכי פניו בשולי קדרה , כחומר בלבנים פני' צרדים , לשחוק
 ושמחה של שטות מלגו ומלצר , מבית ומחוץ בכופר , ומולול דיוקנא
 דמרא עלמא , ועוד כהנה שפיכות דמים הרבה משמע , לשון הרע
 הורג ג' בני אדם , המז"ל שופך דמים , דס זרעיותיו , ועוד רבות , ועל
 חטאי' אלה , אנו חייבי' מיתה , כפש תחת כפש , וא"כ כלנו כחשבונו
 כלאן לטבחה , חרב חרב לטבח פתוחה , לכו בניס שמעו לי , כקבל
 עלינו ברעת עלימה , ובכשש חפלה , אס ביום השלישי יקימנו ונחיי'
 לפניו

דרוש מילי דשמיא ג לו

לפניו, כחי' ולא כמות, ונתקן כל הכפשות האלה, בתשובה ומע"ט, אע"פ שכל שערי שמים נכעלו, ולא יפתחו, שערי דמעות לא נכעלו, וכזכה יומם ולילה, על רבים חללי', כפשות רבות וחסרונן —

דבור ח ידבר המחבר הנה שלשה אנשי' נכזים לדין (א) חסיד

ועניו, תמיד עוכיו, לכגד עיניו, זכרון לפניו,

הנה האדיקי' גמורי', יודעי' תמיד מה שחטאו, ומה שפגעו,

כדמצינו בדוד מלך ישראל, שאמר כי פשעי אני אדע,

וחטאתי כגדי תמיד, ומקבלי' עליהם את הדין של מעלה, בשמחה

וצטוב לב, ומברכי' באהבה על הרעה, כדרך שמברך האדם באהבה

רבה על הטובה הגדולה, ואמרו ז"ל במס'

(ע"אובמ"י) *כשתפסו את ר' חנני' בן תרדיון,

נגזרה גזירה עליו לשרוף ספרו עליו, אמרו

לו גזירה נגזרה עליך, לשרוף ספרך עליך,

קרא מקרא זה הנור תמים פעלו, כי כל

דרכיו משפט, (כבר כתב המהרש"א בח"א

פ"ק דע"א על ג' מקראות הללו עיי"ש) ונראה בדקדוק נקט פסוק זה,

ואמרו ז"ל (במס' ע"א פ"ק) כשמלאו גדולי רומי לר' חנני' בן תרדיון,

שהי' יושב ועוסק בתורה, ומקביל קהלות ברבים, וס"ת מוכח בחיקו,

כדכחו בס"ת, והזפיהו חבילי זמורות, והליתו בהן את האש, אמרה

לו בתו אבא אראך כך, אמר לה אלמלא אני כשרפתי לבדי, קשה הדבר,

ועכשיו שאני כשרף, וס"ת עמי, מי שיבקש עלבוכה של תורה, הוא

יבקש עלבוכי עיי"ש, וזה שאמ' הנור תמים פעלו, דקדוק תמי' פעלו, דאית'

במדר' ילקוט תמים פעלו, מה הוא תמי', אף תורתו תמימה, שכא' תורת

ה' תמימה, וא"כ מי שיבקש תרפת עלבוכה התורה תמימה, יבקש

עלבון שריפתו,

אחיי ורעיי בכל יום בת קול יוצאת מהר החורב, אוי להם לצריות

מעלבוכה של תורה, בעוכניו הצורה עלובה מאד, ולומדים

מן הנעלבים, ועוסקים מן הכרדפים, אפי' הגמלן שיש לו הון ועושר

בביתו, בון יבזו לו, והי' לבו ולמשיכה, בעבור חכמתו ויראתו,

יב 12 וב' ז"ס

דרוש מירי דשמיא ג

ובזוים את אמריו, ומתעתעי' את דבריו, מב' שחמת המסכן, בזוי
 אתה מאד, וכדי הבזיון, ומב' שאין אים אומר לדבק טוב, לשדך
 את בתו, עם בחור בטוב, אפי' אין בה לא תואר, ולא הדר, פסחת
 ועורת, אפי' היא מוכה שחין מארי' ובטחורת, ירקרקות ושחרחורת,
 ויפה דברו במליצה, לשוא הכיתי את צניכס וגו', כי הנה כאשר היי
 הדור פוחת והולך, הי' נוהגי' לכל המחות, אס שם צת עשיר סדך, או
 שהיא צת מחלת, או שהיא מבנות איוב בשחין רע, מבנות פוטיאל,
 שפיטס אבי אמן עגלי' לע"א, והמליך באשתו, בצרה גדולה אכחכו
 צרת הצת, צת מטרד, וענה היעושה, צרת הצת לאחים בענה ותושי'
 אצל עתה בעוכניו, אפי' יש זה כל מוסרע, כל חלי וכל מכה וטרי', אשר
 לא רוככה ברטי', אומר לאשתו, מלכי' אספר עליך, אשלם כזק שלם
 ותשלומי כפל לבעל מלאכה או תגר, זבין וזבון איקרי תגר, שצ שטין
 הוה כפנא נלא חליף אצבא דגגר, ופוסק מעות לחתכו ופושט לו את
 רגל החיגר, חודש נכנס וחודש יוצא וממון חסר, ותחת אשר הי' תגר
 אומן, תגר ממורסס, מחגרי לוד ששמת בשמות עמנו, משלם שערי מכדא,
 ואתי תיגרא דמי' לצידקא דמי', כיון דרווחרווח,

אבל

המדביק בטובי', בחורי ישראל, בחורי חמד, יראי ה'
 תפארת בחורים בהם, יחליפו כח לעשות חיל, בטחו בה'
 כי לא ירעיצ נפש דרי' וזרעו מבק' לחם, וחסד יסובבו חסד ה' על יראיו,
 צימי רעבון יצבעו, ולא יחסרו כל טוב וחסד, כי אין מעטור לה' להושיע
 צרב תבואות במעט יגיע', וכאמן צבריתו, וקיס מאמרו שכאמר
 ע"י חכמי התלמוד זכרונם לברכה לורבא מרבנן לא מעבני, להיות
 ממהרורי פתחי בדינים, (ושמעתי מליצה כפלאה מהמוכח ממורס' מות')
 יואל פיקווער זללה"ה על מה דאמרו (במס' שבת פ' שואל) אמר להר'
 חייל לדביתא, כי אחי עמי' אקדי' לי' ויפתא, כי היכי דלקדמו לזכין'
 א"ל מילט קא ליטת להו' ודקדק הפ' למה בפלה המלות, מילט קא ליטת
 באלו קללס בשפי קללות, אצל לפמ' ש' כיחא דמחזיר על הפתחי', מקולל
 צב' קללות, אחד ע"כ אינו לורבא מרבנן, שכית בעניות ודפח'ח'
 ואין כאן מקומו, ובהבדלי מילי דאבות, במשנה יהי ציתך פתוח
 לרווחה

דרוש מילי דשמיא ג לו

ליווחה * כתבתי כפלאות בזה) הנה כבר כתבתי בקונטרס שומר מצות
לורעי אחרי אף כי לעיר אנכי לימי * צין שלשי' לכ"ח * לא ידעתי יום
מותי * ומדת ימי מה היא * ואמרו אינשי כפישי גמלי סבא וכו' *
הריני גוזר על צבותי תחיו * בגזרת תורה * וגזרת אציקן * שהיא
ג"כ גזרת התורה * לבבדו בחייו ולאחר מותו * שלא תנשא כ"ס
לבחור' * אם דל אם עשיר * דהיינו שהוא בחור הבוחר בתורה * גמרא
וש"ע * כי הם חייבו ואורך ימינו * ואל תתנו עיניכם ביופי וכו' * של
שאר חכמות * ואפי' אם חלילה אין ידכן משנת לבחור כהלכה * חריף
ומפולפל בגמרא' וש"ע * שאו עיניכם לבחור' ציכוכי' יראי' * העוסקי'
בגמרא' וש"ע * ואפי' אם ידעתן צדור * שלא יהי' לו שום מו"מ * כ"ס
להיות מלמד מלמדי תיכונות * חציצין לפכי הקצ"ה * ויושצין צימינו *
במבואר בילקוט פ' אמור ובפסוק כעיונות צימיק ואין כאן מקומו *
ושם הארכתי מאד בכמה פרטי' *

וגזר * לענייניו אמרו לאשתו * כגזרה

מאמר ק"ח

על בעלך לשרוף ספרו עליו * ועלך ליהרג * קראה מקרא זה * אל חמונה
ואין עול * ובראה שגם היא אמרה שהקצ"ה יתבע
העלצון * ולכך קראה מקרא זה * ע"פ ימה
דאיתא במ"א אל חמונה ואין עול * שגובה את
שלו באחרונה * וא"כ היא מכוונת שקצ"ה ימלא מקום לגבות חובו *
ובעני' שאמר כיון קיסר * קצ"ה צעי לחמוני צימי' * וצעי לכפורי קי' *
בהוא גברא *

אמרו לבתו כגזרה על אביך לשרוף * ספרו עליו * ועל אמך

ליהרג * ועלך לישב בקוצי' של זונות * קראה מקרא זה
בדול העצה ורצ העלילה * ואית' במדרש ילקוט גדול העצה ורצ העלילה
אתה עשית את השמים ואת הארץ * ע"פ ימה דאיתא במ"א דקצ"ה שקיל
ענה מהתורה * אם לבדוא את העולם * אם לאו * שגמרי ענה ותושי' *

דרוש מירי דשמיא ג

ובזה אמרתי משאז"ל *אם אין תורה אין עולם,
מאמר ק"ט וזו שקוננת בתו של רחב"ת על שריפת התורה,
 גדול העצה וגו' עמה הי' מתייעץ הקצ"ה
 בצריאות שמים וארץ, ועתה באלו העבר"ם
 ואומרים, הוציאה ותשרף —

דבור ט ידבר המחבר (ב) הלדיק מפרסם חטא ומורה ועוז
 ירוחם, לא תעזב נפשו לשאול זעזר רחם, ולא
 ראיתי נעזב וזרעו מבקש לחם, אבל הרשע בגובה אפו מכסה בגודי'
 ולא יחס, לבוש בגדים הלא' ואין לחם, ולא שם על לבו להנחם, עד
 שהגיהנם פתוח וערך עני' לאש ונחלי' לפחם,

אמרו ז"ל (במס' יומא פ"ה ע"ג) *שני
מאמר ק"י פרכסי' טובים, עמדו להם
 לישראל, משה ודוד, משה אמר יכתוב
 סורחני, שנא' יען לא האמנתם בי להקדשיכי,
 לעיני בני ישראל, לכן לא תביאו את הקהל
 הזה, אל הארץ אשר נחתי להם, דוד אמר אל יכתב סורחני, שנאמר
 אשרי נשוי פשע, כסוי חטאה ע"כ, ודברי אלה כתב הילקוט שמעוני,

בפ' ואתחנן, בשם ספרי, על פסוק ואתחנן
 אלה' *ויש לשאול לכאורה מה ענין זה, אבל
 חפלה למשה, בפ' ואתחנן, כי לא נמצא שם
 דמו, שתפלתו היתה לכתוב חטאו, כ"א
 אמר ירושה וישיבת הארץ חמדה טובה, ויותר
 הבן שואל, משה אמר כתוב חטאי, זכרון
 בספר, למה לא אמר דוד, אף אני כמוהו, ומשמע אי לא אמר משה
 כתוב חטאי, לא הי' אמר דוד, אליכתוב,

וגראה בהקדים דרו"ל, שם ציומא, אמר ר"י אמר רב רמי בתיב
 אשרי נשוי פשע כסוי חטאה, וכתב מכסה פשעיו לא
 יצליח, לא קשיא כאן בחטא מפורסם, שכבר ידוע ומפורסם,
 פשעיו בתיבם, וליכא למיחש בלגלוג כבוד שמי', כי כבר נעשה
 ונשמע

דרוש מילי דשמיא ג

רח

וכשמע, וע"ז כאמר מכסה פשעיו לא יכלים, הא בחטא שאינו מפורסם, ע"ז כאמר אשרי כשוי פשע, כסוי הטאה, דכבוד אלהים הסתר דבר, שלא לגלות דברים, ע"ש דרש"י, דב זוטרא בר טובי' אמר רב כחמן, כאן בעצירות שבין אדם לחבירו, ע"ז כאמר, מכסה פשעיו לא יכלים, משום דמטוה לפרסם, ולבקש, ממנו מחילה, על אשר חטא לו, כאן בעצירות שבין אדם למקום, ע"ז כאמר אשרי כשוי פשע, כסוי חטאה,

דגה ידוע דחטא משה ה' כובע, מהמים, כמו שמפורסם במקרא על אשר מעלתם צי, בחוך בני ישראל, צמי מריבת

קדש, ואיפלגי בזה תרין מפורשי', חד מכהון אמרין, דחטאו ה' עבדו שהכה הסלע, והשם אמר ודברתם אל הסלע וגו' והוא לא עשה כן, אלא הכה לכן כנגד, לא תביאו את הקהל הזה וגו' וחד מכהון אמרין בזה לא חטא כלל, לפי שהקב"ה אמר אליו, קח את המטה והקהל את העדה וגו', וכוונתו היתה על הכאה (והארכתיו בזה במילי מעליות) על סדר הפרשיות) אך חטאו ה', לפי שאמר משה לישראל, שמעו נא המורים, ועם ה' אלה, ע"ז כתמלא עברה של הקב"ה, וגזר אומר, לכן לא תביאו וגו', והכ"מ בין ב' טעמים אלו, הוא זה, אי אמרינן שחטא במה שהכה הסלע, דבר זה לא ידעו, ולא יבינו העם, איכה היתה מכות השם ית' והי' חטאו ביבול למקום, שממעט בכיסא, ודעת הקב"ה להרבות הגם ביותר, סיוצו המים, באמירה בעלמא, משא"כ לאידך טעם, במה שאמר לישראל, וקראן בלשון מורים, הי' חטאו בינו, ובין ישראל חביריו ועל ספק זה עמד רבינו משה ע"ה, אם חטאו בין אדם לחבירו, ולריך לבקש מחילה מישראל, או שהמה דברים בין אדם למקום, וניתנו למחול מאת הש"י,

פיש עוד כ"מ, אי מותר לפרט חטאו, אם מפאת בין אדם לחבירו, צריך לפרט, כדי שימחלו על אותו עון, אם חטאו קמי קב"ה, איך צריך לפרט חטאו, והנה זה הספק קרוב לו למשה, ולא הי' יודע בשלמי הדעה אליו, ומה טעם יש בה, ולעמוד על בחינה זו, התפלל אדונינו משה ע"ה, אל הקב"ה, ואם יהי' הדבר תלוי בהקב"ה, ויסלח לו, ואם לאו יאמר, אין הדבר תלוי בי, אך לישראל, ידע מזה, לעשות כדת של

דרוש מירי דשמיא ג

של תורה, לפיכך את ישראל קדוש, והן הן כוונת הפסוקי *ואתחנן אל ה' וגו', לעברה נא, וכוונתו כנ"ל, והיתה תשובת השם ב"ה אליו, רב לך

מאמר קי"ב

פי' הפסוקי *ואתחנן אל ה' וגו'

אל תוסף דבר אלי, עוד בדבר הזה, דקדוק מלת, אלי, כ"א לך אמור להם לישראל, דברי פיוסים ופתוי, וכיון שראה משה כך, שהדבר תלוי בישראל, וא"כ מצוה לפרסם כנ"ל, ולזה אמר משה רבינו ע"ה, עכשיו לפי תשובתך, מן הראוי לכתוב חטאי, וא"כ יפה בתבו מאמר

הזה, בריש פ' *ואתחנן, שני פרנסו טובי' בו', תפוחי זהב, במשכיות הכסף, דבר דבור על אפניו (ויתר הדברי' מהשמעכב ע"י ביאת הארץ, לפי דברי אלה, הלא המה בתובי', באר הטיב, בחצורי מילי מעליותא, ואין כאן מקומו להאריך בזה)

מאמר קי"ג

וילך משה מלמד שהלך על כל אחד ואחד מישראל לפייסו

עפ"י יבואר הפסיקתא, *וילך משה מלמד שהלך על כל אחד ואחד מישראל, לפייסו, ויש לשאול למה הלך, על כל אחד ואחד מישראל, ולפמ"ש ע"פי תשובת הקב"ה, ראה משה רבינו, שחטא כנגד כלל ישראל, שאמר שמעו נא המורים, ולכך הלך אל כל ישראל, (ובחלק מילי דהספיד' בדרוש לוי"ן אדר ובמילי מעליות' פ' וילך כתבתי אופני' שוכי' על הפסיקתא הלז עיי"ש), ובזה מבואר פי' הפסוק ויתעברה' בי למעגבם, בשבילכם נתמלא עברה עלי, לפי שכינה ישראל, בשם מורים,

והחזור לענינינו לפי שראה דוד כך שמה אמר כתוב זאת זכרון בספר, אשר חטאתי לפניך כל הימים, ולכן ציקם דוד שכל יביתו חטאו, הנה דוד ע"ה הי' מסופק, אי כתיב א' של הגמר, וחטא מפורסם, אף צין אדם למקום, צריך לכתוב ולפרסם, או כתיב ב' של הגמר, ודברים שצין אדם למקום, אף שהוא מפורסם מצוה לכסה פשעיו, וידוע דחטא דוד הי' חטא מפורסם, דהרגישו צי' עבדיו, במבואר (שמואל ב' ס' ו'), ועיין בכלי יקר ותביט בפלאות מענין זה) גם חטאו

דרוש מירי דשמיא ג

לט

חטאוי' ה' בין אדם למקום, ואי מצית לפקפק ולומר, הלא הרב אורי' החתן, והי' הדברים בין אדם לחבירו, זה אינו הלא רבו דעות בזה, דאורי' הי' חייב מיתה, כדן מורד במלכות, ואז' לוותו הרגת בחרב בני עמון, מה חרב בני עמון, אי אתה בענש עליו, אף על הריגת אורי' אי אתה בענש (ועיין במס' קדושין מ"ג ע"א) וא"כ לא חטא דוד כ"א בב"ש, ודבר זה הוא בינו, לבין קונו, ולפי תירץ א', ראוי לכתוב חטאו, אמנם עכשיו שראה דוד, משה אמר כתוב חטאי, ע"כ כאידך שנוי, שיש חילוק דברי' אס בין אדם למקום, או בין אדם לחבירו, א"כ אין מהטריך לכתוב חטא דוד, ולכך אמר רבש"ע, עבירה שעברתי, אל תכתוב אחרי, וקצרתי, ודעת לכתוב נקל (ויתר ביאור הדברי' בסדר הפרשיות פ' ואתחנן אס יזכני השם ואראנו אי' הטורס אמות דוגמתו בעולם)

הנה בחטא שבין אדם לחבירו, חוטא ג"כ להקב"ה, על דרך משל הרי שגזול את חבירו שיה פרוטה, וא"כ חוטא לחבירו, ועובר על גזרת הבורא ז"ה, דעבר על לאו לא תגזל, ואף אס אח"כ משיב את הגזלה, צריך לשוב אל ה', שעבר על גזרת המלך, ואס שב אל ה' ורפא לו, וכל זמן שהגזלה תחת ידו, אפי' עושה כל התשובות, החמורו' שבחמורות, עונו ישא כל הימים, עד שישיב את הגזלה אשר גזל, ואח"כ לא זו משם עד שמוחלין לו, אס עושה תשובה, ותוהא על הראשונות, וכן המלצין פני חבירו ברבים, אעפ"י שמרנה את חבירו, צריך לשוב אל ה', כי הי' מזלזל כלם אלהים, כי כלם אלהים עשה את האדם, וכן כלם, משא"כ בין אדם למקום, אפי' אס ישוב אל ה' לבדו, וירחמו, כי לא חפץ במות המת, כ"א יעזוב רשע דרכו, ובזה בארתי פי' הפסוקי' * שובה ישראל עד

מאמר קיד

ביאור הטיב על הפסוקי'
שובה ישראל וגומר

ה' אלהיך, כי כשלת בעונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה', אמרו אליו כל תשא עון, וקח טוב, וכשלמה פרים שפתינו, ויש לשאול לא ה"ל למימר, כ"א שובה ישראל, ממילא ידעינן אל ה' היא התשובה, ורז"ל הרגישו בזה, ודרשו

לא שמעינן גדולה תשובה, שמגיעת עד כסא כבוד עיי"ש, ועוד כי כשלת בעונך, פשיטא, אס אין עבירה, תשובה מכין, אין תשובה בלי עון, ועוד

קחו

דרוש מירי דשמיא ג

קחו עמכם דברים, מדבר אל רבים כוכחים, ומתחלה ה' אומר שובה
 ישראל וגו', בלשון כיבד ליחיד, ומה הן הדברים, אשר צוה עליהם ליקח,
 ושובו אל ה', דברים הללו באמרו וכשנית הלא כבר באמר שובה ישראל אל
 ה' וגו', וביאור הדברים אמרו אליו כל תשא עון, משמע בלא"ה לא ה'
 בוש כל העון, ומאי וקח טוב הא כבר צוה, קחו עמכם דברים, וטוב נמי
 לדבשה, ויתר דקדוקי', אבל לפמ"ש מבואר הכל, באר היטיב, שובה
 ישראל עד ה' אלהיך רצה לומר לפעמים אשרי נשוי פשע כשוי חטאה,
 דהיינו בחשא בין אדם למקום, אין טורח כ"א לשוב אל ה', וקא מפרש
 אימתי וקאמר כי כשלת בעונך, אם לא כשלת, כ"א בעונך, ואין הדבר
 צוגע לחצירך, היושב לבטח אתך, ואזי בתשובה עד ה' אלהיך די, וסר
 פונך, וחטאתך תכופר, אבל אם חטאת לרעך, ואזי מכסה פשעיו לא
 יצליח, עד שיפייס את חצירו, ברצוי דברים, והיינו דקאמר, קחו עמכם,
 לשון רבים, אם העון בינכם בין אדם לחצירו, כמו גבזה גזלה הוצאות שם
 דע וכהנה, צריך פיוס דברים, ושובו אל ה', כי אף שמרצה את חצירו
 ומחל לו מחילה גמורה, אעפ"כ צריך ג"כ תשובה אל ה', שעבר על מה
 שאסרה התורה כמ"ש, ואם עושה כן, אזי אמרו אליו כל תשא עון, הן בין
 אדם למקום הן בין אדם לחצירו (ובפרט לפמ"ש לקמן אי"ה בדרוש אשר
 דרשתי בין כסא לעשור תקמד"ל בק"ק פראג צבה"כ חדשה כ"ז שאינו
 מרצה את חצירו, אפי' על העצירות שבינו למקום, אין לו סליחה וכפרה,
 כי האם מעבדים זה את זה ע"ש) אמנם לפעמי' אף שה' מרצה את חצירו,
 והחזיר הגזלה, ושם אל ה' בכל לב, מ"מ רשומו כיבר, ועון אינו נמחק,
 אם כפר והודה, באופן שצריך להביא אשם גזלות, וע"ז פייס הקרא וקח
 טוב, אין טוב אלא תורה, שאז"ל זאת תורת האשם, כל העוסק בתורת
 אשם, כאלו הקריב אשם, והיינו במקום האשם קח טוב, וכשלמה פרים
 שפתינו, ויהי' שיח שפתותינו, חשוב ומקובל, כאלו הקרבנו אשם, בבית
 ה' וכפר על חטאתינו, וישענו בגבולינו, במהרה בימינו, (ובשנת שובה
 בתנתי בדברי' הללו, עד סוף הפטורה, בדברי' של טעם, והרביתי עליהם
 תכלין ומלח,)

אמנם אכחנו עם קשה עורף, וקשה עלינו מאד, לפיכך את חצירינו.

אפי'

דרוש מילי דשמיא ג מ

אפי' גלגול השלב, ושאר סגופי קשות, תעניתים רבים, לאין מספר,
עושה אדם בשמחה, לכפר על כל עונותיו, חוץ מזה לפיכך את חזירו
אין זה, כ"א רע לב, וגובה אפו, ורוח יתירה, והעונות אלו שכיחי מאד,
הזליכן בתר רובא דאיתא קמן, רובן בגזל, גזלם עני בצתיאם, הוי מגיעי
בית בצית, ושדה בשדה יקריבו, והעני כלחץ אל קיר כטוי, וגדר דחוי,
בשפל גגים גגו, ודבריו אינם כשמעים, ולא יוכל לדין עם שהתקין ממנו,
זה בא בקורה, והולך בעובי קורה,

דעו אחיי אפי' על מלוא אכזע, אם בגלוי גזלן, ואם בסתר גנב,
וז"ל הרמב"ם (פ"ז דין י"א מהל' גנבה) המסיג גבול רעהו,

והכנים מתחום חזירו בתוך תחומו, אפי' מלוא אכזע, אם בחזקה עשה,
הרי זה גזלן, ואם הסיג בסתר ה"ז גנב ועיי"ש, ואבני בית ורהיטי בית
מעידין על אדם, כוונת רז"ל בזה, אותן אבני וקורות, אשר גזל משור

מאמר קטן יתום ואלמנה, משור עניים, מחבלת האזינונים,
*וע"ז התפלל כהן הגדול ביה"ב דאמרו ז"ל על
אכשי השרון הוא אומר, שלא יהי צתיאם
קצריהם, ר"ל אכשי השרון, האופים לחיל
אחרים, ועיניהם לא תשבעו, ומלת שרון לשון

הצטה בעין, כמו לא תשורני עין רואי, וכהנה רבות, ושורשו שור,
וקאמר על אכשי' האלו שלא להיות צתיאם קצריהם, כי קורות צתיאם
גזל, ורהיטיהם עולה, וע"פי שנים עדים אלו קורות צית, ואבני צית,
יומת המת, הרשע שגם בחייו כקרא מת,

ולא זה בלבד איסור גמור, עבירה של תורה, אלא כל המתאווה
ביתו, או כליו של חבירו, וכן כל כיוצא בהן משאר דברים,
שאפשר לו לקנותם ממנו, כיון שחשב בלבו האך יקנה הדבר הזה, וכפתה
בלבו בדבר, עבר בל"ת, שנאמר לא תתאוה, ואין תאוה אלא בלב בלבד,
והתאוה מביאה לידי שפיכות דמים, כיכר, התאוה מביאה לידי חימוד,
דהיינו שמרבה עליו רעים, והפליד בו עד שלקחו ממנו, ואע"פי שנותן
לו הדמים, עובר בל"ת, שכ' לא תחמוד, והחימוד מביא לידי גזל, שאם
לא ראו הבעלי למכור, כי איזה מקום מכוחתם, יבא לידי גזל בע"כ,

דרוש מילי דשמיא ג

במש"ה הוחמדו בתים וגזלו, והגזל מביא לידי ש"ד, דאס עמדו הצעלים
צפניו, להגיל ממוכס, או מכעוהו, מלגזול, יבא לידי ש"ד, לא ולמד,
ממעשה אחאב וצבות, הא למדת, שהמתאווה עובר בלאו, א', והקובה
דבר שהתאווה ע"י שהכבד עליו צדעים, עובר בשכי לאוין, ואס גזל עובר
בשלשה לאוין,

אמור מעתה על חד תלת ע"י החימוד שלשה לאוין, ותחת שלוש
אלה רגזה ארץ, ותחת ארבע שמסתעף מיני' ש"ד, לא
חובל הארץ לשאת, גדול עופה מכשוא, וזכמו כן קשה עונשין של מדות,
יותר מעונשין של עדיות, וכל הכופר במצות מדות, ככופר ביציאת
מצרים, וכעובר עבירה בסתר, ודוחק רגלי שכינה, וכתבה רב המגיד
פי' מאמר הזה, שהוא כופר בהשגחה, וסובר שהוא כלה בגלגל הירח,
ולא בארץ, הכקראת על כל השאלה, הדוס רגלי השם, כמו שאמר
והארץ הדוס רגלי, וכף הוא הכופר במצוה זו, ויציאת מצרים הי' זה
מופתים מחודש', והם מורים על החידוש ועל ההשגחה, וזוה יתקיימן
לנו ציווי התורה ואזהרותי, ובלתי כן יתבטל כולן עיי"ש,

ואלה הן כוונת דברי ירמ' ע"ה *מה
מלאו אבותיכם צי עול כי רחקו
מעלי וגו' ולא אמרו אי' ה' המעלה אותנו
מארץ מצרים, (ועיין מ"ש ע"ז במאמר ק"ט)

ד"ל מה עול מלאו שרחקו אותי ברחוק מקום, שהי' אומרים עזב ה' את
ארץ השפלה, ועל השמים כבודו, שמים שמים לה', ולא אמרו אי' ה'
המעלה אותנו מארץ מצרים וגו', והראה את גדלו, וידו החזקה
באותות ובמופתיו, וכלם מורי' על ההשגחה, יושב בשמים ממעל,
ומשפיל לראות בשמים ובארץ, ממכון שבתו משגיח על כל יושבי תבל *
דעו אזהביו, אחי, שאסור להשהות בתוך הבית, או בתוך החכות *
מדה חכמה, או משקל חסד, וכל המשהא עובר בל"ת, לא
יהי' לך בכיסך וגו', ואפי' לעשות מהמדה עביט של מימי רגלים, אסרו
דו"ל, אפי' שאין לוקח ומוכר זה, ומכ"ש לעשות עול במדה ובמשקל
ובמשורה, דאמרו ו"ל (ב"ב דף כ') אגרי פירות, ומלוי ברבית,
ומקטיכי

דרוש מילי דשמיא ג מא

ומקטיני חיפה / ומפקיעי שער / עליהם הכתוב אומר לאמר מתי יעבור
החודש / וכשצורה שבר וגו' / מה פתוב אחריו כשצ"ה / בנאון יעקב / אם
אשכח לנצח כל מעשיהם / והגעס כ"ל שאין שכחה לפני כסא כבודו על
העונות האלה / ע"פי מה דאיתא (שם דף פ"ח) אמר ז"ל קשה עונשין של
מדו / מעונשין של עריו / כו' מאי חומריהו / ה'ת' אפס' בתשוב' / הכא לא אפשר
בתשובה / וכתבו תוס' שם בשם רח"ך / אע"ג דבעלמא אמרינן / הכא
על אשת איש / והוליד ממנה בן / או שאר עדות / שיש בהן ממזרות / זהו
מעוות לא יוכל לתקן / מ"מ אפשר בתשובה שיהיה לו הקב"ה / דלא צוה לו
אלא לעשות תשובה / אבל בזמן תשובתו הוא שיחזיר הגולה / כדכתיב
והשיב את הגולה / והיו דגול לרצים / ואינו יודע למי ישיב / אע"ג
דאמרינן דיעשה בהם צורכי רצים / מ"מ לאותשובה מעלייתא היא /
ע"י"ש / ואלה השניים לעיל אולרי פירות ומלוי צדקיות כו' ע"פי רוב גולתו
רבים כינהו / ולכך לא לנצח ישכח מעשיהם .

דנה ראיתי מליצה ישרה צם' אהבת יונתן הפטרת אחרי / על מה
דאמרו ז"ל / על כל עבירות שבעולם / אין הקב"ה נפרע עד
שתמלא סאתו / חוץ על מי שמדד במדה קטנה / כפרעין ממנו מיד /
והיינו שהקב"ה מודד לו / מדה כנגד מדה / לפי שהוא לא מדד יפה /
ולכך אין הקב"ה ממתין / עד שתמלא סאתו / וכפרע ממנו מיד עכ"ל
ודפח"ח .

ובזה אמרתי דרך הלכה המשך הפסוק | **מאמר קי"ז** |
*אכן שלמה ודק יהי' לך / חיפה
שלמה ודק יהי' לך / למען יאריכו ימך על
האדמה / כי אין מ"הד חורץ עונשו של אדם /

ולא כתמלא עברה של הקב"ה / עד שתמלא סאתו / משא"כ המודד
במדה חסרה / גם אלו ימדד במדה זו / וישקוד על הרעה / והיינו אם
חיפה שלמה ודק יהי' לך / למען יאריכו ימך על האדמה / ולא יקצרו /
כי לא ישקוד וימהר על הפרעניות / וכאשר באמת המה ה' / שוקדי' וחדשים
לעבירה / כאמר וישקוד ה' על הרעה .

דרוש מילי דשמיא ג

הנה

היום בא, מזל מאזנים, פלס ומאזני משפט לה, היזכה
אנוס במאזני רשע, ואזני מרמה, תועבת ה' גם שניהם
אם במאזני לעלות הכל יחד, ולהצל דמו, ואם מאזני לדק יה' לך,
וינא לאדק דיכך, ע"פי מדותיך, במדה שאדם מודד מודדין לו, אבל
אנחנו בעונונו, אין משגיחין בכף מאזני כל עיקר, לא בכף מאזני
שלנו, אם הוא כף הישר ואכן שלמה, ולא בכף מאזני, אשר בידו של
הקב"ה, אולי יכריע לכף חובה, אוי לאותה בוסה וכלימה,

דעו

כי לא בשמי, כף מאזני, ולא אכן ואכן, ושאל דברי הגשמי,
כ"א לכל האדם מאזני מיוחדות, ע"פי פעולותיו, אם רוב זכות
אם רוב עונות, אם מחכה על מחכה, ולכך אמרו לעולם יראה אדם עצמו,
כאלו חזיו זכאי, וחזיו חייב, עבר עצירה אחת, אוי לו שמכריע א"ע,
לכף חובה, עשה מצוה אחת, אשריו שמכריע א"ע, לכף זכות, וכמו כן
כל העולם במאזנים לעלות, אם מדה טובה מרובה, אם חלילה מדה
פרעניות מרובה, והיינו דאמרו שהעולם נידון אחר רובו, עשה מצוה
אחת, אשריו שמכריע א"ע, ואת כל העולם לכף זכות כו' ואין כאן
מקומו,

וגם

במשלי שלמה ע"ה אמר פלס ומאזני משפט לה, מעשהו כל
אזני כים, הרי דמעשי אנוס ותחבולותיו, אלה הן הן אזני כים,
הנה פעמים יש לך אדם שעושה מצות חבילות חבילות, ירא אלהים וסר
מרע, ויש לו רוב זכיות במאזניו, אשר לו בשמים ממעל, אמנם בחדא
מלתא מסרך סרך, שנכנס ברוח שעות, לעשות לרוח משקל, לרוח
אחת נושא, ורוח אחת פוש, עושה עול במדה ובמשקל, במדות
דעות, ארחותיו ארחות פריץ, פרוץ המדות סדום ועמורה, לאיש
כזה גם ה' בשמים ממעל, יגביה כף מאזנים של זכיות, כדי שעונותיו
יכריע אותו לכף חובה,

ובזה

בארת פי' הפסוק במשלי שלמה
*אכן ואכן איפה ואיפה, תועבת ה'
גם שניהם, ויש לשאול אם שניהם בלתי ישרים,
מהיכי תיתי לחלק ביניהם, ומאי מלת גם, ואם
אחת

מאמר קי"ח

ביאור הפסוק במשלי
אכן ואכן איפה ואיפה

דרוש מילי דשמיא ג מב

אחת ישרה ואחת בלתי כודקת , למה גם הישרה תועבה , אבל לפמ"ש
 אחי שפיר , הנה לעיל מנ"י בתיב (שם במשלי ד') מלך יושב על כסא דין ,
 מזדה בעיניו כל רע , מייאמר זכיתי לבי , טהרתי מחטאתי , אבן ואבן
 וגו' , וא"כ מייירי מר"ה שאוחז ביד מדת משפט , ויושב על כסא משפט ,
 וקאמר אע"ג דבשמים יהי' לך מאזני כדק , ואבני כדק , רוב זכויות , ומדה
 טובה מרובה ממדת פרעניות , אלא דרכך למדוד תמיד , במדה חסרה ,
 במדה ואיכה מדה , ואבן שקרי , והיינו אבן ואבן , בשמי' יש לך אבן חן
 אבן טוב , ובארץ , אבן אופל וללמות , וכמו כן איפה ואיפה , בשמים
 איפה כדק , ועל הארץ מתחת , אומר להקטין איפה , ולהגדיל שקל ,
 תועבת ה' גם שניהם , גם אבני קודש תשתפכנה , ויכריעו אותו לכף
 חובה ,

ויותר מרווח ראיתי (שכתב זקני , הנאון בעל כלי יקר , לפי הדור
 ע"ד שכתבתי שמדברא שלמה על אחד שקרי , ואחד אמת ,
 והורה שגם הישר נקרא תועבה , לפי שהאבן הישרה גורמת לו לשקול
 בשקרי' , כ"א לא הי' ליהאבן הישרה , הי' מתירא לשקול לבל העולם
 בקטנה , השקריית , כיכל הקי"ל בצואת לביתם , ימלאו משקלם חסר ,
 יתבא לב"ד עליו געקת רבים , לאמר שלכלנו שקל בקטנה , מאי אית לך
 למימר , שמה צביתם נעשה חסר , וכי לכלם נחסר צביתם , דבר זה
 לא שכיחי , מה הוא עושה הולך ושוקל מקצתם בקטנה החסרה ,
 ולקצתם בגדולה הישרה , והי' אם יבאו לב"ד הצדיות , אשר להם שקל
 חסר , הוא יטעון בב"ד , והרי מכרתי להרבה צדיות , וישאול לאותם
 משקל בישרה , ויעידו שאינן חסרין כלום , ויכחשו הטועני' , וממילא
 יתרוץ הדיין לאמר , אללכם נעשה חסר , דאל"כ מה גבר בגוברין , ולמה
 אלו אינן חכרי' כלום , וכשישלח הצ"ד אחר משקלו , ישלח הישרה ,
 וכמלא שאלמלא הישרה , לא הי' יכול למכור לכלם בקטנה , והרי לבך
 הוא מחזיק הישרה , כדי לאמת שקל שלו , ולכך גם הישרה תועבה , וע"ז
 אומר שלמה תועבת ה' גם שניהם לרבות הישרה , והאריך עוד בפ' תלא
 עי"ש ואין דרכי להאריך בדברי זולתי)

ועל דברי הראשונים' אפי' חוזר , קשה עוגשן של מדות , שמהפך מדת
 הרחמים

דרוש מילי דשמיא ג

הרחמים , מדה גדושה למדת הדין , וי' להאי כיסופא ציוס הדין ,
אפי' אס רוב זכיות , טורפין אותן המצות לפכיו , ולא עוד אין לך דבר
שעומד בפני התשובה , תשובה מכפרת על כל העבירות שבתורה ,
ומעבירין לו כל פשעיו , ולא נשאר אפי' רושם , אבל אס מדותיו לא
כתקדשו , לא מדות לח , ולא מדות יצם , אס תכבס צנתר , ותרב לך
צורית , נכתם העין לפני ה' , ורשמו כיכר (כמ"ס שם תוס')

ע"כ מי ומי שהמכשלה זאת תחת ידו , והוא גזלן של רבי' , ואינו יודע
למיישיב , יעשה בהם אורכי הרצים , לפי הערך אשר גזל ,
ואמרו להחמיר בערכין הללו , להוציא כפשו מספק גזל , וישב אל ה' ,
ויחמור ידו מעשות כל רע , ויאמר בלבו עול פעלתי , ולא אוסיף ידישכית ,
על הראשוני' אני מקטער , רבו פשעי כגד ה' , ידי דמים מלאו , סמר
צטרי מפחד ה' , ומהדר גאוכו , והדבר זה מוטל על כל רב ומורה , בכל
פיר ועיר , מדינה ומדינה , להשגיח על כף מאזני' , ולדרוש להו דיכ ,
מדות ומשקולות , (המבוארי' בגמרא וש"ע ח"מ סי' רל"א ,) ועונשין
של מדות , שמכו חכמי' , והרימו מכשול מעם ה' והי' מספר צני ישראל
כחול הים , אשר לא ימד ולא יספר , וסר עוכך וחטאתך תכומר —

דבור יו"ד ידבר המחבר (ג') הרשע בעוכיו ימות , וכל מעשיו
רשומות . ככתבות וכחתמות ,

הנה כת הרשעי' גמורים , אפי' חרב חדה מוכח על כווארם , אינם
מאדיק' עליהם את הדין , וכבר שכחו ולא ידעו , את כל
מעשיהם הרע' , עד לאחר מיתה מזכירי' להם מעשיהם , מיום הולדם ,
כמו דא"ז (והוצא בילקוט שמעוני פ' האזינו) אל אמונה ואין עול לדיק'
וישר הוא , כשאדם נפטר מן העולם , צאין כל מעשיו , ונפרטין לפכיו ,
ואומרים לו , כך וכך עשית ציוס פלוני , וכך וכך עשית ציוס פלוני , ואין
אתה מאמין בדברים אלו , והוא אומר הן , והם אומרי' לו חתום , וחותם
שנאמר ביד כל אדם יחתם , לדיק' וישר , ומאדיק את הדין , ואומר יפה
דכתוכי , וכן הוא אומר , למען תלדק בדברך תזכה בשפטך , וא"כ שלוש
כיתות ליוס הדין , האדיק' גמורי' מפרסמין חטאיהם , אס חטאם , צין
אדם לחבירו , כאשר אמר אדונינו משה ע"ה כתוב סורחני , כי חטאו

ה' בינו לישראל , שאמר שמעו נא המורים , כאשר הארכתי צדיק דבור
הקדום ,

ויש עוד כת צדיקי' גמורי' אשר חטאם , בינם להמקום צ"ה ,
המה זוכרים תמיד , וישימם לנגד עיניהם , וטובח פניהם מה
שחטאו , כמ"ש דוד ע"ה כי פשעי אני אדע , וחטאתי כגדי תמיד , חלא
שאין מפרסמין חטאיהם , כי אשרי נשוי פשע , כסוי חטאה , כמו
שהארכתי שם ,

וכת הרשעי' שאינם זוכרי' , ואין מפרסמין , עד אחר מיתה וקבורה ,
ואין קול ענות גבורה , מזכירין לו גבורת הגש"ס בתחית
המתים , ורוח כפון תחולל הגשם , הוא האויב הפנימי , הוא היצ"ר ,
רוח הטומאה אשר כפון וטמון בחדרי הלב ,

וזה * שסיים התנא לידע ולהודיע ולהודיע ,

מאמר קי"ט מדבר על ג' כיתות הכ"ל , לידע היינו
הרשעי' צריכי' הודעה מאחרים , אבל אינם
מתעוררים מעצמם כענין שכאמר היהפוך כושי
עורו , ונמר חזר צהותיו , ואמרו ז"ל הרשעי'
אפי' בפתחו של גיהנם , אינם חוזרים בתשובה ,

עד שצע"כ מצדיקי' את הדין עליהם , כשמעשיהם באי' לפניהם , מעשי
עוות הטומאה , ואי' יודעין ידיעות הטומאה , וזהו הודעה מאחרים ,
ולהודיע אלו הצדיקי' , שמודיעי' לאחרים עוונותם , ואומרי' מכסה פשעי
לא יגליח , ואינם צושי' , לפיכך את חזריהם , ולית דין צריך צושת ,
אוי לאותה צושה ביום הדין , כל שאינו מפייס את חבירו , ולהודיע מעצמם
היינו בעצירות שבין אדם למקום , א"ל פירכוס , כ"א צכי' במסתרי' ,
ולפניה' ישפוך שיחו , ולמה צריכי' כל הודעות הללו , שהיא אל , ר"ל
שהוא אל אמנה , ואין עול , כדי שכלם ידקו את הדין , בשעת צדוק
הדין , (וקצתי קצת ויתר הדברי' המה בחבורי מילי דאבות אי"ה ,)
לכו צכי' שמעו לעצתי , ענה טובה , וכמחול זה לזה , אמחילה
גמורה , בלב ובנפש , מה שחטא אחד לחבירו , הן דברי' שבממוק ,
גמרה , וגזלה , ומשקולות דעי' , וכהנה , הן בלה"ר , ורכילות , והנחת

דרוש מילי דשמיא ג

סס רע , וכדומה , וכסובה אל' ה' ציונו , תשובה שלמה , צב"י
 ותחכוכי , האספוכוכה על אריות הגלות , וכי לעולם בה' צבאות
 המר , וכי לנצחית מרמר , כבר היינו בשבע גליות , צב"י , כשדים ,
 מדי , פרס , יון , מוקדון , ישמעאל , ואחרון הזה הכבד מאד
 זה אדום , ואמר דוד ע"ה למנצח על השמינית מזמור לדוד הושיעה
 ה' , כי גמר חסיד , פסו אמונים מבני אדם , ואקדים מה ששמעת
 מהצ הנדול , מיהר"ר מנחם מענדל דייטש , אב"ד ור"מ בגליל
 בעכנא , במדרש ילקוט אלה פקודי המשכן , וש"ה איש אמונות ,
 רב ברכות , כל מי שהוא נאמן , הקב"ה מביא ברכות על ידו ,
 והמדרש הזה אומר דרשוכי ,

ונראה ע"פ מה דאיתא במדרש משם חפר אוכל , מיום הכיפורים
 ה' כהן הגדול חפר אוכל , לכל השנה בתפלתו , צב"י

המקדש , (וכן משמעות רש"י באיוב ל"ט ק"ט) ותמהו המפורשי' א"כ
 איך כתמשכן , בעונותיהם של ישראל , דהא אין לך כלי שעושין בו אוכל
 כפס יותר מזה , וכתב לא יחבל רחיס ורכב , וה"ה כלל דבר שעושין בו ,
 אוכל כפס , אמנם תמן תנינן , ה' לו שני כלים , כוטל אחד , ומכיל
 א' , והשתא מבוארים דברי המדרש , אלה פקודי המשכן , משכן העדות
 (ואית' במדרש המשכן משכן , רמז למקדש שכתמשכן , על עובותיהן של
 ישראל , וכן פירש"י בחומש) וקשה ל' האיד הוחבל אווינו , זבול בית
 מקדשינו , הלא המקדש הוא הדבר שעושין בו אוכל כפס , ואין ממשכן ,
 וע"ז קאמר זה שאמר הכתוב איש אמונות , רב ברכות , כל מי שהוא נאמן ,
 הקב"ה מביא ברכות על ידו , וה"ל כשני כלים , שכוטל אחד , ומכיל
 אחד , כיע' איש נאמן רוח מכסה פני תבל תכובה , וכתבך ביתו של
 עולם בגללו , ודפח"חוס"י , ובמ"א פארק יותר אי"ה ,

ואמר דוד ע"ה למנצח על השמינית , על הגלות השמיני , גלות
 המר הזה , הושיעה ה' , כי גמר חסיד , שאין לנו כהן גדול ,
 החומר אוכל לכל השנה , (וכן גדול נקרא בשם חסיד , ומקרא מלא
 דבר הכתוב , תומיק ואוריק , לאיש חסידך , וכן יאדו בסדר העבודה
 צ"ה , ואתה בטובך ה' גדול , מעורר רחמיק וסלח לאיש חסידך) פשו
 אמוכי

אמוני' מבני אדם , שתי' על ידס רב צרכות , ואין לנו להשען ב'א לה'
הישועה , על עמך ברכתך סלה , עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד
שמך , ובא לציון גואל ב"צ אמן :

דרוש ד ובו שלשה דברי' אשר דרשתי' בנבי' בק"ק גויטיין
תק"לט לפ"ק

דבור א ההפך בין בגי' ידידים החרידים , ובין מישלים
אויילים כסילים והוללים '

דנה ידוע מה דאמרו ז"ל (במס' סופרים פ"ח הלכה וא"ו) ציוס
שהישיבו את ר' אלעזר לראש , פתח

מאמר ק"ב

ביאור למה שתח רא"ב
בתחלת כשיאחו אתם
נכבים

*ואמר אתם נכבים היום כולכם וגומר , טפכם
וכשיכם , אנשים צאין לשמוע , כשים כדי לקבל
שכר פסיעות , וטף למה בא , כדי ליתן שכר
למביאייהו , מכאן נהגו בנות ישראל קטנות
לבא לבתי הכסות , כדי ליתן שכר למביאייהו ,

והן לקבל שכר , (מה שיש לפלפל בזה בסוגיא חגיגה (דף ג' ע"א)
ובתוספ' הלא המה בכתובים , בחבורי מילי מעליותא בסדר ואתם נכבים ,
ואין כאן מקום הפלפול הזה , ועיי"ש ותרומה למאריך) ויש לשאול למה פתח
ואמר , בפרשת ואתם נכבים , ומה טעם יש בזה , מה ענין הזה אלל
כשיאחו , ולפי פשוטו לקבל יש לומר , ע"פי מה דאיתא (בתנחומא בזה
הסדר) ראשיכם שצטייכם אצ"פי שמכתי' לכם ראשים זקנים ושומרים ,
כולכם שוין לפני , שנאמר כל איש ישראל , גם את זה רמז להם ראש"ע
בתחלת כשיאחו , אל תהרהרו אחרי שיהי' חלילה אחד בקלה לפני ,
ואחד ככבד , ואכבד אחד , יותר מחבירו , ולכך פתח ואמר אתם נכבים
היום כולכם , שהכתוב מורה כל איש ישראל , שיהי' לזקנים וראשים ,
שופטים ושומרים כלם שוין לטובה , וכל אפי' שוין לפני , עשיר ואביון
יחד ,

אמנם צעונינו , הלא חנוף תחנף הארץ , ובכל יום גברה אגרופה
של חנופה , וגם קצת לומדים מחניפים לעשירי עם

דרוש מילי דשמיא ד

יקדוין לכבד כדבי, וסומכי בשמות עמון, צמה דאמרו ז"ל רבי מכבד עשירים (בדרך מליצה י"ל רבי מכבד עשירים, כלומר לולי שהי' רבי חמתי, אלו שאין להם חלק לעוה"ב העשירי, כי לאו האדם זוכה לשתי שלחנות, (עיי' בתים' ברכות ה' ע"ד"ה לא) עוה"ז ועוה"ב, וע"כ העושר שמור לצעליו לרעתו, ומשלם לשוכאיו אל פניו להאבירו, וכי יעשיר איש, וידעה כבוד ביתו, בחייו משלם לו הקציה גמולו הטוב, ולא צמותו יקח שכר הטוב, האפון לאדיקים, אמנם בעבור שרבי הי' חון ועושר צדקתו ע"כ שגם העשירי, זוכי לעוה"ב, אלא לאו כל אדם, זוכה לצ' שלחנות וא"כ רבי מכבד עשירי, ע"י רבי כיבוד לעשירים, שגם המה זוכי לעוה"ב) צ"ע מכבד עשירים, ומוסיפי' חטא על פשע הוה על הוה, וגדול עונם מנשוא להוסיף לעו, על גדולי ישראל קדושים אשר בארץ המה, כמו ר"ע ורבי, והם אינם מצינים שיחה של תלמידי חכמים,

דנה

לא מלינו בשום מקום שהיו מכבדים יותר מעניים, או חלילה עניים לא היו מכבדים, או בלשון זה שחנפו לעשירים, אלא

הסוגיא כך (במס' עירובין דף פ"ו ע"א) *רבי

מאמר קכ"א

רבי מכבד עשירים

מכבד עשירים ר"ע מכבד עשירים, כדרש

רבה בר מרי שז' וז"ל לפני אלהי, חסד ואמת

מן יכלרהו, אימתי ישב עולם לפני אלהים

בזמן שחסד ואמת מן יכלרהו, והכי פרושו, הנה הסבירא כותבת, והדעת מכרעת, לכבד לעניים, כי מחויב האדם לדבק במדותיו של הקב"ה, שהוא אוהב עניים, וה' חפץ דכאו, וראיות רבית לזה, קמ"ל מרבי ור"ע, שהיו מכבדים לעשירים, כי המה גומלי חסדים ומתדבקי' במדותיו של הקב"ה, והיינו דסיים התלמודא כדרש רבא בר מרי, ישב עולם ל' כי אלהים וגו', אימתי כו', בזמן שחסד ואמת מן יכלרהו, והשתא דאחית להכי מיושב כמי מה דא"ז (שם לעיל מזה) כי אחא צונויים בן

מאמר קכ"ב

פנו מקו' לבן מאה מכה

צונויים לקמי' דרבי, אמר להו *פנו מקום לבן

מאה מכה, כי אחא אינם אחרינא, אמר פנו

מקום לבן מאתים מכה, אמר לפכו' ד' ישמעאל

צ"ד ויפו רבי, חציו של ז' יש לו חלק ספינות

דרוש מילי דשמיא ד

מה

צ"ס, וכנגדן אלף עיירות ביבשה, אמר לו לכשתגיע אלל אביו, אמור לו,
אל תשגרוהו בכלים הללו לפני, מפשוט וברור כשמש, הכל על דרך זה,
פכו מקום לבן מאה מכה, לאיש אשר ערכו ליתן לקופת הדקה, מאה
מכה, וכן כמי לבן מאתים מכה, הכל על ערך דקה, אמר לו ר' ישמעאל
צ"ר יוסי שיש להחמיר בערך של זה, יותר מכלל מאתים מכה, כי יש לו
מאה ספיכות צ"ס כו', ולכך אמר רבי, אמור לאביו שלא לבא עוד בכלים
הללו לפני, כי אוכל לטעות צו בערכין, והמכשלה הזאת תחת ידו,
אבל חלילה וחלילה להחניף לשום אדם, אפי' מחמת יראה, עונו ישא,
הלא מה שהחכמי' החניפו לאגריפס, מירא' היתה זאת, ומלך הי', ואפי' ה'
אמרו ז"ל (במס' סוטה פא"ג) תבא משיח' ב'תן בזה שעה נתחייבו
שוכאיהם של ישראל כלי', מפני שחנפו לאגריפס המלך, ומכ"ש מי שיש
צידו שבט הממשלה, שהוא כשיא, או רב, או פרכס, תל שהכל אליו
פוכים, שבעבות עגלה חטאו, אם מכבד לעשריו, יותר מעניים, או
שמחניף לשום אדם, ומגזיה שפלים וכזוים, ומשפיל כל ארזי הלצון,
הרמים והכשאים, והנה שמעתי הלנה כפלאה, מהגאון החסיד המפורסם
מוה' שמעלקא זלל"ה אב"ד ור"מ דק"ק שוהמדינה, על מה שאמר
משה רבינו ע"ה, *לא חמור אחד מהם

באמר קב"ג

לא חמור אחד מהם
בשאתי

בשאתי, ולא הרעותי את אחד מהם, ולפי
פשוטו הדברים בלתי מובנים, שנקט דוקא
חמור, והרכיב עם רעת האדם,

אמנם בראה הדבר כן, ע"פי הנהגת

עולם השפל אם עולה לגדולה, לראש או שר או מפקד,
משפיל כל זקניהעיר, אשר היו לפניו, ומורידם מגדולתם, כי המה
אינם כל כך כפופים לפניו, כיוה ימים רבים טרם בואו, ישבו כסאות
למשפט, ויודעים לכהל ולהנהג, אנשי המדינה ככתבם וכלשונם, וכל
זה לא ככון לפני איש בער, ולכך מורידם, לעפר יסודם, ואל תבא
כפשו בסודם, ומגזיה שפלים הוללים, כי המה כפופים תחתיו,
ואיתיקורי מת"קרי צו, וקוראים לפניו רבי, רבי, קירי, קירי, מרי,
מרי, מורי, מורי, וזה שאמר אדונינו משה ע"ה לא חמור אחד מהם
בשאתי

דרוש מירי דשמיא ד

נשאתי , כלומר לא הגבהתי שום אדם שפל , והיינו לא חמנו הדומה
לחמור , וגם לא הורדתי אחד המיוחד , החשוב מגדולתו , והיינו ולא
הרעותי את אחד מהם , ומלת אחד מורה על הנכבד , כמו שפירש"י
כמעט שכב אחד העם , המיוחד שבעם המלך , ודפח"ח .

וזכר לדבר כתבתי (בחבורי מילי דרצנן צפי' על מעילת אסתר)
צפסוק * בשש שלוש למלכו , עשה

מאמר קב"ד משתה לכל שריו ועבדיו , חיל פרס ומדי
הפרתמים , ושרי המדינות לפניו , וכל
המפורשים האריכו בזה , שהזכיר תהלה
השדים , ואחריהם העבדים , ואחר העבדים

הזכיר שרי המדינות , ואין זה האדר , להזכיר שרי המדינות באחרונה
אחר העבדים , ועוד מאי מלת לפניו דקאמר , אשר לכאורה אין מובן
כלל , גם אומרו מתחלה שריו , ואח"כ שרי המדינות , אטו המה לאו
שריו כינהו , הלא גם המה שריו הממונים ממנו על המדינות , ולפי מה
שכתבתי יצא דק הדבר , הנה אחשורוש מלך מעצמו , לא רכא , ולא צר
רכא , אהורייא דכ"כ , וממוכא יתירה הוא דיהיב , וקס , וכל שרי
המדינות , היו חשובים יותר ממנו , ביחוס והמעלה , בחכמה ובמנין ,
צרוז ענין , וזה ה"ל נגד כבודו , משום רוח יתירה דאית צי' , כמשפט
השפל העולה לגדולה , ע"י רצון כסף וזהב , וכתב בתחלת מלכותו
שטנה , על שרי המדינות הללו , והורידם מגדולתם , והעמיד שופטים
ושוטרים , בכל פלך ופלך , הראוי' בעיניו , והשרים לפגיו , פחתים ,
הפחותים ממנו בערך , אמנם בשנת שלוש למלכו , לאחר שנת י"שנים
דעתו , עשה משתה לכל שריו ועבדיו , היינו אלה הממונים ממנו ,
ולכך דקדק אומרו שריו ועבדיו , ושרי המדינות לפניו , שהיו טרם אשר
מלך אחשורוש , אלה המה אשר הורד מגדולתם ונגידתם , (עיין שם
הארכת ייתר בטוב טעם)

ועוד היום הזה , מדהרעה יו , מלוי' ביכינו , מצאה קן לה , צ"ן
שאר מדות רעות , אם אחד עולה לגדולה , משפיל ומוריד
בני עלי' , עד שאול תחת' , ומגביה שפלי חביריו ואכשי צריתו , לא

דרוש מירי דשמיא ד

וראו מה עלתה ע"ד רחצתם בן שלמה , על אשר לא שמע אל הזקני' ,
אשר היו עומדים את פני שלמה אביו , ויועץ את הילדים אשר גדלו איתו ,
וינא עגל הזה מירבעם בן נבע ויפגעו בבית דוד . כמבואר במקומו .
דבור ב ידבר המחציר ג' כתות לכל אחד מדור , והפרכס'
כתפסס בעון הדור , אם הדור יפרכו הנדור , הדור ,
וההדור .

או ילע"פי מה דאיתא במדרש , *אתם
נכזבים היום כולכם לפני ה' אלהיכם ,
מה היום תחלתו מאפיל , ואחר כך מאיר ,
כך עתיד אני להאיר חפילה שלכם , שנאמר
והיה ה' לך לאור עולם , וזה שאמר אתם נכזבים

היום ע"כ , ולעמוד על כוונתו נראה , הפרשה מדברת בר"ה , אתם
נכזבים היום שנכזבים לדין בר"ה , כולכם כל העולם עוזבין כזבי מרון ,
כמו ויהי היום ויבאו בני האלהים להתייבב על ה' , ויבא גם השטן בתוכם ,
ואין לשון להתייבב , אלא על הדין , שכ' נכזב לריב ה' וכן פירש"י בארז ,
ולכך נקט הכתוב לפני ה' אלהיכם שני מדות הללו , דין ורחמי' , כי
שניהם הללו בר"ה , הקב"ה יושב על כסא הדין , ובשעה שנוטלין שופר
צדיקים , הקב"ה עומד מכסא דין , ויושב על כסא רחמים (כאשר אבאר
לקמן אי"ה בסוד תקיעות) וגם המדרש הרגיש שבר"ה הכתוב מדבר ,
יע"ז מורה מלת נכזבים , ושני שמות הללו

מאמר קב"ו ה' אלהיכם , רחמי' ודין , ושאר דברים ,
כדבעינן למימר קמן אי"ה , והמתיק הדבר
שגם מלת היום , מורה על ר"ה , מה היום
תחלתו מאפיל , ואח"כ מאיר כו' , כלומר

מתחלה יושב על כסא הדין , ויהי' נראה כיום אפל , אמנם סופו מאיר
כשיושב על כסא רחמי' , וזה ששיים והי' ה' לך לאור עולם במדח
הרחמי' , *גם מלת אתם מורה על ר"ה דרך רמז , ע"פי מה שנאמרתי
לקמן בחבור הזה בחודש תשרי מה שדרשו (ר"ה יז ע"ב) מתחלה רמת
לבסוף חסד , קאי על ר"ה ויהי' ב' דבר"ה האמת , וביה"כ החסד , ומלת

אמנם

דרוש מילי דשמיא ד

אתם חותיות אמת, דבריה קא מיירי, כמו שכתבתי, ולפי ענין דהשתא
אפי' בר"ה גופ', מתחלה אמת, ולבסוף החסד, כאן קודם התקיעה
ובאן לאחר התקיעה, ומבאר הפסוק הג' ספרים, הנפתחים בר"ה,
ופתח בלדיקי' גמורים, והמה ראשיכם שבטיכם, הנכנסים תהלה
לדין, ואשמת העם תלוי' בראשיהם, שהמה נזמסים בעון הדור.

*אם כהן המשיח יחטא לאשמת העם, כי

מאמר קכ"ז

אם כהן המשיח יחטא
לאשמת העם

הנה הדיק נקרא בשם כהן המשיח, כהן
שהוא שלוחא דרחמנא, ועולה תחלה לדין,
ומלת כהנים בכל מקום על משרתי ה', הוא
הנמשח בשם טוב, הטוב משמן טוב (כמבואר

טעמו וממשו בחבורי מילי דהשעידא) ואם הוא יחטא, שחזר בעולם,
ומלת יחטא, כמו והייתי אחי, ובני שלמה חטאים, אזי הוא באשמת
העם, בחטאם נאסף הדיק.

ובזה

יוטעס הפסוק ראשיכם שבטיכם, ופירש' ראשיכם לשבטיכם,

וחסרה הלמ"ד, ולפי מה שכתבתי אחי שפיר, ראשיכם

שבטיכם, ר"ל ראשיכם בעלמם, המה שבט שלכם, לייסר אתכם, כי
מפני רעות האדם, לדיק חזר לדורו, ונפשעיתם היתה זאת, ומלת
שבט, כמו שבט מוסר, שבט עברתי, שבט אפי', וכהנה רבות מאד,
וזקיתם ושוטריכם המה הכת ביכונים, כל איש ישראל, נגד כת
הרשעים, כדאמרו ז"ל, אע"פי שחטא ישראל, הוא, ואומרו כל איש
ישראל, כל איש בשם ישראל יכונה, *ולכך |

מאמר קכ"ח

למה פתח ראש"ע באתם
כלבים

פתח ראש"ע בנש אתו אתם כלבים היום,
במדת ענותנותו אמר כן, שאין הנשיאת
גדולה, אדרבה הם נתפסים, ונכנסים תחלה
בדין ומשפט.

ומזה

נראה מדובר בכבודות, במה דאמרו ז"ל, (במס' יומא דף

פ"ז ע"ב) רבא כי הוה נפיק לדינא, אמר הכי, בלבו נפשי

לקטלא נפיק, ובלבו ביתי לית הוא עבד, וריקן לביתי אזיל, ולואי

שתהי' ביאה בליאה, וכי הוה חזי אמבואה אבתי' , אמר אס יעלה

לשמים

דרוש מילי דשמיא ד מז

לשמים שיאן , וראשו לעב יגיע , כגללו לכנח יאבד , רואין יאמלו חיו ע"כ ,
אם להאריך בדקדוקי מחול ירבון , ולפמ"ש סידור הדברים כך , כי הוה

כפיק *לדינא , היינו בראש השנה , יום הדין
גדול , הכל מעריכין וכערכין , עורך הדין ,

מאמר קכ"ט

וחשבין לפני מלך מ"ה הקב"ה , אמר הכי ,
על כל ענוה ויראת חטא , בצבו כפשי לקטלא

כפיק , בלי שום כער יגון ואכחה , זולת ברכון
כפש הולך למות , כענין שמצינו בימי עזרא , שהיו צוכים כל העם שלא

קיימי את התורה , ואמרו כחמי ועזרא הכהן הסופר , היום קדוש הוא
לה' אלהיכם , אל תתאבלו ואל תצבו , אכלו משמנים ושתו ממתקים ,

ושלחו מכות לחין ככון , כי קדוש היום (ראש השנה) לאדונינו , ואל
תעצבו כי חדות ה' מעוזכם , וא"כ ר"ה לאו זמן עציבה , כ"א זמן חדוה ,

וא"כ יפה אמר בצבו כפשי לקטלא כפיק , בצפא חפכה וצדעת שלימה ,
וצידוה רבה , הולך למיתה , כי ר"ה יום המות והחיים הוא , ספרי

החיים , והמתים פתוחים , ואעפ"כ שעת חדוה , וצבו בית' לית הוא
עביר , צורכי הבית , בית הקברות , צידה לדרך חיים , לא הוה עביר ,

וזוודא קלילא , ולא זו שגם צידה לא עשה , וריקן לביתי אזיל , ריקן
צמחות הולך לבית עולמו , ולואי שתהי' ביאה כיאה , כלומר ביאה

לעלמא דאתי , כיאה כאשר ילא מבטן אמו , לאויר העולם , ערום
צלא חטא , וכי הוה חזי אמבואא אצחרי , כלומר שנכנס תחלה לדין ,

וציבור אחריו , אמר במקום גדולתו , ענותנותו , אם יעלה לשמים
שיא"ץ , לשון כשיאת , כלומר אע"פ שהוא כשיא וכגיד ומנוה לאומים ,

עד שחשיבתו בשמי' לרום , וראשו לעב יגיע , שהוא ראש המדברים , עד
שכבודו על צמתי עב , כגללו לכנח יאבד וגומר ,

ואם איש כזה אשר רוח אלהים דבר בו , חרד ורעד ליום הדין ומשפט
אחד לכלם , שאיבו מחוסר צידה לדרך המות , וטוב לו יום

הולדו מיום המות , אע"ג שקיבץ וריבץ תורה בישאל , ועשה מצות
חצילות חצילות , וגם חשם בגלל הגשיות , כגללו לכנח יאבד , אכן

ותתיב דתמי בלי תורה , ובלי מצות , מלאי עון ועמל , איך ישלנו
לאיום

דרוש מילי דשמיא ד

לחיים, באימה יתירה, על יום הדין הקרוב, ומכ"ש מי שיש לו התמנות
 בתוך העיר, ולו שבט מורלים שהוא ראש לעדת ישורון, הוא מסוכן
 יותר למות ע"י מה דאמרו ז"ל, אוי לרצנות שמקברת, את בעלי,
 וישים אל לבו מה דאמרו ז"ל, כיון שנתמנה אדם פרנס למטה, נעשה
 רשע מלמעלה, אבל בעינינו, פרנסי זמנינו, דעתם להטיל אימה
 יתירה על הבריות, כאלו להם לצדס ניתנה הארץ ומלוואה, להיות מושלי
 בקרב תבל, ואפי' בימים הללו נוטלי' כל התפילות, בזרוע רמה, ביד
 חזקה, ובחית' שפוכה, ישפוך שיחו זו תפלה, שופך דם אדם נכבד, שיש
 לו חזקה מכמה שנים, וזה בא בפרו' בולי, כל דאלים נצר, (ויש להם
 על מה שיסמיכו, כמה שכתבו הפוסקי' כהנו לעבור לפני התיבה,
 פרנסים ומכחיגים, שידעו בצער הדור, ואיפה סברי לער הדור היינו
 מה שהמה מנערים אותם, בכפיות ונגישות, ע"י שוורי' רעים, לגבות
 מהים וארכות, וכלגא דמלכא, לפטור את עממן, יתנו אחרים
 והם לא יתנו, ואין כאן מקומו)

לפרשת אתם כלבים, אשר אכני ככב עליו היום, אני חוזר,
 לפי מה שכתבתי דבר"ה קאי, וע"י השופר מהפך
 מד"ה, למד"ה, ולכך כתיב' ה' אלהיכם,

מאמר קל | דרשתי סמוכין * והי' בשמעו את דברי האלה
 הזאת, והתברך בלבבו לאמר, שלו' יהי' לי,
 בשרירות לבי אלך וגומר, לא יאבה' ה'
 סלוח לו, המקרא הזה אימר דרשוני, איך

הדעת סובל, אם ישמע עונשים הקשים, שיאמר שלום לי, שלום לי,
 הדעת מכרעת להיפך, שיאמר מר לימר, יעווב רשע מעגלותיו, ואיש
 און כתיבותיו, ועוד למה גדול עונו כלכך, שאפי' השם צרוב רחמיו
 גמירי', לא יסלח לעונו, עד דכתיב לא יאבה' ברחמי' סלוח לו,
 (וכבר מבואר פרשה זאת באר היטיב, בחבורי מילי דהספידא, בדרוש
 אשר דרשתי יום א' פ' מטות תקמ"ד לפ"ק בב"ה קלו"ז בק"ק פראג
 עי"ש) אבל לפי מה שכתבתי דברים שתא קאי, חתי שפיר והי' בשמעו
 את דברי האלה הזאת, היינו הדברים משופר של איל, כי אלה לשון אילים,
 כלומר

דרוש מילי דשמיא ד מח

כלומר שהשופר מהפך מד"הר , למד"הר , ואמר שלו' יהי' ליוגומר ,
כי אם יתקע שופר בעיר ה' יסלח לכל עוניי , ולכך סיים הכתוב לא יאבה
ה' סלוח לו , שאפי' השם ברחמי' לא ירחמנו .

ומזה

יובן פי' *ונפש כי תחטא , ושמעה

מאמר קל"א

נפש כי תחטא ושמעה
קול אלה

קול אלה והוא עד , והכי מילי

והוא עד לריבין באור , (ועיין דברי' אמתיים

ברש"י ז"ל ע"פ רז"ל) ועוד יש לשאול למה

בקט השבועה בלשון אלה , אמנם לפי דרכי

א"ש , נפש כי תחטא , ולא שבה אל אבי' , כי גם היא אמרה , קל' דודי

הנה זה בא , קול שופר , ומאזין תרועת עמו ברחמי' , והיינו ושמעה

קול אלה , קול שופר של איל , ואזויהוא עד , אפי' הקצ"ה בדרוב רחמי'

יעיר עליו , כי הנה מלת הוא מורה רחמי' וחסדי' גדולי' , כל מיני סליחה

וכפרה , כמש"ה והוא רחום יכפר עון , לדיק וישר הוא , אנכי אנכי הוא

מוח' פשעך , (ועיין בספר ש"א שער יו"ד) וזה שיסד הפייט כי אין רחמים

בדין , ולא ישא פנים בדין , והוא עד ובעל דין , כלומר מדוע אין רחמים

בדין , ואמר הואיל והוא עד ובעל דין , ע"ד שכתבתי ודעת לבבון כקל ,

או כלך לדרך זו , לפמ"ש שראשיכם שבטיכם שהלדיקי' המה לשבט

מוסר , מפני רבה רעות האדם , הלדיק כאסף בתוך עמיו .

ואיכ' *בשמעו את דברי האלה הזאת והתבדרך

מאמר קל"ב

בשמעו את דברי האלה
הזאת

בלבבי לאמר , שלו' יהי' לי , כי אין הקצ"ה

בפרע ממני , כ"א הלדיק אבד לדורו , ומה לי

במיתתו , ואמר הכתוב הנה מיתות לדיקי'

ביום הכיפורים , יום סליחה ומחילה , אבל

לאיש רע ובליעל כזה , לא יאבה ה' סלוח לו , אבל עכ"פ נשמע ,

האומר אחטא , וקול שופר יעורר עלי רח"ל , אין קול שופר מעורר

רחמי' , האומר אחטא , ומיתות לדיקי' יהי' למזבח כפרה , אין מיתתן

מכפר' כ"א ע"י תשובה מאהבה , ותשובה זו חכמה , ואינה מלאכה

(כמ"ש במאמר ד"ב) וזו שאמרו רי"ת הפתח חכמה ואינה מלאכה

היינו רי"ת הקליפה , דא היא לילית , כי פת בגימטריא לילית , אי אפשר

דרוש מילי דשמיא ד

כ"א ע"י תשובה

ובזה באלתי פי' הפסוק (עמוס ג' ז') אם יהקע שופר בעיר ועם

לא יחרדו אם תהי' רעה בעיר וה' לא עשה, מדבר ג"כ משני

דברים הנ"ל, או על קול שופר כמשמעו, או על מיתת הלדיוק, שנתקע

בעיר, שנקרא ג"כ בשם שופר, (כאשר באלתי במילי להספידא ועיין

לקמן במאמר קל"ה) אם אינו מתעורר על שני דברי' הללו, כי לדעתו

מעצמן, יתעוררו רחמי', אזי אם תהי' רעה בעיר, (דא היא לילית

כדאיתא בזוהר לא תאופה הליך רעה, לילית נקראת רעה, ומציאו בעל

ר"ח בשער הקדושה) וה' לא עשה, כ"א אתם בעצמם גרמתם, את זאת,

ומקשה לבו יפול ברעה ואין כאן מקומו—

דבור ג ידבר המהדר, אם הדור עקש כמשוכות חדק, הן

רוחני יטול כדק, ואם הדור יחזיקו בדק, הן רוחני

יחזקו בדק,

אמרו ז"ל (במס' ערכין דף י"ז ע"א) זה הדור דולשיו, מבקשי

פניך יעקב סלה, פליגי בהר' יודא נשיאה ורבין, חד

אמר דור לפי הפרכס, וחד אמר *פרכס לפי

הדור, ופריך התלמודא למאי הילכתא, אי

לימא למצולותא, דמ"ס, אי מעלי דרי מעלי

פרכס, ומר סבר אי מעלי פרכס מעלי דרי,

הא איכא כדקי', דהוי מעלי, ודרי לא הוי מעלי, והא יהויקים דלא הוי

מעלי, ודרי הוי מעלי, דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מה דכתיב

בראשית ממלכת יהויקים מלך יהודה, ביקש הקב"ה להחזיר את העולם

לתהו ובהו, בשביל יהויקים, כיון שנסתכל בדורו, כתישבה דעתו,

ביקש הקב"ה להחזיר את העולם לתהו ובהו, מפני דורו של כדקי',

כיון שנסתכל בצדקי', כתישבה דעתו, חלא לעכין תוקפא וכיחותא

קא מריבין, ועיין ברש"י הפדפס אלל עין יעקב ושם מבואר היטב, ולולי

דברי רז"ל הויכא אומר, בהא פליגי מר סבר פרכס לפי הדור, אם הדור

ישרים, ופרכס מעלי, מכהיג בטוב טעם ורעות, אזי על ידס הפרכס

עולה, במעלה הצליחה מהר מאוד, ומר סבר דור לפי פרכס, אם

הפרכס

מאמר קל"ג

פרכס לפי הדור

הפרנס לדיקוישר , וכל מעשהו אמונה , והדור טהור צעיקו , אזי הדור
 עולה מעלה מעלה , ע"י הפרנס , אבל כ"ע לא פליגי , דשניהם באחד
 לריבין להיות טובים , המנהג צריך לנהל ולהנהיג , בשצט מוסר השכל ,
 ולהוביח במישור , ולנהור הפרצה , במשל ומליצה , דברי חכמים בנחת ,
 אלו המוכיחים , וכל מעשיו לשם שמים , כמו שזכינו , כל העוסקים
 עם הציבור , יהי' פיוס קיים עמהם לשם שמים , שזכות אבותם מסייעתם ,
 ולא להיות פוסע על ראשי עם קודש , פסיעה גסה רוח יתירה , רוח
 הטומאה בוקעת ועולה בנפיחה , כדוד נפוח כסה פניו ב"לב , ופיו דבר
 בנאות , וגם הדור צריך להחזיק לבס לעבודתו , ומשא דבר ה'
 להיות שומע' אל השופט , אשר בימים ההם , ולשמור ולעשות , את כל
 ה"וא מפיו , על התורה ועל העבודה תמה , זכות אבות מסייעתם ,
 מסייע לרצ חכמה , אמנם פלוגתייהו מי הוא שזכותו רבה , ועולה
 במדרגה העליונה , בזמן ששניהם באחד באהבים ונעימים , אם הדור
 מזכים את הפרנס , ויהי' זכותו הרבה מאד , או הפרנס מזכה את בני
 דורו , ושכרם הרבה מאד יותר מפעלם , אבל אי מעלי דרי , ולא מעלי
 הפרנס , אומעלי הפרנס , ולא מעלי דרי , לא הפרנס מכשיר דרי ,
 ולא דרי מכשיר הפרנס , והא ראי' יהויקים ודורו צדיק' ודורו , עד
 ששניהם אהובים וטובים , וע"פ זה * בארתי

מאמר קל'ד

מה דאמרו ז"ל (במס' סנהדרין דף י"א ע"א) ראו' ששורה השכינה , על שמואל הקטן ,
 ועל הילל כמשה רבינו ע"ה אלא שאין דורם זכאים לכך , ויש לשאול וכי דיכא הכי , אם המה
 ראויים להשראת השכינה , איך הקב"ה מקפח

שכרם , בשביל בני דורם , אבל לפי מה שכתבתי וזבן , התלמודא קאי
 למ"ד פרנס לפי הדור , ובאמת הילל ושמואל היו צדיקי' גמורים , אמנם
 אעפ"כ לא הגיעו אל מדרגת משה רבינו ע"ה , אבל אלו היו גם דורם
 צדיקי' , והי' מזכים אותם , יותר ממדרגתם , והי' ראויים להשראת
 השכינה , כמשה רבינו ע"ה , וזה שדקדקו רז"ל ראו' היו שמואל הקטן
 והילל , ששורה השכינה עליהם , במשה רבינו ע"ה , אלא שאין דורם

דרוש מילי דשמיא ד

זכאי' לכך , ופרנס לפי הדור , וזוהי יש לבצר דברי רז"ל (ברכות ל"ב ע"א)
וידבר ה' אל משה לך רד , מאי לך רד , כלום נתתי לך גדולה , אלא
בשביל ישראל וכו' אלא שאין כאן מקומו , ובחבורי מילי מעלייתא פ' תשא

שם ביתו

והיינו ששנינו (במס' ר"ה דף ק"ט ע"א)

מאמר קל"ה

*והי' כאשר ירים משה את ידו

והי' כאשר ירים משה את
ידו

וגבר ישראל וגומר , וכי ידיו של משה עושות
מלחמה או שוברות מלחמה , אלא לומר לך
כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ,

ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים , היו מתגברין , ואם לאו היו
כופלי' , וכל המפורשים כללו למאד פתח תשובה שאלה , וכי ידיו של
משה עושות מלחמה כו' , הלא הדבר תלהבהם , אם משעבדין את לבם
אם לאו , ועוד מה ענין משנה זו במס' ר"ה , וכראה דקודם לזה משנה
שלימה שנינו , בתקיעה צריך לכוון השומע ומשמיע , הנה השופט נקרא
בשם שופר , כמ"ש הקב"ה לישעי' הנביא ע"ה , כאשר הרים קולך ,
ואומר ביחזקאל וכתבו אותו להם לצופה ותקע בשופר , ויזהיר את העם ,
(כאשר הארכת בימלי דהספידא דהלדיק נקרא בשם שופר בעיר ,
בפסוק אם יתקע שופר בעיר עיי"ש) וא"כ אף הכא דוגמת השופר ,
מה השופר צריך לכוון בו השומע ומשמיע , כך הפרנס צריך שתה' רעתו
לשם שמים , להוכיחם בשלו' ובמישור , והעם צריכין לשמוע אל הרכה
או תורה שבעל פה צדיק יבז חכמה ומוסר , ומביא רא' לזה והי' כאשר
ירם משה את ידו , וגבר ישראל , ותרגום ירושלמי את ידו בצלו קדם ה'
וכן תרגום אונקלוס בפסוק והרמותי ידי אלה' , וכי בתפלה למשה הי'
מלחמי , אלא שגם המה הי' משעבדים את לבם שעבדו דאורייתא ,

ועם

זה בארתי פי' הפסוק טובים שנים מן האחד , אשר יש שכר טוב
בעמלם , ר"ל טובים שנים , הפרנס והדור , מן האחד , אל
הדור , או הפרנס , אשר יש שכר טוב בעמלם , שעי' שהן זכאין , ראוי
שתשרה השכינה על פרנסם , כמו הילל ושמואל הקטן , ודרך מליצה
מבואר יותר בטמקא קי"ה , וזוהי יש לבצר דברי רש"י (במס' ר"ה דף

כ"ה

דרוש מילי דשמיא ד

ב

מאמר קר'ו

אפי' קל שבקלי ונתמנה
פרנס על הניצור

ד"ה ע"ב) שאפי' *קל שבקלים , ונתמנה
פרנס על הניצור , הרי הוא כאביר שבאבירים ,
ואומר וזאת אל הכהנים הלויים ואל השופט
אשר בימים ההם , וכי תעלה על דעתך שאדם
הולך אל הדיין , שלא יהי' בימים ההם , הא אין

לך לילך אלא אל השופט שבימיו , ואומר אל תאמר , מה הי' שהימים
הראשונים הי' טובים מאלה , ופירש"י אל תאמר מה הי' שהימים הראשונים
הי' טובים מאלה , כילא מחכמה שאלת ע"ז , לפי שהדורות היו טובים
ולדיקי' מן אחרונים , לפיכך הי' הימים הראשונים טובים מאלה , שא
אפשר שיהיו אחרונים כראשונים עכ"ל , כיונתו בזה דהבא קאי למ"ד
פרנס לפי הדור , ולכך דורות הראשונים לפי שהיו טובים ולדיקי' , והיו
מזכאין לפרנסיהן במעלה העליונה , ולכך היו איבהו עדיפי מיכן , וי"ל

מאמר קר"ז

ראשיכם לשבטיכם

גם בזה בין רש"י *ראשיכם שבטיכם ראשיכם
לשבטיכם , כלומר המנהיג לפי הדור , אם
הדור עקש יתפתל המנהיג , והיינו ראשיכם
לשבטיכם לפי שבטיכם ,

מאמר קל"ח

טעם שפתח ראשי
אתם כלכם

והיינו דפתח ר' אלעזר בן עזרי' בתחלת
כשיאיתו *אתם גלגלים היום כולכם

מאמר קר"ט

ביאור המדרש אע"פ
שמכיתי לכם ראשי
זקני

לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם , כיון ג"כ
שאין הכל תלה בהפרנס , כ"א גם הדור נריבין
להיות טובים , ואז וגבר ישראל , ולכך רמז
להם ראשיכם שבטיכם , אם באמר שבטיכם ,
למה באמר ראשיכם , אלא ראשיכם לפי
שבטיכם , ואפשר שגם זה כוונת התנחומא
שהבאתי בפתח דברי , ראשיכם שבטיכם
אע"פ שמכיתי *לכם ראשי זקנים ושופטים ,

כלם שווין לפני שנאמר כל איש ישראל רצה לומר בזה , אע"פ שמכיתי לכם
ראשים זקנים , אל תאמרו אי מעלי הפרנס , תו אין כ"מ , אי מעלי דרי ,
או לא , או אי מעלי דרי , תו לא כפקא לן , אי מעלי פרנס , או לא ,

אלא

דרוש מילי דשמיא ד

אל כלם שוין לפני , כלם צריכין להיו' טובים , הדור והמנהיג כמ"ש והיה
כאשר ירים משה בתפלה , וישראל התעצדו לבס לאביהם , לעבוד עבודתו
עבודת הקודש , תדיר ומקודש , ואזי וגבר ישראל , אמנם עדיין ק' לר'
אלעזר ב"ע בשלמא אנשים ונשים באין לשמוע . אלא טף למה בא אל

מאמר ק"מ

טובים שנים מן האחד

מאמר קמ"א

איכה אשא לבדי

הדרשה , וקאמר ליתן שכר למביאייהו , ועפ"ז
אמרתי מליצה * טובים שני' מן האחד כמ"ש
לעיל , אך עדיין ק' , טף למה בא , ע"ז ס"ס
אשר יש שכר טוב בעמלם , והייכוליתן שכר
למביאייהו , וזה רמז לן משה באורייתא , * איכ'
אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריצכם , הבו לכם
אנשים חכמים ונבונים וידועי' לשבטכם ,
ואשימם בראשיכם , כלומר איכה אשא לבדי

אם הפרנס לבד טוב איפו מועיל , להחזירם למוטב , ודורו של צדק'
ותיח , אלא גם אתם , הבו לכם אנשים חכמים , כי גם הדור צריכין
להיות מעלי , אבל צודאי אם הדור מעלי , ומקבל תוכחה , והפרנס אינו
מוחה , האשם תלוי בו , וזה ואשימם בראשיכם חסר יוד שאשמת ישראל
בראשיהם שהי' להם למחות ,

אבל

בעונינו הדור אינו מקבל תוכחה , אם הרב מוכיח על כמה
אסורי' חמורים , אסור לירד מערופי' של חבירו , ולהשיב
בבולו , עני מהפך בחררה' , ובא אחר , ונטל חררה רשע , כמו לשכור
האוראפדא של חבירו , איסור גמור הוא , כי חרם הוא , חרם קדמוני'
ושקץ הוא לכם , ובהנה תוכחות כבוחות , אמנם אם צדצרים הנוגעים
בממון , אומר' אלו יודע הרב , כמה קשה מזוכותו של אדם , בטיהרה
ובקייטא , במורי ובחללי , חליצי מסאני , ולנים ופחים בדרך עקש ,
לפניו השלחן ערוך , מזעת אפינו , ביתו פתוחה לרווחה , אכל ושבע
ודשן , וכפשו בטוב תלין בעיר , ואכחנו מליכים צבפרים בין הנכרים ,
ואם בא המוכיח מארץ מרחקי' , אומר' עליו , שהוא דורש דמי' , ואנב
אותם זכר , ואין רא' מהמדורי מילי , כי מקבלי' שכר על הדרישה , ואין
דעתם לשם שמים ,

אמנם

אמנם לפעמים הדור מקבל תוכחה , אלא השמים , שרי התורה ,
 ושרי הצירה , עזרו במלים , מילי דשמיא , כי יראו לכפסם ,
 אולי ידברו כגד כדיו העיר , להכות כדיוס על יושר , וישכאו אותם על
 דבריהם , ששכבו בזו על כדיוס , ויאמרו בערכין להקל , ולא יקיימו
 משלוח מכות , או אולי ידברו דבר כגד זקני העיר , מנהיגי הקהילה ,
 ולא ישבו בשלוה והשקט , ומכוחת כבוד והדר בעיני וליכא , כי שכאו
 בשער מוכיח ודובר תמים יתעצבו , ע"פ ימה דאמרו ז"ל , האי טרצא
 מרבנן , דמרחמי עלי' בני מתא , לאו משום דמעלי , אלא משום דלא
 מוכח להו במילי דשמי' ,

ובעונינו שכיחי מאד כבושי פנים , במקום לא תכירו פני' , ע"ד
 שאמרו ז"ל משרצו רואי פנים צדין , בטל לא תגורו ,
 ופסק לא תכירו פני' , ופרקו עול שמים , וכתנו עליהם עול בשר ודם ,
 והכל משום שלו' , בלי אמת צימיהם , להשתמש בכסא דמוקרו רבנן ,
 ומרחמי לרבנן , כסא הוראה שעה משחקת , ואיש הישר בעיניו עושה ,
 ואין לו לקצין שומר ומושל ,

דגה שמעתי מליצה כפלאה , במה דאמרו ז"ל (במסכת ברכות
 כ"ה ע"א כדרי' דף מ"ט ע"ב) אמר לי' ההוא מיכא לר' יהודה
 פניך דומין , או כמלוי ברבית , או כמגדלי חזירין , רבי' ראו , כן תמהו ,
 למה נקט דוקא שני דברי' הללו , ועיין במפורשי' שכתבו מה שכתבו ,
 ואולי דבריהם ה' נראה הכה ע"פי היראה וההשכל , בלתי מציאת , לשום
 רב ומורה לכדקה , להיות לו פנים יפות , פנים שוחקות , כי אם יראה
 בעירו , מראה קטנה , וגודר גדר , ועושה מחיצה , וגודל רבא , לא ימלא
 שכמא שם , איש לך רעובליעל , אשר לא שמע את קול מורה , סורר
 ומורה היתר לעצמו , ובאשר שומע הרב , שזה האיש צער , פורץ גדריו ,
 וסותר מחיצותיו , ומאי מחיצה פלוגתא פליג אדרב , מר לו מר , וכפשו
 עליו תאכל , וירא לכפשו , ומפחד תמיד , הפרכה זו , תפרץ לרוב ,
 עד שיה' פרוץ מרובה על העומד , ובעבור זה תמיד בכל עת פניו רעים
 וזעופות , כי הלז יודע , מרת נפש צדיק , אמנם לפעמי' הציבור שומעים
 לדברי הרב באיסורי , משכי צדדים לך אחד מיראת השם , ולא אחד
 ברבית

דרוש מילי דשמיא ד

ברבית , אם הוא מיטיב במוצו , מיטיב כספו בנשך , ומהרצ מוצו ,
 סוצ איש חוכן ומלוה ברבית , כלס עצדים לו , עבד לזה לאיש מלוה ,
 ואומרי' בללו כחי' בגוים כל הכסף וזהב , ואין בשצטיו כושל , מה
 שמתצירי' תחת השצט מוסר ה' , לאיש כזה פניו זהובין ולהוצין , וכסאו ,
 כסא דברכתא , כסא דכספא ,

וא"כ משני טעמי' יכול להיות אלל הרב קלסתר פני' מאירות
 מ'א"ס זיו ומפיקים כונה , אם משום שאינו משגיח בעון'
 הדור , אם עובדים אם רעים , הכל ישר , וכשר לפניו , כי אין דעתו נוטה ,
 כ'אלשבת על כסא כבוד שליו ושלאכן , ולקבל שכר המידין כסדרן , ושצוע
 שחל בו הרגל , אמרו רבנן בכפילא , מנה של קודש בפול ה' , תשלומי
 כפל , ור"ה וי"ה הב כרגלי' כחשבים ,

אם משום שהוא מלוה ברבית , וכלס כפויפוס תחתיו , בכפיפת
 ראש , ויראים משצט עברתו , שצט הכוגש , וזה שדקדק האו

מאמר קמ"ב מיכא *פכך דומין , שיש לך פנים מהור , כעלס
 השמים לטוהר , וא"כ ע"כ או כמלוה ברבית
 כסף תלוה את עמך , וכלס שומע' את דברך ,
 וחורדים על מלותיך , או כמגדלי חזירים ,
 שאין אתה מוחה פשעיהם , כעוצ בעיביהם

עושי' , והיינו מגדלי חזירים שהכל מתוקן לפניהם , ומכל צד אין אנו
 רואה שום היתר , אם אינו מוחה בעון הדור מתא דיתבי' , והעלס יעלס
 עיניו , ויעלס עיניו מראות ברעיתם , חטא הרבים תלוי בו , ואשמת
 העם בראשו , וכתפס תפוס ועומד במקומם , בערבות קבלנות , ונוטל
 חלקו וחלקם בניהכס , ואם הוא מלוה ברבית אפי' בהיתר גמור הרי
 בכלל מה דאמרו ז"ל במס' סוטה משכרו מטילי מלאי , על בעלי הבתים ,
 ופירש"י הדייכין מטילין פרקמטיא שלהם , על בעלי הבתים היודעים
 בטיבם חורה , שישתכרו הדייכין על ידם , רבה השוחד והטויית משפט ,
 ומסקה הטובה ,

אבל בודאי בני העיר צריכין להתאמץ , בקשר אמיץ וחזק , באגודה
 אחת , בעצותות האהבה , להספיק את הרב כל צורכו , לורך
 אוכל

דרוש מילי דשמיא ד נב

אכל כפס , ואורך הבית לחס לפי הטף , ולהיות לו ולהלהם הסמוכים
 על שלחנו , בגדי כבוד , לשרת בקודש , ויהי דבריו כשמעיו , כמ"ס
 ז"ל במס' סוטה , אימכו רבנן עלי דר' אבהו , למכווי' בריש מתיבתא .
 חזי לר' אבא דמן עכו , דתפסי לי' בעלי החובות , אמר להו אית לכו רבה ,
 ופירש"י אית לכו רבה חכם גדול , וראוי לישב בראש יותר ממני , כדי
 שישובו בראש , ונותנין לו מתנות , ומעשרין אותו , כדי שיהא חסד
 וישמעו דבריו , כדתנא והכהן הגדול מאחיו , גדלו משל אחיו ע"כ ,
 ובהנהגות הליכו בגמ' שהי' מפרנסן את ראשיהם בריוח , ועל פני
 טרח הזה , ועל שם לאה הגדולה אשר כלאו , לכבוד כשיאיהם , מלא
 ברכות ה' יהי' להם למחסה וכנה רצון , ומנחל עדניו יסקם , שפע
 ברכה , מזריכה העליונה , ממקור מים חיים , בזוחלין ואשבורין , ועל
 מי מנוחות ינהלם ,

דהנה אמרתי הלאה , צמה דאמרו ז"ל (ברכות דף ל"ה ע"ב) *הרבה

מאמר קמ"ג

הרבה עשו כר' ישמעאל
 ועלתה בידן

עשו כר' ישמעאל , ועלתה בידן ,
 כר' שמעון בן יוחי , ולא עלתה בידן , ע"פי
 משל אם העיר מאה בעלי הבתים , לא שיך
 לומר ארבעי' יסחרו בארץ , עובר לסוחר ,
 וששים ילמדו , יום ולילה לא ישבותו , ואותן

ארבעים הסוחרים , יפרנסו בריוח , את ששים לומדים המתמידים ,
 אבל איפכא מסתברא , ששים סוחרים , יכולין לפרנס ולכלכל ארבעים
 לומדים , וזו שדקדקו הרבה עשו כר' ישמעאל שעוסקים גם במלאכתן
 ועלתה בידן כי רבים יכולין לפרנס את המיעוט , אבל הרבה עשו כר'
 שמעון בן יוחי וחביריו , שתורתן אומנותן , ולא עלתה בידן , שהמיעוט
 לא החזיקו את המרובין ,

והנה כל עיר ועיר אשר ראיתי מימי , רוצא דאיתא קמן רובן

עוסקין במלאכתן , וראוי להם לפרנס ולזון את המיעוט ,
 בני עלי' והמה מעוטיו' , אשר תורתן אומנותן , כי המה כטורי קרתא .
 ראוי להעמיד בכל עיר ועיר הספק' לכל לומדים , וכי' ר' ה' מנהג הזה בכל
 תפוצות ישראל קדושים , וזה לשון הטור (חושן משפט סימן ט') כתב

דרוש מילי דשמיא ד

כי יהודה ברללכי כהנו ברוב מקומות , לעשות לב"ד קופה , שפוסקין
 מזין צ"ד ופרנסתה לכמה עילה בשנה , ומגבין אותו בתחלת השנה או
 בסופה , ואין צו משום תורת שוחד , ותורת אגרא , כי חובה הוא על כל
 ישראל , לפרנס דייניהם וחכמיהם , וגם אם יש כדבות או הקדשות סתם
 לוקחין מהם כו' , כדי שלא יהי' צריך לשום אדם , ולא להחכימו ולא להחזיק
 לו טובה , אלא דבר קטן הוא על הציבור , ומגבין אותו בעונתו , כמו
 חרובות , כדי שיהא מקובץ ומוכן לו , ולא יהי' צריך הדיין , להחזיק טובה
 מגבוי לשום אדם ע"כ (וכן העתיקו בש"ע שם)

ולענ"ד המנהג הזה יש לו שורש ועיקר , מנקי' הדעת אנשי
 ירושלים עיר הקודש , והוא מצוה יתיר (במ"ס כתובות
 דף ק"ח ע"א) דייכי גזירות שהיו בירושלים , הי' כוטלין תשעו' ותשע' מנה
 שכון מתרומת הלשכה , לא רצו מוסיפין להם , ופריך התלמודא אטו
 ברשיעי עסקינן , שפוטלין שבר לדין יותר מכדי חייהן , אלא לא ספקו
 למזכותן , אע"פי שלא רצו ליטול , מוסיפין עליהם , והרמב"ם ז"ל
 העתק דברים הללו (בפ"ד מה' שקלי') , ומבאר עוד , אע"פי שלא רצו
 מוסיפין להם כדי לרפס , הם נשיהם וצניהם וצניציתם ,

אדיו ורע"י * תקעו בחודש שופר , בכסא |
מאמר קמ"ד ליום חגיגו , כי חוק לישראל הוא |
 משפט לאלהי יעקב , הנה כל דבר קציעת נקרא |
 תקיעת , כמו ויעקב תקע את אהלו , וזה י"ל |

דרך מוסר תקעו בחודש שופר ר"ל קבעו בחודש הזה שופר , היינו
 תיבת הדקדק , הספקה ללומדי עיר , ומלת שופר כמו י"ג שופרות שהי'
 במקדש , פת"ש לעיל , שחכמי' ולומדי' העיר , הי' כוטלין שכון מתרומת
 הלשכה , ויכתבם לחיים , התחזיקו בה , ועל כל הפשעים תכסה אהבת
 התורה מפארה , והיו בככה ליום חגיגו , כלומר הו' מחזיקי' את
 לומד ה' בעבור שתהי' נשויס הפשעי' , וכבויס חסאים , ליום חגיגו ,
 חג האסיף , לאסוף ולכרוס מעשי אפוס ותחבולותיו , ואין זה דבר חדש
 מה שלא הי' לעולמים , להעמיד בהעמדה והערפה , הספקה מקהילה
 ללומדי' וחכמי' , פי כבר הי' לעולמי' פאשר העיר ר' יהודה ברללכי , על

דרוש מילי דשמיא ד

נג

הרוב קהלות קדושות , ופינו כי חוק לישראל הוא , כגד הוא מכהב
קדמוני , ומשפט לאלהי יעקב , האלהים יצא במשפט , מדוע כתב על
המכהב הזה , מכהב ותיקין ,

ע"כ קצו מחדש השופר , חדש מפני השן , ושפרו מעשיכם ,
מעשה פדקה , והשופר הזה יעיד רחמי , כי כל המרחם על
עניים , הקצ"ה מרחם עליו , ומכ"ש על בני תורה זכים למקום ב"ה ,
אבותינו חטאו בעון הזה וגלו , כדלית' בפתיחי דחכמין , אסרית
עוונות כתלשות ממקומן בא"י , דע שלא החזיקו בשכר סופרים , ובשכר
משכים , שכאמר על מה אברהם הארץ , לכו זכים שמעולי , נשוב ונזכה ,
חדות ירושלים ויהודה , זכין שלימה ודרך , זכין עדי עד , וזכין חזקה
הבית , בית ועד לחכמים , בית לחם אצירים , הספקה ללומדי תורה ,
כי השחינו , ועל ידם אנו חיים , כי כלל החכמה כל הכסף , ולא עוד אלא
המחזיק ידי הקוג' בתורה , עולה במדרגה יותר , כי הלומדי' כתפסים
על השוגג כמזיד , ושגגות תלמוד עולה זדון , וסביציו כשערה מאד ,
משא"כ המחזיקי' , הנה השוגג כקרא ע"ש מכשול , כמו שאמרו ז"ל
שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעוכך , ופרק' הש"ס קרי לי' עון ,
וקרי לי' מכשולכו , וזה שאמר הכתוב * שלו' |

מאמר קמ"ה רב לאהבי תורתך , ואין למו מכשול , ר"ל שלו' |
רב למרחמי רבנן , ויותר ומומדי' בעצמן כי |
אין למו מכשול , שאינם כזוכים על השגגות |

במודין , (ועיין בחבורי מילי דאבות במשנה מרבה תורה מרבה חיים
מבואר הדבר יותר הטיב .)

דרוש ה אשר דרשתי בק"ק ג"פ תק"מ לפ"ק וצו שלשה
דברים ,

דבור א ידבר המחדש אתם כלבים היום בולכם . שובו שיצו עד
ה' אלהיכם , מרם יתגברו רגליכם , כי החדש הזה לכם .

נדע בשערים , כמה קשה אש של חולה , והוא אש של מעלה ,
והאי' אשתא פרוקקא דמלאכא מותא , והנה כחלה עבר על

בפשיטו

דרוש מילי דשמיא ד

נפשיו , נפש רוח וכשמה , חולת אהבה רע מטוב , וגדולה תשובה ,
 שמצאה רפואה לעולם , ורפואה תעלה בעידכא דעסיק בה , וזריון
 מקדימין רפואה , ואומרים תעלה ארובה , טרם כל ראש לחלי , טרם
 האש בעצמות וגידין , והחודש הזה עת לרפוא , מתוק לנפש ומרפא
 לעצם , וגם כל חלי וכל מכה רעה צסתר ובגלוי , רפא ירפא , ואורי' קא
 מרפא , אורי' קא מחכים , אורי' יה , אם אנו ליה ועינינו ליה , וקול
 קורא בחיל כיולדה , וחלחלה בכל מתנים , הקיטו שכורים ובכו ירח ימי' ,
 ויאמר ה' רפאתי למים האלה , לא יהי' משם עוד מות ומשכלת , כי כרפא
 נגע הרעת , רפואה ממש רפואה בדוקה ,

דרך

משל איש צרוע , אשר עור בשרו ,

לנגע צרעת , מכף רגל ועד ראש ,

אין מתום בצשרו , דרכן של המון של עם אשר
 טחו עיניהם מראות הכנעני' מהיכן באו , אם זה
 הפלע חבורה מכה של חלל , או אם פרוח צעור ,

מאמר קמ"ו

משל כחמד על חודש
 אלול

צין עור לבשר , ועושין רפי' הקצלה בידיהם , מאכשי' כמוהם , ומשיחה
 של שמן , ומושחין אותו , וישימו על השחין מבחוץ , והנה כרפא השחין
 לפי השעה , צין יום ללילה , אבל אין ממש ברפואה זו כי צין היום אין
 מחר פרוח תפרח הרעת כושכת ושוף , עמלו בו , אבל זאת תורת נגע
 הרעת , ע"פ רופא מומחה , דאיתמחי גברא , ליטבד לי' השקה
 מבפנים , שקוי לעצמותיו , לטהר אבריו הפנימיים , ולנכך דמיו , ע"י
 מים המרים , מכרי ולוט ואבקת הרוכל , ואז ממילא יהי' לכל בצשרו
 מרפא , רפואה שלימה , ולא יפרחו עוד השחין ואצטבעות , אמנם אין
 הרפואה כל כך במהירות , כ"א ברוב הימים , עד שהמים היו צודקין
 את האיש אשר בו הנגע , בחורין ובסדקין , באבריו וגידיו , ובכל חדריו
 אלז , משאיכ' ע"י משיחה , רפואה מהרה , תוך יום או יומיים , אך
 לאחר ששה המסקין לרפואה , כמה ימים , עד שדמיו דם טוהר , והי'
 עושה מריקה מבפני' , ע"י אומד הרופא מו מחה מפורסם לרבים , יכול
 לעסוק גם בשטיפה מבחוץ , ע"י רטי' ויהי' תוכו כזרו , צריא
 ואולם ,

דרוש מילי דשמיא ה נד

והנמשל כד , אין לך איש צרוע גדול , מאיש יחטא לאלהיו ,
 ושוכה באולתו , הוא צרוע וזב , וטמא לכפש , רוח ,
 כשמה חי' יחידה , אין לך מנוגע ומוכה שחין גדול מזה , טמא טמא
 יקרא , טימא את הקודש , ואכשי קידש תהיון לי , קדושים תהיו , אמנם
 רוב המון עם טף וכסים שדעתן קלות אומרי' , הנה הימים צאים , ימי
 הסליחות , סליהם לעופות , ומחילה לפשעים , כל איש ישראל מסנף את
 גופו , עומד באשמורות הבוקר , ומתענה יו"ד ימי' , ועשירייה' קודש
 קדש' , יום אשור באכילה ושת' , יום אסור בסיכה כו' , ואזי רפואה
 תעלה ארוכה בכל שמורה , כי כדת מה לעשות עוד יותר , מעיכו
 הגוף , להכניע החומר , ביד היוצר , לעשות רצון יוצרו ,

יען זו רפואה החיצונית , דוגמת תחבוסת וסיכה למוכה ומנוגע ,
 אשר לפי השעה משחקת , ומעלה רפואה , ואחר זמן חוזר וכיעור
 את הכיסה , נועות המכיס' בצער , וקיימי צימחי צימחי , כך מי שמסנף
 את גופו בתעניות , וגבו טהור ותוכו טמא , שאין עושה מעשה פנים ,
 לטהר המחשבות והרהורי עבירה , אף שלפי שעה כשר , ושעת הכושר ,
 כשרון המעשה , אחר זמן יצמח וירבה , קץ ודרדר יצמיח , וארוכתו
 לא תלמח , ויעלה צמחין ,

אבל כד היא התשובה האהובה , לפני המקום ב"ה , דעניד חוק
 חוק , תוכו טהור , וכפר את הבית וטהר , מבית ומבחוץ ,
 וזו רפואה בדוקה בחורין וסדקין מועילין להכשיר חכמה , אמנם לזכר
 ולטהר מעיפוש הפנימי צריך זמן יותר , כי המחשבה לקתה בכולה , יותר
 ויותר היא נטמאה בהרהורים רעים וחטאים , כי לעשות המעשה בפועל
 דיו , לאו בכל שעתא מתרמי , ולאו בכל שעתא ושעתא זימנא , זמן לכל
 חפץ , ומורא יעלה על ראשו , אימת הצריות עליו , ואומר , ולואי שלא
 יראני אדם , ובעבור שאין טיבו של העובר על הפקידא דאורייתא בפועל ,
 רצוף כל כך , חטאתו בגדו חמיר , זוכר את כל המפעל אשר פעל וטעה
 ויש לו בכל עת לב כשבר וכדכה , ומלא חרטה , ותוהא על הראשונות ,
 משא"כ הרהור הלב , רבות מחשבות כוזבות , בלב איש , אין רגע רנועה
 המתעבה , ואין רגע בלי פגע ונגע בקירית לב , והי' מסגר ההרהורים

דרוש מילי דשמיא ה

דבומאד , כחול היס אשר לא ימד ולא יספר , ואין זכרון לראשונים וגם
לאחרונים , וזהו חסרון מצפנים , חסרון שלא יוכל להמכות , ואין פחד
האדם לכגד גיכיו , ואימתו לא תצעתוהו , כי לא ידע צמטמוכו , מה
בחשוכה בחדרי לב , כורא דטמיר דליקבי' ,

ולכך

אמרו רז"ל הרהורי עצירה קשי

מאמר קמ"ז

מעצירה וסימנך ריחא דבשרא ,

הרהורי עצירה קשי
מעצירה וסימנך ריחא
דבשרא

כלומר מה ריחא דבשרא , שאין לו גבול , אדם
'כול להריח , וחוזר להריח , ולא יעוף , ולא
יגיע , עד אין סוף , ולא יאמר די , שכזוה
בעיניו , וכמאס הריח , משא"כ הבשר עצמו

אחר שאכל כדי שביעה , ומלא כריסו , אכל ושבע , כפשו קלה צמאכלי .
ומשל משלו חכמים , משל ומליצה , הרהור העצירה לריח , שאדם
מהרהר , וחוזר ומהרהר , עד כי חדל לספור , ועיניו לא יסעו , ועצירה
עצמה לבשר , אחר שעשה העצירה כפשו קלה זה , ולכך הרהור יותר
קשי מעצירה .

אז

י"ל הרהור עצירה קשי מעצירה , כי נמנו וגמרו , חכמי אמת
שתוקפא דיכא דבר נש , כלל זימנא , בעוד שגופו ושלדו קיימת ,
אבל לאחר שהגוף בלה ונרקב , בטל דיכא ועוכשא , ואיזא אמר , אך
צשרו עליו יכאב , וכפשו עליו תאכל , כל זמן שצשרו עליו יכאב , כפשו
הפכמי עליו תאכל , ומהאי טעמא כ' הרשב"א (בתשובה סימן שס"ט)
מותר ליתן סיד על המת , כדי לעכל הבשר מהר , (והעתיקו רמ"א
צ"ע י"ד סי' שס"ג ס"ב ועיי' שצ"ט ז') וידיד כפשי האצרך , חזיו שנוכיס
וקשמו דרך , אדם חרוץ יקר הערך , מהו' צרוך ומצורך , בהגיד הרופא
מומחה , ומפורסם לרבים , מוה' יונה דאקטר מקהלתינו , הוסיף ככבדי
מים , מר"זל באגדות החלק , שאמר אכמוכיוס לר' גוף וכשמה יכולין
לפטור עצמן מן הדין , וכו' , ח"ל אמשול לך משלובו , אף הקב"ה מביא
את הכשמה , וזרקה בגוף , ודן אותם באחד עיי' שטייב , וביאיר
החרוץ הנ"ל , כ"ז בעצירה שזריכה פעולה , ע"י הגוף , אבל הרהור
עצירה , שאין לגוף חלק בה , הדרה טעכת הגוף שמיוס שפירשה ממני
הריני מוטל באזן דומם ,

אמנם

דרוש מירי דשמיא ה נה

אמנם על המחשבה לחוד, אין האדם נפרע, כי מחשבה רעה, אין הקב"ה מטורף למעשה, אך כ"ז בהרהור עצירה בעלמא, אבל בהרהיר ע"א, שמטורף למעשה, כאשר דרשו, למען תפוש בית ישראל בלבם, א"כ המחשבה כדוכית לבדה, ובזה המתיק דברי התנא, מאד מאד הוי שפל רוח, שתקות אכוש רמה, ועיין בהרע"ב ותוס' י"ט מה תו' זלתי ותקוה במקום רמה ותולע, ועוד על כפל המלות מאד מאד, ולפ"ז א"ע, דאמרו ז"ל כל המתגא' כאו עובד ע"א, וקאמר מאד מאד הוי שפל רוח, אין מאד אחר מאד, אלא לרבות במחשבה שלא תחשב ברוח מחשבת גאווה, כיתקות אכוש רמ', ובטל תוקפא דדינ' ועושא, כחקירת אכטוכיכוס, משא"כ בשתתגאה, שיש לך מחשבת גאוו', אף שהגוף כלה הכשמה כדופית לבדה כמ"ס, עד כאן דברו דברי טעם ודעת לכבון כקל, ובזה אמרתי הרהורי עציר' קשי מעציר' כיעל עציר' עזא' אחר שכל ונפסד הגוף בטל דינא ועושא משא"כ על הרהור עצירה וזה שפייס וסימנך ריחא דבשרא וקלרתי (ועיין מ'ס בהספד להגאון מוה' טעבלא שייר זלתי"ה, ואופן אחר תמצא בחודש הזה מאמר רכ"ז)

והזמנים כפרדים לרפואת התשובה, וזמנו של זה לא כזמנו של זה, בחודש הזה אנו תוקעין להתעוררות המחשבות הרועות, להחריד כל העם אשר במחנה העורים ההולכי' בחושך, כמס' ה' אס יתקע שופר בעיר, ועם לא יחרדו, ועסק זה לרפואת הנפש הרוחני, ליעבד טהרה מצפנים, על טהרת הקודש, ודורשי רשומות דמזו, על חודש אלול אני לדודי ודודי לי, שהוא ראשי תיבות אלול הן אהבת ודק ראשי המלות מורים על אלול, אך עדיין יש לשאול מה הענין הזה בעצמו *אני לדודי ודודי לי, לחודש אלול, מה מכון יש בפסוק הזה, המורה על ימי' הללו, ונראה הלא בדע על שער המדרש', ומפורסם בין המפורשים,

מאמר קמ"ח
אני לדודי ודודי לי

שימי' האלו ימי רחמי' גמולים, והם ארבעים יום אחרונים, שהי' משה צהר ה', וכתלצה לו הקב"ה (הילל שם רמז, אס אין אני לי מי לי, עיקרת התשובה בימי' הללו, ימי רחמי' ורטון, והמה ארבעי' במספר, למ"ד

דרוש מילי דשמיא ה

ימי אלול, ויו"ד ימי תשובה, ואלה אותיות לי למ"ד יו"ד, ודבר זה רצונו
גדול אמר, והמקום יהי בעזרו, ה"ה רבן של ישראל מוה' יחזקאל אב"ד
ור"מ ק"ק פראג יע"א, והאריך מאד במשנה זו, כאשר הבאתי דבריו
בחבורי מילי דאבות ואין כאן מקומו) והנה לקרב אל שכל אנושי נראה
הפרש, בין דין, לרחמים, דרך משל אחד שהירג את הנפש במזיד,
הלא משפטו ידוע, משפט מות, נפש תחת נפש, ואין כופר לנפש רוצח,
כ"א זאת דתו להמית, ושיפטי ארץ יושבי' כסאות למשפט, ודורשי'
וחוקרים, אם אמת הדבר, ומת האיש ההוא למען ישמעו ויראו, ולא
יסיפו בכי עולה, ואין רפואה למכתו מכת מות, מות יומת הרוצח,
ואדי אין בגלעד כפישי רוצחים, אם ירחמו עליו בדין, אמנם כ"ז עפ"י
דין ומשפט, מיודעי דת ודין, משריהמדינות, הממונים מפי המלך,
לפניהם משפט אחד לכלם, אחד דיני ממונות, ואחד דיני נפשות,
איש אל אחיו לא יחמלו, והכל בכתב, אלה המשפטים ודינים, דינא
דמלכותא, ושלטנא עם דור ודור,

יען אצפ"כ עדיין יש תקוה, בחין מליצה ישרה, והיא בהיכלי מלך,
אולי ימצא חן בעיניו, וחסד לפניו, עד שהמלך במסנו ישיט
לו שרביע של חסד, ויכה עמו לפנים משורת הדין, ויאמר סלחתי
כדברך, בפעם הזאת, כי המלך עושה, מה שיר צעיקו, והגון
לפניו, משפט ולדקה, משפט לזה, ולדקה לזה, לדקה וחסד,
והנמשל אין לך רוצח גדול מהורג נפש המשכלת, כי כל העצירה, שאדם
עובר, את הנפש הוא חוצל חייב בחמשה דברים שדמתה לטמיר ונעלם
חוצל ומצער הנערה ללאו וכרת תכרת הנפש ההיא, ופסק דין מפי ב"ד
של מעלה נפש החוטאת היא תמות, אבל עדיין יש תקוה טובה, אם
לפניה' ישפוך שיחו, וחון יחון, אע"פי שאינו הגון, כי הוא מלא
רחמים ורטון, וזהו ההפרש אשר בין דין, לרחמי', הדין מפי ב"ד נדק
של מעלה, וחסד ורחמי' מפי מלך הכבוד, ה' נבואות, ואמרה כנסת
ישראל בגלותה, שאי אפשר בלי חטא ופשע, ועפ"י הדין הכל למיתה
הן עומדין, כי אדם אין בארץ, שיאמר זך לקחי, זך וישר פעלי, מי
גבר יחי', ולא יראה החטא, ובחטאו יומת, כמשפט של מעלה,

דרוש מילי דישמיא ה נו

כפש החוטאת היא תמות, ע"כ אמרה אני לדודי ודודי לי, כלומר
מלפניך משפטי יאל, כי חנון ורחום אתה, לך ה' חסד של אמת,
ומדקרא איירי ברחמי ותחנוני' לפני המקום ז"ה, ולכך דורשי
רשומות, ה'יצו סימנים על שעת הרחמי, אימתי עת רכון, ורמוז
שהפסוק ראשית יצות אלול, כי אז רחמי רבים, שעת רחמי, ועת
רכון איש ואיש, ואמר הכתוב ויהי ה' למשען לי, דקדוק על אלו
ארבעים יום, שכולן שווין לטובה, שווין לכל כפש החוטאת, ה' לבדו
ברוב רחמיו על כל מעשיו, ישפוט תכל בלדק, ויהי לנו למשען,
משענת קנה, ישראל קבין אחד, וכשען על הכיתו, וחנותי את אשר
אחון אע"סי שאינו הגון, ומעתה אחיי ורעיי לא כפכה בזמני' הללו אל
הבלי הזמן, כי כל רגע, כל חפציו לא ישוו לו, וכל בלי יקר, הזמן
הלו יקר מאד מפני ומפניו, כל רגע פסידא דלא הדר ולא תואר, וכל
איש ישראל אשר יראה ה' בערה בו, צריך למעט בעסקי, עסקי פרנסה
וכלכלה, למעט בשינה, למעט בתנומה, עיניו ולבו לשמים, אולי יחנן בדין,
חן מקום ז"ה, ויפגע במקום, והמקום ירחם עליו, והמקום יהי
בעזרו—

דבור ב ידבר המחבר, אשר יבס ישראל מי כמוכם. קצ"ה
משתבח בשבחים. יושב מבחוץ ומשמר אתכם.
תנו כבוד לה' אלהיכם. והחודש הזה לכם,

ומעתה אסדר סדר רפואת הכפש השכלית, מאן דבעי למיזון
סמא דחיי כפש, סמכין מובהקין, סמכין דאורייתא, אי בדרו
סמא וחיל' יחי', ואם היסר רחת מכל סממני', חייב בזקו, והוא לא יוכל
לרפא, רפואה גמורה, לעת מרפא והנה בעתה, וראשית ידיעה
מהלכות הרופאים, הרופא חולים צריך להשגיח מן החלונות עיני השכל,
שלא תגביר האש בעצמותיו, ויבער באש להבה, ואין מכבה, כך
ברפואת הכפש ראשית חכמת תשובה, שלא להכביר חולי הכפש, כי
גבר חויב הפנימי אין מידו מלי, ושלשה סמכין הללו בדוקי' ומנוס',
שמשמרי' את החדס מן החטא, ואלו הן, תפילין, לילית, ומזוזות,
כדקמרו ז"ל (במס' מנחות דף מ"ג ע"ב) כל

דרוש מילי דשמיא ה

*** שיש לו תפילין בזרועו , וליציית צבגדו , ומזוזה בפתחו , הכל בחזק של יחטא , שכל' והחוטא המשוש לא במהרה ינתק עיי"ש , כשם שפרטפות שוכות , כך דעות שוכות , יש אוהב כסף , יש אוהב**

צתים צנוים צנוי , יש אוהב צגדי צבד , ושלש אלה לחרפות לדראון עולם , ויש אוהב כלס , כינר , יש אוהב כסף , לאסוף לכנס הון ועושר , עד אין סוף , והולך קרועי צגדים הצואי , כקודי' ומלואים , צנעלות צלות ומטלחות , וכל הלכותיו בהלכות קמיצה , צפרק הקומץ רצה , ומדקדק על קמץ קטן , צזרוע מקבץ טלאי' ע"ג טלאי' , ודר צדירה סרוחה מעיקרא ועד השתא , צית מושב עיר צין האתונות , אשר לא חומה אחר שנפרצו פרצות , ואוכל לחם צר עין , ואין הקומץ משביע את עצמו , כ"א להחיות את כפשו , ומכאן ואילך מצות קמיצה , לאסוף צציתו מלא כסף וזהב מלא קומצו , קומץ את מנחה ומערב ושחרי' משכים והולך , על המחי' ועל הכלכלה , ויכזר כעפר כסף וזהב , ויכזר חמרים חמרים , כחמור למשא , וקומץ הזה פיגול הוא (כדצעינן למימר קמן) .

יש אוהב צתים צנוים לתלפיות , צנן מפואר , צאצני שיסא ומרמרא , אפיק סך רב , ועייל שפה ואפיק שפה , להיות לו לשם ולתפארת , גדול כבוד ציתו , על כל מגדול גבוה , ועל חומה בצורה , וכמה כפשות שקעו צצנין הזה (כדצעינן למימר קמן) .

יש אוהב צגדי רקמה , משצלי זהב , לצושי ששי ומשי , כנוים אשר סביביו , לצוש ואין לחס צציתו , וצגד צוגדים צגד , (כדצעינן למימר קמן) והנה התפילין לזכרון , על פני גודל לצב אכוש , ועל תפארת רוס עיביו לא תשצענה עושר , כבהל להון ואין קצה לאוצרותיו , ולכך צאים לזכרון צין שתי עיביו שיש צהן שס של שדי , שאמר לעולם די , ומסדד מערכות השמים , לו הפישר והכבוד ה' מורים ומעשיר , ותפילין על הזרוע כגד הלצ , כילה' זרוע עם גבורה , הוא הכותן כח וחל , ויד האדם יד כהה , שלא יאמר האדם בכחי ידי עשיתי , ובחכמת

דרוש מילי דשמיא נז

כ"י נבוכותי , כחי ועולס ידי עשה גלי את החיל הזה ואת כל חלה יד עשתה ,

ומזה כראה מה דפליגי (במנחות דף ל"ו ע"א) עד מתי מביחין ח"א עד שתשקע החמה , וחד אמר עד שתכלה רגל מן השוק , וחד אמר עד זמן שיכה , היינו לפי מה שכתבתי שהתפילין המה , להעלות זכרונם של יחיד המיוחד ב"ה , שלא להיות האדם אף להעשיר , כילה העושר , וקמפלגי בזמני האדם מבטל ממלאכתו , ואינו רץ כדרכו אחר מזכותיו , ח"א לא נח ולא שקט עד שתחשך , וח"א ילא אדם לפעלו על משא ומתן דמים , ועל עבודתו עד ערב , וח"א גס צלילה לא שכב לבו , וכפשו לא תשבע עושר כל רעיוניו על משכבו צלילות , כסף מכלן , וחשוקיו כסף , עד שעת שיכה על עיניו , ואמר דוד ע"ה

*אכשי דמי' ומרמה לא יחצו ימיהם , ע"פי מה דאמרו (במס' שבת דף פ"ט) שיתחק אבינו יהי' מליץ ישר בעדינו , כמה ימי חיי האדם באדמה , שבעי' שנין , דל עשרים , דלית דיכא דמלכותא דרקיעא על האדם , ופשו חמשי' שני' , דל כ"ה דלילות כו' , אמנם כ"ז מי שהוא יסן צלילה , אצל הכיעור צלילה ומפנה לבו על תאות נפשו , להרבות כסף וזהב , נכסי' וקניני' קין והבל , הון מהבל , ושומרי' הבלי שוא , שמור לבעליו לרעתו , ואפ"י ומביעי' לחיל אחרי' , אלה הם אכשי דמי' ומרמה , כי מה לי כוטל את גופו , ומה לי כוטל את ממוכו , אלה לא יחצו ימיהם , מחצה על מחצה , ציוס דין ומשפט לא יקומו , צפלגא דלילה , כפי החשבון של יתחק ע"ה ושמתתי שכונתי קצת בזה לדעת א' (ובסדר הקפות נאריך בזה אי"ה)

והנה הציית צנודים , שלא לתאר צנודי שרד , צנודי חסודים' ציוד , כי מה אחרית ותכלית האדם ילוד אשה קצר ימים באץ ילא וימל , ויברח ככל עובר , בצקר יאץ ניץ ויפרח , ולערב ימולל ויבש פאול , מפני שאינו הדור בלבושו , והאדם מורכב מארבע יסודות , וכלם יהיו כליץ כובל , השתות יחרסון , כי כלם בפרדים ונפסדים , ולכך המטה בארבע ציזיות , ומעכבות זו את זו , שארבעתן מזה .

דרוש מילי דשמיא ה

מכזה אחת , וצפרשה זכר הכתוב * שלשה פעמי' ציטת כידוע , וכנגדן כראה צעיני , מצינו בכביאים וכתובי' , שלשה פעמים כליץ , איוב אמר כליץ ילא וימל , דוד אמר כליץ השדה כן יליץ , ישעי' אמר וכל חסדו כליץ השדה , ולבאר הדבר דבור על אפניו (אמרתי להעתיק בקיטור כמרץ מה שכתבתי בחבורי מילי דפיסחא צפרושי על שיר השירי' , בפסוקי' * על משכבי כלילות בקשתי את שאהבה כפשי , בקשתי ולא מצאתיו , אקומה נא . ואסובבה צעיר , בשוקי' וברחובות אבקשה את שאהבה כפשי , בקשתי ולא מצאתיו , מצאוכי השומרים הסובבים צעיר , את שאהבה כפשי ראיתם , כמעט שעברתי מהם , עד שמצאתי את שאהבה כפשי , הנה כל האדם יש לו צער בגלגול מחילות למחול עונותיו שלשה פעמי' כמ"שה הן כל אלה יפעל אל פעמי' ושלש עסגבר , ומעתה יבאר ביונת הפסוקים , על משכבי כלילות , היינו לאחר מיתה , שעת שכיבה , שכיבה ממש , כמו שאמרו ז"ל בשבכך תשמור עליך , בקבר , ושכיבה זו דמיתה לאישון לילה ואפילה , בקשתי את שאהבה כפשי , לאהוב את המקום צ"ה , אבל בקשתי' ולא מצאתיו , ותוכנית הדבר כך , כאלו אמר לאחר מיתה על משכבי בקברי , תוהתי על הראשונות , תאות כפסדות , מעולם הזה העובר , אבל כבר עבר זמנו , כי היום לעשותם כיון שמת האדם , נעשה חפשי מן המלות , ואח"כ ארומה נא בגלגול השני , ואסובבה צעיר , בשוקים וברחובות , ואת אשר עלי לא תקנתי , ולכך גם בפעם הזאת , אבקשה את שאהבה כפשי , בקשתי ולא מצאתיו , כאלו אמר בעבור שלא מצאתי את שאהבה כפשי , ילא פסק דיני להושיע בגלגול אחר , אבל גם בפעם הזאת אני רץ כדרכי , ברחובות ובשוקי' , על תאות הגשמיות , ואין אני יושב אהלי' , צאהלי של תורה , ולכך גם בגלגול לא מצאתי , מציאת חן מקום צ"ה , מצאוכי השומרים הסובבים צעיר , היינו הממונים וקצירתי מאד כי אין כאן מ' ומו' .

מאמר קנ"א

שלשה פעמי' ציטת כתובי' צפרשה

מאמר קנ"ב

על משכבי כלילות בקשתי וגו'

דרוש מירי דשמיא ה נח

עיי"ש , ותמצא צאר רחובות ,

וכן אמר בקהלת , *ראיתי רשעי קבורים ,
 ובאו , ומתקום קדוש יהלכו ,
 וישתכחו בעיר , אשר כן עשו , גם זה הצל ,
 כלומר ראיתי רשעי אשר היו מן הנקברים ,
 ואח"כ ובאו חוזרים לאהריתם , בגלגול החוזר
 ממקום למקום , ממקום קדוש עו"הב , למקום טומאה עו"הז וכצד
 פשתכח בעיר אשר כן עשו , בגלגול הראשון , וגם זה הצל , גם בגלגול
 זה , וילכו אחרי ההצל ויהצלי ,

עכ"פ תחת שלוש דגוז , הנשמה , צוער גלגול , ולכך נאמר
 שלשה פעמי' ציית בפרשה , ג' פעמים האדם כפיץ כובל

וכעוף הפורח , והן שלשה כתובים *הבאים
 באחד מתחלה כפיץ ילאוימל , ואח"כ בגלגול
 השני , כפיץ השדה כן יפיץ , אמנם אם גם
 בפעם השלישי לא שצאל ה' אז כל חסדו כפיץ
 השדה , ר"ל כל מעשי' טובים שעשה בפעם

א' , ובפעם ב' , כאשר צאתי צאר הטיב צדקו הקדוש דבור צ'
 ודבור ד' עיי"ש , ותמצא נחת , וכנים דברי' הללו , וכגד מי שחומד
 צתים צבויים צתכלית היופי , תחתיו , שניים , שלישי' , ליתת התורה
 מצות מזוזה , כענין שאמרו ז"ל צמדדש , למה כקראו זוזים , לפי
 שזין מזה לזה , כן ענין הצית זז מזה לזה , צוכה ואינו יודע למי צוכה ,
 היים הוא דר צתוכו , ולמהר שוכאו ,

והן הן דברי רז"ל שהצאתי לעיל , כל שיש לו תפילין צראשי , ותפילין
 צודועו , וציית צצגדו , ומזוזה צפתחו , הכל צחזוק שלא יחטא
 בו , כי שלוש אלה תפילין ציית ומזוזות , מורים להתרחק האדם ,
 משלוש אלה שהאדם מתאוה ציותר , דהיינו , עושר , צתי' , צגדי' ,
 כמו שכתבתי , וסימך הצ"ל , ואין צם מועיל , הצל ראשי התיבות
 הו"ן ציית ל"צוש , ולמה זה הצל תהצלו , זה חלק אדם רשע , כי מפאת
 תאות רצוי כסף וזהב , צא לכלל גזל , והשנות גזול , עני מהפך
 צהדרה

דרוש מילי דשמיא ה

בחירה, וצא אחר וכוטל רשע, כמה ביטול תפילות ע"י אהבת כסף;
כמה שקרים, וחכופה, ולה"ר, והולאת שם רע, ע"י חמדת ממון,
כמה מסירות, ושצועות שוא, על יד האץ להעשיר, ולצסוף יאמר
הכסף, עבוד ע"א, כמ"שה, וכסף הרציתי לה, וזהב עשו לצעל,
וא"כ ע"י תאות רצוי נכסי, רצוי אחר רצוי ימעט כבוד שמי, ויעבוד
על כמה עצירות חמורות שבחמורות, ולכך

מאמר קנ"ה

מרצה נכסי מרצה דאגה

אמרו ז"ל *מרצה נכסי, מרצה דאגה, רצו
בזה, מרצוי הככסים רצוי הדאגות מהחטאי,
ונס בזה שייך לשון דאגה, כמ"שה אדאג
מחטאתי, וממורי הגאון הגדול רבן של

ישראל החסיד המפורסם מוהר"ר יחזקאל סג"ל לגדא שמעתי ביאור
נחמד על משנה זו, מרצה נכסי מרצה דאגה, ע"ד שאמרו ז"ל אין
אדם מת וחזי תאותו בידו, וא"כ ברצות הנכסי רצות הדאגות, דרך
משל מי שיש לו כו"ן אלפי, דאגתו על עוד כו"ן אלפי, והוא הדין מי
שיש לו מאה אלפי דאגתו על צ' פעמים מאה אלפי, כי לעולם אין חזי
תאותו בידו, לכך מרצה נכסי מרצה דאגה, (ובחצורי מילי דאגות
כתבתי בזה נחות)

ותיקנו הראשונים חודש ימים תקיעת שופר במחנה ישראל,
לעורר הישנים ולהקיץ הנדמים, שכל יטו עוד לצבס,
אחר כסף וזהב' כדתני' (בפרקי דר"א) בר"ח אלול אמר לי' הקב"ה
למשה, עלי אלי ההרה, שאז עלה לקבל לוחות אחרונות, והעבירו
שופר בכל מחנה משה עלה להר, כדי שלא יטעו עוד אחרי ע"א,
והקב"ה כתעלה באותו שופר, שנאמר עלה אלהים בתרועה וגו', גם
אמרו, אני לדודי, ודודי לי, ראשי תיבות אלול, וסופו תיבות
ארבעים כנגד ארבעים יום עד יום הכיפורים, שירד מן ההר, ומה
מתקן דברי בעל העקדה (בשער שבעה ושתשעי) וז"ל לכל צעל שכל,
לעלות למרום צטוב שכלו, לתקן שצירת הלוחות הראשונות, והוא
מה שהפסידו מטהרת הנפשות, שכן תארוס החכמי הפלוסופים לוח
מוכן לקבל הכתיבה, וחכמי ז"ל שמוה כתוב' כתיבה מהורה וזכה,
כמו

דרוש מילי דשמיא ה נט

כמו שאמר אלהי נשמה שנתת בי טהורה, והאמת כי הנפשות לו הנה, והלוחות מעשה אלהים הוא, והמכתב מכתב אלהים חרות עליהם, ואם העונות טמאום, והעבירו כתיבתם ושברום, יש להשתדל לפסול לוחות שכיות, ולכתוב עליהם כדברים אשר היו על לוחות הראשונים, והוא מחויב בכל ימות השנה, ויותר מהמה בימים הנודעין, שהם זכרים ונעשין לזה לסבה חזקה מאד, וזה, כי כמו שבזמן החורף, יחלשו הכוחות הטבעיות כלן, לסבת נטות השמש, שיעור רב, מקו משה היום, אמנם בחודש האביב, הם חוזרות לאיתנם, עד שכבר יחשב החודש ההוא, תחלה לחדש' והמזל, שהשמש אז בו ראש המזלות, באלו מאז התחיל היות, הדברים הטבעיים, כן לסבת ההתחזקות ההוא הטבעי בכוחות התאוכיות, עם מה שיעורף אליהם מתשוקת האנשים בכל ימי הקיץ, בעניינים הזמניים, הנה באמת יחלשו בו הכוחות הנפשות, והנשמה גם היא חשבה להבטל, מפעולות' המיוחדות, והיא לריבה חודש אביב כנגדו, לגדל ולחזק כחותי', ולהשיבם אל על, ולזה הוכן וכתיחד זה החודש הכבד דבר בעתו, עיי"ש, וזוהי *רמזותי

מאמר קנ"ו

רמז על לוחות אחרונות
שאמר בהן טוב

רמז שכלוחות אחרונות, כאמר בהן טוב, כי לא פסקה הטובה, אף ששיבר לוחות הראשונים, בשבר פשעיו, כ"א אפי' מעשיו הרעים יהיו טובים, כאשר יפסול לוחות שכיות, על לוח לבו, כמ"ש גדולה תשובה שדוונות נעשות לו בזכיות,

עכ"פ

כעת הזמן לתקן מה שחטאנו, ע"י חמדת כסף וזהב, דוגמת ארבעי' יום האחרוני', שהי' משה בחר ה', לתקן מה שחטאו, ע"י כסף וזהב, כמשאז"ל שאמר משה ע"ה ע"י כסף וזהב שהשפעת להם, ילא עגל הזה, וכבר כתבתי שהתפילין המה אות שלא להרבות כסף וזהב, ומעתה יפה רמזו על חודש אלול, הפסוק אני לדודי, ודודי לי, כי כבר ידוע מה שאמרו ז"ל (במס' ברכות דף ו"ו ע"א) שהקב"ה מניח תפילין, ומשתבח בשבחיהו דישאל, וכתב זהו ומי בעמך ישראל גוי אחד, כמבואר שם קצת באריכות, שאמר הקב"ה לישראל.

דרוש מילי דשמיא ד

לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, שמע ישראל ה' אלהינו
וגו', ואני לעשה לכם חטיבה אחת בעולם, שכ'ומי כעמך ישראל וגו',
והשתא התיפיר שאמרה כנסת ישראל אני לדודי, אני כתובה בתפילין דמרי
עלמא, ודודי לי וקב"ה בתפילין שלי, כאלו כאמר קב"ה משתבח
בשבחא דישראל, וישראל משתבחים בשבחא דקב"ה.

וגבון מאד מאד להשגיח בתפילין, אם הפרשיות כתיקונן בזיונן,
אם הבתים רבוען מכון, ארכו כרחבו, וכך הלכה למשה
מסיני, שיהיו תמיד מרובעי', לא מבועי בתחלת עשייתן, אלא אפי'
הי' כתיקונן, ואחר זמן נתקלקל רבוען, צריך לרבען, וכן הרצועות
הל"מ שיהיו שחורות מבחוץ תמיד, ואם יעבור על אחת מאלה, בשאט
בפש, הרי הוא קרקפתא דלא קא מכח תפילין, פושעיישראל בגופו,
אבל בעינינו מלות תפילין בזוי מאד, אין איש שם על לב להשגיח בהן,
הולך כמה שכי', ואינו יודע מה לפכי', אם האותיות קיימות, או
פורחות, כמלא הולך בלא תפילין.

איר לאותה צושה, מעיד עדות שקר, קורא ק"ש בלא תפילין,
ובעבור שחודש הזה מרמז על התפילין כמו שכתבתי, ראוי לכל
מי שיראת ה' בלבבו, לפותחם, אולי עירוב פרשיות איכא בכייהו, או
עירובי חסירות ויתירות, או כפסק אחד מאותיות, או נשתנה נורת הבית,
והתנאה לפכיו בתפילין באי', והעושה כן יכתבהו לחיים עם צדיקי',
חיים ארוכים, ע"פ יגה דאמרו ז"ל (במכחות דף מ"ד ע"א) אמר ריש
לקיש כל המניח תפילין, מאריך ימי', שנאמרה' עליהם יחיו, ומסתמא
איירי הש"ס כל המניח תפילין כתיקונן ובהלכותן, וצוה בארתי מה

דאז"ל (מס' שבת דף י"ג ע"א) *תנא דביאלי'
מעשה בתלמיד אחד, ששנה הרבה, וקרא
הרבה, ושימש ת"ח הרבה, ומת בחלי ימיו,
והיתה חשתו כוטלת תפיליו וכו' ויש לשאול על
מה לקחה, הנעלבת קשת רוח תפיליו,

מאמר קנ"ז

תנא דביאלי' מעשה
בתלמיד אחד כו'

ולפמ"ש כבון הדבר להרחות חזותן לרבים,
וקניחם לא כהיכן ימיו של זה, ואי היתה עושה תורתך פלסתר כל המניח
תפילין

תפילין מאריך ימים , (ועיין בחבורי מילי דהאפידא דהאספד אשר הספדתי
על הגאון מוה' איצק כ"ץ רפא רפורט זלל"ה , ושם מבואר המאמר הלז ,
דבר דבור על אופניו)

ובמו כן הזהירו מאד במאות ציטות , ואמרו רז"ל קשה עונשו של לבן ,
מעונשו של תכלת , משל למלך בשר ודם , שאמר לשני
עבדיו , לאחד אומר לו הבא לי חותם של טיט , ולאחד אומר לו הבא לי
חותם של זהב , ופגעו שניהם ולא הביאו , אי זה עונשו מרובה , זה
שאמר לו הבא לי של טיט ולא הביא , ולבאר המאמר הזה כראיה , המצוה
צריכה להיות בגוף ובנשמה , ותכלת מורה על פעולת נפש המשכלת ,
שהיא צת תכלית , ומראיה עמוק מאד , כמראה התכלת , ולכך אמרו
שהתכלת דומה לים , וים דומה לרקיע , ורקיע דומה לכסא הכבוד , עיקר
ביונתם בזה שתכלת מורה על נשמת האדם , שהיא חלק אלהי ממעל ,
מקור חכמה מתחת כסא הכבוד , וענין תכלת מלשון תכלית , מורה
על פעולות השכליות , ולבן מורה על עניני גופני , כמו שמראה הלבן
איכה עמוק , וכראה למעלה מכל הגוונים , כך כל עסקי פעולות
הזומרי נראים למעלה , והכל מסתכלין בהם , ושמים ושמים בגוונים
אלו , וזה שתלו רז"ל קריאת שמע , בהיכרת התכלת ולבן , (דתנן ברכות
דף ט' ע"ב) מאימתי קורין את שמע בשחרית ,

מאמר קנ"ח

משיכיר בין תכלת ללבן

*משיכיר בין תכלת , ללבן , כי קריאתה
צריכה כוונה , והקורא ק"ש בלא כוונה ,
כגוף בלי נשמה ,

מאמר קנ"ט

קשה עונשו של לבן
מעונשו של תכלת

ומעתה יומתק המשל אשר משלו חכמים
וחידותם , *התכלת והלבן , לשני
עבדים , כי שניהם עבדי המלך , הגוף
והנשמה , ושניהם כאחד נצטוו לכהן ולשרת

ולעשות רצון יוצרו כל אחד בעצדו , עושה רושם למעלה , ורשומו
כיכר , והמשילו הגוף לעבד , אשר חותמו של טיט , כי הנה כחומר חותם
הגוף , וכפש המשכלת אשר חותמה זהב , כי כל חפצה , על פעולות
שכליות , הנחמדות מזהב ומשו , ולכך עוכש הגוף הכגוף קשה מאד ,

דרוש מילי דשמיא ה

כיהשתדלותו על דבר קטון , ולא השתדל , ודי בהערה זו פה (ובחצורי מילי דהספידא , על המתני' , מאימתי קורין את שמע בערבית , מבואר הדבר יותר)

עכ"פ דון מינה , שכל המלות לריכין להיות בקשר אחיץ , במחשבה , ובמעשה , וליצית ראש בית אב , ובנין אב לכלם , ולכך במלות ליצית כתיב , וזכרתם את כל מלות ה' , ועשיתם אותם , ע"כ אחייו רעיי זכו חולקיכן , בחלוקת דרבנן , בטלית נאה , בטלית מצויינת , בליצית כשרים , ולא כהמון עם , ההולכים בתר זול , ומזלזלין בדברים העומדים בדומם של עולם , וקונים הליצית , מעובר ושכ , ואינם יודעים בו מה טיבו של עובר זה , מה שמו , ושם עירו , אם הוא ירא אלהי' , אם לאו , ויש לחוש שטוואן העכ"פ , ופסולין מן התורה , כי העכו"ס בקיאי' יותר ויותר , בכל עיר ועיר , במלאכת הטוי' , ויפס ונאים משל ישראל , ומוכרים בזול , ועוכיכו חשכו עיכיו , אין איש שם על לב , אם עבר וביטול מ"ע , נוח לו שלא נברא (כמו שהארכתי בדרשה בצ"הב החדשה צין כסה לעשור תקמ"ד לפ"ק בק"ק פראג) על מה דאמרו ז"ל עכשיו שנברא יפספס במעשי') , ובפרט מ"ע של ליצית , מיזוטרי מה דאמרו ז"ל , כל הזהיר במלואו זו , זוכה ומקבל פני שכינה ,

צא וראו , איך אחס משגיחים בעיניכם , ובלבבכם , על צגדיכם , אם טובים הם , אם המה כמנהג המדינה , לא ארוכים ולא קצרים , לא רחבים ולא צרים , ועל מלוא קלה נאה וחסודה , מלוא קלה שהיא כאיסור חמור , כל שאינו עושה ליצית בצגדו , עובר בחמשה עשה , אין איש משגיח , אם היו טוויין לשמן , אשרי האיש המדקדק ג"כ לכפאן לשמן , אף שהמנהג להקל בצנפון , וראוי לכל רב ומורה גדול וקטון , לגדור ולגזור בגזרה שזה לכל נפש כי תמעל מעל , בקניות הליצית , מארחי ופרחי , פרח מלות ליצית מכייהו , וליצין מעכבין את התפילות , ושאר עוכשי' כאשר המה עושין לאפרושי מאיסורי , כמו לבצעל חמאה וגבינה , ולהמואף חמאה מנחתקה , שצריך לסדר סהדותא דמהימנותא , ועדות בכתב אמת ,

דעו אחי' , הליצית מורים , שצריך האדם להיות מליץ מן החרדים ,
מה

דרוש מילי דשמיא ד סא

מהי' אחריתו , כלי' כוזל , ככלה על פני השדה , כמ"ש לעיל , ולכך
 טיהר התורה לילית צנדי' , לעומת חמדת אדם על צנדי' יקרים ,
 תכלת וארגמן , בתכלית היופי , שיאמרו עליו ראה זה כאה , כי לוכאה'
 זה הדור בלבושו , ומרוב תשוקת תפארת הצנדים , בתכלית הכוי' .
 והיופי , בלי דופי , מבזה מעשה ידי אומן , מעשה דחייט ישראל , וכותן
 צנדי' לעכו"ם לתקן , ותקנתו קלקלתו , מקלקל בחבורה , חבור לטומאת
 ע"א , ותפירה הוה חבור למר ופשתים יחדיו ידובקו , והתורה הביט ,
 מראשית אחרית , ולכך כותה במלות לילית , על כנפי צנדים , כדי
 שיתצוק האדם , וייתן על לבו דברי' של מיתה , האדם כלי' השדה .
 היס פורח , ולמחר צורח , ומר לורח , ויעזוב תאות צנדי' חמודות .

ומה מתקו דברי רז"ל (במס' מנחות |

מאמר ק"ס

דף מ"ג) *וראיתם אותו , וזכרתם |

את כל מצות ה' , ראה מצוה זו , וזכור מצוה |
 אחרת , הסמוכה לה , ואיו , וכלאים , דכתיב |
 לא תלבש שעטנז , גדלים תעשה לך , ולפמ"ש |
 יצדק הדבר , מתוך שמשים על לבו מצות לילית , שצני אדם דומי' .
 ללי' השדה , הללו כוללי' , והללו כוזלי' , ויעזוב צנדי' כבוד , חמודות
 המדומות , ולא יבא לכלל צנדי' כלאי' שעטנז , והנה כל תקיעותיו ,
 לערבב השטן , העומד עלינו תמיד בקטגוריא , ובפרט צימס הצאי' .
 כתיב , ויהי היום ויבאו בני האלהים , להתיכב על ה' , ויבא גם השטן
 בתוכם , ודרשו ז"ל אותו יום עלר"ה ומי שהיא לבוש צנדי' שעטנז , מגביר
 כח השטן , ודורש רשומות אמרין , שעטנז"ו אותיות שט"ן ע"ז , ואחרי
 אפס כי עז ואין כאן מקומו .

ובמו כן הזהירו במצות מזוזה , כי המצוה הזאת רומזת שלא להיות
 האדם צונה בתים גדולים וטובים , ומגדלי' כאים , רוב צנין
 של שמחה במו שכתבתי לעיל , הנה מלבד שאיסור גמור ללבוש צנינים
 כאי' , ומקדש ה' חרבה ושוממה , כמהפכת זרי' , וחגי הכביא ע"ה
 אמר , העת לכם לשבת בצתיכם ספונים , והבית הזה חרב , ואמרו ז"ל
 (והביאו בש"ע א"ח כ"ה תק"ס) משחרב בית המקדש , תקנו חכמים שהיו

באותו

דרוש מילי דשמיא ד

באותו הדור, שאין צוין לעולם צנין מסוייד ומכויר, ומכ"ש באלף הששי
שאלמוז"ל, כל הצוה בית באלף הששי מקטני אמנה, מייאש את
עלמון הגולה, וחרף עקבות משיח' רוח אפינו, כמה איסורי'
חמורי', מסתעפי' מחמדת הצתים, גזלת עני כלחץ אל הקיר קטנה,
והשנות גבול,

והנביא קרא בחיל, *הוי מגיעי בית

מאמר קס"א

בבית, שדה בשדה יקריבו,

הוי מגיעי בית בבית

עד אפס מקום, והושבתם לדכם בקרב
הארץ, ואמרתי למיסדר קרא, כי ע"פי פשוטו

נראה מלות יתרות, הכיתלת מילי עד אפס מקום, הלא המשכיל יבין
הדבר להשווה, מדסיפא דקרא כתיב והושבתם לדכם בקרב הארץ,
ע"כ הרישא איירי, בקירוב ממש, בלי שום שויר מקום מופנה משני
לדדים, אמנם נראה דאין הקצ"ה בעולמו בהשראת השכינה כ"א על
עני, וחרד על דבר ה', כמש"ה אל זה אביע, אל עני וככה רוח וחרד על
דברי, ונאמר כי כה אמר רס ונשא שוכן עד, וקדוש שמו וגומל ורובה
דבות, וזוהי לל להצין מאמר הכתוב, כי לא יחדל אביון מקרב הארץ,
זה להנאיתו ולטובותיו שיהי' השכינה עמנו בכ"מ וזה שאמר הנביא
עד אפס מקום, ר"ל שלא תהי' השראת השכינה, כי כאשר נדרו ונעו
העניים ממקומם, כ"מ שגלוי גלתה שכינה עמהם, מלת מקום קאי על
השם, כמו שכתבו המפורשי' על הפסוק ויפגע במקום, כמו המקום יהי'
בעזרו, ברוך המקום

והעין

הזה מאי מאד, כל אחד צוה צנין משאר, תחתיו, שניים,

שלישי, על כלו, באצנים גדולות כמדו' גזית גויל כפיסין, הכל

כמנהג המדינה של גיהנם יכלה והסלא יכלו, כי גזלת עני בצתיהם, כי אי
אפשר בתיבתא, כי אצנים הללו קיימי בגזל ועולה, כל ימי עולם, ואבן
מקיר תועק, זעקת דל ואביון, אבן מאסו הצוכי, אבן שלימה וזדק,
ואשם לא תכבה, עד זמן ועת להשליך אצנים, ועל אלה תשתפכנה
אצני הקודש, וחשכו עינינו בארצות השמי', ומלאנו צרות זו לזו, צרות
לצרות, כי ע"י כסתלק השכינה, כאשר באדתי, ומקרא מלא דבר
הכתוב

דרוש מילי דשמיא ה סב

הכתוב , וחרה אפי ציוס ההוא , ועוצתים , והסתלתי פני מהם , והי' לאכל , ומאחר דעות רבות וחרות , ואמר ציוס ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי , מאחרי הרעות האלה , ותרגם אויב כלום ויתקוף לוגזי זהו בעידכא ההוא , וארחיקון , ואסלק שכינתי מנהון , ויהוה למיכל , ויערען יתהוה בישן סגיאין ועקן , וימר ציומא ההוא , הלא מדלית שכינת אלהי ביני , ארעוני צישיא האלן ,

נמצאת אתה למד כל צרות אחים מבני יעקב , ע"י סילוק השכינה , ובהסתלקת השכינה כסתחמו לנורות השפע

רצון מנחל עדכיו , ועמך ישראל לריבין פרנסה , וז"ל המדרש פ' בשלח וינסו את ה' לאמר ה' יש' בקרבינו וגו' , אם הוא כמלך השדיו במדינה ,

ומספיק להם מים ומזון ע"י"ש , וזוהי בארתי מ"י הפסוק * כל עמה באכחי' מבקשי' לחם , ובאן הבן שואל מדעת , איך להעלות על דעת לעי שכתוב המקדש צימיו , וראה צרות רבות ורעות , באו פריצים וטמאו את היכל קדשו ,

מאמר קס"ב

כל עמה באכחי' מבקשי' לחם

וחללו את שם ה' , שיטעור את עצמו על לחם לאכל , על חיים של הבליס' הלא טוב לו מותו מחייו , ומב"ש שאין שייך לומר שכלם כאחד יאנחו , על לחם לבדו , אבל לפי מה שכתבתי כיחא , שמתחל' התנחמו את עצמן , כמאז"ל כ"מ שגלו גלתה שכינה עמהם , והיא פוטרת צרותיהם , וצרות צרותיהם , אבל כשראו שגבר הרעב התצוננו וראו , שגם השכינ' זוהי מהם , במשל המלך שריו במדינ' , ואזי באכחי' , ובהצ' זו מבואר מה דאז"ל (במס' גיטין דף כ"ז ע"ב) איברא מלכא את , דאי לאו מלכא את , לא מימסרא ירושלים בידך , וכתבו תום' אע"ג דאכתי לא מימסרה בידו , עד שצא טיטוס , מ"מ כיון דכבר צר עלי' שלש שנים , והוה כפגא , הוה באלו במסרה ע"י"ש , היינו כמי בעבור שראה בחכמת תורתו , דהוה כפגא , ע"כ כסתלקה השכינה וכלכדה העיר במאודתו ,

אחיי ורעיי אכחנומה , בלי השדאת השכינה , היא שעמדה

לאבותינו ולנו , אכן כרחלי בתר רחל מבכה על בני' , ורחל

באה עם האן שה פזורה ישראל , הנה הימי' באים וכל העולם עוזרים

בבני

דרוש מילי דשמיא ד

אומדנא, ובעון הזה אשר אנו דוחקי' רגלי עניים, מדחי אל דחי, מצית
לצית ומגג לגג, ובשפל גג' גגו, אנו דוחקי' רגלי השכינה, מפנה
לפנה, ופנה הודה, ופנה הדרה, ואם אין אכילי, מילי, כתבו
המפורשי', ע"פי מה דאית' (במס' סוכה) אמרו עליו על הלל הזקן,
כשהיה שמת, בשמחת בית השואבה, הי' אומר אם אני כאן, הכל
כאן, ואם אין אני כאן, מי כאן, וכתב הרי"ט צא ז"ל פי' כנגד
השכינה הוא אומר, שאם השכינה ציינו, הכל יבאו, עיין עוד שם
במהרש"א ח"א, והיינו שאמר הלל אם אין אני לי, שאין השכינה עמי,
מילי, (ועיין בחבורי מילי דאבות במשנה ההיא ומבואר הדבר יותר
בעריכת שפתיים).

ובזה י"ל, אני לדודי ודודי לי, אם השכינה תהי' מליצה בעדינו,
אל הקצ"ה, דהשכינה כקדחת בשם אני במ"ש, וקצ"ה
בשם דודי, כמ"ש זה דודי וזה רעי, ואזי דודי לי, הקצ"ה יגולל רחמיו
וחסדיו, אלי כנסת ישראל כמאמר רז"ל בשבילך רחל, אני מחזיר את ישראל
למקומן, הלא הוא דכתיב כה אמר ה', קול ברמה נשמע, כהי כתי תמרורים,
ורחל מבכה על בני', מאנה הנחם על בני', כי איננו, וכתיב כה אמר
ה' מנעי קולך מבכי, ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעולתך וגו',
וכתיב יש תקוה לאחריתך כאשר ה', ושבו בני' לגבולם, וכבר כתבו
הקדמוני' ז"ל השכינה בשם רחל ואין לי עסק בנסתרות, וא"כ מאין
יצא עזרינו אם מלכה אין לנו, פנינו לימין ואין עוזר,
לשמאל ואין סומך, וראוי לפי שם עניים בארבע פייסות, פייס למחטא
אשר חטאו, לפייסם בדברים, וזה פייס הראשון, אם זכו בפייס הזה
מוטב, ואם לאו ישחדו בממון, וזה פייס השני מי שוחד, אם זכו
בפייס הזה מוטב, ואם לאו באו והפיסו חדשי', לבנות להם בתים
חדשי', בתים מליאים כל טוב, וזה פייס השלישי ואם בשלוש אלה לא זכו
לפייסם, שהי' מפייסין, וחוזרן ומפייסין, הסירו עקשות פה, זכו להם
בתייהם, כאשר הי', ופייסות הללו מפני הסכנה, משוד עניים, מאנקת
אביונים, עתה אקום ואמר ה'.

אבל שימו על לבכם, שואעמלו בזכ"י, בזכ"י מפוארי', וכן
ילכו

דרוש מילי דשמיא ה סג

ילכו עמהם לקברים , הלא בחאי ימיהם , בתייהם לנכרים ,
כמהפכת זרים , כאשר רמזנו רמז שהתורה כותה מזוזה , שישים אדם
על לבו , שהבית זו מזוזה לזה , היום בידו , ולמחר בידי שוכאיו , אוהבי
רעתו , ואל יאמר האדם בלבו , מה גם אם כמות כל האדם אמות ,
ופקודת כל האדם , יפקד עלי , ואכיח ביתי , אשר בניתי , לבניי ,
וזרעיי אחרי , לחוק וזכרון , ויהי הבית הזה כקרא על שמי , נחלת
אבות , ויהי לי לשמי , שם ושארית בארץ , זה שמי , וזה זכרי כל הימים ,
ולכך אמרו ז"ל (*במס' שבת דף ל"ו) בעון

מאמר קס"ג | מזוזה בני' מתי' , וע"כ ביתו , אשר בנה ,
ואשר כטע , ביד אחרי' , ולא יזכר שמו
בעון מזוזה בני' מתים , עוד ,

ע"כ הזהירו מאד במאות מזוזה , לאו וראו מה מלוה הזאת , ומה
טעם יש בה , אמרו ז"ל (במס' מנחות דף ל"ג) אמר ר' חנינא ,
באוראה שלא כמדת הקב"ה , מדת בשר ודם , מדת בשר ודם מלך
מזפכנים , ועבדיו משמרים אותו מבחוץ , ומדת הקב"ה אינו כן ,
עבדיו יושבין מזפכנים , והוא משמרין מבחוץ , שנאמר ה' שומרך ה'
אלך , על ידי מיכך , וזוה בארתי פי' הפסוק (בש"ה) הנה זה עומד אחר
בחליגו , ר"ל מלך יושב מבחוץ ומשמר אותנו ועיי"ש , וא"כ מאד
מאד נריך האדם לשמור מזוזה פתחו , ומי שאין לו מזוזה כראוי על
פתחו , לפתח חטאת רובץ , פתח הבא בטומאה , פותחין לו פתחי של
גיהנם , ומכ"ש בחודש הזה זמן בקשת הרחמי' , ושם שדי פועל
רחמי' , כאשר אמר יעקב אבינו ע"ה , אל שדי יתן לכם רחמי' , וגם
שם הזה משמר אותנו מכל שדין רוחין ולילין , כאשר כתיב בשיר של פנעי'
שם זה , בכל שדי יתלונן ,

וראוי לכל לורבא מרבנן , להיות ממהדורי פתחי , בחודש הזה ,
שמה כפסק האות , או כתקלקל קלקול אלל הפתח , ואינו
יולא בפתח אחד , כ"א להחזיר על הפתחים שיש לו , ואע"ג דאמרו ז"ל
(במס' יומא דף י"א ע"א) מזוזות יחיד , כדקת פעמים בשבוע , ושל
רבים פעמי' ביוכל , היינו על דרך חיוב , אבל בתוך הזמן כל היד המרבה
לכדוק

דרוש מילי דשמיא ד

לכדוק תמיד, ה"ז משיב, ועוד כ"ל בדיקה זו שאמרו, למאן דשרי
 להו בגופתא דפרזלא, או בצור, או בזכוכית של קנה, וישנו בשמירה
 לפני עש, ומשמע היר, אבל הקובעי' בעץ ובכ"ר, הכל מושלין בהן,
 אפי' זבובים אפי' יתושים, ועש יאכלום, וגם בל"ה נראה לעכ"ד,
 הדיו של ראשונים, עמד ימים רבים, לפי שהיו סופרים דווקנים, אבל
 הדיו שעושין הסופרי' בזמנינו, עינינו רואות שהאותיות פורחות,
 תוך שנה, או שנהיים, ואין לסמוך על החזקה חזקת הגוף, בגופן שלנו,
 העשו' ליפסק במקום דיכולין לזדרו (עיין במ"א ח"ס' ח"ס ק"ג ואין
 כאן מקום לפלפל בדיני')

ובעונינו אין איש משגיח במזוזה, אם היא כאה לצדך, כל
 חפצינו על הדירה, כאה, והלא אמרו ז"ל כל הזהיר
 במזוזה כאה, זוכה לדירה כאה, ועוד רעה חולה ראיתי שכמה פעמי'
 המסמר נוקצ את השם, או שארי אותיות, ואין לך חילול השם גדול מזה,
 וראוי לקרוע שני קריעות, אחד על הכתב, ואחד על הגויל, מהי'
 גורם לזה בעבור שבעל הבית מפריש נקבה לפתחו, שתקבענה המזוזות
 במסמרי'. כאלו זה כנגד כבודו לקיים מ"ע של תורה אשר יש בה יחוד
 שמו יתברך, ומכ"ש בחודש הזה שאנו תלוי' ועומדין, במ"ש דורשי
 רשומות אלול ראשי תיבות אם לחיים ואם למות, והלא ידוע (דברי
 המחבר בי"ד ריש הל' מזוזה) כל הזהיר במצות מזוזה, יאריכו ימיו,
 וימי בניו, ואם אינו זהיר בה יתקצרו, וא"כ מי האיש החפץ חיים, ומרחש
 על בניו, יפספש על מזוזות פתחיו, אם הנה כתיקונן, הן חסר הן
 יתיר, לכו זכרים שמעו לי, ובדקו בדיקה יפה לאור הכר מזה, לאור
 באור החיים נכחיים, בחודש הזה, התפילין ומזוזות שיש בהן יחוד שמו
 הגדול צ"ה למען ירבו ימיכם, וימי בניכם, ויתר הדברי' מהני חלת
 מילי, כאריך עוד אי"ה במקום אחר—

דבור ג

ידבר המחבר החודש הזה לכם, יראת ה' אלמדכם,
 הקצו ושמעו לאזניכם, האזינו תורת אלהיכם,
 בפשעיכם שלחה אמכם

הגה

כבר סדרתי, שלשה סמני', סמני טהרה, שלא להגדיל
 המדורה

דרוש מילי דשמיא ה סד

המדורה , ואש בעצמותיו , וז"ל (אמצ"ס סוף הלכות תפילין) אמרו חכמי הראשונים (והבאתים בדבור הקדום) כל מי שיש לו תפילין בראשו , ובזרועו , וליטת בצגדו , ומזוזה בפתחו , מוחזק הוא שלא יחטא , שהרי יש לו מזכירין רבים , והן הם המלאכי' שמצילין אותו , מלחטוא , שנאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחללם , עכ"ל , כמלא שרפואות האלה , שלא להכזיב עליו החליו , חולי הנפש , אבל עדיין אינו בריא ואולם , כימי עולם , בלב טהור ורוח נכון , להיות נחה עליו רוח ה' , רוח חכמה ובינה , רוח דעת , ויראת ה' אולרו , ולריך ג"כ לטהר המחשבה , בטהרת הקודש , במים קדושים , בלמוד התורה , בחשבה כאורה , ועל כל פשעי' תכסה אהבתה , חורח ה' חסימה משיבת נפש , כלומר היא משיבה את הנפש החוטאת וכאבדה ונפלה ביד הקליפות , ומלת משיבת מלשון השבה , כמו וישבו המים , השב תשיבנו , והשיב את הגולה , ועוד רבות לאין מספר ,

א ו"ל ע"פ מה דאית' (בפתיחי דחכמי) הלואי אותי עזבו , ותורתי שמרו , מתוך שהיו מתעסקין בה , המאור שבה הי' מחזירין למוטב ע"כ , וא"כ היא משיבת נפש , היא גורמת לתשובה , באורה נראה אור , וזו רפואה מפורסמת , במ"ש רפאות תהי לשקך ושקף לעצמותיך * ולכך רמזו על חודש אלול אני

מאמר קס"ד

אני לדודי ודודי לי
הרועה בשושנים

לדודי ודודי לי כבר הקשיתי לשאל , מה ענין זה אלל אלול , ועוד שפיל לסיפי' דקרא , הרועה בשושנים , מה שייכת סמיכת , לחודש הזה , ולפמ"ש דבחודש אלול , עת מרפא , ורפואה

בדוקה , רפואה מן התורה , וכבר אמרו ז"ל (ברכות דף ו' ע"א) מניין לאחר שיש צו עוסק בתורה , ששכינה עמו , שכי' בכ"מ אשר אזכיר וגו' , וכן אמרו ז"ל , אין הקב"ה בעולמו , חלא במקומו ד' אמות של הלכה , והנה ידוע דברירש"י למנצח על שושני' לדוד כגד ת"ח , וכן הוא במדרש , כלומר על אלו השונים הלכות והליכות עולם , וזש"ה אני לדודי , ודודי לי כלומר אפי' אני לבדי , לדודי שאני עוסק בתורה ביחידות ואפ"ה ודודי לי , הקב"ה עמי , הטעם כי הוא רועה בשושני' , השונים

דרוש מילי דשמיא ה

הלכות הקצ"ה עמהם ,

ויפה רמז על החודש הזה , אבי לדודי וגו' וראוי לכל אחד ללמוד

כפי יכולתו , לפי מדריגתו וסימן לדבר אלול ראשי תיבות אלה

למקרא , ואלה למשנה , אלה לגמרא , ואלה למדרש , אלה ללמוד ,

ואלה ללמד , כי כלם תלוי ועומדי , אלה לחיים , ואלה להרפות , אם

לשוב , ואם לרזון , אם לקללה , ואם לבזרה , ובהנה רבות , דבר

והפוט , עכ"פ * החודש הזה מרמז שאנו

תלוי' בדין , ודי לחכימי ברמיזא , וענה

היעולה , שמעו והאזינו תורת ה' , לה ענה

ותושי' , לה בינה לעמים לטובה , ובפרט

הלומד תורה בלילה , מושך עליו חוט של חסד

ומי שאין לו יד וזרוע בחכמת התורה , ידבוק מאד מאד בשירות

ותשכחות , שאמר דוד ע"ה בספר תהלים , והרי כאלו עוסק בנגעי'

ואהלות , וגורם התלהבת ואהבת המקום ב"ה (כאשר העיד ע"ז מורי

הגאון בספרו כ"ב צא"ח סי' ל"ה , וכתב שם אבל שאר תפלות ותחנוני' ,

אשר חדשי' מקרוב , דורות מעוטי' , לפני דורינו , ירחיק מהם ,

ונאחר דליעול ירקא , ליעול בשרא וכו' וירי' הם שירותיו של דוד , שבודאי

מועילים ,

אבל רעה זו חולה ראיתי , הלא כחמד ונעים זמירות ישראל ,

דברים העומדי' ברומו של עולם , ובני האדם מזלזלים

בזמירות , לזמיר ולהכרית כל המלות , לשברי שברים , שבר על

שבר יחדיו יודבקו , כי בחיפזון ילאו דחופי' בדבר המלך הכבוד , טרם

אשר פותח התקרא , מקרא אחד , כלם עוכין כאחד , ויש מהם מקבלי' שכר

בתהלים שכר בהצלעה וצקצקה , מבליעי הכרודות , וקוצצים הקותיות ,

עד שבשעה אחת , אומרי' תילי תהלים , מתפללים על החולים ,

ורבים חללים מפילים , מתפללים בפיהם , ולבם רחק מהם , לבם בביסם תלוי' ,

מתהלים מלאי כים אחת גדולה , וראוי לדקדק שלא להצליע בחשבון ,

שום אות , או נקודה , אפי' קוצי' של יו"ד כי מעל כל קוץ וקוץ תהלה

תהלים , והנה ידוע מי שמצליע שום נקודה או אות , אף שהוא חסיד

בכל

דרוש מירי דשמיא ה סה

בכל מעשיו, משפטו חרו להיות צער גלגול (כמבואר באריכות בספר מטה יהוד', ומביאו בעל שערי תפלה, בתחלת ספרו, הכדפס בק"ק יעסניץ תפ"ה לפ"ק ע"י"ש), ורמזתי על זה פי' הפסוק *בשכותו את

טעמו, לפני אבימלך ויגרשהו וילך, הנה ידוע דשלוש אלה צריך האדם לדקדק מאד, אותיות נקודות וטעמי ואם שלוש אלה לא יעש', וחסר אחת מהם, לא יבא אל המנוחה ואל הכחלה בלי מגרים, בסתר עליון בכל שדי, כי משפטו בסוד הגלגול, ויתקן את אשר עות כמ"ש, וסימן לדבר

מאמר קס"ו

בשכותו את טעמו

מאמר קס"ז

ושמת בטנא והלכת אל המקום

*ושמת בטנא, והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך, לשכן שמו שם, טנא ראשי תיבות "טעמים" נקודות "אותיות", כלומר מי ששם בפשו להשגיח בשלוש אלה זוכה לעוה"ב אל המקום אשר בחר ה' לשכן שמו, כמאמר רז"ל (סוף פ' אלו עוזרין) לא כעו"ה עו"הב, העו"ה נכתב צו"ד ה"א, ונקרא באלו"ף דל"ת, העו"הב בולו אחד, נכתב צו"ד ה"א ונקרא צו"ד ה"א ועי"ש, וזוהי י"לנ"כ, פירוש הפסוק הסמוך, ולקח הבהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח ה' אלהיך כי מצינו מלת יד, על התפלה כמ"ש (לעיל במאמר קל"ה) בשם ת"א על פסוק והרמותי ידי, וכל התפלות במקום קרצנות, כמאז"ל, איזי עבודה שהיא בלב, אי אומר זו תפלה, וקאמר ולקח הבהן, העומד ומקריב תפלתו הטעמים, "נקודות", "אותיות", מידך, מתפלתך, והניחו לפני מזבח ה' אלהיך, ודי בהערה זו, אבל בשכותו את טעמו לפני אבימלך, רצה לומר המשנה אפי' את הטעם

לחוד, לפני אבינו מלך, ויגרשהו וילך, וכידן, בגירושין, והולך בגלגול החוזר בעולם השפל, ורחמנא ליצלן מהאי עוכשא, וראוי להאריך מאד בתיקוני התפלות, אשר מקולקלי' ברוב המקומות, אשר ראיתי, ובפרט בשיחה בטלה, אשר אלו ואלו בשיח משוחחי', אך בשם שמנוה לומר דבר הכשמע, כך מזה שלא לומר דבר שאינו כשמע, ומוטב יהיו שונגין, ואלול ראשי תיבות או"י ל' אומר, ואו"י ל' אפי' לא אומר, והמקום

דרוש מירי דשמיא ד ו

ירחם עלינו, ויקבל עתירותינו, וערבה לה' מנחת יבודה, צימו
עולם וכשני' קדמוניות, ויתר דברי רפואה שלימה עיין בדרוש' הבא'
א"ה :

דרוש ו' ובו חמשה דברים אשר דרשתי בצ"ה ש"ק פ' תצא תק"מ
לפ"ק בק"ק פרוסטין כאשר הייתי שמה בכתובות התנאי'
מאחותי תי' עם בן הנגיד המפורסם הרבני המושלם מוה' מרדכי
המבורגר כ"י ראש הקהל בק"ק ה"ל.

דבור א' ידבר המחבר, המכבד תלמידי חכמים. יראי' ושלמים.
יארך ימים. וחבלים יפלו לו בנעימים.

אדונינו משה ע"ה, אמר בסדר השבוע, בפרשת וידוי מעשר.

*לא עברתי ממלותיך, ולא

מאמר קס"ח

לא עברתי ממלותיך

שכחתי, ופירש"י ע"פי רז"ל, לא עברתי
ממלותיך, לא הפרשתי ממין על שאינו מינו,
ומן החדש על הישן, ולא שכחתי מלצרכך.

על הפרשת מעשרות עכ"ל, (ועיין ברא"ש ובמהרש"א ח"א צמס' ברכות
דף מ"ס ע"ב) וכל מקרא כדרש, באלף אכפ', ורעיוני סליקו, לבאר
ולפרש, לפי הענין אשר אני צורך בו, יש לדקדק למה לא קאמר לא
עברתי על מלותיך, מאי ממלותיך דקאמר, ומאי ולא שכחתי, מהיכי
חיתי ישכח מלות ה' ברה, ולכך נראה ע"פי מה דאית' במדרש, מפני
שיבה תקום, והדרת פני זקן אני ה', אני הוא בעצמי קיימתי, המלוא
הזאת תחלה, גבי אברהם אבינו, וא"כ לא וראו איך זרזו הכתוב,
במעלת מלות זו, עד דעתיק יומין צ"ה מקיים מלוא הזאת, בנבדורו
ובעצמו, וממנו ילמדו כל עובדי דרך, ואמרו (בקדושין דף ל"ג ע"ב)
כל ת"ח שאינו עומד בפני רבו כקרא רשע, ואינו מאריך ימים, ותלמודו
משתכח ממנו, שנאמר וטוב לא יהי' לרשע ולא יאריך ימים ככל אשר
איכנו ירא מפני אלהים, מוראה זו איני יודע מה היא, כשהוא אומר
ויראת מאלהיך, הוי מוראה זו קימה כו', סיומא דמלתא מי שמקיים
מצות קימה והידור בפני ת"ח, תלמודו מתקיים בידו, משא"כ להיפך,
והוי אומר לא עברתי ממלותיך, ר"ל מן המלות אשר אתה ה' מקיים,

ועי"כ

דרוש מילי דשמיא ז סו

ועיי'כ לא שכחתי, דבר אחד ממשכתי, ותלמודי מתקיים בידי, וא"כ
מי שרואה שתלמודו להיות קיים בידו, צריך לחלק כבוד והדר לכל חסידיו,
ואנשי המעשה, ולנקוט רשותא, לדבר במקום גדולי, וצפרט אנכי
איש לעיר לימים, ועדיין לא הגעתי לפלגות ראובן, גדולים חקרי לב,
ומה גם כי כבר דרשתי ובשרתי לכם לדק (יום ה' י"א אדר ראשון בשנה
הזאת) ומלאתי חן מקום על יושביו, לא אמרינן מן הסתם שמחים אלי גיל,
ומחלם על הכבוד, כי באותו הפעם אמרתי תוכחות מוסר, וה'
מקיימים בעצמם, אשרי לדור שגדולי' נשמעו לקטני', אבל עתה באתי
לדבר, בדבר ה' זו הלכה, כי שבת היום, וצריך אני לרשות רבים גדולים
וטובים, ועיי' תלמודי מתקיים.

גם יש לעשות כיון, במה דאמרו כל שאינו מקיים הידור, תלמידי
חכמים, אין תלמודו מתקיים, כי על ידי שהוא אינו חולק כבוד
והדר, כבוד חכמים, גם הם אינם שלימים אתו, באהבה ואחריות שלום
תורתו, ובוטלים כמדקרת הרב שאינו של שלום, בדברי קטטורים, ודברי
ריבות דאורייתא קא מרתח בהו, וסותרים כל צנינו, ואומרי' ערו ערו
עד היסוד, עד שמבאשים את ריחו, מלתא דאלית פתח, ואף שתורת
אמת בפיו דברי אלהי' חיים, בעיניהם כדבר שאינו מתקיים, כמלא
בהעדר חלוקת כבוד חולקא דרצנן קשישאי, האמת כעדרת, והיינו אין
תלמודו מתקיים בידו, ואל תהרהרו אחרי, שחלילה חסיד אכלי שום
אחד מישראל קדושי', ישרי לב שיפלו לקטטור, ומכ"ש בעיר הזאת,
מעולם אנשי השם, מופלגי תורה, וכלם אנשי בריתי, ברית עצות
בעצמות האהבה, אלא כך דרכי תמיד צין בחול ובין בשבת בראשית
מאמר אחד, בראשית חכמה יראת ה', ותכלית החכמה תשובה ומעשים
טובים,

דנה שמעתי מליצה, דברי חכמים בפ"ג
דאבות, *כל שיראת חטאו קודמת
לחכמתו, חבמתו מתקיימת, וכל שחכמתו
קודמת ליראת חטאו, אין חבמתו מתקיימת,
בלומר כל מי שמקדים תמיד איזה יראה,
מוסר

מאמר ק"סט

כל שיראת חטאו קודמת
לחכמתו

דרוש מילי דשמיא ו

מוסר ה' , טרם אשר אומר דבר הלכה , אזי הוא משים על לב , להיות
דובר מישרים , בסדר פנים בתורה כהלכה ועולה לא במלא בשפתיו ,
ודבריו נשמעים באזני השומעים , כי כטעם בלביהם אהבה ויראת המקום ,
ועי"כ חכמתו מתקיימת , קיימו וקבלו האמת ממי שאומרו , משא"כ
להיפוך כל שחכמתו קודמת ליראת חטאו , ולפיכך אני לא שנותי
ממנהגי , להקדים מוסר בענין הלומד תורה שלא לשמה , לקשוט את
עצמי , והנלוים אלי ,

אמרו ז"ל (במס' ברכות דף י"ז ע"א)

מאמר ק"ע

*וכל העושה שלא לשמה כוח לו

שלא נברא , ופירש"י ותוס' שאינו לומד כדי
לקיים , אלא לקבט עכ"ל , ויש לשאול למה
נקטו במתק לשונם כוח לו שלא נברא , ולא איזה עונש , דנקרא רשע
לץ רעובליעל , ונראה ע"פ"מה שכתב המהר"ש (בחי"א סוף מכות
ולקמן בין כסה לעשור בדרשה אשר דרשתי בצ"ה החדשה בק"ק פראג
אצ"ה אי"ה דבריו באריכות) על מה שנחלקו צ"ש וצ"ה (פ"ק דעירובין)
הללו אומרים כוח לו לאדם , שלא נברא , יותר משנברא , והללו
אומרים כוח לו שנברא , יותר משלא נברא , כמו וגמרו , כוח לו לאדם
שלא נברא , משנברא , ר"ל בצריאת האדם לד שבר , וכד הפסד ,
דהלאוין היו ודאי מתקיימין לולא נברא , והשתא שנברא אפשר שלא
יזכה , ויעבור הלאוין , כמלא מפסיד בצריאתו , והעשין היא
הפך זה , שאלו לא נברא , ודאי לא היו מתקיימין , והשתא שנברא ,
אפשר שיזכה ויעשם , וכמלא שיהי' כשבר , והשתא פליגי מאד צריאתו ,
חד אמר טוב לו שלא נברא , מאד הלאוין , אפשר שיהי' כפסד יותר
משנברא , ויקיים העשין דכמלא ילא שברו בהפסדו , וחד אמר טוב לו
שנברא , שאפשר שיקיים העשין , משלא נברא ויקיים הלאוין , דינא
הפסדו בשברו , ואמר בזה דכמכו וגמרו , שצאו בזה למכין המצות ,
שהלאוין הם יותר מהעשין , וע"כ הסכימו וגמרו לומר , שלא נברא
האדם בשביל עצמו , ויותר הי' טוב שלא נברא , כי הוא קרוב להפסד
מחמת הלאוין שהם רבים , ורחוק לשבר מאד העשין שהם מעוטים עי"ש

ועדיין

דרוש מילי דשמיא ו סז

ועדיין ק' כיון שזר הקצ"ה את האדם , ע"כ כוח לו יותר
שכבר , וכח שהאדם כבר עבד לימוד התורה ,
יוסולילה , ואף אם יפסיד קצת מזד הלחין , היא תכסה כל הפשעים
ותכבה העצירה , כמס"ה על כל פשעים תכסה אהבה , וכל התורה כלה
מלאה ראיות לזה , * וזוה אמרתי פי' המשכה

מאמר ק"עא

פ"ב ראבות אם למדת תורה הרבה , אל
תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת , כלומר
לכך כבראת , דאי לא למדת , כוח לך שלא
כבראת , כי אתה קרוב להפסד מזד הלחין ,
אמור מעתה כל העושה שלא לשמה הלומד לקנטור , כוח לו שלא כברא ,
כי אכוש דכוותי' התורה אינה מגינה על כל פשעים , וכמלא מפסיד
בבריותו , וטוב לו שלא כברא וקצרתי קצת , ולקמן בחודש תשרי אי"ה
אבוא בארוכה מאד ועי"ש ,

וראוי לכל האדם להיות מן העוסקים בתורה לשמה , ולא לשם
ולתפארת , להיות חכים יתקרי , ורבי' לו יתקרי , ורבי'
לא שנה , ולא שימש תלמידי חכמים , שמושא דאורייתא , ושמושא
דירת קבע באהלי של תורה ומכ"ש הלומד לקנטור , להיות ראש לשואלים
ודורשים , ושאל שלא מדעת תורה , כ"א לאבד חכמת חכמים ,
ובינת כבונים , אם החכם יושב ודורש כמשה מפי הגבורה , ודורש אמרי
דברבין , שואלי' הלכו בו , ושואלי' זה לזה , לא ראי זה כראיזה , ויהי
קולות וברקים , ואין קול ענות גבורה , כ"א לבלבל בלבל היצוע ,
אשר יצע לרבים , גם הוא עון פלילי , מלבין פני חבירו ברבים ואין לו
חלק לעו"ה , ומכ"ש עם אותן אנשים , הסובבים מעיר לעיר לדרשה ,
ובניהם כשאר כיתומים , ואין אב, ואמותיהם מספיקות להם , מים לחץ ,
ולחם דמעה , ומיחלות על בעליהן , המדלגים על הערים הרמים ,
הוושותים בצמא את דבריהם , ואל תבלבלו אותם בבילבול הדעת ,
לבבלול טעמים ומתשם דאורייתא , כי אולי עי"כ יהי' למשל ולשכינה ,
משלי שואלים שלא בענין , וי"ש אשר כמלא הגביאה בידו , נבאי דמתא
המחלק את הדקה , הרי הוא לא ידע , ידיעת בית דב , אם כגיס דבריו , וזו

דרוש מילי דשמיא ו

השואלים, ובשיואל השואל מבית קדשי קדשים, מב"הכ התבדך בלבו, בגובה אפו לאמר, הדרוש הזה, דורש אל המתים לא דעי מה דקאמרי רבנן, ובעבור זה גורס בזקו, ולא מלא חן, ולא זכה ופוחתין לו, ואמרו להקל בערכין מקופה של נדקה, ושואל חייב באונסין, ודמיו בו ודם זרעיותיו זרעקי, עוללים שאלו לחם, לא כן אחיי ורעיי, סורו נא, מעל אהלי מדות הרעות האלה, והווי מקדימין שלום כל האדם, ויהי כל בנך למודי ה' ורצ שלום —

דבור ב

ידבר המחבר, שמעו ותחי נפשיכם, אל תיראו מפני אונסכם, שבת היום לה' אלהיכם, והחדש הזה לכם.

במס'

שבת (דף קל"ה ע"ב) תכ"י רש"ג
אומר, *כל ששה שלשים יום,

מאמר ק"עב

כל ששה למ"ד יום
באדם

באדם, אינו כפל, שנאמר ופרוייו מבן חודש תפדה, שמנת ימים, בזהמה, אינו כפל, שנאמר ומיוט השמיני, והלילה, ירצה לקרבן, הא לא שרה ספיקא הוי, מימחל היכי מהליכן לי, ותשני הש"ס מולין אותן ממה כפשך, אם חי הוא שפיר קא מהיל, ואם לאו מחתך בצער היא, (מה שאמרנו בזה חדושי הלכות הלא המהבכתובים באדר הפרשיות ובחדושי על מס' שבת ואין לי עסק בחבור הזה בפיסקי הלכות גדולות כ"א מה שאמרנו באותו הפעם תוכחות מוסר, וזהו).

הנה הראשונים תיקנו חדש ימים, להעביר קול שופר, בכל מחנה

ישראל, ואסמכוה על הפסוק, תקעו בחודש שופר, להריע לפני מלך ה' צבאות, יושב על כסא דין וחשבון, וכל השומע קול שופר, תללכה שתי אזכיו, ויתן אל לבו לזרז את עצמו, להיות זרין וכשכר, ויאמר בלבו, כמאמר הנביא, מעי מעי אוחילה, קרות לבי הומה לי, לבי לא אחריש, כי קול שופר שמעת נפשי, תרועת מלחמה, אמנם ביום השבת אין איש שם על לב, לזרזו כפשו, כי אין בו תקיעה, להחריד הלבבות, ואמר הנביא כשופר הרם קולך, והגד לעמי פשעם, ולגית יעקב חטאתם, להיות הדבור ומוסר ה', במקום קול שופר, וראוי ונכון

דרוש מילי דשמיא ו

כבר עשר

ועתה

כזה אמרו ז"ל (במס' שבת דף יו"ד ע"ב)

מאמר ק"עג

מתנה טובה יש אלי בבית
גכז

* מתנה טובה יש לי, בבית גכזי, ושבת שמה,
רבים שטו ולקטו, לקוטי בתר לקוטי, על מה
דנקטו ושבת שמה, מה כ"מ אם אזליכן בתר
שמה, וכי שמי' גרם, עד שרז"ל דייקו בשמיה,
ועוד מאי בבית גכזי (ועיין בהכותב דרך קבלה

ועיין במהרש"א ח"א) ומתוך דברי פי חכם, כהרין לי שבלי
דרכותיכו, כאשר אבאר קצת באריכות א"ה ועיין עליו,

דגה השבת מורה, על חידוש העולם, כי ששת ימים עשה ה' וגו'
וכשישים האדם אל לבו, שהקב"ה, המלאך, וחדש, את
העולם, ברגליו המוחלט, מיד יגיע אליו, יראת האהבה, הייך
היראה מלד גדולתו ורוממותו, ועולם גבורתו (והפרש בין יראת עונש,
ליראת אהבה כבר מלא כל הכפרים דעה ובינה, דרשו משם), ולכך
כתב וביום השביעי שבת לה' אלהיך, שני שמות הללו אהבה ויראה,
כי ממלות השבת כתאמת לנו היותו כמלאך, וחדש עולמו, וכשמתבונן
האדם בזה, מגיע אליו יראה, מחמת אהבה,

ובזה בארתי מדרש (שומר טוב) ראו ביה' נתן לכם את יום השבת,
האזי מרגליתא דיהצית לכון ב'ו'. *שכרה כפול,
שבאמר וסדאת לשבת עונג , ולקדוש ה' מאמר קע"ד

מכבוד עי"ש, ויש להקשות למה צאמת השכר | שכר שבת כפול שכר
ווקרחת לשבת

דרוש מילי דשמיא ו

שבת כפול, מאי אולמ' מלות שבת, מיתר המלות עד דאמרו רבנן
 בכפולא, אמנס לפי מה שכתבתי נכון, דאמרו ז"ל בספרי ומציאם
 הר"ח (בשער אהבה פ"א) ואהבת את ה' אלהיך, עשה מאהבה,
 שהפרש בין העושה מאהבה, להעושה מיראה, העושה מאהבה שכרו
 כפול כו', (ועיין מ"ש במילי דאבות, במשנה אל תהיו כעבדי, המשמשים
 את הרב, ע"מ לקבל פרס כו'), וא"כ יפה אמרו ששכר שבת כפול,
 כיע"ש מירת שבת, עובד מאהבה, והעובד מאהבה פעולתו יסולס
 לו, בתשלומי כפל, ומי שאינו כזהר בשמירת שבת עונשו כפול,
 שנאמר ומחללי מות יומת,

דגה מיום בואי אל המדינה זו, רעה חולה ראיתי, וטורחות
 כפלאתי, על גדולי ישראל שרי התורה, שעלנו צמלים,
 תלי דשמיא, על דבר פסע, שנאים הנכרים, כל לילי שבתות,
 ומכבי' את הכרות, המאירות צב"ה, וכבר דברתי מזה כמה פעמים,
 עם בני תורה, למחות בעושי עולה, והכל סומכין בשטות עלמן,
 דכיבוי מלאכה שא"ל, אלא א"כ עושה, להבהב הפתילה, (כמבואר
 במי' רע"ח וסימן של"ד), וא"כ ע"י הנכרים, הוי שבות דשבות,
 במקום פסידא, וטעות הוא צידם, חדא אין להחיר שבות דשבות,
 אלא במקום חולי, או במקום מנה, כמבואר ברוב הפוסקים, זולת
 המג"א (במי' ש"ז) מיקל, אף בהפסד גדול, היכי דהוי שבות דשבות
 וסמך על חד שיכוי דה"רן (צפ' החצית) כבר חולק עליו בעל אלי' רצה
 דאין להקל כנגד רוב רבנותא, וגם הר"ן בעלמא לא סמך על שיכוי' הלו'
 (ס"פ ר' אליעזר דמילה), ועוד אע"ג דהמג"א מיקל בשבות דשבות
 במקום הפסד, ואפ"ה לענין כיבוי מחמיר, אף בשבות דשבות, והטעם
 אע"ג דמלאכה שא"ל דרבנן מ"מ אלו הי' צריך לגופו, הי' חייב מן
 התורה, ואין הכל צקיאין בה לפיכך אף ע"י ככרי אסור (ועיין הטיב
 במג"א סי' ש"ז ס"ק ז'),

ויסוד מאי פסידא שיך הכא, אי משום אימת שריפה, שמא יפוג
 בר אחד וישרוף את ביתה', חדא שומר מנה לא ידע דבר
 נע, לא וראו עיר גדולה לאלדים, מלאה חבמים וסופרים, ובתיהם
 מלאים

דרוש מילי דשמיא ו סט

מלאים כל טוב הון ועושר ק"ק פראג, שמה תשע צתי כנסיות גדולות, צכויות לתלפיות, מלכד שארי צתי כנסיות קטנות, לאין מספר, ואין הכורים מכבים את הנרות, ות"ל מימיכו לא שמענו קול הצערה, ע"י כרות של מצבה, והנה בק"ק נ"ט היא הדליקית מליות מאד מאד, כאשר כודע לכם, ותהלה לאל יתצרך משבת הראשונה, שהייתי שמה לרצ ומורה, ומחיתי בכיזוי הנרות, לא כשמע קול הרעש אש, אדרבה דברתי אל לבם, צנ"י, אל תראו, ואל תחתו, משריפת אש, לדעתי כל השריפות שהיו עד היום הזה, היו עבור חילולי השבת, כדאמרו ז"ל, אין הדליקה מצויה, אלא במקום שיש חילול השבת,

בר מן דין, ובר מן דין, הלא אפשר לשכור איש אחד, להיות ליושב ומשמר, צצ"הב, עד אחד שנכבדו כל הנרות, או למצאם ע"י כרות קטנות, שלא תהיה דולקו יותר, ב"א בעוד שהציור מתפללק, הנה מצינו יותר לכבה את הנר, בשביל חולה שיש בו סכנה, וכמו ששכינו במשנה, אעפ"כ דעת הגאון בעל משנה למלך אם אפשר להוציא את הנר הדלוק, ע"י הנכרי, יוציאה הנכרי ואל יכבה, במבואר דבריו בטוב טעם ודעת בספרו פרשת דרכים (דרך חיים דרוש י"ט) עיי"ש (הנה כעת בהדפסת חלק זה, מלאתי דאחי ידידי, שו"ת שב יעקב, וראיתי שהאריך להקל, ועיין שם סי' ט"ו, והכלע"ד כתבתי, ובעבור שבעלי מלאכות הדפוס, אינם עלי לא אוכל להעתיק דבריו, ולפלפל בם, גם אין חבור הזה, מקום פילפול הדיני, עיין הטיב בדברי שכתבתי, ובדבריו שם)

ואפשר שבעון הזה נחלה עבר, על כפש לדיק וישר, החסיד המפורסם, המאור הגדול מוהר"ר ליוז קוניץ מכאן, אשר הכזיד עליו חליו, עד למות, כדי שתשימו על לבכם, שאין להתיר הכיזוי בשבת, כ"א בשביל חולה שיש בו סכנה, וחילול שבת הוא מלועזק, ורפואה קרובה לבא, וירחם על כפש לדיק בכל דרכיו, כא אחיי ורעי"ה סירו מבשול הזה מתחת ידיכם, ואל תהי' העצירה זו קלה בעיניכם, ב"זה בכלל מחלל שבת צפרהסיא, וצפרט להנוסף' במ"ד מלאכה שא"ל חייב עלי' הרי"ז מלאכה גמורה,

ומכ"ש

דרוש מילי דשמיא ו

ומכ"ש בחודש הזה שיתאונן אדם חי , גבר על חטאיו , ופחד
אלהים לכגד עיניו, במה יזכה את ארחו , אורחות חיים
בספר החיים , ובשמירת שבת רפואה תעלה לכל בשרו , כאשר אמרו
ז"ל (במס' שבת דף ק"ח) כל המשמר שבת כהלכתו , אפי' עובד ע"א
באכוש , מוחלין לו שכאמר אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו , א"ת
מחללו , אלא מוחלין לו , כי בדור אנוש כפרו בגדולת הצורא ב"ה ,
במס' האז הוחל לקרא בשם ה' , אמנם השומר שבת כהלכתו , שזה
עובד מאהבה רבה , ומכיר גדולת רבו כמ"ש , האהבה זו תכסה
הפשעים , ואל תיראו משריפת אש , הציטורלאו מהדאמרו ז"ל (במס'
שבת דף קכ"א ע"א) מעשה וכפלה דליקה , בחללו של יוסף בן סימאי
בשיחין , ובאו אנשי גיסטר' של צפורי לכבות , מפני שאפוטרופוס של
מלך היה , ולא הניחן מפני כבוד השבת , ונעשה לו כס , וירדו הנשמים ,
וכיבו , וזוהי יש להמתיק מל"ה , *אם בחקתי

מאמר ק"ע

אם בחקתי תלכו וגו'
ונתתי גשמיכם בעתם

תלכו , ואת מצותי תשמרו , ועשיתם אותם ,
ונתתי גשמיכם בעתם , דרשו רז"ל בלילי
שבתות , ודעת לכבדן נקל ,

דבור ג ידבר המחבר, העובר עבירה ומתב"ש , כוחל יש , ויגיש
לאבני שיש ,

אמרו ז"ל (כפ"ק דברכות) אמר ר' הניכא סבא , משמי' דרז ,

מאמר ק"עו

כל העובר עבירה
ומתב"ש

*כל העושה דבר עבירה ,
ומתב"ש , מוחלין לו כל עונותיו , אין
הכוונה בפשוטה , ע"י הבושה , שאחרים
מבאשים אותו בביושים , שעש' באושים , בעב' זה
מוחלין לו , כל עונותיו , אם חטאיו בשנים , כשלב

לבינו , כי אזיל סומקא , ואתי חיורא , כי אין הדעת מכרעת כן ,
די לו שימחול על אותו עון , אשר מבזים ומכלימים על פניו , אבל
מדוע מוחלין לו כל עונותיו , חדשים וגם ישנים , אבל הכוונה הכוללת
התיכונה שבת יכונה כך , כמו שהאריך כמה פעמים , פחסיד בעל
חובות הלצבות , שיתן אדם אל לבו , גדולות הצורא יתעלה , אשר
המרה

דרוש מילי דשמיא ז ע

המלה דברו , וילא מרשר עבודתו , ומעבודות אהבתו , ומוכרת
 תורתו , ויוכיח את נפשו , ויכלימנה על זה הלה תגמלי זאת , והיינו
 העובר עבירה ומתבייש בה , שהוא בעלמו מתבייש בעבירה שבידו ,
 ותוהא על הראשונות אשר הטא לאלהיו , ומכניע את לבבו הערל , ומשים
 על לבו , כל דיירי ארעא , כלא חשיבין , וכל גלגלי מעלה כאין כגד
 ה' , שרפי , רופנים , ארזים , חשמלים , מלאכים , ילדים ,
 צ"י אלהים , כרוזים , אישים , ואניות הקודש , כך ה' משתחווים ,
 וא"כ גדול עובי , צריקלה , ילוד אשה , אנוש הנוש , וע"י בושא זו ,
 מלך אהבת המרוס צ"ה , ותפארת גדולתו , מוחלין לו כל עונותיו .

ועל כזו אמרו ז"ל כל *המתבייש , לא
 צמחה חוטא , ר"ל שמתבייש
 בעבירה , שיעבור על פקודת המלך צ"ה ,
 ויחשוב בגדולתו , ועוז גבורתו , ואדם מה ,
 להכל דמה , צמה נחשב הוא , איש כזה

מאמר קע"ז

כל המתבייש לא צמחה
 חוטא

לא צמחה חוטא , ועל כזה אמרו בוסת פנים לג"ע , וראוי לכל יראי
 ה' , ולחושבי שמו , ללמוד בהרמז"ס הלכות יסודי תורה , להכיר
 גדולת הצורא צ"ה , ויגיע אליה היראה וההבנה , וגם בספר ח"ה
 שער הכניעה , ויכנעו ויבשו ויכלמו מן האלהים , (הנה שמעתי רמז כפלא
 ממורי הגאון הגדול החסיד רבינו יחזקאל בעל המחבר ספר כודע
 ציהוד' , וזה' בשנתך חוץ , וחפרת בה , ושבת , וכסית את לאתך .

מאמר ק"עח

והי' בשנתך חוץ

הלא ידוע איש כי יהי גמא לנפש , נדחה
 ממחילתו של הקב"ה , אמנם אם עושה
 תשובה מאהבה , ומתבייש בעבירה כמו
 שכתבתי , אזי הקב"ה צרוב רחמיו יפדה אותו

מכל עונותיו , והיינו והי' בשנתך חוץ , אס תהי' ישיבתך חוץ , כי נדחת ממחיל
 השכינה , אל מחנה העורים והפסחים , וחפרת בה , ותבוש בעבירה
 ומלת וחפרת מלשון בוסת , ושבת , עד ה' אלהיך , וכסית את לאתך ,
 והאריך בדבר ס אלא שאינם על זכרוננו וק"ל דפח ח) ,

הנה מלמד אשר צריך האדם להוסיף את נפשו , בתוכחה מכותרת ,

בבושה

דרוש מילי דשמיא ו

צושה וכלימה, במלפניו, בחדרי לב, בסתר המדרגה, לרק
 לעשות מעשים, להראות חזותי לרבי, בסימני טהרה, עד שמחשבתו
 כיברת מתוך מעשי, ומכל תכונותיו, תנועות קטנות, ותנועות גדולות,
 הן במאכליו, בצום ותענית ששקעה עליו החמה שפוכה, חמת מלך
 הכבוד, הן במלבושיו, תחת כתם אופיר, עפר ואפר, ותחת הכטיפות
 והשרות, קדרות ושחרירות, ותחת כלי נשק, מחגורת שק, הן
 בדבריו, בלי שום שיחה בטלה, ובנפש שפלה, וברוח נמוכה, משוב
 כהלכה, ואז נראה בעליל מעלילותיו, שמגביר את נפש השכלי, על
 נפש החומרי, ומחשב יום קונה, ובוש ממנו, ונפשו עליו תאכל,
 באשר שמכיר גדולת היוצר הוא הבורא, אמנם בשעת שאי אפשר בחלקי
 תשובה הנזכרים, כי קדוש היום לאדוניו, יום שאסור בתענית, יום
 שאסור בצכי, (ואע"ג דמליכו בחסידים הראשונים, שהתענו בשבת,
 מטעם שאכילה נער להם, מלך שיכוי וסת, ונס מליכו היתר בצכי,
 כדי שילך הצער מלבו, כמבואר באר הטיב באורח חיים סי' רפ"ח,
 אעפ"כ מחמת תשובה הכל אסור, ועיין שם בבית יוסף ובשכ"ג ובש"ה,
 אמנם השבת בעצמו מגין ומציל, כל המעגל את השבת, כאלו
 התענה,

דרך

משל, ע"פי רפואת הגוף, השותים משקי' לרפואה במספר
 הימים (מה שקורין קוהר טרינקן), כך וכך ליום, במדה,
 ובמשקל, ובמאורה, דרכם להיות פוסקי' ביום השביעי מלשבות,
 כי כן אמדו רופאים מומחים, ע"פי חכמת הטבע שטבעו ברפואה,
 שהשביעית תעלה ארוכה, כמו רפואה ענמה, אך צריך לזהר בימים
 אשר דולג, ואשר פוסק, שלא לאכל זונן ולא לשכב בטחב, וכל דבר
 מאכל, מה שהזיקו והפסיד בריאותו, ואמר הנביא *ברפאלי ישראל,

וכגלה עון אפרים, כלומר כמו שבארתי מהל'
 הרופאים, כך לענין התשובה, כי גם התשובה
 מביאה רפואה לעונות, כמ"ש הושב ורפאלו'
 וכל הימים הללו ימי אלול בדוקי' ומנוסים
 בעשרה נסיונות, לימי תשובה, לתעניות
 (וסיגופי')

מאמר קע"ט

ברפאלי ישראל ונגלה
 עון אפרים

דרוש מילי דשמיא ו עא

וסיגופי' , והוא עת מרפא לנפש החוטאת , כמו בחודש הזוי ,
 אויריים יפי' וטובי' , למזגי גופות , בן החודש הזה למזגי הנפשות ,
 כאשר האריכו המפורשי' , וגם אני הארכתי במקום אחר , בסממני
 הרפואה , אמנם ביום השביעי שבת לה' , פוסק מרפואות הללו ,
 מתעניתים וסיגופים , קדושת היום ושמירתו , רפואה תעלה , אך
 צריך להיות זהיר מאד לשמור בהלכתו , כמו שהחולה צריך לשמור את
 עצמו בימי השביתה , מהמאכלים המזיקי' את גופו , ואם לא ישמר את
 עצמו , שמירה מעולה , לא די שלחנם בדרי' סמי , נכואת ונרי , ולא עשה
 פרי , ושתה משקים הרעים , מים המרים , אלא שמכביד עליו חליו , כך אם לא
 ישמר השבת בהלכתו , לא די שאבד את הראשונות , התעניתים עיכוי
 הגופות , ולטמות הגידין והבשר ע"י ענויו , אלא שמעורר מדני' וכעס
 לאביו שבשמים ,

ונחזור לעניינינו , כי שלוש אלה , שבח ובושת וחשובה , צריכים
 להיות מידת אהבה , מחוזק הכרת האדם את אלהיו ,
 ויראה מצד האהבה , אומר של הקצ"ה , כמש"ה יראה ה' היא אוצרו ,
 וי"ל דק אם יש יראה אין אהבה , אם יש אהבה אין יראה , וכאן נקט יראה ה'
 יראה מצד רחמים , אלא ע"כ ביראת אהבה משתעי קרא , וזו אוצרו
 הנחמד , והא"ש מתנה טובה יש לי בבית נכזי , ר"ל באוצרי , ושבת שמה ,
 ודייק בשמא , שכולל הני תלת מילי שבת שבת חשב שלוש אלה באוצר
 היראה מאהבה , וקצרת —

דבור ד ידבר המחבר , החודש הזה לכם , חדשו מעשיכם ,
 ושמרו מעשיכם , ויכסה עונותיכם , כי בנים אתם
 לה' אלהיכם ,

איתא במדרש (איכה רבתי) *וילכו בלא בחלפני רודף , ר' יודא בר סימון אומר בזמן שישראל עושין רעונו של מקום , מוכיפין גבורה של מעלה , שנאמר באלהים בעשה חיל , ובזמן שאין עושין רעונו של מקום , מתישן כח של מעלה , דכתיב צור ילדך תשי עב"ל , כאן ישאלו התינוקות מאי	מאמר ק"פ : ביאור המדרש וילכו בלא בחלפני רודף
--	--

דרוש מילי דשמיא ו

מאילפני דודק, לפני דודפי' מצעי, הלא היו רבים היו דודפים וצרי', וגם
על המדרש למה לא הביא רא' מאורייתא, ועתה יגדל כא' כח'ה' שגם
ע"ז דרשו בזמן שישראל עושין רטנו של מקום צ"ה מוסיפי' כח וגבורה
ועיי"ש במדרש,

הנה הראשונים תיקנו, לתקוע שלשים יום, עם שני ימים טובים
של ר"ה, באופן שאנו תוקעים שלשים קולות כי בכל יום בת
קול יוצאת, קול תרועה במחנה העברים, וסמכו דבריהם על הפסוק
תקעו בחודש שופר, ובחודש מלא דיבור הכתוב, וקב"ה עלינו יתמלא
רחמים, מלא ברכות ה' יהי' למחסה ונכה רטון, מלא כף זכות כף נחת, מלא
חפני דמיבותא, ויחפני דברכתא, ברכות החיים והשלום יחדיו יהיו תמים,
חמנס בשב' שאסו' לתקוע, כשופ' הרם קולך בד"ת, ונהלי קול' צב"ה, כשירו'
ותשכחות, כי עיקר כוונת השופר בדאית' במדרש, תקעו בחודש שופר,
חדשו מעשיכם, ושפרו מעשיכם, ואני מכסה על עונותיכם, שנאמר
כשאת עון עמך, כסית כל חטאתם סלה, ואני חשוב ומקובל יותר
כאלו תקעו, ונחשב במנין התקיעות גם שבת בכלל, אם קול תורה
כשמע, כל אחד לפי מדריגתו, זה למשנה וזה לתלמודא, זה למקרא
וזה ללמודא, ועל כל פרק ופרק אשר לומד, על כל פרק תקיעה ותרועת
המלך בו,

ורמזתי רמז על התקיעות מחודש הזה קול ה' בכה, צ"ת ימי ר"ה,
וב"ח ימים מאלול, והיינו קול ה', כשמע צב"ה, ועיקר קול
תרועה תרועת עמו, לעורר הישכים שכור'ה, ה' יט' שוכני עפר, שוכני צתי'
החומר השוכנים בתלות נפש החומר, כי אמ' לוי' הפנימי, ארדוף ואשיגם,
ולא אשוב עד כלותם, חמנס הקב"ה ברוב רחמיו, הוא הנותן לעץ
כח ימי אלול, שאנו תוקעים לערבב השגן העומד על ימין ושמאל,
תלפכנו ומאחרנו, ובזה בארתי (דרך דרוש) לולא דברי המפורשים ז"ל
במה דאמרו ז"ל (במס' ג' הדף ט"ז ע"א) *למה תוקעין ומריעין כשהן
יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, | **מאמר ק"כא**
ברי לערבב השגן, כלומר למה תוקעין | למה תוקעין ומריעין
ומריעין כל חודש אלול, שיושבים ועוסקים | כשהן יושבין בו
בישובו

דרוש מילי דשמיא ו עב

ציטצו של עולם, ותוקעין ומריעין בר"ה שכן עומדין לדין ומשפט על כל נעלם, כמשפט בעלי דינן שמתויב' ע"פיהדין לעמוד, וקא מסיק התלמודא, כדי לערעב השטן, כי בכ"ח ימים אלו אנו מתיש' כחו, של שטן המשתט, ומוסיפין כח של מעלה.

ע"ב כנסת ישראל הרימי בכח קולך, כי בכח יצבר איש, בכח ובחיל, חילך לאורייתא, ושופרך לכשה, דמכשה לבני אכשא מטולחן דמרן דשמיא, אמנם הנביא ה' מקונן ויילכו בלא כח לפני רודף, שלא שבו בתשובה בימי אלול, לפני רודף לפני בוא יום הדין ומשפט לאלהים, ויצאו בני אלהים להתיאב על ה', ויבוא גם השטן, הוא היל"ה, הוא הרודף אחרי האנשי', וירדפם עד חובה, וגם ר' יודא בר סימון מפרש כך, ע"י שאנו תוקעין בכ"ח ימי' אלו, אנו מוסיפין כח של מעלה, ומביא דברי המשורר באלהים נעשה חיל כי כבר ידוע על שער בת רבים (מדברי של"ה, שמרמו בשופר ג' פעמי' אלהים, ועיין עליו), ולכך נקט האי קרא לרמוז שע"י התרועות התעוררות כח של מעלה, ושימו על לבכם דעיקר התקיעה, לשיר בשירים על לב רע ובליעל, לעורר לבו לב אבן המשחית, להיות לב טהור ורוח ככון, לעבוד עבודה תמה, עבודת הקודש, תדיר ומקודש, מדי יום ביומו ומדי חודש —

דבור ה' ידבר המחבר, איש אשר נגע בקיר על המזוזה, נגע נרעת בהרת עזה, על קירת לבו יזה, בחודש הזה, ומחזה שדי יחזה,

הנה כל רגע ורגע, מחודש הזה, לכס לכל ארכיכם, יקר מפז ומפניכים, ומשכיות הבסף ותפוחי זהב, ואבני חפץ, והמפסיד רגע כמימרא לבטלה, כאלו מאביד אבני סגולה, והוא פסידא דלא הדור כל שבעה ימים, אשר בין ר"ה ל"ה כבאשר אבאר דעו כי התקיעות התעוררות על המחשבות התועבות, לטהר אברים הפנימיים, כאשר הארכת יצמח ומליכה (במאמר קמ"ו ועי"ש), ואח"כ שבעה ימים בין ר"ה ל"ה, והמה דוגמת שבעה נקיים, לטהר אברים החיצוניים, מעשיות הרעות, ואז ביום השמיני שמחה לפני הקב"ה,

דרוש מילי דשמיא ו

ויטער אה ישראל, ואל יסמך האדם על התשובה, בין כסא לעשור,
כיתשובה ההיא, דוגמת המתרפאים מבחון, באברים הנראים, ע"
משיחה וסיכה בטלה, ותוכו טמא מעופש, כמבואר שם במשל בטוב
טעם,

ובזה בארתי פי' הפסוקי' בסדר הפרשה אשר נתחיל לקרות
בתורה, תיכף אי"ה, ובהא סליקנא בעת, *אתם כלבים

מאמר ק"פב

אתם כלבים וגו'

היום וגו' כל איש ישראל וגו', והי' בשמעו
את דברי האלה הזאת, והתברך בלבבו לאמר
שלום יהי' לי, כי בשירותי לבי אלך וגו',
לא יאבה ה' סלוח לו, כי אז יעשן אף ה'
וקנאתו באיש ההוא וגומר, רבים ראו ותמהו

אך יעלה על דעת אנושי אם ישמע האלות הגדולות כאלו, שיתברך
בלבבו לאמר שלום יהי' לי, בשירותי לבי אלך, מה כמו כי ייחל ומה גבר
בגוברין, (וכבר כתבתי ע"ז פני' שונים, ועיין לעיל מאמר ק"ל וקל"ב
ובחבורי מילי דהספידא), ועוד מאי שלום יהי' לי, מאי הא
שדקדוק במלת לי, ואין לזרים אחר, ועוד לבאר כוונת התרגום
אונקלוס בהרהור לבי אבא אזיל, ועוד על מלת אז, דיבאומרו כי יעשן
אף ה', ויתר דקדוקי' אשר ביטבו של דבר יתרו, כבר הארכתי בטוב טעם
בעיקר בדרושי' הקודמים, אתם כלבים היום זה ר"ה, וכן הוא
במדרש, ולכך פייס כל איש ישראל, כי בעשרת ימים יכול כל איש להיות
פירר בביתו, במכתרים לשב אלה, ותפלת יחיד נשמעת, כאשר
דרשו רז"ל דרשו ה' בהמלאו, וכאשר אבאר דבריהם בארוכה (בחודש
הסמוך אי"ה) ואוי לדעת מה הוא אומר בלבבו, מה העבודה אשר האדם
עובד בפועל ידיו, גמול ידיו יעשה לו, אבל לא על המחשבה תועבה,
ועי"כ אומר הכבל בלבבו, אם יעשה תשובה, על המעשה זמרי ומרי,
אף שהמחשבה עירכה בלתי טובה, התשובה אהובה של המקום ב"ה,
ועיקר מעשיך יקרבך ומעשיך ירחקך, וגדול המעשה, גדול
עוכו מכשוא, ועתה שעשה תשובה על המעשה לסתור, אדם כשר וישר
בעיניו, ואין פחד דין ומשפט של מעלה לנגד עיניו, כי מעשה טמא
ובעלם

דרוש מילי דשמיא ו

עג

ונעלם, בחדרי לב, בכלי מחשבותיו ורעיוניו על משכבו, לפני
כה תר גמור, ולכך כל חודש אלול אינו מהרהר בלבו, הרהור תשובה,
לשוב אל ה' וירחמה.

ואדרבה בבמה מקומות הנלכים ומטיילים בכל יום, לראות
טבסימי מלחמה, כי באותו הפעם, באותו זמן
מנהג קדמוני שמלכי ארץ, מחברי חילותיהם ומתאספים יחד חלוצי
לבא, ורוכבי רכש רכב ופרשים, ללמדם קשת מלומדי מלחמה איש
חרבו על ירכו, ואפו עבריים כלם, ועבריים מביטים לראות, כאלו
הכל חייבים בראי, כאשר יורו ויעורו מלחמות, צמגן ולכה וכלי קרב,
לאגח קרבא, ואין איש שם על לב, וה' נתן קולו לפני חילו, כי
רב מאד מחכה, זה ר"ה כמבואר במדרש, והוא עת מלחמה לה',
וזמן קהלה לכל, גם בני אדם גם בני איש, עשיר, ואביון יחד,
וסומכי הלא כבר כאמר דרשוה' בהמלאו, קראו בהיותו קרוב, ה'
לכל קוראיו, בעשרת ימי, ונשוב אל ה', על המעשה שהי', מעשי
אבות העומא, והיינו בשמעו את דברי האלה הזאת, דכתיב מקודם
מן יש זכס איש או אשה ונו' ללכת ולעבוד את אלהי נויס ההם וא"כ
משמע דוקא שיעשה המעשה בפועל, ויאמר שלום יהי' לי ר"ל למ"ד ימי
אלול וי"ד ימי התשובה דהיינו כי בשבירות לבי אלך ויפה ת"א בהרהור
לבי אזיל, דעל הרהור לא אצטרך לעשות תשובה, והרהור לאו בדבור
דמי, ובאמת תרתי בעיני, יעוזב רשע דרכו, מעשי המקולקלים,
ואיש און מחשבותיו, מחשבות כוזבות ותועבות, ואזי אס' ישוב אל ה'
וירחמהו, ואל אלהינו כי ירצה לסלוח, משא"כ באיש האס', כי אז י"שן
אף ה', כי מרמו למ"ד קולות מקול ה' בבית שכתבתי, ואזי מורה על
ז' ימי התשובה ויוס' א' זה י"הב, יוס' סליחה לא ירצה לסלוח, כ"א
יעשן אף ה' ונו', ויש להעריך מערכה גדולה, אלא לקצר אפי' צריך
כי היוס קצר (ועיין כל הפרשה באר היטיב במילי דהספידא).

עכ"פ הסומכים על עשרת ימי תשובה, ומבלים בהבל הבלים,
ימי אלול, טועים, ולעומתם אמר איוב מה עזרת ללא כח
בלי כח ימי אלול, שאתה מוסיף כח וגבורה של מעלה כמו שכתבתי

בדבור

דרוש מילי דשמיא ו

צדבור הקדוש, וה"ה להיפך העושה' תשובה כל ימי אלול, ואומרי' בלזכר
בזר הקדמכו תפלה לזרה, ולא בעינן עוד לשזב צימי התשובה צין כסא
לעשור, והי' חלילה וחם לריק בחכם, כי שניהם באחד גריכים להיות
טובים, רק לא ראי זה כראי זה, וזמנו של זה לא כזמנו של זה, השומר
בא לעורר המחשבות הנדחות, בזהורים רעים,
כי בזהור עזירה אדם מטמא הנשמה חלק הפנימי, כמו שכתבתי,
ושמנה ימים הנותנים לזכך גופו, להיות גופו טהור וכשמתו
טהורה, וציוס השמיני ומל' ה' אלהיך את לבבך, וכתוב ומלתם את
עולת לבבכם, ות"א ית טפשות לבבון,

והא"ש המאמר שהתהלכו כל ששה למ"ד יום באדם ר"ל ששה לבו
לאציו שבשמים (כמו ששנינו חסידי' הראשונים היו שוקין
שעה אחת) למ"ד יום, היינו זמן התקיעות התעוררות הנשמה שנקראת
אדם על שם אדמה לעליון כי בחמשה דברים דמתה לטמיר ונעלם,
(כמבואר ברז"ל פ"ק דברכות) (ומלאתי און לי בהקדמת ספר הנחמד
ל"ח ע"ש), ומציא ראי' מופדיו מן חודש תפדה, ושמנה ימי' בזהמה
חיינו שמנה ימי' לגוף הנגוף נפש בהמית, העושה אלה לא יכול בשחת
ואינו בכלל הנפלים בגיהנם, ומריך התלמודא הא לא ששה ספיקא ממיהל
היבא מהיליכן, כלומר מה נעשה אכן דלא שהינן למ"ד ימי התקיעות,
היכי נימיהל טפשות לביו ומסיק התלמודא וקצתו כי קל להבין, ומל'
ה' את לבביו כמס"ה ומל' ה' אלהיך וגומר למען חייך —

דרוש זי"ן ובו חמשה דברים אשר דרשתי ער"ח אלול
תקמ"א לפ"ק בק"ק ג"ט

דבור א ארשח שפתי אביע, עת הזמיר הגיע, דבר המלך
ודתו מגיע, אשרי היודע להריע, שנפשו לעצ תגיע,
ואת חומרו יכניע, אדם ובהמה ה' יושיע,

ב ששה שלשים יום באדם, בעבור נשמת אדם, כי גם היא נקראת
אדם, (ועיין בהקדמת ספר הנחמד ל"ח וצדורש הקדוש)
ושמנה ימים בבהמה, בעבור הגוף נפש בהמה במשמע, אינו כופל
בגיהנם, ואדם ובהמה תושיע ה', כי אדם יסודו מעפר נפש בהמה,
וכת

דרוש מירי דשמיא ז עד

ובח השכל הרוכב על חומר , ביד היוצר חלק אלהי ממעל , כי שורש נפש המשכלת מארץ החיים נלחיים , חליצה מתחת כסא הכבוד מרום , כנ"דע וארמו בקינור (ממה שהארכתי בחבורי מילי דאבות על המשנה

מאמר ק"פג

כל ישראל יש להם חלק לעו"הב שנאמר ועמך

ממס' סנהדרין) כל ישראל יש להם חלק לעו"הב * שנאמר ועמך כלם לדיקים , לעולם ירשו ארץ , כזר מטעי , מעשה ידי להתפאר עכ"ל (בעלי מליצות אמרין כל ישראל , כלם בקראים בשם ישראל , כי כזר אמרו אע"פי

שחטא ישראל הוא , אצלם חלק לעו"הב , לא כלם , שנאמר ועמך כלם , אצל לדיקי' לעולם ירשו ארץ) והארכתי המפורש' למה חזרו וגם יסדו משנה זו לאומרה בפירקי דאבות ויש למשנה זו דין קדימה , שמקדימין אותה קודם הפרקי' , ולא בין הפרקי' , ועוד למה תיקנו לאומרם בימי הקיץ , ולא בימי החורף , ושם הארכתי בשאלות כגדלות ,

ונראה דחדא מתלמי החכמה (ועיין מ"ש בצמד' שמואל) כיהנה רוב תענוגי הגוף הכבד בימי הקיץ , כי אז זמן חסיפה

בגנות ופרדסים , בין הדסים , בחורים ובתולות יחדיו , ולכך הקדימו משנה זו , לידע , ולהודיע , ולהודע , שהגוף לא כבדא לתענוגות כונות , פאות עולם הזה המזווה , כ"א לקנות השלימות , שכלם מתאומות , ואזיגס החומר העפרא קא חיי , חיי עולם הנצח , ע"פי מדות תרומות שזכרו בפירקי דאבות ועיין , כיהנה אמרו ז"ל למה הצדיק דומה בעו"ה , לאילן שהוא כטוע במקום טהרה , ונופו כוטה למקום טומאה , בקלץ כופו , כמלא כלו במקום טהרה , והיינו דאמר הכזיא לישראל כי כרם ה' צבאות בית ישראל , ואיש יהודה נטע שעשועיו , ויקו למשפם והנה משפח , לצדקה והנה צעקה , כי נפש כל ישראל למעלה כטועה בגן האלהים , בשורשה העליון , וזו מקום טהרה כמ"ש כרם ה' לירידי בקרו בן שמן , ונופו הוא הגוף , כוטה למקום טומאה , ברשות הרבים בני שוממה , ויקו לעשות עפזים , כמ"ש שהע"ה נתן את הכרם לטוטרס , איש יבוא בפריו אלף כסף ,

ויעשו

דרוש מילי דשמיא ז

ויעשו באושים עלה בהנוף שמיר ושית •

רז"ש כל ישראל יש להם חלק לעו"ה, חלק אלהי ממעל בנפש רוח
 וכשמה • שהמה כטועים בשורש למעלה • בקשר עליון •
 ברשות היחיד חיעולמים • שנאמר ועמך כלם נדיקי' לעולם יירשו ארץ •
 היינו ארץ העליונה • ארץ החיים וקיים • כי תמיד נשאר שם גוף האילן
 מנצח בזה • נפש רוח וכשמה • ועו"ה אינו אלא כלל מטעי • ענף
 היוצא מטעי • משורש פריעץ החיים למעלה • וכל כך למה הלל
 יותר טוב להיות עומדים כלם במקום טהרה • ונוח לאדם שלא נברא אל
 מקום טומאה • וקאמר מעשה ידי להתפאר • שהגוף מעשי ידיה ב"ה •
 שנבר עפר וברא את האדם • גם הוא צריך להיות מזוכך • לאור באור
 החיים כמו שהי' קודם חטא אדה"ר • כתבות אור באלוף • (ועיין בר"מ
 אלשיך בישעי' סי' סמ"ך • ובמקומו הארכתי מאד בנחות) •

וכר זה מי שנשמת חיים באפיו • משא"כ עובדי כוכבים ומזלות •
 שנאמר כר'ה' נשמת אדם • אתם קרוים אדם • ואין עובדי
 כוכבים ומזלות קרוים אדם • שאין להם חולקא באלהא דשמיא • והיינו

מאמר ק"פד החודש הזה לכם ישראל מוכין ללצנה	דאיתא * במדרש החודש הזה לכם • כשם שהלצנה נראית ביום ובלילה • כך ישראל מושלים בעו"ה ובעו"הב ועכו"ם מוכין לחמה • מה חמה אינה אלא ביום • כך חמה אינם מושלים כ"א בעו"ה • הכל על דרך שכתבתי כל נפש מישראל מורכב מגוף וכשמה • הגוף
---	--

מעו"ה • וכשמה מעו"הב • כדאיתא (בראשית רבה) אמר ר' תמרוי
 בשם ר' אחא • אמר הקב"ה • אם אני צוראן מן העליונים • הוא חי •
 ואינו מת • מן התחתונים • הוא מת • ואינו חי • אלא הריני צוראן מן
 התחתונים • ויין העליונים • אם יחטא ימות • ואם לאו יחי' • וכן
 פירש"י ויפח באשיו נשמת חיים • וא"כ מי שיש לו נשמת אלהי טהרה
 מורכב משני עולמות • עלמא הדין ועלמא דאחי' •

ובזה

דרוש מילי דשמיא ז עה

ובזה

יש לבאר הפסוק *כל הנשמה תהלל
יה, כלומר מי שיש לו נשמת אלהי
באפיו, יכול להלל שם יה, כי ציה ה' נור
עולמים, ואמרו ז"ל (במס' מנחות דף ק"ט
ע"ב) אלו שני עולמות, עו"ה וזכר אלה"ה

מאמר ק"פה

כל נשמה תהלל יה

ועו"ה בציו"ד, ובחורז מכי' שוכי', חודש תשרי לתקן גופו כופו העומד
במקום טומאה, וחודש הזה מוכן ומזומן, לתכשיטי נשמה, לחקן
כל הרהורי עבירה, אשר בהם טימא את הנשמה הטהורה, העומדת
במקום טהרה, וטומאה בוקעת ועולה, ותעשה מסך מדיל בין קודש
לחול, ומי מאתנו ילא מידי הרהור עבירה קשי מעבירה,

א"י

אמר (ס"ל ל"א) *ברית כרתי לעיני
ומה אהבונך על בתולה ופירש"י
ע"פ רז"ל ברית כרתי לעיני שלא להסתכל
באשת איש, ומה אהבונך על בתולה וע"י"ש,
והנה לדבריו ה"ל למימר ברית כרתי לעיני

מאמר ק"פו

ברית כרתי לעיני

באשת איש, ומה אהבונך וגומר, ועוד דקדקתי כך הל"ל ומה אהבונך
על הפכו', ואמרתי להקדים ביאור דבריו רז"ל (במס' ברכות דף ו'
ע"א), תני' *אבא בנימין אומר אלמלא

מאמר ק"פז

ביאור דבריו רז"ל אלמלא
כתנה רשות לעין לראות

כתנה רשות לעין לראות, אין כל צרי' יכולה
לעמוד מפני המזיקין, אמר אב"י איבהו
כפשי מוכן, וקיימי עלן ככסלא לאוגי' ע"כ,
והקשיתי לשאל ע"פי המכוון כך הל"ל,

אלמלא כתנה רשות לעין לראות המזיקין, אין כל צרי' יכול לעמוד לפניהם,
דלפי הצעתו נראה כאלו טחו עיניו מראות, וכגששה בעורים קיד,
מדקאמר אלמלא כתנה רשות לעין לראות כו', ובאמת יש לכו עינים
לראות, אלא בעסק הזה עורים כלם, כאין עינים נגששה, וא"כ
נראה לכאורה סדרן של דבריו בלתי נכונה, ועוד לפרש דבריו אב"י חס"ב
לחלוק על אבא בנימין או לפרש דבריו, ובישובו של דבר
יבאר דבריו רז"ל, כל דבריהם שקלו, בשקולי דעת תורה,

ובמחזקי

דרוש מילי דשמיא ז

ובמאזני השכל טוב .

הנה כזר הסכימו כל צעלי השכל , שראשית רוב העצילות ,
צלות ע"י העינים , שעינו ראה בשל אחרים הון ועושר ,
ובתיהם מלאים כל טוב , עיניו לחילס יאפונו , וכבהל להוכס , וגברה
התלהבת הקנאה בלבו , וכן ברואה אשת יפת תואר ויפת מראה , עד
שאמרו רז"ל עינא ולבא תרי סרסורי דחטאה כינהו , וכמו כן עבירות רבות
מסתעפות ע"י מראה עינים מראית שיא וע"ז אמר דוד ע"ה העבר עיני
מראות שוא , כללו של דבר ע"י חוש הראות , עיניו לא תשבע תועבה ,
ופרטיהם אין מספר ,

והיינו דאמרו ז"ל (במס' ע"א דף ק"ח ע"ב) * עין שמרדה מותר לכוחלא בשבת ,

מאמר ק"פח

עין שמרדה מותר
לכוחלא בשבת כו'

מ"ט דשוריינא דעינא באובנתא דלבא תלו ,
ע"פי תוכחות מוסר הנעת הכוונה כך , עין
שמרדה במרד ובמעל באלהיו , בהסתכלות
דברים האסורים , מותר לכוחלא בשבת ,

את עיניו בדמעה , וזו רפואה בדוקה , כי שורייני דעינא הצטת העי'
איסור חמור , כי באובנתא דלבא תלו , בהצנת הלב , עין רואה ולב
חומד , (ועי"ן שס בתום' , ובחודש תשרי הארכתיו בזה בטוב טעם) ,
עכ"פ הסתכלת ראשון לטומאה , והנה בכל העבירות שאדם עובר ,
בורא משחית לחבל , וכל הספרים מלאי' מזה כמים לים

מכמים דרשו משם , ולדעתי מקרא מלא דבור הכתוב מהרסיך ומחריביך
ממך יאלו , כלומר כל המחבלים ומקטריגים עליך , החובלים את גופך
ונשמתך , כלם יאלו ממך , אשר נלחם בעונך , כמ"ש מהר"ם אלשיך
על הפסוק תיכרך רעתך וגו' , (ורד"ק מפרש מהרסיך וגו' ממך יאלו ,
לאומה אחרת , והוא על דרך נחמה ועי"ן עליו ,) וכבר מבין רז"ל (במס'
ב"ב) שלשה דברים אין האדם יכול בכליוס , וחד מנהון הרהור עבירה ,
ובהנה הרהור העבירה , בא ע"י יצר עין הרואה , ויצ"ר הדבר בכח השכלי ,
עד שרשמו כיבר בהצנת הלב , אמנם היוצר יצר אדם בחכמה , וכטע
חוש הראות ע"פי חכמה נפלאה , שאין פעולתם יותר , מריחוק חלי

שעה

דרוש מירי דשמיא ז עו

שעה , אז שעה לכל יותר , ואח"כ כלים כחי החושים האלה , ואין כח
עין האדם להסתכל שמה מה , (והנה מחדש כדפס ספר שצלי דרקייע ,
וכ' בחכמת התכונה וז"ל , כאשר נביט השמימה , אז נראה
תיכף בחוש , שהשמים כדוריים , וידמה לעינינו כאלו חצי כדור עגול
כפה עלינו , וכאלו אנחנו עומדים על מרכז עי"ש , וכתבתי בגליון
שם , וז"ל ולצבי לאכן ידמה , אלא בכלות חושי הראות , נראה כך ,
ושאלתי את פי המחבר בעצמו ה"ה ידידי אברהם באמני הרבני המופלא
ומושלם במעלות מוהר"ר אלי' כ"ץ מהעכים והשיב לי שכתב דבריו ע"פי
דעת הראשונים , אמנם חכמי הדורות מסכימים למה שכתבתי

ומעתה דקו דברי אבא בנימין , אלמלא כתבה רשות לעין
לראות , כלומר אלו לא שם גבול לחוש הראות , והי'
העצבים משוטטות ברחוק מקום עד אין סוף , והי' בורא' כפלי כפלים
מזיקין , עד שאי אפשר לעמוד בפניהם , וקא מפרש אב"י דבריו יותר
איכהו נפיש , בעולם , כנודע שכל האויריים מלאים מהם , ומיין
צאי' , ע"י עצירות שעברנו , והמה קיימי עלן , (ובדרוש אחר בארך ח"ה
במלאמר הזה) , עכ"פ עיני האדם מביאים אותו לידי הרהורים המטמאים
את נפש השכלי , וחודש הזה לכם , ליעציד טהרה מצפנים , לזכך
הרעיון אשר טימא כל השנה ,

אמנם איוב אמר צרית כרתי לעיני שלא להסתכל , בשום הסתכלות
העצירה , ומה אחרבונן על בתולה , על חודש הזה שמזל
בתולה , כי מי שאין בלבו שום הרהור עון , ולבבו שלם עם אלהיו כל
הימים , אין צריך לשוב בחודש אלול , אם אין עצירה תשובה מכין ,
אבל אנחנו ידענו כנפשנו שאין לנו כינולים יום אחד בשנה , מהסתכלות
נשים ומכויות , עד שע"י הרהור ציוס באנו לידי טומאת קרי כלילה
ר"ל ,

ואנחנו טמאים לנפש רוח וכשמה , ובדרך רחוקה מישועת ה' ,
כי במרד ובמעל מעלנו בה' , טמאנו את נפש יקרה
בטומאה חמורה , בשאט נפש בזדון , הסתכלנו בתכשיטי נשים , במה
אשה ינאח , בצגדי נענוכים של אשה , אהזנו בבור יפי' , חחיות

דרוש מילי דשמיא ז

עיינים מראות צרע , צריקוד נעדים ופסולות , ושטן ומלאך המות
 מרקד לפניהם , ושעירים ושדים ירקדו שם , מטמאין ה'ידים , יד ליד
 לא ינקה , מדינה של גיהנם , וידים ראשון לטומאה , וטומאה הותרה
 בציבור , הותרה ס"ד , אלא נעשה להם כהיתר ציוס חתונה
 וביום שמחה של מזה הבאה בעבירה , וערבה קול שמחה , כי עיקרת
 החדוה והשמחה של בשואין , כי שם נזה ה' את הצרכה , להניח אחריו
 צרכה , זרע צירך , זרע של קיימא , בקיום מין האנושי , להיות לו לשם
 ושארת הנפש הנכחי , ועתה ילא עגל הזה , וירקידם כמו עגל לא לומר ,
 וכעצות עגלה חטאם , וחטא רבים תלוי צם , חטאת ירבעם , חטאו
 ומחטאיו את רבים , כל העם הדואים צעיניהו , וע"י תערוכות
 גופן , שמגפפין ומחזקין , חזוק ידים בשעת מגען מטמאין את כל גופן
 ונשמתן , ותערוכות הזה חסור במשהו , עירובין ופטילות ידים שלמה
 גזר עליהם , מלך שהשלוש שלו , והמזלזל בנטילת ידים חייב מיתה ,
 ובכלל יהרג ואל יעבור ,

ו"ל

הרמב"ם (בספר מפין המצות) , והזהיר הכתוב מהקריב אל
 אחד מעריות , אפי' בלא ביאה , כגון חזקונישוק , והדומה
 להם מן הפעולות הזרות , והוא אמרו באזהרה מזה איש איש לכל שאר
 בשרו לא תקריבו לגלות ערוה כו' ואף הרמב"ן בהשגות חולק ואומר
 שאין מלקין מן התורה , אלא בביאה גמורה או בהעראה הלא כל הבאים
 אחריו , חולקי' עליו , (ועיין בה'הרמב"ם ב'ד' סו' קנ"ז ובש"ך ס"ק
 ו"ד) , וגם לדעת הרמב"ן היא עבירה חמורה מאד , אלא דפליג לענין
 מלקות , ואין חיוב בין פשו' לנשורה , כי פשויות כדות (ובבר הארכתי
 לכם במקום אחר) ,

ועוד

כמה עבירות חמורות מסתעפות , מטומאת מגע ומשא
 כבד יכבדו ממנו , איסור קישוי לדעת , ונפשו לו מטומאה
 טומאת אדם בליעל , וחמת קרי , חימה שפובה , וע"י עירוב הזה
 עירוב והוא לא זרע לבטלה רחמנא ליפלן , עיכ אחי' ורע"י הריני גוזר
 עליכם בגזרת התורה הקדושה מהיום והלאה , בהגיע תור פירה בתולה
 נשאת , אל תעמדו על הפרק התערוכות , נעדים ופסולות יחדיו ,
 ולא

דרוש מילי דשמיא ז עז

ולא תאבו ולא תשמעו, לדברי המיקל בעיניו, כי המקילים קלים ובהפקידם
ביחא להם, ואין פחד אלהים לנגד עיניהם, ואע"ג שמה בני תורה, אין
יראת אלהים בלבבם.

ודעו אם כי אשמע עוד, מהזים, פרעה זו בעירנו שיהי' רקודין
שמרקדין לפני חתן וכלה, בשמחה של אוללות, בתערוכות
חמץ שחימוט קשה, ושאר שבעים עלובה כלה זו, ולא אכסה את
ראשה בצעיף ואפריון, ציץ החופה כנהוג (מה שקודין בדעקין) .
ב"א אהן הרמנא, לאיזה מאן דהוא שפל ובוזי מאד וגבר ערמילאי,
שיכסה את ראשה, כי בסתה פני' בלימה, וכלה זו לא נאה וחסודה,
ולא אסדר לה קדושין בעממי, ולא אשא פני איש בזה, אם כגובה
ארוזים גבהו, ומלבד שארי עונשי' לכלי זמרים, ולנערים ופסולות לא
אותיר ליבחד, ועל בעל בית המכונע אשר הכנועלו צבית, אטוה עליו
להכריזו באיסור צב"הכ, כי ציתו בית האסורים, וצית תיפלה יקרא,
צית ועד לזכות, ולא על רקוד נערים וצמולות לבד חרה אפי אשר
איסורו איסור חמור איסור כולל כמה איסורים, ג' ע' וס' ד' דס' זרעיותיו,
אלא גם על המכה הרע הזה אשר אללכם כמנהגן של ישראל תורה חברה
שק, שמשאיין ענה טובה כלך אלל שבמותך, שמרקדין זוגות זוגות,
איש ואשתו, זקן וזקנה מחד אחד, ויש להקפיד על זוגות הללו משום
סכנה השטן מרקד ביניהם, ומקטרג בשעת סכנה, אם מידי עבירה
ולאו מידי הרהור עבירה לא ילאו, וראוי לכל אחד לומר, מתירא אני
מן הכצועים, בגדי צעונין של אשה זרה, ומגרה, יל"הר אכפשי
בהסתכלות על הנשים היושבות תחת בעליהן, ובעקבה של אשה, עקב
צבד גודל, כיצד מרקדין לפני הכלה וחור' ד אשת חבירו, אוי לאותה
בושה, ואוי לנו על שזר בת עמינו, והוא הדבר אשר גורם אריכות
הגלות, וגודע קרן ישראל וקרן משיחנו.

ובעת הזמן גרמא לשון אלה', על כל הידורי הרעים הכוננים
בנחלה, כל כובע, ממקור חכמה העליונה, ממקור חיים
בכחיים ונחל עדן, נחל היוצא מבית קדשי קדשים של מעלה, ועתה
במלי עצמו על כפשינו בלי בליעל, בחלות חנות הטומאה' ומרדכי
עינינו

דרוש מירי דשמיא ז

שנינו דמעה נחלימים , על עסקי כרל , אז השמח בתולה במחול ,
היינו חודש אלול , שמזל בתולה , תשמח במחול , שנמחול שעבודה
תחת ידי הקליפות , ועבדיי הם לעולם יאמרה' —

דבור ב ידבר המחבר , אשריך ישראל שזכית לשני עולמות ,
עולם הזה ועולם הבשמות , וחזלים כפשו לך
בנשימות ,

במדרש ילקוט , *ותשר דבורה ,
מאמר ק"פ וזרק בן אבינועם , ציוס
היה לאמר , לך יום , אף לך לילה , אחה
הכינות מאור ושמש עכ"ל , הפלאה זו ידוע
לכל משכיל , מה ענין שירת דבורה , אל

דברי המשורר , לך יום אף לך לילה , וגם על הפסוק גופי' , מאי מלת
לאמר , לפימה שכתבתי בדבור הקדום , שאנחנו אומה הישראלית ,
דוגמת הלכנה שמאירה ציוס ובלילה , כן אנחנו מאירי ציו' בעו"ה , מלך
הנוף מקור מקומו מעו"ה , ובליל בעו"ה , מלך הנשמה אש' מקו' מקומ'
טוה' , יהיא מהיכלי המלך , משא"כ עובדי כוכבי' אינם מאירי כ"א בעו"ה ,
ומלך הנוף , דוגמת החמה , שבראית ציוס , ולא בלילה , אצל לא בעו"ה ,
כי חלקה' עמו יעקב חבל כחלתו , נשמות ישראל הנה חלק אלהי ממעל ,
ולא עובדי כוכבים (כמבואר בתחלת ספר שפע טל) .

והנה אמרו ז"ל כל האומר שירה בעו"ה , זוכה ואומר שירה לעו"ה ,
וזה כוונת הפסוק ותשר דבורה וזרק בן אבינועם , ציוס הוא
שגברו על סיכרה ומחנהו , לאמר פעם שכית לעו"ה , בעבור שאמרו
שיר ושחיה באתו פעם , וראוים לומר שירה וזמרה גם לעלמא דהתי' ,
אמנם אש' ישראל השואל , מאן יימר דאדם זוכה לשתי שלחנות , עו"ה
ועו"ה , הלא די להם במה שהי' כוללים ממהנה סיכרה , וכענין מה
שאמרו ז"ל , שאמר יעקב סבא , קטונתי מכל החסדים ומכל האמת ,
אולי כתמעטו הזכיות על ידי החסדים , כי האדם זוכה או לעו"ה , או
לעו"ה , אבל להיות השכר כפול , גשמי ורוחני , בעולם העובר ,
ועולם הנצח , זה בלתי אפשר , וע"ז מביא המדרש לך יום אף לך לילה ,
בלומר

וְדָרוֹשׁ מִלִּי דְשִׁמְיָא ז' עַח

בְּלֹמַד עו"ה וְעו"ה בְּ, כִּי אֵתָה הַכִּינּוֹת מֵאֹר וְשֶׁמֶשׁ , חֲמָה וּלְבָנָה ,
יִשְׂרָאֵל מוֹכֵן לְבָנָה, שְׁמֵאִירָה כַּחשֶׁכַּ כְּאֹרֶה , כִּךְ הֵמָּה זֹכִים לִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת ,
מִשָּׁא"כ עֹזְדֵי בֹכְבִים שֶׁנִּמְשְׁלוּ לַחֲמָה , אֵיכֶם מוֹשְׁלִים כ"א בְּיוֹם בְּעו"ה
וְלַעֲת עֶרֶב עֶרְבָה קוֹל שְׁמַחָה .

וְבוֹה י"ל מֵה שֶׁסִּדְרוּ בְּנוֹסַח הַתְּפִלָּה שֶׁל ר"ח , בִּיבַעֲמָךְ יִשְׂרָאֵל
בַּחֲרַת מִכָּל הָאוֹמוֹת , וְחֻקֵּי רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים לָהֶם קִבְעַת , וְלֹא
תִּיקְנוּ כּוֹסַח הַזֶּה בְּמוֹסָפֵי שַׁבָּת וי"ט , כִּי בַעֲמָךְ יִשְׂרָאֵל בַּחֲרַת מִכָּל
הָאוֹמוֹת , וְשַׁבָּתוֹת לָהֶם קִבְעַת , וַיִּמַּסְּ טוֹבִים לָהֶם קִבְעַת , וְלִפִּי מ"ש
בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים כְּאֹמְרוֹ לְיִשְׂרָאֵל , שְׁמֵאִירֵי כְּלָבָנָה בֵּין בְּיוֹם וּבֵין לַיְלָה ,
וְא"כ בְּדָבָר הַזֶּה בַּחֲרַת ה' בַּעֲמֹ מִכָּל הָאוֹמוֹת (וְלִקְמָן אִי"ה אֲבֹהַר יוֹתָר
בְּאֵר הַיַּיִץ בְּאוֹפֶן אַחֵר) .

וְמוֹדָה *כ"ל טַעַם נִכּוֹן בָּמָה דֹּאמְרוּ
קְדַמּוֹנִיכּוּ ז"ל שְׁמֵאִירָה לַהֲרֹצוֹת
בְּסַעֲדוֹת ר"ח , וּמַחֲמִירִים אִם חֲלַג"ח בַּשַּׁבָּת ,
לְמַשׁוֹךְ כַּעֲדֵידָה שְׁלִישִׁית עַד הַלַּיְלָה , דְּבִירוֹשֶׁלַּמִּי ,
דִּישׁ לַעֲשׂוֹת סַעֲדוֹת ר"ח בְּאַחַד בַּשַּׁבָּת , דְּבַשַּׁבָּת אֵינָה נִיכְרַת הַסַּעֲדָה
מִשׁוֹם ר"ח , כַּמְבֹּאֵר בְּמַג"א ס' תי"ט , וְהֵאֲרִיכוּ מֵה מֵאוֹה הַזֹּאת ,
וּמֵה טַעַם יֵשׁ זֶה , בְּטַעֲמִים שׁוֹמֵם מִשׁוֹנִים (עֵיִן בְּאֵלֵי רַבָּה שֶׁם בַּשֶּׁם
הַכֹּל בּוֹ דְּבָרִים שֶׁל טַעַם) וְלִפְמ"שׁ שֶׁהַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְיִשְׂרָאֵל כְּאֹמְרוֹ וְלֹא לְבָנֵי
כֹּחַ , שֶׁכֹּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק בְּעו"ה וְעו"ה בְּ, בְּעו"ה מֵאֵד הַחֹמֶר ,
וְעו"ה הַבְּמֵד הַנִּשְׁמָה , וְלִכְךָ מֵאִירָה לַהֲרֹצוֹת בְּסַעֲדוֹה , בְּר"ח לְרַמּוֹ שֵׁם
לְהַסֵּג"כ זְכוֹת בְּעוֹלַם הַנֶּשֶׁם , כִּי־חֲזָה שְׁמֵאִיר בְּיוֹם וּבַלַּיְלָה ,

אֲמִנָּה כְּדִיק אֹכֵל לְשׁוֹבַע כִּפְשׁוֹ , כִּי בְּאֲכִילָה גּוֹפֶה מִקִּיִּם שֶׁבִּיעָה
לִנְפֶשׁ הַרוּחָנִי , כִּי הַאֲכִילָה מֵאוֹה הִיא (רַק עַל דֶּרֶךְ שְׁבָאֲרַת
בְּאֶרְוֶכָה בַּחֹדֶשׁ חֲשׁוֹן בְּתַעֲכִיתוֹת זֶה"ב בְּדִרְשָׁה אֲשֶׁר דִּרְשֵׁתִי בַּזֶּה"כ מִי"ז
תְּקַמַּד"ל בַּק"ק פְּרֵאָה וְעִי"ש) אֲבָל מֵה שִׁיּוֹשָׁבִין בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים חֲבוּרוֹת
חֲבוּרוֹת , חֲבוּר עַצְמֵם , בְּסוֹד מַשְׁחָקִים בְּקֶאֱרֻטִּין וּבִלְיָאֲהָרִי , אֵוִי לָהֶם ,
וְאֵוִי לִנְפֶשָׁם , אֵיךְ לֹא שָׁמוּ עַל לֶבָם רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים זְמַן כִּפְרַת פֶּשַׁע , לְהַסִּיר
בְּגָדִים הַנּוֹאִים וְלַהֲלִיץ בְּגָדֵי יִשְׁע , בְּהִיּוֹתָם מִקְרִיבִים וּבְחֵי לָדֶק , כְּאִשְׁרֵי
חֲבֵרוֹ

דרוש מילי דשמיא ז

חצרו וגם יסדו בנוסח התפלה . ושיח שבתותינו מזבח טוב . בשירות
ותשבות שבת צנו . דאיתדבק כפש ברוח ורוח בנשמה ונשמה בקב"ה
ולא בשחוק וקלות שמקילי' במקל שקד וישקוד ה' על הרעה . ומקלו יגיד
לו דברים קשי' כגידין ביום הדין . כי פתאום יאמר המלאך המשחית .
גזריכי עליך שבתא במקלך במותך . ביום כיפורים שחל בחצונך לפני
מלך מלכי המלכים הקב"ה . ולמקל הזה קראתי חוצלים . חובל בחצרו
ואת כפשו הוא חובל . ומקל הזה בלתי תפארה ובלתי כועס . אתא
חומרא והכה לקלפי של עץ העשוי לבחת רוח שטות . רוח הטומאה .
והעלה גורל לעזאזל . ומרף בקלפי . מרף כפשו ורוחו באפו ובחמתו .
ויחמנה במקלות .

ארי לי על שבת צני . איך מצלים ימיהם המעוטים בדברי הבאי .
והלואי שהיו ישנים כל שבעי' שנין . והי' גלה להם ונאה לעולם .
אבל להפקד זמנים היקרים בקארטען ובלארט . איסור חמור מאד
מאד . מלבד מ"ס הר"ח (בשער הקדושה פי"ב בשם רבינו יונה . דהוא
כסופר בעיקר . שאינו מאמין שכלל כל הארץ כבודו . כי המאמין
שעומד לפני הקב"ה . לא יעשה דבר נגד רצונו . וקשה הדבר יותר מכל
העבירות שבתורה . כי כל העבירות אם יחטא החוטא לפי שעה . פתאום
הטעהו יארו . ולא שם יראת ה' כנגדו . אין עונשו כ"כ . אבל זה בשאט
כפשא יזכור ה' לנגדו . ולא יאמר בלבו לפני מי אני יושב ומשחק .
והריח האריך מאד בדברים של טעם בעיקר דאורייתא עי"ש) . השכל
מעיד שמאבד עצמו לדעת . והירג את בניו . ובני ביתו . עיניהם נשואות
בו ומזוכתן עליו . והוא אינו עוסק בשיבו של עולם . כ"א ממחריבי
עולם . כטע חרובא עד שבעי' שנין . עולליו שואלים לחם חוקים . והוא
יושב בסוד משחקים . כמנה בחבורת אנשים בני בלי שם . יותר ממה
שמרויחין מפסידין . זמן הנאמן . וגלימא דעל כתפייהו . ושם טוב .
לפי שדרך זו גורמת ג' דברים . ממעטת את הממון . ממעטת את
השם . וממעטת פרי' ורבי' . בתורה ובמצות . תולדותיהם של דריקים .
ומרבה דברים האסורים . מרבה . נשים לא יתנו יקר לבעליהן . כ"א
מצה ומריצה מלי' ציביהם . מרבה ישיבה ומשהה נקביו וכעשה עקב
שאינו

דרוש מילי דשמיא ז עט

שלינו מוליד מעשים טובים , מרבה שנאה בין איש לאחיו , עד שאמרו
 שעה משחקת שאני לית אחיו לית מרחמי , מרבה רמה את רעהו בלשון
 תרמית , ואמר הלא משחק אני מרבה סעודתו בכל מקום , מרבה
 שיחה בטלה שיחות שדים , כי שם ביתם , מרבה ענות בנפשו עלת שלום
 בית זו אשה , מרבה זמה שחוק וקלות ראש מרגילי את האדם לידי ערוה ,
 מרבה ריעים הרעים אנשים מזרעים , מרבה גזל ועושק , לזה רשע ולא
 ישלם , ולבסוף מרבה דאגה בלב איש , מאין יבא עזרי , בביתי אין
 עבוט , אין כל משען לחסו ואין שמלה , והנושים נוגשים על הפרעון ,
 ואין איש מרחם עליו , כל רעיו בגדו בו , וכתחלק בין אוהב לאויב , עד
 שאמרו אסור לרחם עליו , בא זה , ואיבד את זה , אשר יגעתי ומלאתי ,
 ציגוע כפי , בזעת אפי , כהנה ופהנה תחלו איסרבים , מסתעפי ממעשה
 שחוק ,

ע"כ הסירו המכשול הזה , ונפרט בחודש אלול , שהוא עת לבכות
 ולא עת לשחוק , (שאלו תוקעי' בשופר לערבב השטן המשחית ,
 ודורשי רשומות אמרין קרען בגימטריא שטן , בזה אנו מוסיפין כח שץ
 שטן) , על ביטול זמן לבטלה , כמתלהלה היורה זקים חלים ומות ,
 ואמר הלא משחק אני , וי להאי כסיפא בעלמא דאתי , וז"ל הזוהר(פ')
 ויחי דפוס ז"ב דף קי"ט ע"ב) ר"י פתח ואמר החרשים שמעו , והעורים
 הביטו לראות , החרשים שמעו אלין בכי כשא דלא זייתין למלולי אורייתא ,
 ולא פקחין אודנייהו למשמע לפקודי דמריהון , והעורים לא מסתכלין
 למכדע על מה איכון קיימין , דהא בכל יומא ויומא כרוזא כפיק וקרי ,
 ולית מאן די שבח , דתכיל איכון יומין דבר נש כד איתבדיל , בהוא דנפיק
 לעלמא כלהו קיימין בקיומיהו , ואזלין וטאסין בעלמא , כחתין ואזהרן
 גבר נש כל יומא ויומא בלחודו , וכד ההוא יומא אתי ואזהר לי , ובר נש
 עביר בהוא יומא חובא קמי מארי , ההוא יומא סליק בכסופא ,
 ואסיד סהדותא , וקאים בלחודי גבר , ותאכא בתר דקאים בלחודי
 יתיב , עד בר נש עביר מיכ' תשובה זכה תב האי יומא לאתרי , לא זכה
 ההוא יומא כחית בר' ,

דרוש מילי דשמיא ז

ובזה

בארתי פי' המשנה באבות ר'

מאמר ק"צא

אליעזר אומר * שוב יום אחד לפני
מיתתך , כלומר אותו היום אשר קאים לבר
בבסימא , ראה לשוב אותו אל מקור מקומו
טהור , כי אפי' יום אחד הנדחה ממחילה של

הקב"ה , וצדד יש , מחוץ למחנה שבינה מושבו , אוי לאותה צושה
כי האדם צריך לתקן כל ימיו , עד בלתי השאיר יום אחד , כדכתיב
ויקרב ימי ישראל למות , הן קרבו ימיו למות , ויקרבו ימי דוד למות ,
שהיו כל הימים מקודשים , בקירוב גמא , בלי שום פירוד וריח צין
הדבקי' כ"א אחד אל אחד , ולא כשאר יום אחד בשנה אשר לא הי' מתוקן
בהלכתו , בתכשיטיו ובלבושיו דיקר בחלוקי דרבנן , במאני דכשר למקני
צו' , קנין עולם הנלח .

ובזה

אמרתי ביאור וז"ל (במס' שבת דף ק"ה ע"ב ומ"ק דף ק"ה

מאמר ק"צב

ע"ה) * חכם שמת הכל קרוביו ,
הכל קרוביו סלקא דעתך , אלא הכל כקרוביו
בו' , ועדיין יש לשאול דה"ל למימר הכל כקרוביו ,
ונראה בלישנא דחוכמתא משתעי הנרייתא
שמיידי ג"כ על דרך שכתבתי , חכם שמת
הכל קרוביו , כלומר כל ימיו כלם מקודשים , כי כל ימיו בתשובה
(ובמ"א הארבעתי בזה) , עכ"פ בתדש הזה יכול כל האדם לעייל כל
הימים הנדחים , אל מחנה לוי' , לוית חן מקום צ"ה , בקשר עליון
דאורייתא , לקבוע עתים לתורה , ועת לעשות לה' בתשובה ומעשים
טובים , וישלח מקודש עזרך , ויאמר סלחתי כדצורך —

דבור ג

החודש הזה לכם כזה ראיה וקודש , קדש עצמך מדי שבת
בשבתו ומדי חודש , ותדיר עדיף תדיר ומקודש ,

אמר

הנביא ע"ה * והי' מדי חודש

מאמר ק"צג

בחדשו , ומדי שבת בשבתו ,
יבוא כל בשר להשתחות לפני אמר ה' ויאלו
וראון בעגרי האנשים המושעים בי , כי תולעתם
לא

דרוש מילי דשמיא ז פ

לא תמות , ואשם לא תכזה , והיו דראון לכל צער עד כאן , רצו
הקדוקים במקראות הללו , ובישובו של דבר עיני המשכיל יחזו משרי' ,
שמבואר הכל דבר דבור על אפניו , שאז מרום עיניכם וראו מדותיו של
הקב"ה , מדות רחמים גמורים , כושא עון ועובר על פשע , ושנינו
(צמס' ר"ה דף י"ז ע"א) תבא דביר' ישמעאל מעביר ראשון ראשון ,
וכן היא המדה , אמר רבא ועון עלמו אינו כמחק , דאיכא רובא עוכות

מחשב בהדיהו , והן הן דברי המשורר * והוא
רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו
ולא יעיר כל חמתו , ר"ל והוא רחום יכפר עון
ר"ל שנושא עון , כלומר מעביר ראשון , אבל לא
ישחית , כי עון עלמו אינו כמחק , והרבה .

ר"ל אם האדם מרבה חטא , דאיכא רוב עוכות , אזי להשיב אפו , אשר
העביר מתחלה , ומחשב בהדיהו , אבל לעולם לא יעיר כל חמתו כ"א
כפרע ממנו מעט מעט , ע"ד שאמרו ז"ל (פ"ק דע"א דף ד' ע"א) כתיב
רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה , ע"כ אפקוד עליכם את כל
עוכותיכם , מאן דאית לי' סוסי' ברחמי מסיק לי' , ואמר ר' אבהו
אמשול משל למה הדבר דומה , לאדם שנושה בשני בני אדם , אחד אוהבו ,
ואחד שונאו , אוהבו כפרע ממנו מעט מעט , שונאו כפרע ממנו
בפעם אחת , (ועיין בדברי' של טעס ודעת שהארכתיו בזה בחודש תשרי
בדרשה אשר דרשתי בק"ק פראג בב"ה מיוזל צין כסה לעשור
תקמה"ל) .

ומזה נראה לי *הטעם שמסר לישראל
סוד לבנה , שיכולין לשוב בכל

חודש , כי הקב"ה בואר בעמו ישראל באהבה ,
ונפרע מהם קצא קצא , על חובותיהם אשר
חטאו , משא"כ עובדי כוכבים , מוכין לחמה

שנפרע מהם פעם אחת בשנה , ברי"ה כל באי עולם עוזרין בבני מרון ,
טעם שישראל מוכין
ללבנה

מאמר קצ"ו

בפרוע פרעות בישראל

ובזה אמרתי פי' הפסוק *בפרוע פרעות
בישראל, כלומר בישראל בפרוע פרעות
פרעות, פרעון פרעונו, ואולי מאת ה'
היתה זאת בשורה טובה לישראל, באמרו

מאמר קצ"ז

וביום פקדי פקדתי וגו'

*וביום פקדי פקדתי עליהם וגומר, ודרו"ל
אין לך כל פקידה ופקידה שאין בה מעשה עגל,
ד"ל להפרע מהם פרעון מעט מעט, בפקדי
שיוכלו לעמוד בהן, כי ענין פקידה לשון פרעון

פרעונו, כאמר רז"ל שהבאתי ע"כ אפקוד עליכם על כל עונותיכם
דהיינו להפרע מעט מעט, כמשפט האזהב שנושה בחצירו

ואפשר לפ"ז לבאר קצת סתירת שני כתובים הבאי' כאחד כענין א'
בפרשת תשא כראה שלא כמחל להם העון עצמו, ובפ'

שלח באמר סלחתי כדצריך, אמנם כראה כי הסליחה אינה מחיית עון
לבמרי, וע"כ באמר סלחתי כדצריך, דהיינו להעבירו מעל פניו, עד
יום פקדו יפרע מהם מעט מעט אחד אחד, (וכן מלאתי בלבוס א"ח
הל' ד"ה שמחילה פירשו מחיי' לבמרי, והסליחה אינה מחיית לבמרי,
זה לא כפי מ"ש מורי הגאון החסיד בספרו הכחמד כודע ביהודה בא"ח
תשובה ל"ג ע"י"ש)

ומבואר

מזה נמי ספק אחד, דלפי פשוטו יש לשאול, על דברי
חז"ל על פסוק ויבכה העם כלילה ההוא, א"ל הקב"ה
אחם בכיתם בכי' של חנם' ואני אקבע לכם בכי' לדורות, איך אפשר
יאמרו כן, אחרי שכבר כמחל להם על אותו עון, כאמר סלחתי
כדצריך, אבל לפי מה שכתבתי מבואר, שתפל' משה בכ"מ לא היתה, או לא
הועילה, למחול להם לבמרי, כ"א לסלוח, כאשר כבר בארתי פי' מלת סליחה,
נמצא כי עון עצמו אינו כמחק, על כן בא חורבן לפקוד עליהם עונם,
באמרו במדרש אותו יום נטלו ישראל אבן פסין שלימה, שנאמר תס עוכך
צת ציון לא יוסיף להגלותך, באופן שע"י חורבן הבית שני כתכפר לישראל
על עונות שעשו במדבר, ועד היום ההוא היו הגחלים עוממות

דרוש מילי דשמיא ז פא

זבוח

י"ל מה שתיקנו בנוסח תפלת

מאמר קצ"ח

כי צעמך ישראל בחרת
מכל האומות

ר"ח * כי צעמך ישראל בחרת מכל

האומות , וחוקי ראשי חדשים להם קבעת ,

בבד הקשיתי לשאול , למה לא יסדונוסח זה

גם בשבתות וי"ט , כי צעמך ישראל בחרת מכל

האומות ושבתות להם קבעת וי"ט להם קבעת , ולפי מה שכתבתי

שהחדש מורה שהקצ"ה אהב את ישראל , ומקבל מהם פרעון פרומרוט ,

אחת לאחת למלאו לחשבון גדול , ויכולי לשוואל ה' מידי חודש בחדשו ,

משא"כ עובדי כוכבים כפרע מהם בפעם אחת , וא"כ חוקי ראשי חדשים

הם לבדם כיתנו , ואין לזרים אחס , ולא בערברח לבד זמן תשובה ,

כ"א כל ערב שבת זמן תשובה , כמו שערב ר"ח יכול לתקן כל ימי

החודש , כך בערב שבת יכול לתקן כל ימי השבוע , כאשר האריכו ספרי

המוסר , וע"ז אמר הכתוב והי' מידי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא

כל בשר להשתחות לפני אמר ה' , וילאו ורלו בפגרי האנשי' האומרים ,

שחוט בקר , והרגו לאן , כי זה היום בגילה ונשמחה בך , יומא דמפגד ,

ולכך נקט בפגרי האנשי' , המושעים ב' ידמו על י"ב חודש , כי תולעתם

לא תמות ע"י שמרבים באכילת בשר מרבי' רמה , ואשם לא תכבה ע"פי

מה דאיתא (במ"ד פ' בא) למה עכ"ס מוכין להמה , מה חמה אש , אף

המה כדונים באש , שנאמר הנה היום בוער כתור , וישראל מוכין ללכבה ,

מה הלכבה אור אף ישראל שנאמר אור זרוע לדניק עי"ש , וא"כ אותן

שא"כ חזרי' בתשובה כל חודש , כמשלו כעכ' וסכדמו , ויכדונים באש ,

ולכך קאמר ואשם לא תכבה וגו' .

אחרי

ורע"י לא יאות עבדי המחזרי' , בראשי חדשים חבורות

חבורות , בסעודות מרעים , מסורבלין בשר כדוב , ואין

להם מנוחה כדוב , מנוחה ושמחת תורה , כ"א למלאות כריסם ,

מקריבים זבחי תועבה , שעירי חטאת הפנימי מכרם הפנימי , ותשועת

נפשם מיד טונה ואלפים כלם , וגם בהמות שדי , וכבר אמרו ז"ל (בפ"ב

דאבות

דרוש מילי דשמיא ז

מאמר קצ"ט | **דאצות** *מרצה בשר, מרצה רמה, ואמרתי
 דרך מליצה, ע"פי ביאר דברי ר' לויטס איס
 'בכה מאד מאד הוי שפל רוח שתקו' אנוש רמה,
 הגה ע"פי השכל, לאדם כראיה הגאווה גדול,
 על כל בהמות השדי, וחיות היער כי האדם יותר במעלה, ע"פי
 המדרגות, כי הנומחיים כחס למעלה מהדומיים, וחיים למעלה
 מהנומחיים, כי אוכלים כל עשב וכל שיח השדה, ואדם יותר גבוה
 במעלה, בכל אות נפשו אוכל בשר בהמה חי ועוף ורודה צדגת הים,
 אמנם אס כן הוא 'הרמה והתולעה יותר במעלה מהאדם, שהמה אוכלים
 את בשר האדם באדמה, וז"ש ר' לויטס מאד מאד הוי שפל רוח כפל
 הדבור מאד מאד, לא מצעי' נגד האדם הוי שפל רוח, אלא אפי' נגד
 הבהמות כי על מה תתגאה שאתה רודה בהם, הלא תקות אנוש רמה,
 ועש יאכלך, וא"כ הוא יותר במדרגה, (ומאיתי דאתא לידי תשובות
 זכרון יוסף שכתב קרוב לזה)

ו"ש | התנא מרצה בשר, מה דעתך שאתה ראשון! במעלה, שכל
 חי כבוש' תחתך, הלא אתה תרצה רמה, ותהי' כבוש תחתיו,
 ומכסך תולעה, אמנם כ"ז מלך הנוף, אבל מלך הכשמה האדם מאד
 מאד במדרגה העליונה, יותר מכל ברואי האדמה, ומה כראיה ל' הטעם
 דאמרו ז"ל *ע"ה אסור לאכול בשר, כי מי
מאמר רי"ש | שאינו זוכה עבור התורה, או עבור המצוה מלך
 כשמת שדי צו, הרימה והתולעה קדומן לו
 במעלה, ואין לו יתר שאת ויתר עוז, מכל
 בהמה ומכל חי, ולכך ע"ה שאינו עוסק בתורה, ואינו עוסק במצוות,
 במשל כבהמה, ואסור לאכול בשר, כי מה כחו מכל ברואי מטה, ובזה
 בארתי פי' הפסוק *כי ירחיב ה' אלהיך את
 גבולך, כאשר דבר לך, ואמרת אוכלה בשר,
 הגה אמרו חרות על הלוחות, אל תקרי חרות,
 אלא חירות שאין בן חורין, אלא מי שעוסק
 צמורה, והיינו כי ירחיב את גבולך שיהי' בן
 חורין

מאמר ר"א | **כי ירחיב ה' אלהיך את**
גבולך
 כי ירחיב ה' אלהיך את
 גבולך

דרוש מילי דשמיא ז פב

חורין כי עסקך בתורה , ואזי תוכל לאכול בשר , כפי אות נפסך , אבל
מי שאינו עוסק בתורה , אסור לאכול בשר ,

ובזה בארתי בעוב טעם דברי ר' יוסי
(פ"ד דאבות) * כל המכבד את

התורה , גופו מכובד על הבריות , וכל המחלל
את התורה גופו מחולל על הבריות , ויש

לשאל כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב , מעלה , או
חסרון , כך ה"ל למימר כל המכבד את התורה מכובד על הבריות , וכל
המחלל את התורה , מחולל על הבריות , ועוד יש לשאל למאי נ"מ על
הבריות זו יפקדו , כך ה"ל לומר כל המכבד את התורה מכובד , וכל
המחלל את התורה מחולל , ולפמ"ש א"ש כל המכבד את התורה , אזי
הוא למעלה מכל הכבודים , ומושל בהם , וגופו מכובד על הבריות ,
ומותר לו לאכול בשר תאווה , כי לו הגדולה והממשלה על כל בעלי החיים ,
משא"כ המחלל את התורה , אזי מותרו מן הבהמה אין , וכאשר לו בשר
תאווה , וגופו מחולל על הבריות , שאפי' ברי' קלה , תולעה ורימה ,
באלו אמרו מקדימן לו במעלה , שאוכלין את בשרו , והכל מושלין בו ,
אפי' זבובים אפי' יתושים , וא"כ הרי הוא מחולל על כל הבריות , קטנות
עם הגדולות ,

ובזה בארתי דברי רז"ל במס' סנהדרין
(ל"ח א') ת"ר * אדם נברא ערב

שבת שאם תזוח דעתו עליו , אומר לו יתוש
קדמך במעשה בראשית , הכל על דרך

שכתבתי , שאם תזוח דעתו עליו שהוא למעלה מהדומיים , ומהצומחיים ,
ומחיים , כי כלם מסורים בידו ברשותו אומר לו יתוש קדמך במעשה
בראשית , להודיע שהוא ימשול בך , ברי' קלה ויתוש שמה , יעלה עליך
מעלה מעלה , ואתה תרד בקבר מטה מטה , (בחבורי מילי דאבות
הארכתי בזה בכמה מקומות)

וא"כ כל בית שאינו כשמע ציד"ת , כ"א אוכלים ושותים בבית
אחיהם הבטור שגן מרקד שם , נוטל חלק בראש , ולו משפט
הבכורה

דרוש מירי דשמיא ז

הבכורה, ותולעים עדיפי מנייהו, וכל שרץ השורץ על הארץ, צפר
גבורים יאכלו, לשחת כל צפר צריאות ודקות, (אמנם המה מקדימין
ואוכלים את התולעים, טרם אשר התולעים אוכלים אותם) וכמה
קלקולים רבים באים ע"י אכילה מרובה, אכילה גסה, כבהמה גסה
שאינם משגיחים על הזבובים הנמלאים מן הפולין ולפנים, וצירקות
מאוסים כמה לשכות התולעים, תולעי ע"ג תולעי, וכל אחד אומר עלמא
בברובי אשנא, כי היכי דשתלי לי אבהתי, ולא הי' מדקדקים על הנקודות
שחורות מבחוץ, בפירות ואפונים ופולין, ופולין לאור הנר שיפה
לצדיקה.

אוי והוי כמה מינים אשר מתלעלים במחוצר ומרחשי, ואסורים
איסור תורה לכל הפוסקים, ובני אדם זוללים, מזלזלים צם
ואפי' אותן המתלעלים בתלוש ראוי לכל אחד לומר מתירא אני מן
הפירוש, ואין אחד חס לקמח, קמח שהתלע, (סומכים על דברי
פ"ח שהתיר חס הקמח מוכח בכלי, ולא ע"ג קרקע ממש, אף כי תולע
פירש וזה כגד כל הפוסקים שכולם מחמירים, וכבר הכה על קדקד
סדרתו הגאון בעל בר"ו, ומה דינו של קמח שהתלע ע"ן דברים של טעם
מ"ש הגאון מ"ו בספרו כ"ב חלק י"ד ס' ק"ז, וראוי למשים על לב,
מאכלות אסורות מטמאין את הנפש, ואינה חובלי גופייהו, וחבלות
בשלשה כפיש רוח וגשמה ואל תהי' צרי' קלה קלה בעיניכם, כי האוכל
צרי' קלה כמות שהיא, לוקה אפי' היא פחותה מחרדל, ואמרו מכות (ט"ז)
ע"ב, אכל פופיתא לוקה ד', כמלה לוקה ה', לרעה לוקה ו', ואשרי
הנוהר ומקדש את עצמו במותו לו, והדברים אלו מביאים את האדם לידו
קדושה וטהרה יתירה, ואמר הכתוב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש
אני, (ויתר הדברים תמלא בחודש תמוז כי שם הרבית מלים על אכלי
ירקי וע"י"ש)

דבור ד דבר המחצר, כל הימים לתשובה מוכנים, כמאמץ
החכם בכל עת יהי' צנדיך לצנים.

ונחזור לענינינו, שחצה יתירה נודעת להם לישראל, שהקב"ה
צדק רחמיו וחסדיו, מקבל להם פדיון פרטיות, מה
חודש

דרוש מילי דשמיא ז פג

חדש צחדשו , לא זו בלבד , אלא כל יומא זימנא , כי הקב"ה עושה
משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ציומו , וזוהי י"ל המשך

הפסוקי' (במלכ'א' ח') * לעשות משפט עבדו

מאמר ר"ד

לעשות משפט עבדו
ומשפט עמו ישראל וגו'

ומשפט עמו ישראל דבר יום ציומו למען דעת
כל עמי הארץ , כי ה' הוא האלהי' אין עוד ויש
לשאל דלא ה' ל' למימר אלא כי ה' הוא ואין עוד
אז כי אלהי' הוא מאי כי ה' הוא האלהים , אמנם

לפמ"ש שהקב"ה אוהב את ישראל , ונפרע מהם מעט מעט , וא"כ
צמקים המשפט שמה רחמי' צמורי' , והיינו לעשות משפט עבדו , ומשפט
עמו ישראל דבר יום ציומו , לקבל מהם הפרעון אחד לאחד , כל יום
ויום , מעט מעט , כמשפט האוהב שבתצתי , ואז ידעו כלם כי ה'
צרחמי' הוא שופטיהם , והיינו כי ה' הוא האלהי' , כי שם ה' מורה על
הרחמים , ושם האלהים , מורה על הדין שדן דין , באלו כאמר אם
יקבל מהם פריעות פריעות , היום מעט , ולמחר מעט , אחת לאחת
למנוח חשבון לפני מלך מלכי' הקב"ה , אז כודע בשערי' שהוא
צרחמי' שופט נדק ,

זבזה צארנו פי' הפסוקי' (תהלות ס"ב)

מאמר ר"ה

צטחו צו בכל עת עם
שפכו לפניו לצבכם וגו'

* צטחו צו בכל עת עם שפכו לפניו
לצבכם , אלהי' מחסה לנו סלה , אך הצל צני
אדם , כוזב צני אים , צמאזני' לעלות , מהצל
יחד , ר"ל צטחו צו בכל עת וגו' , שובו שובו

כל הימים , כי כל פרוטרוט ופרוטרוט , הקב"ה מצטרף לטובה , לחשבון
גדול , ואם תעשה כן , אזי אפי' אלהים מדת הדין יהי' לכם למחסה וכנה
דאון , כי כך משפט אלהי' הוא שופט נדיק , אל מלא רחמי' , זועם בכל
יום , לקבל הפרעון קבא קבא , וא"כ כך המה דרכי' התשובה לעלות
צמסלות אל הר' , לשקוד על דלתות התשובה יום יום , ובערב שבת
אמרו צבפילא , על יום הששי , ועל כל ימי השבוע דרך כלל (ובזה אמרת ,
דמז והי' ביום הששי והבינו את אשר יביאו והי' משנה על אשר ילקמו יום
יום) ובערב ר"ח על כל ימי החודש , ובער"ה על כל חדשי השנה , וכמלא

דרוש מילי דשמיא ז

כל ימיו בתשובה ,

אמנם כ"ז לישראל כאמרו , שהקב"ה אהבם ונפרע מהם מעט

מעט , אבל עובדי כוכבים , הקב"ה נפרע מהם בפעם

אחת , בבת אחת פעם אחת בשנה , כמו שכתבתי לעיל , וקאמר אך

הכל בני אדם , היינו עובדי כוכבים , שנקראו בשם בני אדם , שעב"פ

המה בני אדם הראשון , שאפי' פעם אחת בשנה אינם חוזרים למוטב ,

להודות לשם ה' , שהוא ראשון והוא אחרון , ואין עוד מלבדו , וגם אנחנו

בנים למקום ב"ה , אין איש שם על לב , לשוב אל ה' מדי יום ויום ,

ולפחות מדי חודש בחדשו , והיינו כוז בני איש , בני הקב"ה שנקרא איש

מלחמה , או בני אברהם יצחק יעקב שנקראו בשם איש , כמשאז"ל ואיש

לא יכלה מידי , אף זכות אבותם תמה , וכן פירש"י בתהלים על פסוק

בני איש עד מה כבודי לכלימה ובכמה דוכתי , ויש לנו לדאוג אם במאזני

לעלות , שיגיע חודש תשרי , שהוא מזל מאזני , וכה' מהכל יחדיו ,

במאזני יסאי יחד ,

אוי לאותה בושא ישראל זרע קודש , בנים למקום ב"ה , בני אברהם

יצחק ויעקב , כלו זרע אחת , איך יעלו במאזני רשע , עם

עובדי כוכבים , וביום הזה יכולין אנו לתקן כל ערבי חדש' , אשר לא

התודנו על חטאינו ועל פשעינו , וגם לא שמנו על לבנו שער"ח מורה

על חושך הגלות המר , וז"ל המדרש רבה (פ' בא) , עד שלא הוציא

הקב"ה את ישראל ממצרים , ברמז הודיע להם שאין המלכות באה להם

עד שלש' דור , שנאמר החודש הזה לכם , החודש שלש' יום , ומלכות

שלכם שלש' דור , הלכנה בראשון מתחלת להאיר , וכל שהיא הולכת

מאירה עד ט"ו ימים , ודסקוס שלו מתמלא , ומט"ו עד שלשים אור שלה

חסר , בלמ"ד אינה נראית , כך ישראל ט"ו דור מן אברהם , ועד

שלמה כו' , כיון שבא שלמה , נתמלא דיסקוס של לבנה , שנאמר וישב

שלמה על כסא ה' כו' ומשם המלכים פוחדתין והולכין כו' , כיון שבא דקד'י

דכתיב ועיני דקד'י עור , חסר אורה של לבנה , וכל אותן שני' אע"פי

שישראל הי' חוטא' אצות מתפללין עליהם , ועושין שלום בין ישראל לאביהם

בשמים , שנאמר ישאן הרים שלום לעם כו' , ועד מתי הי' אצות מתפללין

דרוש מילי דשמיא ז פד

עד שאבר נדקי' את עיניו , וחרב בית המקדש שנאמר ורצ שלום עד צלי
 ירח , עד למ"ד דור שהי' ישראל מן המלכות , ויתר דברי המדרש עיין
 בסמוך וא"כ משני דברים יש לבכות , במר נפש , בלב נשבר , כל
 ער"ח , כי גפלה עטרת ראשו , ואוי לנו כי חטאנו (וכראה ע"פי סברא
 אם מטעם שאין אור הלבנה כראית כלל , ומיכסי סיהרא , והוא דוגמת
 אפלת הגלות , א"כ אחר המולד אין להתודות ולהתענות , דכבר כראה
 תדושה , אבל א' אמרינן להתודות על עונות מכל ימי החודש , א"כ נריבין
 להתענות כל ערב ר"ח אפי' אחר המולד , וזה אפשר הי' הטעם של ר"ח
 סרוק , שהתענה ציוס המולד עד שהגיע המולד , ואז אבל אפי' חל
 המולד בחצי היום , כי ידע בנפשי' שלא חטא ואפי' אם חלילה נכשל פעם
 אחת בעצירה קלה , לא זו עד שש , ולא התענה בער"ח א"א על מיעוט
 הירח דוגמת ישראל ולכך לא התענה יותר אלא עד המולד , אבל אכן
 מלאין עונות מכף רגלינו עד ראשו , אין בנו מתוס , נריבין אנו
 להתענות עד ז"ה , כ"ז כראה בעיני דרך מוסר ולא על דרך אמת כ"א
 להמתיק לפני המקלי' וסומכ' על המקובל ר"י ברוק , ומכ"ש בעינו שהוא
 ח"ס , ולפעמי' המה במכיס עמהם שזריכ' להשלימו , וכל תענית שלא
 שקעה עליו החמה כו')

מי יעמוד בעדנו , ויעשה שלום בינינו לבין אלהינו , תפלות אבות
 תמה מימי נדקי' , אמנם איתא שם במדרש מן אותה שעה ועד
 עתה , מי עושה שלו' לישראל , ה' , שנאמר ישא' פניו אליך וישם
 ידך שלום והיינו דאמר המשורר אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי
 מעם ה' עושה שמים וארץ כלומר אמרו כנסת ישראל בגלותה , נשאתי
 עיני אל אבות עולם , וראיתי שכבר פסקו בתפלתם מימי נדקי' , וכנהלתי
 מי יעשה שלום לי , ונחמתי עזרי מעם ה' יברך את עמו בשלום

אד לפי דעת רז"ל אימת ה' צ"ה כוטה ככהר שלו' , בזמן שאנו עושין
 רעונו כי רמוקראי אהדדי , כתיב אשר לא ישא פנים , וכתיב
 ישא' פניו אליך וישם ידך שלום כיצד יתקיימו שני כתובי' הללו , כשישראל
 עושין רעונו ישא' ה' , וכשאין ישראל עושין רעונו לא ישא פנים (ועיין
 בריא"ק פ"ג דנדרבות) וא"כ מאין יבא עזרנו , ידענו בנפשנו שאין אנו

דרוש מילי דשמיא ז

עושין רצונו של מקום ב"ה ולא זו בלבד אלא עושין פעולות הוללות לחטוא
 חוי לאותה בוסה משכרים עצמן בסבאיין ושכר , ובאי' לידי ביאוף ,
 כמו שאמרו ז"ל בתיב זנות יין ותירוש יקה לב , אמאי קרי לי' יין , ואמאי
 קרי לי' תירוש , יין שמביא יללה לעולם , תירוש כל המתגלה בו בעשה
 דש , ומפרש רש"י ע"י היין רוב הביאוף ופודענות בא לעולם , ויין לשון
 תאנ' ויללה , הו' אבוי אף כי היין בוגד בה' , גבר יהיר וחכם בעיניו ,
 ואומר בלבו הלא אמרו ז"ל חמרא וריחני פקחון , והיינו דאמר הכביא
 (חבוק ב') * ואף כי היין בוגד גבר יהיר ,

מאמר ר"ו

כלומר אפי' שזרע לו שפי' היין בוגד בגדים
 האולי , בגדים חבלי' , את כפשו ורוחו הוא
 חבול ומבעיר , כמה פעמי' ככשל בזכות ע"י
 היין , ושאר דעות רבות בדעתינן למימר קמן ,
 ובכל זאת גבר יהיר ופקח בעיניו , וכן בוגד פכיו , ועיין בדבור
 הסמוך —

דבור ה' ידבר המהדר , יש מתעשר עדיין , ולמחר יקץ מהיין ,
 ומותו מן הדל אין ,

מאמר ר"ז

הנביא ישע"ה קרא בחיל * הוי
 האומרי' לרע טוב , ולטוב רע ,
 שמים חושך לאור , ואור לחשך , שמים מר
 למתוק , ומתוק למר , הוי חכמים בעיניהם ,
 ונגדפניהם נבוכים , הוי גבורי' לשמות יין ,
 ואכשי חיל למסוך שכר עד כאן , והרביתי בשאלו'
 על סמכות הדברים , וכמה דברים כפולים ומכופלים , רע וטוב , טוב
 ורע , חשך ואור , אור וחשך , מתוק ומר , מר ומתוק , וגם מדוע
 הלא ד"ש לרע קמועה , ובשזבו של דבר יבואר כתפוחי זהב במשכיות
 הבס' דבר דבור על אפניו —

הקיצו גפנים וזכו , והלילו בדמים , כי חטא הראשון , ראש
 קדמאה , על ידכס היה דאמרו ז"ל (בדכות דף מ"ס ע"א)
 חילן שאכל מלכו אר"ה , גפן ה' , שאין לך דבר שמביא יללה לעולם
 אלא

דרוש מילי דשמיא ז פה

אלא היין , שגאמרו ישת מן היין וישכר , ומה נראה ערמת הכחש שגם
הוא לא בטענה , כאשר עד היום ילדו של אדם מפתחו , למשך בין
בשרו , ואמר לו הלא אמרו (פרק בתרא דיומא) חמרא וריחני פקחון
ואמרו (פ"ו דערובין) כל המתפתה בייכויש בו מדעת קונו , וזה שאמר

הכחש * כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו
ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים דקדוק לומר
ונפקחו עיניכם , על שם חמרא וריחני פקחון ,
והייתם כאלהים שתי' בכם מדעת קונכם ,

מאמר ר"ח
כי יודע אלהים כי ביום
אכלכם ממנו וגו'

ומזה נראה דקרי ל' עץ הדעת טוב ורע

ע"פי מה דאמרו (במס' יומא) רבא רמי כתיב יין ישמח ,
וקרינן ישמח , זכה משמחו , לא זכה משמחו , והיינו טוב ורע , זכה
טוב , לא זכה רע , אך נראה מה דאמרו זכה משמחו , היינו במקום
שמאור לשמחו ב"ן , כמו בקידוש והבדלה וברכת המזון וכדומה , לא
זכה היינו בסעודות מרעים , ובמסבות תרבות אכשי' חטאי' , אבל
בעינינו כי דור תהפוכות הנה , לקידוש והבדלה וכדומה לוקחין יין
הגרוע ביותר , שטעמי' וריחי' חלא , וחמוצו קשה , ובסעודות רשות
אחר מסטרא אחרא , רשות רבים בכי שוממה , הנה מהדרין מן המהדרים
אחר היין המשבח ביותר , שטעמי' חמרא וריחי' לא כמר , יין ישן ועמד
בו טעמו ,

ודיינו דאמר הנביא הוי האומרים לרע טוב , ר"ל לחלק הרע
הידוע , שהביא ומציא שממה ויללה לעולם , חילן טוב ורע ,
שאכל ממנו אדם הראשון , אומרים עליו שהוא טוב לפקוח עינים ,
ומרבה דעה עד היותו כאלהים לדעת טוב , ומהדרים אחר יין הטוב ,
יין הרקח , והיינו לרע טוב , לחלק הרע יין הטוב , ובקידוש וברכת
המזון ושמחה של מנה , שהוא חלק הטוב , שמשמח האלהים והאדם ,
ואין שמחה אלא ב"ן , לוקחין יין הרע , שאינו ראוי לשתי' ,

וזה עון פלילי , מסתעפים ממנו כמה עבירות , מברך בורה פרי
הגפן , ולדעתיו אין לברך עליו כלל , כי אזוקי מזיק , ואין לו
הגאה מיני' , ואפי' אם יש לו הגאה כל שהוא , עכ"פ טעמי' חלא , ומברך
שהכל

דרוש מילי דשמיא ז

שהכל, ועוד הקידוש צריך להיות על היין, דאמרו (במכילתא) זכור את
 יום השבת לקדשו, קדשו בצרכה, מכאן אמרו, שמקדשין על היין
 בכניסתו, אין לי אלא כלילה, ציום מנץ, ת"ל ושמרתם את השבת
 ואמרו נמי (פרק בתרא דפסחי') זכור את יום השבת לקדשו, זכרו על
 היין בכניסתו, אין לי אלא כלילה ציום מנץ, ת"ל זכור את יום, והקידוש
 שיר ושבח לאל ית', וראוי להיות על היין, כדאמרו (פרק ביבא מצרכין)
 אמר רשב"כ אמר ר"י, מנץ שאין אומר שירה, אלא על היין, שנאמר
 החדלתי את תירושי, המשמח אלהים ואנשים, אם אנשים משמח,
 אלהים במה משמח, מכאן שאין אומר שירה אלא על היין, ועוד המצות
 בזויות, לא תהי' כהנית כפונדקית שותים בפונדקאות יטות מיקנים,
 המוצים וערבים, ומצות ה' כמצות אנשים מלומדה, ואין אש משגיח,
 על טעם וריח, מגביהם הכוס ואומרים והיא שעמדה לאבותינו, מכהב
 אבותיהם צדיהם, ולא ידעים טעם המצוה וטעם היין, אלא כאשר ראו
 מאבותם, וסימנך חיימאל בר חיימאל.

וצרעת

זו נוסחת מאד, לא וראו חיי המלוה צו' מאד, כשרוצים
 לגבות טעם היין, שאינו משובח, מרגלל בפומי דאיכש
 לומר, אין זה ב"א יין קידוש, באלו אז מסיכי כלמו על היין קידוש שתי'
 דע, שמו שמים על זאת על שפלות מצות ה', ונחזור לענינינו כל שתי
 יין ומרבים שכרות, לדעתם ישדות, כי אומרים חמרא וריחכי פוקח עיני
 עורים, לדעת טוב ורע, כאשר אמר הנחש הקדמוני.

ובזה

בארתי המשך ומכוון במשלי שלמה (ק"ג ל"א) אל תרא יין כי
 יתאדם, כי יתן בכוס עינו, יתהלך במישורים, *אחריתו

מאמר ר"ט

אחריתו בנחש ישוק

בנחש ישוק, ר"ל אל תתן עיניך ציין, ואל תפן |
 אל המרה, לומר הלעיטני כא מן האדום,
 אדום הזה, כי כל המרבה שכרות, כל מצידות
 דומות לו לישרות, וכל הדרכים ישרים
 לתמימים צעיקו, כי תבס צעיקו וטבון.

תחבולות יקבה, כי לדעתו היין חונן לאדם דעת, מדעת קונו, והיינו
 דקאמר אחריתו בנחש ישוק, בנחש הקדמוני, כיגס הוא בא בדבצי

פתיות

פתחת הללו • כמו שכתבתי • אחי אל תשנו ציין • ואל תתעו בשכר •
 כי אלה לחרפות ולדראון עולם • הסירו את היין מעליכם • שימו על
 לבבכם • כמה פעמי' הניע זמן ק"ש של ערבית • והשנו צטח • צמשתם
 יין על פי הכזל • כבני כזל • גם בני בלי שם • ואם בא אחד ואמר • קומו
 והקינו שכורים • והציטו לראות • החשך יכסה ארץ • כבר בא זמן
 מעריב • כלם עוכים כאחד • הן עוד היום גדול • ולא פכה היום ולא שקעה
 החמה • יש לנו עוד זמן זמנים טובי לק"ש ותפלה •

והיין דאמר הכביא שמים חשך לאור מדבר עוד בנבי' היין וקאמ' •
 גם דעה זו מלאה קן • ציין שאר דעות רבות • באישון לילה
 ואשלה שכבר בא זמן ק"ש ותפלה • השותים במזרקי יין ובראה להם אור •
 וע"ז אמר שלמה בחכמתו ע"ה • למי אוי • למי אבוי • למי מדני • למי
 שיח • למי פצעים הנם • למי חכלילות עינים • למאחרים על היין •
 דקדוק לומר למאחרים על היין • דהיינו לעת ערב בהניע זמן ק"ש
 דאורייתא (ובמ"א הארכתי הכי ששה למי למי קאמר) • וכמו כן ליוצר •
 לפעמים הניע זמן ק"ש של שחרית • והמה שותים כל הלילה עד כוון
 היום • ואין איש משגיח מן החלונות • שכבר עלה עמוד השחר • ומטיף
 מן החרכים על כיצוץ השמש זרחה על הארץ • והיינו דסיים ואור לחושך •
 כלומר ה"ה להיפוך לפעמים בבד האור מאיר לארץ • והמה כבני אדם •
 יושבי חושך • וחמה באמצע רקיע ואין הכל מסתכלין בה •

והחורף לדרכנו אמרנו • ראינו צעיבנו • ובאוגינו שמענו • כמה
 פעמים בימי החורף • שמשכימים וצאים לצית הכנסת •
 ואמר להם הממונה סגן הכנסת • לאו וראו אם האיר היום • וכלם כאחד
 עוכים ואומרים • כבר האיר כל פני מזרח • ומביח' תפילין • ומתעטפים
 בצליצית • ומצרכים צרבות השחר • ועדיין הוא חשך ולא אור • וה"ה בימי
 הקיץ לעת ערב • להתפלל מעריב בזמנו • כולם חוזי כובדים • כל אחד
 אומר אנכי רואה • הצט בא שמימה וספור כובדים קטני' עם הגדולים •
 ועדיין יום הוא • ולא שקעה החמה • וזה שאמר הכביא שמים חושך
 לאור • היינו המשכימים בימי החורף • ואור לחשך • היינו המעריבים
 בימי הקיץ • ולזה כווננו רז"ל (צמס' שבת פ' ב"ב) • אמר ר' אבהו לא

דרוש מילי דשמיא ז

חרבה ירושלים , אלא בשביל שבטלו ק"ש שחרית וערבית , שנאמר חיו
משכימי בבקר שחר ירדופו , מאחרי צנשף יין ידלקס (ועיין שם ברכ"ו
ובמהרש"א ח"א) והמשכיל יבין .

וגם ע"ז אביקורא תגר , רעה זה חולה ראיתי , בקהלות קטנות ,
השמש הכנסת , הוא השוחט , הוא המורה , והוא שותף עמהם
במסכה אחת , וכמה רעות תסתעפנה דורס ואוכל ושותה , כי כבר
הכריע רמ"א ששכור לא ישחוט , שגיל לבא לידי דרסה , (וי"ל בזה רמז

באורייתא *יין ושכר אל תשת וגו' , ובין טמא
לטהור , ולהורות את צני ישראל וגו' , כי כל
הפוסל בשחיטה כבלה , ומטמא , וקאמר יין
ושכר אל תשת , כדי להבדיל בין כבלה , לכשרה ,
אלא תאכיל חלילה כבלות בישראל ואפשיטומא

מאמר ר"י

ומה דסיים ולהורות לצני ישראל עיין בסמוך ותבין ,) גאח"כ בצדיקת
הריאה שזאלין אותו , מהכי תרי צועי דסמיכי , או צועי בשיפולי במקום
שכהנו להכשיר , אם המים מתוקי' (כמבואר ב"ד סי' ל"ז) , ובעבור
שחבו מ"ן הטוב , דומה עליו שהמה מתוקי' , ובאמת המה מים המרים ,
וזה שאמר הכביא שמים מר למתוק , בעבור שכרותם , מאכילם טרפות
לישראל , וכמו כן לפעמים חסרה המרה שדיכו קירע הכבד שתי וערב ,
וצועמו בלשונם , אם יטעום טעם מר כשרה , וטועה להיפוך עבור
שכרותו , כי לדעתו כאשר טועם , ואינו מתוק כה"ן , אשר תחת לשונם
מר הוא וקא מכשיר , ובין כך ובין כך מאכיל טרפות וזה שסיים ומתוק
למר , (וראוי על כל רב ומורה בעירו , להשגיח על השוחטים , אם
אינם יושבים בסוד סבאי יין ושכר , ושאר משקין המשכרי' , וידיים כבדים
עליהם , והמכשלה זאת תחת ידו , אם אינו מוחה בהם , אינו כותן
יד למושעים , כאשר הארכנו במקום אחר ואין כאן מקומו) .

וקא מ"ש עוד , הוי חכמים בעיניהם , ונבונים כגד פניהם ,
לא זו שעושי' את כל הגבלות האלו , וכמות כבל ימותו , ואפי' הט
חכמים בעיניהם וגו' , כי אומרי' חמרא וריחכי פקחון , ובאמת חכמים
המה לרע , (ובדרך מליצה חוץ לדרכנו שמעתי , דרך אמת ויציב ובטון

אם

דרוש מילי דשמיא ז פו

אם האדם מתבדק בלבו לאמר , שהוא חכם גבור ועשיר , בעבור
 שיושב בלמוד , ואין איש איתו עמו במחילתו , כי הוא מיושבי כפרים , ואין
 שם כבון וחכם כמוהו , אין האשמה גדלה כל כך , אבל אם האדם יושב
 בעיר מלאה חכמים וסופרי , ורואה חכמי מחוכמי , ואעפ"כ בחזקת
 גובה לבו אומר , שהוא חכם ומצין מדעתו , גדלה אשמתו עד שמי
 השמים , וזה שאמר הכביא הוי חכמים בעיניהם אמנם אולי אין במקומם
 חכמי לב , ואין הגאון כ"כ , וסיים הכביא ונגד פניהם כבונים , ואפ"ה
 המה מתגאלי

ורא מתמה הכביא עוד , בגנות שותי יין , וקאמר בשלמא חלושי
 לב שותי , הטעם להחזיק לבס , כמו שאמר הכתוב ויין ישמח
 לבב אנוש , בשלמא עכ"ל ארץ שותי , אמר שלמה בחכמתו , ישחה וישכח
 דישו , ועמלו לא יזכר עוד , אבל הוי גבורים לשתיית יין , ואנשי חיל
 למסוך שכר , בתמי , כא אחי סורו כא מעל אהלי , זולליוסבאי יין , כי
 דביס כלכדו , במאודות היין , כי היין מרגיל את האדם לידי ערוה ,
 כמש ה זנות יין ותירוש יקח לב , ואמרו הרואה סומה בקלקולה , יזיר
 עצמו מן היין , ומזה נראה מה דאמרו ז"ל * (פ') |

מאמר רי"א | בתרא דיומא , אמאי קרי לי' תירוש , שכל
 המתגרה בו נעשה רש , הטעם כי היין סרסור
 דעבירה ומגרה אלפסי' יצא דזנות , ולכך בא
 לידי עניות , וחוסר כל טוב , כי בעד אשה
 זונה עד ככר לחם ,

צאו ואלו נח איש לדיק תמים הי' , וכאשר נטע כרם ירד ממעלתו ,
 מעלות בקודש , ועשה עצמו חולין , כי כ"מ שאתה מוצא גדר
 ערוה אתה מוצא קדושה , וזהו פירש * הפסוק ויחל כח כלומר שעשה עצמו
 חולין , כי מתחלה הי' איש האלהי קדוש ,

מאמר רי"ב | ונעשה עתה איש האדמה , וכ"כ למה הגיע
 אל מדרגה זו , וקאמר ויטע כרם , בעבור
 שנטע כרם וחילל את עצמו , וישת מן היין
 ויטכר כלומר שלא זכה , דאמרו ז"ל זכה
 משמחו

ויחל כח איש האדמה
 וגו'

דרוש מילי דשמיא ז

משמתי , ופירש"י זכה לשמות לפי המדה , לא זכה ששמה יותר
מהמדה , והיינו וישת מן היין וישכר , שלא זכה ששמה יותר ממדתו ,
ואין לך חילול גדול מזה חלולי שזנות והנה בימים הבאים , אכחנו
תוקעין ומריעין לערבב השטן , להחליש כח סמאל , ואין איש שם על לב
ואומרים הימים ימי זכורי ענבים , וילך איש תחת גפנו , ולא שמו על
לפס שמוסיפים כח סמאל , כי דורשירשומות אמרין , אותיות הסמוכות
לענבים , המה אותיות סמאל , ולעולם תהיה אדם סמאל דומה , מכ"ש
בחודש הזה גדרו גדר לפנים מן הגדר , שלא לשמות יין כל חודש הזה ,
מלבד בשבתות , וסעודת מצוה , ושימו על לבכם מה לאמרו ז"ל ,
(ס"פ חזקת הבתים) מיום שחרב בית המקדש , דין הוא שנגזור על עצמנו
שלא אככל בשר ולא נשתה יין , אלא שאין גוזרין כו' ,

הל"א נודע לכם , כי חלול ראשי תיבות אבי לדורי ודורי לי , כאשר
הארכתי לעיל בדרשות , וכתב * כי

מאמר רי"ג

כי טובי' דודיק מיין , מה
יפו דודיק אחותי כלה
וגו'

טובי' דודיק מיין וכתב מה יפו דודיק אחותי
כלה , מה טובו דודיק מיין , (ובחבורי לש"ה
כתבתי בזה מליצות שונות ,) דרכם של סבאי
יין , מתחלה המה באגודה אחת , כלם אהובים
באהבה ואחריו ושלוס , כדאמרו ז"ל אבב

חכמותא נפישא אחי , ובטוב לבס ביין , נקיש ואחי תעגרא , מצה ומריצה
מצוי' ביניהם , ואכל שני תלמידי חכמים להפוך אם מתחלה אינם נוחים
זה בזה בהלכה אבל את והב בסופה , אשר לא יזיחו , ולא יזיזו , עבודות
האהבה , אהבים כאמכ"י בחיים ובמותם לא יפרדו , ואיכ אכל היין
באהבה ומריצה , ואכל התורה מריצה ואהבה , אמנם ההבדל ביניהם ,
בהבדל אשר בין אור לחושך , בשותי יין תחלתן אהבה , וסופן איבה ,
ותכלית שנאה , ובשני תיח תחלתן מריצה , וסופן אהבה רצה , ואהבת
שלוס , וזה שאמר מה יפו דודיק אחותי כלה , היינו התורה , ע"ש אמור
לחכמה אחותי את , מה טובו דודיק מיין , הגם שבדברי תורה ג"כ מצוי'
מריצה , כי ידגרו את אויבים בשער , אבל סופן אהבה ואחריו , ושלוס
בגדא שאינו פוסק ,

דרוש מילי דשמיא ז פח

פא על דרך זה כמו שאלל היין שני מדו' זכ' משמחו, לא זכה משמחו, אלל
התורה כתי שני מדות הללו, דאמרו (צמס' יומא פ"ז), אמר
ר' שמואל בר כחמני אמר ר' יונתן, רמי, כתיב, פקודי ה' ישרים
משמחי לב, וכתיב אמרת ה' לרופא, זכה משמחו, לא זכה לרופאו
למיתה כו', אמנס יש הדל רב ביניהם, אלל היין נקטו משמחו,
ואלל התורה לרופאו, ולא ראוי זה, כראיזה, אלל התורה אחר הכירוף,
זוכה ויושב בישיבה של מעלה, משא"כ אלל היין משמחו, שמחה
מאין יושב בסוד אלהי, והיינו כי טובים דודיק מיין, אף דלא זכה.

אז עד"ז התורה כותבת לו חיים, והיין כותבת לו חיים, דאמרו
ז"ל (בפ' חזקת הבתים) בראש כל חין אכל חמר, אמנס לא
קרוב זה אל זה, היין גורם לו חיים לפי שעה, אכל מקרב לו המיתה
לאחר זמן, ע"פי מה שכתבו בשם הזוהר כל דבור ודבור, שיכלא מפי האדם,
מקרב לו את המית', ולא כמל' דבוי' דבר' כמו אלל היין כמש"ה ככנס יין יכלא
סוד וסוד' למי מדכי' למי שיח וגו' למאחר' על היין, אכל התור' מקרב' לו החי'
כל דבור ודבור שיכלא ממנו לבטלה, ע"י לימוד התורה, חוזרי' למקומם
הראשון, כמבואר בזוהר ובספרי מוכר, והיינו כי טובים דודיק מיין
(כ"ז אמרתי דרך מליצה וצמ' ומו הארכת' בדברים של טעם ע"י"ש)
ועפ"ז אמרתי כוונת ר"ע (ס"פ צמה אשה) מעשה בר"ע שעשה משתה

לזכו, על כל כוס וכוס שהביא, אמר *חמר' | **מאמר ר"ד**
וחי' לפוס רבנן, ולפוס תלמידיהן, כלומר | חמר' וחי' לפוס רבנן
חמר' וחי', הרונה לשחות יין ולהחיות שלא לקרב המיתה, ע"י רוב
דברים, לפוס רבנן ולפוס תלמידיהן ילמוד תורה כי על ידה מקרב
הדברי', היצאני לבטלה אחד אל אחד.

ודרך אחר אמרתי, ושמעתי שכוונתי בזה להגאון המפורסם מוה'
מרדכי יפה זללל"ה ע"פי שני דברי', הותרו לשחות יין.
אחד דאמרו ז"ל לא כבדו היין אלא למנחה אכלים, צ' דאמרו ז"ל הרונה
להביא כספים בזמן הזה, ימלא גרוכס של ת"ח, והיינו חמר' ששותין
יין, וחי' שהכל חיים, שלא כפקד מהם איש, ואי אפשר לומר ששותי'
לכנס קבלי', וע"כ לפוס רבנן, להביא כספי' צו"ה, אמנס צדור הזה

דרוש מירי דשמיא ז

כל אחד אומר , אנכי תלמיד חכם , וכל אחד ממלא כריסו בצער ויין ,
להביא שלמי' ונסכי' צו"הז , וכבוד התורה ממילא בטל ,

דכירנא

כד הוינא טלי' , ה' נוהגים בעלי הבתים יושבי קרנות ,
צימים טובי' , לשלוח יין לבני תורה , ועכשו כלם בעלי
תורה בעלי חציות בעלי כדן , בשתי' כדת של תורה , שמעתי מליה
כפלאה בפסוק אף כי היין בוגד גבר יהיר , ע"פמה דאמרו ז"ל משבטלו
הנסכים בטל טעם היין , אמנם לפי מה דאמרו , הדוכה להביא נסכים
צו"הז , ימלא גרונו של תלמידי חכמים , א"כ למה בטל טעם היין ולא
עמד צו טעמו , דהא גם עדיין לא בטלו הנסכים , אבל בעבור שכל אחד
תלמיד חכם צעיקיו , ואצדה חכמת חכמו וצינת כבוכיו , ואין משלחין
צי"ט ואומרי' שלח מעיקרא אשמע , לידין ת"ח צו"הז , ודין קדימה ,
ובטלו הנסכים ופג טעם היין , וז"ש הנביא אף כי היין בוגד בתמי' , למה
היין בוגד , אם בשביל נסכי' הלא לא בטלו , דהא גם עתה כיסוד היין
בגרונו של ת"ח , וסיים הנביא גבר יהיר רבים מעמי הארץ מתייהרים ,
ורוממות אל בגרונו , ולא הרבו קנינים , וכל אחד נוטל את השם כשם
הגדולים , ועל היין הוא אומר , בראש כל חיין אכא חמר , ולכך בנד
טעם היין , (ובחבורי מילי דרצבן בחודש אדר הארכתני מאד בצלחת
בבנות שותי יין ואימתי משתי מעליוע"י"ש) ,

אחרי

מכעו מן היין , הסירו מן השכר , לא תרוו ולא תחטאו , ושובו
אל ה' אלהינו , הביטו אל צור ישעכו , מה שאמר ליסעי'
הנביא ע"ה , והי' כבוד ונצל תוף וחליל ויין משתייהם ואת פועל ה' לא
יביטו , ומעשה ידי לא ראו , הנה כבוד כתצנו שלא כבדא היין , אלא
לשמוח אלהים ואכשי' , בכסכי' , וקידוש , והבדלה , וברכת המזון ,
ובדומה לשמחה של מצוה , וכמו כן לנחם אבלים , וזה שאמר הנביא
לאו וראו את מעשיהם הרעי' , כי לא שמו על לבם למה ברא אלהים את
היין , וזה את פועל ה' אשר פעל , שבשבילם ברא את היין , לא הביטו
רק אל שכרות , ומייתן שאחר השתי' הי' עושי' כאיוב , אחר שהקיפו ימי
המשתה העלה עולות מספר כלם , אולי חטאו בכיו , אבל , ומעשה ידי
לא ראו , היינו בית המקדש שנקרא מעשה ידי כמש"ה מקדש ה' כוננו

דרוש מילי דשמיא ז פט

ידך (ועיין בר"מ אלשיך זי"ע) ה', ובחודש חשון בדרשה אשר דרשתי
תקמד'ל צבי"הב מייזל בתעניותות בה"צ הארכתני מאד ואין כאן מקומו)
וזה שאמר התנא כל ישראל יש להם חלק לעו"הב שנאמר ועמך כלם
לדיק'ונו' אלא שיש הבדל ביניהם, כת אחת המה לדיק' מימות עולם,
אשר לא חטאו כלל, והמה כגד מטעי, משורשם לדיק' גמורי' עד היום
הזה, וכת שני' היינו בעלי תשובה, לאחר שחטאו, ככנסו למקדש ה',
ומתור' על עונם, כי עיקר הקרבן, שמתורה עליו עובותיו, וכש"ה
ובי חובתו ובח חובה לה' לרצותכם תובחו, ר"ל כי תובחו ובח שיש בו
וידוי, אזי יעלה לרבון וכחת, (כמו שהארכתני במילי דהספידא), וכת
הל"ז במדרגה העליונה, שאפי' הזדונות כעשות זכויות, והיינו דסיים
מעשידי, כלומר ע"י בית המקדש, להתפאר שהיא תפארת לעושי'
שאפי' הזדונות יהיו לזכויות וקברתי מאד.

או י"ל כל ישראל יש להם חלק לעו"הב,
מאמר ר"ט
מאד שאדם הראשון ה' יציר כפיו של
הקב"ה והוא ה' כולל כל הנשמות, בדמות
אילן, בענפים, וסעיפים, ועלים, ושרשים,
באשר שמעתי מפלסוף האלהי הרב ר' יצחק
לוריא זללה"ה, לפעמים נראה שני אנשים,

אחד בים כאמנים זה לזה, ולא שום קורבא דשאר, זה לזה, כי זה מסוף
עולם, וזה מסוף עול ואהבתם אהבת ע"לם, והב' שאינה תלוי' בדבר, ותימה
איך באה אהבה זו, ואיך גדלה האהבה כ"כ, יען עבור שהיו גשמותיהם
סמוכות, חוברת כאשה אל אחותה, בענף אחד, בעלה אחד, בבר
אחד, באדם שה' יחידיו בעולם, ואדם עץ עושה פרי, ופירי פירות
עד עולם, והנשמות הפכיות מרגישות זו בזו, ומתעוררות הראשונות,
אהבות הישנות, שה' דבוקות ומקורבות, ולפיכך, אהבות הלצבות
יחדו ותבער אש האהבה ביניהם, בין שניהם, ואין הגופות מרגישות,
על מה ולמה, האהבה רבה, בלימה, וזו האהבה מלך כפשות, ויש
עוד אהבה גופניות, שהמה מבשר אחד, דהיינו אהבה מלך אחיה,
שהמה בני אב אחד, או שאר קורבא דשאר בשר, וא"כ אם הי' שני אחים
סמוכים

דרוש מילי דשמיא ז

שמוכי' צאילן הנשמות , אין לך אהבה עזה גדולה מזו ,

ויש

דוד ע"ה *מה טוב ומה נעים שבת

מאמר רט"ז

אחים, גם יחד , כלומר אין לך טוב

מה טוב ומה נעים שבת
אחים

ונעים גדול מזה , אם ישיבת האחי' הי' יחד ,
שה' להם ישיבה אחת בעולם הנשמות , כלומר
שה' אחודי' ואמודים , וסמוכים לעד לעולם ,

צאהבה וחבה , אמנם עדיין לא נודע איזהי אהבה יתירה , אהבות
הרוחניות , ע"י התעוררות השכליות , או אהבות הנשמיות , שהחומר
נוער , ע"י התעוררות החומריות , וצא שלמה בחכמתו ופירשו ,

*טוב שכן קרוב מאחד רחוק , יותר טוב שכן

מאמר רי"ז

קרוב , שה' מקורבים , בקירוב ממש צנטיעה

טוב שכן קרוב

הראשונה , בנן האלהים , צענפי הגפן , אין

של אדרה , מאח רחוק משני אחי' שה'

מרוחקי' זה מזה , צאילן קדמאה ,

ומזה

נראה לי ביאור המשנה , כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב כו' ,
הטעם כי כלם נצח מטעם , אשר נטעתי בגן עדן , ואילן הטלל

כל הנשמות , ומשם יפרד לאלפי רבבה כצמח השדה , ומעשה ידי
להתפאר , כן מעשה ידי הקב"ה אינו נפקד , וע"כ כלם בני עוה"ב
(ובחבו' מילי ראבות הארכתי בדברי טעם) אמנם כבר אמרו ז"ל עוה"ב
אינו אלא ע"י יסורי' , ומי יודע סוף ותכלית היסורין , כי ידענו צנפסנו
את אשר חטאנו , וכל האומר הקב"ה וחרן הוא יוותרו מעיו , ואין הדבר
תלוי אלא בתשובה , לכו וכשזבה אל ה' תשובה מאהבה , וכיטע צלצנו זה
לזה אחוה ואהבה , ויבהר ה' צנו מאהבה , ויטענו צארץ חמדה טובה
ורחצה צ"צ אמן :

דרוש ה'

ובו ארבע דברים , אשר דרשתי זכור צרית תקמם *
צק'ק גוטיין .

דבור א'

ידבר המחבר , אם תכנסו צנתר וחרני לך צורית ,
נכתם עונך אשר חללת הצרית . לו חכמו ישכילו זאת
יבינו לאהרית .

דרוש מילי דשמיא ח צ

ער מה אנחנו יושבים , האספו ונצבה יומם ולילה כחשכה באורה ,
 על חילול הגדול אשר חללנו , בחלול שבזנות , איכה היתה לזונה
 אחותינו רעיתנו , כשמת חיים רוח אפינו , הבזונה יעשה אחותינו ,
 הכנפיקת ברא , כי נדחת ממחיצתו של הקב"ה , ממחנה השכינה ,
 וקיימת בכסופא לבר , כי בא עלי' אדם בליעל מסטרא דמסאבא , ועשאה
 אותה זונה וטימא אותה , בטומאה היוצאה מן הגוף הנגוף , בהולאת
 זרע לבטלה , רחמנא ליצלן מהאי בזשה , ומפני עין החמור מאד הזה
 גלינו מארץ החיים , ונתרחקנו מעל אדמת הקודש , ועדיין אין לנו
 יכול' , לעלות אל הר' , ואל מקום קדשו , באלו המים הזדונים עד
 נפש רוחנושמה , כי משחיתים אנחנו את הארץ ומלוואה , תכל ויושבי
 בה , גדלה לעקתם מבני ישראל , ומדע המלוכה זרע קודש , אשר
 זרעו לריק , וילדו לבהלה , בארץ לא זרועה ,

ודעת הזה נקרא זכור ברית , לעורר הישנים השוכבים על מטות
 שינה , וסרוחים על ערשותם , להזכיר לפל אחד ואחד ,
 זכור ברית אבות , ששמרו את הברית קידש כראוי , ולא חיללו , וז"ל
 הוזהר (פ' ויקרא) א"ל ר' שמעון , אלעזר ברי , לא דמי מאן דאחא משרשא
 קדישא , ומנזע קשוט , למאן דאחא מגזע בישא , ומשרשא דגעלי
 ציטין תקיפין , ציטראל כתיב ואנכי בטעתך שורק כלה זרע אמת ,
 בעובדי כוכבים כתיב , וזרמת סוסים זרמתם , ובג"כ ישראל קדישין
 זרעא דקשוט , גזעא דאיתבסמו בטורא דסיני , ואיתפסק מנייהו כל
 זוהמא , וכלאו עי"ל צקיימא קדישא כו' , אבל אנחנו בעונינו חזרנו
 לזוהמת הנפש הקדמוני , וחלאתו לא ילאה מאתנו , כי כלם מנאפים
 ציד חזקה ובחימה שפוכה , שפכו דמים כמים , דמם ודם זרעיותם ,
 מאד מאד החמירו יותר על עבירה זו מכל עבירות , חמורות שבחמורות ,
 (ועיין בזה פ' ויחי ובחודש טבת הארבעתי בתיקוני')

ובזה

דרוש מירי דשמיא ח

ובזה

יש לי לבאר דעת ורז"ל במסכת

מאמר רי"ח

יומא (דף ק"ח ע"ב) אמר רב נחמן

וזהמא דשמשא קשי משמשא
משמשא וסימנך דכא
דחלא

* וזהמא דשמשא קשי משמשא, וסימנך דכא
דחלא, (עיין ברש"י) הנה הכחש נקרא בשם
שמשא, דאמרו ז"ל (פ"ד מיתות), ר'
שמעון בן מנסי' אומר, חבל על שמש הגדול,

שאבד מן העולם, שאלמלא לא נתקלל הכחש בו, וקאמר וזהמא
דשימשא וזהמת הכחש, קשי יותר מכחש עצמו, שהשיא והביא מיתה
לעולם, עכ"פ אחרי מות קדושים תהי' קדושי עליון לחיות בנזעים ה'
ולבקר בהיכלו, אבל מזהמת הכחש לא תחמאו אפי שכינתא, אס לא
ע"י תשובה חמורה, וז"ש וסימנך דכא דחלא שע"י נקב קטן ואלא ריח
יותר חזק, מבנקב גדול, כמו כן מהזהמא ילא שבר גדול, יותר מכחש
עצמו, או הסימן הזה עלינו שאנו כחומץ בן יין, אבותיפושמרו את
הברית בקדושה וטהרה, אבל אנחנו חטאנו וטמאנו את הברית,

דגד

יעקב אבינו ע"ה שלא ראה קרי מימץ, ומטתו שלימה הי זה
כלם שבטיה, ופסקה וזהמת הכחש, כדאמרו ז"ל עד ש'ה

דורות לא פסקה וזהמא בו יעקב הוליד את י"ב שבטי', שלא פ' ב'ים

מאמר רי"ט

שום דופי, וז"ש בלעם * כי לא כחש ביעקב
כי לא שלט וזהמת הכחש ביעקב סבא,
ובזרעו אחריו, ועתה אחי הקפצו ושמעו בני
יעקב כולכם, איך הפככם כהפך לכחש

כי לא כחש ביעקב

הקדמוני, הודכם כהפך למשחית השחתות זרע, כמהפכת סדום ואנשי
דור המבול, כי דור תהפוכות אתם בני יעקב, הפוך רשעים נכח צדיקים
ונחתמים לא לתור למיתה, כי נהפכתם כחומר חותם אף צדק קודש
ומחר יהי אף הזה, כל עולם יעברון איש על דגלו באותות, ולמה
תמותו בית יעקב מיתת עולם, שובו שובו מדרכיכם וחיו—

דבור ב

ידבר המחבר, פתחו שערי דמעות, וערכו שועות,
כי אל חפץ ישועות,

דרוש מילי דשמיא ח צא

באו צור וטמנו בעפר , מחמת זוחלי עפר , חמת המציק חמת קרי , כמה שדין רוחין וליין בראכו , אלמלא כיתנה רשות לעין לראותם , היתה אימה חשכה גדולה כופלת עלינו , כי קיימי עלן אלף אלפי מימין , ורבורבון משמאלן , ואלה בכייהם אשר ילדנו , בנים סוררי' בנים משחיתים , ואנחנו כלכדנו בשחיתותם , וכל אלה משורש נחש ילאו , מסטרא דשמאל , אזי אבות הטומאה , וזוהי יש לילבאר יתר דברירב נחמן * שצריירי דשמשא קשי משמשא ,

מאמר ר"כ

וסימנך דלפא , כי השדים נקראי' בשם שצריירי , דאמרו ז"ל (פ"ב דפסחים) אל יסתה אדם מים , לא מן הנהרות , ולא מן האגמי' , כלילה , מפני הסכנה , מאי סכנה

סכנת שצריירי עיי"ש , וקאמר שצריירי דשמשא שדים היוצאים מזוהמת נחש , קשים מכחש עצמו , שהמה מהרסי' , ומחריבים את האדם , ומביאים אותו בצאר שחת דראון עולם , ורפואה בדוקה , לרפואת נגע לילית , שמנגיע בכי אדם , לשטוף בנחל דמעה , דברי' שאין כתר וצורית מכבסי' , דמעו מוכבסי' , את הכתמים הטמאים לנפש , וזש"ה

מאמר ר"כא

* אשחה בכל לילה מטתי , בדמעתי ערשי אחסה , כלומר אם חלילה אשחה בכל לילה מטתי , בשכבת זרע מרעים , ואשחה , לשון סחי ומאוס (וכן פירש"י) מאאתי רפואה בדמעתי

ערשי אחסה , לכבסם ע"י דמעו וחינו דסיים וסימנך דלפא , כלומר אם אל אלהי דלפה עינים מקור דמעה , (ובדרשה אשר דרשתי בב"ה כחדשה בין כסא לעשור תקמה"ל הארכתי בזה ועיין בסמוך בדבור ד') ומי יתן ראשו מים וכבכה את חללי בת עמינו אשר חללנו , רבים חללים , ועצומי' הרוגים אשר הרגנו , אתה ה' חמול עלינו ועל עוללנו .

דבור ג ידבר המחבר , שמעו בני מרי , גדול אף וחרי , מחמת קרי , ובגלעד אין צרי ,

נחקור הראשונ' מראש צורי' , בציור השכל , בעל קרי מהרהר בלמי

דרוש מילי דשמיא ח

כמו שאמרו ז"ל המהרהר ביום , בא לידי טומאת קרי

מאמר רכ"ב

הרהורי עבירה קשי
מעבירה וסימנך , ריחא
דבשרא

בלילה , והיינו דקאמר רב נחמן עוד באותו
ענין , *הרהורי עבירה קשי מעבירה וסימנך
ריחא דבשרא , כי כבר כתבו בעלי תיקונים ,
שלא יתכפר עון הזה , עד שיטעכל בשר ההוא
ויסריח (ועיין בראשית חכמה) והיינו וסימנך
כי כרפא נגע נרעת , ריחא דבשרא אסכבר
נתעכל בשר האבר ומסריח ,

מאמר רכ"ג

לא הפילה אשה מריח
בשר קודש ולא הסריח
בשר קודש מעולם

ובזה יש לבאר המשנה דרך מוסר *לא
הפילה אשה מריח בשר קודש , ולא

הסריח בשר קודש מעולם , דהנה כתבו חכמי
המוסר , מי שאינו משמר את הצרית כראוי ,
שמוציא ז"ל , או בועל ארמית , ובהנה דעות
רחמנא ליצלן , אשתו מפלת כפלי , וגם חכמי

מחקר חקרו ע"פי הטבע , בעבור שאינו מתאזהר לקדש במותר , אף כי
יעוול לקיים העונה , כחלש כח הזרע להזריע , זרע צריא ואולם , (ועיין
במאמר קמ"ז שכתבתי הטעם שהרהור עבירה דוגמת הריח , לולי דברי
רש"י ז"ל) וז"ש התנא שהפליג בקדושת המקדש דמגנא עליה , שלא
פאו לידי הרהורים , ולכך לא הפילה אשה , והיינו לא הפילה אשה מריח
בשר קודש כלומר לא הפילה מהרהור הנא ע"י צרית קודש , כי לא הרהרו
דהור עבירה , וממילא כמי לא הסריח בשר קודש , כי בעבור שלא באו
לידי הרהורים רעים , לא השחיתו התעיבו צרית קודש , שהצריכו רפואה
בהתעכלת והסריחת האבר (ובחודש טבת בארתי יותר הסיב)

אמנם

אח"כ כאשר גבר כח הטומאה , ומשכו ערלתם , והציאו
את עצמן לידי הרהורים רעים , גלו , כדאיתא (באיכה
דבתי) , טומאתה בשולי' אמר ר' ברכי' בשם ר' אבא בר כהנא , כל אותן
בהמים ששימשו בימי לדקי' , ערלי' היו , ובדאי אין הפירוש ערלי'
במשמעו , אלא גרמי' כערלים , שבאו לידי טומאות קדין וכמשכו ערלתן ,
והיינו

דרוש מירי דשמיא ח צב

מאמר רכ"ד

ביאור המדרש כיון שגלו
ישראל אין אחד הי' יכול
להוציא ד"ת מפיו

והיינו דליתא (בפתיחת דחכימי) *כיון שגלו
ישראל לבין א"ה, לא הי' אחד מהם יכול להוציא
דבר תורה מפיו עיי"ש, ודברים הללו כפלאים
דמשמע ברעיונם היו יודעי', אלא שקשה
עליהם להוציא משפה ולחוך, ותימה אי משום
קושי השיעבוד ועול הגלות, כסתתמו לכורות

החכמה, עד ששכחו ולא ידעו, איך שיך להבדל בין דבור למחשבה,
אבל לפת"ש א"ש, דבעלי קריין הי', וקאי המדרש אליבא דמ"ד דבעל קרי
מותר להרהר בד"ת, אבל אסור להוציא בשפתיו, וז"ש המדרש אין אחד
הי' יכול להוציא ד"ת מפיו, אבל ע"י הרהור מותר (ועיי' פ"ג דברכות
בסוגיא דבעל קרי) ובענין זה שמעתי מהרב הגדול המכוח מוה' מנחם

מאמר רכ"ה

על מה אצדה הארץ על
שלא ברכו בתורה תחלה

ד"טש זללה"ה אב"ד דגליל בעכינא *דמה
דאמרו ז"ל (במס' נדרים ובמס' ב"מ) על
מה אצדה הארץ על שלא ברכו בתורה תחלה,
ועיי' במהרש"א וביתר מפורשי', רבותיטו בעלי
האגדה, מה החרי אף הגדול הזה, שצביל
שלא ברכו בתורה, גלות באה לעולם, וקאמר כמי ע"ד שכתבתי, שצדמו
רמזו ז"ל בלשון נח, שהי' בעלי קריין, ולמ"ד בעל קרי אין מצרך על ד"ת
לפני' ולאחרי', אע"ג שמהרהר בלבו, ונקט שלא ברכו בתורה תחלה,
כי ברכת תורה לפני' מפורש, כי שם הי' אקרא, ולא ברכה שלאחרי',
(ועיי' ברכות ד"א ע"א) ודפח"ח

אחיי אבותינו חטאו, והביאו גלות לעולם, ואנו מאריכי' הגלות,
בעונות הראשונים, ומוסיפים כהנה וכהנה אשר לא שערו
אבותינו, שובו שובו כי קרוב יום ה' אליהם במשפט יבא על כל בעלמות,
בשוב היום שאל למחר כמות, ומי יתן כמות מות ישרים, שלא תלכו אחר
מטותינו בנים זרים, ועדיין יש פתח תקוה, ע"י דמעו' שלים, יותיר
היום שלים, וביום השלישי יקימו ונחי' לפניו—

דבור ד ידבר המחבר, אוי' לי כי גרתי ועד עתה אחר, מילא
כפ"ד יום מחר, הוא עד והוא בעל דין הוא ולא אחר,

דרוש מירי דשמיא ח

קראו בקול גדול כי האלים במשפט יבא, עורבא ישיני זמן, הסתיו עבר
הקיץ כלה, ואם לא עכשיו יום אחד בשנה אימתי, אדונינו משה ע"ה

מאמר רכ"ו

אמר * שחת לו לא בניו מומם, ר"ל המשחית
חודש אלול שחותיות לו לא, חותיות אלול,
אזי בניו הכשרים, הנולדים בקדושה ע"י אשה
אשר עמדו, נופלים בידי בניס סודרים,
ומכ"ש אכן יתמי דיתמי ילדנו בני בליעל, גרם אשר ילדנו בניס בקדושה,
ואמר הכתוב כי תהיין לאיש שתי נשים, האחת אהובה, והאחת
שנואה, וילדו לו בנים האהובה והשנואה, והי' בן הבכור לשנואה,
והי' ביום הנחילו את בניו, את אשר יהי' לו, לאיובל לבכר את בן
האהובה, על פני בן השנואה הבכור, כי את הבכור בן השנואה יביר
לחת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו, כי הוא ראשית אינו ולו משפט
הבכורה, כי לכל אדם שתי נשים אחת אשה אנושית, לקיים מין אנושי
להניח אחריו ברכה, זרע בירך, ואחת אשה רעה דא היא לילית, להניח
אחריו זרע מרעים בניס טמאי, ועלי' אמר שלמה ע"ה ומוצא אני מר
ממות את האשה, ואלה שתי נשים זרות זו לזו, אחת אהובה לפני
המקום צ"ה, ואחת שנואה לפני המקום צ"ה, ואשה טובה בעלז תלד
בניס לה', ואשה רעה תלד בני שוממה, ומי מאתנו יאמר זך לקחי' זה
בני החי, ראשית אוכיווכחי, אשר כפשו לא מטומאת אדם בליעל, גרם
אשר כשא אשה טבעית, וא"כ הקליפות הזורדים לראש, להם משפט
הזכורה, ופי שני' ברוחין ושדין ולילין, ובניס כשרים כפופים תחתיהם,
כי הם כוטלי' חלקם בראש, מכל המזות אשר הניח יתרו לעולליו, וע"ז
הי' מקונן ירמי' ע"ה הי' צרי' לראש, אויבי' שלו וגו', בני שנואה
בני חוטפה יסגלין בניס סודרים הזורדים באי' עד ראש, ועוללים הלכו
שבי לפני צר, ילדי' אשר חנן האלהים, נפלו ביד הקליפות, וכבר הארכתי
אשתקד אם נשוב היום אל ה' בבני ותחנונים לפני המקום צ"ה, הזורעי'
זרע מרעי', בדמעה ברכה יקלדו, וכל המקטרגי' יתפכו למליצי יושר
מלאכי

דרוש מילי דשמיא ח צג

מאמר רכ"ז

מלילי רעי אל
דלפה עיני

מלאכי רחמים, וע"ז רמז ח"ו *מלילי רעי אל
אלהי דלפה עיני, כלומר רעי אשר הרעוני
כתהפכו למלילי, הטעם בעבור, שאל אלהים
זלגו עיני דמעו, וישאו מלילה בעדכו, אל
צור ישענו, ישוב וירחמנו, ועם לדיקים
יכתבנו ויחתמנו, ויטענו בנבולנו, צ"צ חמן:
ידיד כפשי הקורא!

אל תתמה שהקדמתי המאמר, שכת תק"מס, קודם לשנת
תקל"ט, הטעם כדי לבאר מאמר רב כחמן על סדר הנכון ועיין,
דרוש ט ובו שני דברים אשר דרשתי זכור ברית תקלט"ל צק"ק
בוטיין יע"א

דבור א ידבר המחבר, אתה בן אדם, מה לך נרדס, עורה נא
משינתך, ושוביוס אחד לפני מיתתך.

היום אם בקולה' תשמעו, אל תיראו כילא תבואו, ואל תכלמו
כילא תחפירו, ויום אחד בשנה חשיב שנה, ואפשר קלת
לדרוש סמוכין במשנה תורה, היום לעשותם והי' עקב תשמעון.
כלומר יש קונה כל העולם ביום אחד, ויכול לתקן כל המצות אשר
קלקלן, והיינו היום לעשותם, ביום אחד יכול לעשותן, וקאמר

מאמר ר"כח

והי' עקב תשמעון

אימתי יום הזה והי' *עקב תשמעון עקב שתא,
לעת זאת השנה (וצסדר הפרשיות הארכת)
בסמיכות פרשיות הללו, על דרך ישרה,
בכמה פנים טובי', וגם בחבורי מילי ראבות
במשנה דע שמתן שמתן שברן של לדיקים

לעתיד לבא, הארכת בדרים ע"פי מה ששמעתי מהרצ הגדול המנוח
מור' מנחם מנדל דייטש זללה אב"ד דגליל בעכ"א, שגם הוא כזה
דורש סמוכין, ע"פימה דאית' במדרש מדוע לא כתבנו שברי
המצות, אמר רב אחא משל למה"ד, למלך שהי' לו מרדס, והבנים בה
פועלי', ולא גילה להם שבר בטעותיו, שאילו גילה להם, רואין חיון
בטיעה שברה הרבה, וכוטעין אותה, כמלאת מלאכת הפרדס מקלחתה
בטלה

דרוש מילי דשמיא ט

בטלה, ומקצתה קיימת, כך לא גילה הקב"ה שכר מצות, כדי שיהו עושין אותן משלם ע"כ, ומעתה סמוך ונראה, היום לעשותם, אבל אי אתה יודע שכן עד למחר שהוא לאחר זמן, אמנם כ"כ למה, וקאמר והי' עקב תשמעון, מצות קלות שאדם דש בעקביו, במשל הפרדס שהבאתי ודפח' חושם כבאר יותר אי"ה).

וזה אמר (בסדר השבוע) *אסתירה פני

מאמר רכ"ט

מהם אראה מה אחריתם, כי דור תהפוכות המה, בניס לא אמן צם, הם קנאוני בלא אל, כלומ' אסתירה פני, כל ימיהשתא, שאין איש שם על לב לשוץ אל ה', אראה מה אחריתם, מה שיעשו באחרית השנה, ועיקר שצריך האדם לשום על לב לזכור צרית אצות הקדושים אשר בארץ, אבותינו שזכו את הצרית קודש שמירה מעולה, ואנחנו בזינו וחללנו חלולים חלולי, אוי לאותה צושה, ואמר הנביא ע"ה ואנכי כטעתך שורק כלה זרע אמת, ואיך בהפכת לי סורינפן ככרי, וזש"ה כי דור תהפוכות המה, תחת שרשא קדישא מגזע קשומ זרע אמת, היו זרע מרעים שרשא דגעלי ציטין, ואמר עוד בני' לא אמן צם, בניס הגולדי' בקדושה בופלי, בידי הקליפות החיצונים, והולכי' בשבי לפני צר הצורר, הם קנאוני בלא אל, כלומר לא שמו על לבם, שבחודש הזה אל מלא רחמי' כאשר הארכת בי במקום אחר.

וזה שאמר *לו חכמו ישכילו זאת יבינו

מאמר ר"ל

לאחריתם, כלומר מי יתן שיחכמו וישכילו זאת צרית, ויבינו לאחריתם, לפחות ישובו באחרית הימי' בסוף השתא, או ויבינו לאחריתם דלא יתמו אפי' שכינתא, דאמרו ז"ל (פ"ב דעירובין), כל מחייבי דינא דגיהנם, אברהם מקביל להם ומסיק להו, לבר משרא אל הבא על הכותית ומשוק בערלתו ולא מבשקל לי', ואמרו שם פתח אחד יש לגיהנם לירושלים שנאמר אשר אור לו צליון, ותכור

דרוש מילי דשמיא ט צד

מאמר ר"דא

שלהי דקייטא קשי כו'

מאמר ר"לב

טומאתה בשולי' לא
זכרה אחריתה

ותכור לו בירושלים , וזוה יש לבאר יתר דברי
ר"נ * שלהי קייטא קשי מדקייטא , ר"ל החודש
אלול שהוא סוף הקייטא , וסימנך תכורא
שגירא , הניהגס פתוח תחתיו , כלומר מי
שלא שב אל ה' בעת הזה , כופל בניהגס , וזוה י"ל
פירש הפסוק * טומאתה בשולי' לא זכרה אחריתה
דאיתא במדרש טומאתה בשולי' , שטימא את
הצריית (כמבואר לעיל במאמר ר"כה) , וקאמר
אלו שבו , בסוף השתא , וילא הפסדס , כי
אל חפץ תשובה אכל לא זכרו אחריתם ,

בכו אכן שבאו המים הזדוכים עד לפס , ואין איש שם על לב ,
ומקשה לבו יפול ברעה , דא היא לילית הרשיעה בת רשיעה ,
לכו בנים שמעו לי , האספונבכה , עד שיכשרו ריסי עינינו , כי גדול
כיס שזרנו , שזר על שזר , באנו בעמקי מזלות ים המלך זקן וכסיל ,
ומאודתו פרוסה על כל החיים , מי ומי כשמר מהרהור עזירה ,
והמהרהר ביום בא לידי טומאה חמורה בלילה ,

מאמר ר"דג

תכן התם שז יום א'

ואם לא עכשיו אימתי , אמרו קדמונינו
(במס' שבת ס"פ שואל) , * תכן התם ר'
אליעזר אומר שז יום אחד לפני מיתתך , שאלו
תלמידיו את ר' אליעזר , וכי אדם יודע
אימתי ימות , אמר להם וכ"ש ישוב היום ,

שמה למחר ימות , וכמלא כל ימיו בתשובה כו' , והקשתי לשאל איך
עלה על דעת התלמידים שלא ידע ר"א , שיום המות נעלם מעין כל חי ,
השתא משה לא הוה ידע , עד שאמר השם הן קדצו ימך למות , ודוד לא
הוה ידע , שאמר הודיעני ה' קלי וגו' , ועוד לפי תשובתו שאמר וכ"ש ישוב
היום , משמע לדבריהם קאמר לדידכו שלא כודע יום המיתה כמלא כל
ימיו בתשובה , כאלו לי' לא פ"ל , בתמי' , מי גבר יחי' וידע יום המות ,
כי לא ידע האדם את עתו , ועוד דלא ה"ל למימר אלא שאלו תלמידיו
דהא פתח בדר' אליעזר , למה כפל ואמר את ר' אליעזר ,
וכראה

דרוש מירי דשמיא ט

ונראה לפי מה דפליגי (במס' ר"ה דף ט"ז ע"א) ח"א אדם נידון

בר"ה , וח"א אדם נידון בכל יום , והי' סברי התלמיד' , דמה דקאמר ר' אליעזר שוב יום אחד לפני מיתתך , היינו לשוב בערב ר"ה , כיר"ה יום המיתה שספריה חיים וספרי המתים פתוחים , ואינהו ס"ל אליבא דר' אליעזר אדם נידון בכל יום , ולכך שאלו אליב' , וכי אדם יודע אימתי ימות , הלא משפט עמו דבר יום ביומו , וקאמר לדבריהם כ"ש ישוב היום שמא כו' , אבל באמת ר"א ס"ל דאדם נידון בר"ה כדאי' במדרש בכ"ה הצאלול כצרא העולם , ואדם הראשון כצרא ביום וי"ו , דהיינו באחד בתשרי , צ"א נידון , אמר לי' הקב"ה זה סימן לבכיך כו' , כך בכיך עתידין עומדי' לפני דין ביום זה עי"ש , וזה אליבא דר' אליעזר (במס' ר"ה) , דאמר בתשרי כצרא העולם ,

עכ"פ צין כלס היום זמן קניית השלימות , שמא למחר נמות , כל מעשינו בספ' נכתבות ונכתמו' , כל רגע מיו' הזה , יקר מאד מפיו ומפנינו , ומכל אצבי' טובות ומרגליות , שימו על לבכם מי נצר יחי' , ולא יראה המות שלח חציו שכוכי' , אבל לא כודע את מי יורה , (כמ"ש בח"ה וז"ל ואילו הי' אדם מזהיר אכשי' קרי' , או אכשי' מדעיה , ויאמר בני אדם היו נכוכים , לכסוע לעולם הצא , כי איש אחד יפקד מכס בחודש הזה , ואיכני מודיע אותו , האין מן הדין על כל אחד מהם שיהי' נכון למות , מיראה שמא יהי' הוא האיש ההוא , ואיך לא כהי' כלנו נכוכים לו , ואנחנו רואים כי המות בכל חודש , מכלה מספר רב מן החיים , הלא מן הדין עלינו , שכירא על כפשותינו , בכל חודש , ונחשוב על עפ"כינו) , וראוי לכל אחד לומר אולי יפגעו בי חצי המות , ומוטב שאמות זכאי להיות מוכן ומזומן לחיי עולם הצא —

דבור ב ידבר המחבר , לכו וכשזבה אל ה' אלהינו , אולי יתעשת לנו , כי הוא טרף וירפאנו , ויכבוש

עובותינו ,

אל תשליכנו בנעורנו , אל תעוצנו ככלות כחט , כי יצר לב האדם רע מנעוריו , עד זקביו , גופה רשע להמית האדם מיתת עולם , בנעורותיו רשע מה הוא אומר , שאל בשלומך , בעודך בחומך ,

כי

דרוש מילי דשמיאט צה

פי צרוך טעמך, שמח בעלומך, וראה בחיך עולמך, אם כי יצא יומך,
שתשב למקומך, שב בתומך, ויהי' ה' עמך, בזקכותו מה הוא אומר,
לך בשירות, כי כבר באו ימי הקדירות, ואי אתה בא לידי עבירה
במהירות, כמו בימי הילדות והשחרות, יגורו בחרמו ויאספחו
במכמרות, גם היום גם בבית הקברות, שעירי' ירקדו שם ואמרו ז"ל
(פרק המקבל במס' צ"מ) *פת שחרית, מכלת מן החמה, מן
הלכה,

ונראה התורה נקראת פת שחרית, פת
מאמר ר"ל ע"ש לכו לחמו בלחמי, ונתינת

התורה היתה בשחרית, דאמרו ז"ל (במס'
שבת פר"ע) כ"ע בשבת ניתנה התורה
לישראל, כתיב הבא זכור את יום השבת

לקדשו, וכתיב התם זכור את היום וגו' מה להלן בעלימו של יום, אף כאן
בעלימו של יום, ויציאת מצרי' היתה בשחרית, בעלות השחר,
במבואר (ברכות דף ט"ע"א) וא"כ התורה נקראת פת שחרית, והיא
התבלין של יצר הרע, דאמרו ז"ל (פ"ק דצ"ב) בראתי יצ"הר, בראתי
תבלין, והיינו דקאמר פת שחרית מכלת מן החמה ומן הלכה, רצה
לומר התורה משמרת את האדם בנערותו ובזקנותו, וימי הנעורים
נקראי' חמה, על שם חמימות, כי החום אנסוהו, כדאמרו ז"ל
(פרק בתרא דקדושין) כאשר השתבע רב עמרם חסידא את יצרו, נפיק
מיני' כי עמודא דכורא, וא"ל חזית דאת כורא כו', ואמרו נמי ביצרא
דעבירה, כאשר לנעורת, והלכה על ימי זקוני' (ובחודש סיון הארבעתי
יותר בזה), ואם האדם בימי זקנה הולך אחר תאוות נפשו, אחר
שרירות לבו, הוא גרע ביותר, כי כבר פסקו כחי החמימות, ולכך
אמרו ז"ל (סוף פסחי') ארבע' אינן דעת סובלתן, אחד מנהון זקן

מכאף, וזה שאמר רב כחמן, *אשתא דסיתוא
מאמר ר"ל קשי' מדקייטא, וסימנך תכורא קדירא, ר"ל
אם אדם עובר עבירה בימי זקונים, דהמה
אמי הסתיו, כי כבר טבעו מקורר, קשיא מאד
מדקייטא

דרוש מירי דשמיא ט

מדקייטא , כלומר מימי בעורים , כי צימי בעורים יש לומר , פרו
אכסרו , וחומו כפרו , אבל לעת זקנה סימנך תגורא קרירא , ואיהו
מגרה יל"הר אדכפשי" , ומשרה על עצמו רוח הטומאה ,

הנה כל העצירות ע"י התעוררות החמימות , שמכסה בצגדים ,

בגד צוגד צגדים הצואי' רותחות , ויחס לו , וחס לבו בקרבו ,

אמנם התענית מביא לידי הכנעה שמכניע את לבו הערל וטמא , ליפוק

מחמימי לקרירי , והיינו דאמר *רב חסדא (במס' תענית ד"ב ע"א) ,

כל תענית שלא שקעה עליו החמה , לאו שמי' תענית ר"ל אם ע"י

התענית לא שקעה החמימות אשר בערה בו

לאו שמי' תענית , כי עיקר התענית לשקיעת

חמת אש סביב , אשר זרחה בו בכח , כי ע"י

אכילה ושתי' נתרבה כח החום , ואמרו ז"ל

מלי' כריסי' זני בישי , אבל זה עון פלילי , מה

מאמר ר"ל

כל תענית שלא שקעה

עליו החמה

שלפני התענית משכימים בצקר וישבעו , אוכלי' ושתי' בלא תנאי , אוכלי'

ושתי' טרם שמתפללין על דמן , ומכ"ש בערב ראש השנה , ערב יום

המות והחיים , וע"ז אמר הכביא והנה ששון ושמחה , הרוג בקר ,

ושחוט צאן , אכול בשר , ושחתיין , אכול ושח' כי מחר גמות ,

ומה שסומכין בשטות עלמן , על דברי רמ"א שכתב , ורבים כוהנים

לאכול , בערב ראש השנה , קודם עלות השחר , משום חקות העכו"ס ,

הכוהנים להתענות בערב חגיהם , ויכולין לאכול בלא תנאי , אחר

שכן נהגו . אכילה לחוד , ולמלאות הכרס הפנימי לחוד , צטן רשעים

תחבר , שמעתי מחכם אחד גדול הדור שהוכיח צמיסור , על דרך

מליצה אין אתם רוצים להתענות כעכו"ס , אבל אתם אוכלים כעכו"ס ,

ויותר מוצ כראיה לשחית מעט קודם סליחות , כי מכשלות רבות

ראו עיני , בדבר אשר אוכלים אחר סליחות , מזהילי' על

השליח ציבור , ענת נפתולים כמרה , להיות לשוכנו עט סופר מהיר ,

ואומרי' זה לזה , אשתקד מי לא אכלנו בהאיר פני מורח , השתא כמי

כיכול , אם לא יהי' מהיר במלאכתו , עד מהרה ירוץ דברו , כאלו האכילה

מעכבא , כאלו כאמר ואכלו את הפשר בלילה הזה , כאלו בשר זה לפתח

תשובה

דרוש מילי דשמיא ט צו

תשובה, פתח חרטה על העונות, ובעבור שמחשבתו משוי' לי' אוכל, לא שם על לב להבין פי' המלות, מפליחות אשר אומר, והנה משכרות לב אצן, אם אצן הוא כימות לגמרי, עיניו משוטטות בחלונות, על זהר רקיע, אלו רואי' מחלון זה, ואלו רואין מחלון זה, ואחד מתרה באמצע, אם לא בחפזון תלאו, וכזכה כלנו מהרה לאורו, ויואלי' דחופים מובהלי' מבית הכנסת, לבית לחם, וכל אחד ומורה היתר, שהאכילה מצוה, על דעת המקום הוא משביע את עצמו, ואפי' אם כבר עלה עמוד השחר, בעמוד והחור קאי, חוזר ואוכל ומאכיל את בניו, ואינו משניח מן החלונות, ואינו מניץ בניאולי השמש, אוי והוי איך לא נשים על לב, רבות רעות המסתעפות מאכילה ושת', אלה לחרפות ונדראון עולם, סופן עבודת אלילים כמו שאמר הכתוב, ואכל ושבע ודשן ופנה אחר אלהים אחרים, וזה שאמר דוד מלך ישראל על הדור הזה, שוא לכם משבימי קום, מאורי שבת, אובלי לחם העצבים, כלומר שוא לכם אתם המשכימים באשמורות הבוקר, ומאחרים שבתם על סוד הבשר, אוכלי לחם העצבים, ומלת עצבים שם כנוי לעבודת אלילים, כמו ויעבדו את עצביהם, עצביהם כסף וזהב, חבור עצבים וכהנה רבות,

ע"כ אחי ורעי, שמעו לי, ותחי כפשיכם, הסירו המנהג הזה מעליכם, ומי שלבו כוקפו מחקות העכו"ס, יכול לשתות מעט נע, קודם הסליחות, אבל לאחריהם לא כלום, ולא כמו שנוהגים לשתות לפנייהם ולאחריהם, כי ישאלו התינוקות, שכל הלילות אינם צותי' אפי' פעם אחת, ולילה הזה שתי פעמים, איך יערצ לו ויבוסס לו ויחך אוכל יטעם, אם משים על לבו, עבר השנה, כלה הזמן, לא די' לא שגתי על העצירות הראשונות, הוספתי זדונות על זדונות, ועצירות האחרונות, משתכחות הראשונות, וכל העצירות משתכחות, מחמדות תענוגות אכילה ושת', וכהנה תענוגות בני אדם וישייתב (כמבואר בארוכה בחודש חשון אי"ה בדרשות שני וחמישי שלאחר החג) כ הנה ע"י שהאדם בעיז לב משתה תמיד, תרבה הנאווה, ורס לבבו, ויגנו וזכר מעשיו המ' ולקלי', ולכך חקדו הראשונים ז"ל, ע"פי שכל

דרוש מילי דשמיא ט

הקודש, וע"פ קבלה האמתת, תעניתים וסיגופי', כי עיי' ענויים הללו
 יכניע החוטא את לבבו הערל וטמא, וכאשר יגיע אל האדם היראה
 והבכעה מה', יזכיר את עצמו, על עבירות אשה עברו על ראשו.

ונקדי' דברי רז"ל (במס' ברכות דף ו"ו ע"א)

מאמר רל"ז

ביאור רז"ל האי מאן
 דבעי למידע לה

*האי מאן דבעי למידע להו, לייתי קיטמא
 כהילא, ונהדר אפורי' וצפרא חזי, כי
 ברעי דתרכגולא, ואס נביט במאמר הזה על
 פשוטו, נראה לכאורה, ענינים רחוקים

משכל, אבל כל דבריהם במראה ובחידות ידיות, מדובר צם
 ככבדות, סודי סודית, (כבודע, מקונטרס קול קורא ואומר,
 שהדפסתי בראש הספר,) ואני אענה את חלקי, לקרב הדברים ע"פ
 השכל, ודברי חכמים וחידותם כך.

דלא

ידוע בכל עבירה שאדם עובר, צורא משחית לחבל, וכבר
 דשו בזה כל מחברי מוסר, דרשו משם (ועיי' השיב מה

שכתבתי במאמר קפ"ז) והנה כבר כתבתי שע"י תענוגי הזמן, ושרירות
 הלב, אין האדם מרגיש פגימותיו, ואיכו זוכר מעשיו הראשונים, כמה שדן
 ורוחין אשר בראם, אמנם ההכנעה מביאה לידי הידיעה, שיזכיר את
 עצמו על הראשונות, והיינו דקאמר האי מאן דבעי למידע להו, הרגה
 נידע, בידיעה האמתת, השדן ורוחין אשר כבר ברא, מימי כעורים,
 עד היום הזה, לייתי קיטמא כהילא, ונהדר אפורי', אם אפשר יגיע,
 על משכבו בלילות, כי צודאי ע"י שמחה וטוב לב, לשכב על מטות
 זהב וכסף, על כרים של פסים, אינו מעורר את לבו, להזכיר את
 עצמו, על העוונות ראשונים, אדרבה וישמן ויבצע, ואם יעשה כן,
 ש צר כירה מוכן, אזי כאשר ייקץ משנתו, צפרא, יראה סימן טהרה,
 ואמר על דרך רמז ודגשאל, סימן מסומן טהרה, כי ברעי דתרכגולא,
 שמה נהנה סימן אחד, מסמני טהרה, והיינו האלכבע יתירה,
 (ובמקום אחד נהלתו האגדה וז' ביותר נחות) ר"ל ע"י הכנעה ירגיש
 כימכים בגופו, שיהא גופו טהור, ויהא תוהא על הראשונות, על
 החטאות ועל הזדונות

ואמר

ואמר הנביא (עמוס ו' ד') השוכבים על מטות שן, סרוחים על ערשותם, וכבר דרשו רז"ל (במס' שבת פ"ט ס"ג) מה שדרשו, דרשו משם ולינראה הנה השוכב כל הלילה על כרס וכסתות המה כלכדים במלודת זוהמת כחש והשטן מרקד ציניהם הנה השטן והכחש אותיות שן, ובנייהו חט, והיינו השוכבים על מטות שן, שחטא כחש ושטן שלטו בם, סרוחים על ערשותם, מסריחים בשכבת זרע לבטלה רחמכא ליכלן, ובפרט צימים הללו ימי התשובה ראוי לכל משפיל למעט תאות גופניי, להגיד שזכו שלא שינה שינת קבע, וכל המשכה ידו על התחתונה, וראוי ללמוד תורה כלילה, דאמרו ז"ל כל הלומד תורה כלילה, השכינה כנגדו.

ובזה י"ל פי' הפסוק (איכה ב' ו"ט) | **מאמר ר"ח**

*קומי רוני כלילה, לראש אשמורות, שפכי במים לבך, כוכח פניו, דהנה המפורש כתבו, לכאורה יש ללכ תעורמות בצריאה, מכל רמיח אצרים של אדם, כי לפירוט מעלתו, שבו מקום משכן החכמה, ולמה מקום הלכ ללכ שמאל, ולא ללכ הנכבד, וכתבו בעצור שהשכינה נגד האדם, כמשה שויתי ה' לנגדי תמיד וגו', ובא ימין השכינה, נגד שמאל האדם, וזו היא כבוד הלכ, (והארכתי בזה במקום אחר), והייט קומי רוני כלילה ר"ל למוד התורה כלילה, שפכי במים, קאי ג"כ לעומת התורה, שנמשלה למים, וקאמר שפכי במים, מה המים, האדם שופך בלי מדה, ואינו מדרקד עליהם כך למוד תורה, בלי מדה, והגית צו יומ' ולילה, בלי קצבה, ואזוי לבך, כוכח פני ה', ויהי לבך, נגד השכינה, ולכך נקט השם בא"ד, וקצתי, וקל להבין.

ועפ"ז י"ל דברי המקובן (שם א' ד') | **מאמר ר"ט**

*נהפך לבי בקרבי, כי מרו מריתי, מחוץ שכלה מרצ, בצית כמות, ופירש' בחור הצית, היתה אימת שדים ומזיקי', ומלאכי מות ע"כ, נראה הנביא הי'.

נהפך לבי בקרבי כי מרו
וגומר

דרוש מילי דשמיא ט

הי' מקוון צמר נפש , ואמר שנהפך הלז , כאלו אינו עומד במקום הראוי , כי בשלמא אם אכחנו עושי' נאנו של מקום צ"ה , השכינה שרוי צינינו , ועמידת הלז לעומת השכינה , אצל עתה כי מרו מריתי , וקב"ה הסתלקית שכינתי' , ואלו עסקנו בתורה , דאמרו ז"ל , אפי' אחד יושב ועוסק בתורה , השכינה כנגדו , אצל עתה בעוכנינו מחוץ שכלה חרב , וכבר אמרו ז"ל , סיפא וספרא , כרוכים , כפלו מן השמים , אי סי' פ' לאו ספרא , שנאמר אם ימאנו ומריתם , חרב תאכלו אותם (כאשר הארכתי בדרשה ער"ח אדר תקמ"ל) ובתוך הבית אימת מזיקין , ואלו עסקנו בתורה ה' , הי' המזיקין בדילים , שנאמר ובני רשף יבציהו עוף , אין עוף , אלא תורה , ואין רשף , אלא מזיקין , כדאמרו ז"ל (פ"ק דזרכות) עיי"ש ,

והנה אכחנו שנים רעות עשינו , צראנו שדים ומזיקי' , ואלו עסקנו בתורה , הי' בדילים , אצל בעוכנינו , כמה בטלני איכא בשוקא , מבטלים תלמוד תורה , ומבטלי' עבודה תמה , ובאי' לשמוע מקרה בני האדם ומקרה בהמה , קרות העתים (מה שקורין לייטונג) ולואי שבזו לצד היינו מבלי' ימינו , עוד דעה חולה ראיתי , שמבלי' ימים היקרים מפז , ומכתם אופיר , בשחוק וקלות ראש , בסוד מושב ללים , וכל אחד חכם בעיניו , אם ללגס הוא יליץ , באלו הלכה היא החכמה , והתל אנוש הצינה , הנה ידעתי ברור , רוב המון עם טף ונשים , כל תפלותם , וכל בכיותם , בימי בוראים , על פרנסה טובה , לאו וראו , איך קול המוכה של עיר כשמע , באומרים , א"מ כתבנו , בספר פרנסה וכלכלה , ולמה בכיותם בכי' של חכם , גם כי תרבו תפלה אינו שומע , דאמרו ז"ל (פ"ק דע"א) אמר רב קאיכא כל המתלוץ , מזוכותיו מתמעטין , שנאמר משך ידו את לוואים (עיי"ש) ואת יתר דברי אמוראי , ובארתי דבריהם , בטוב טעם כעיקר דאורייתא , בחודש תמוז , בדרשה , אשר דרשתי בזה"ב קלוז , ב"ק פראג תקמ"ל) מה נעשה ליום מחר בכנסה ליום חגנו ז"ל המהרש"א סוף

דרוש מילי דשמיא ט צח

(סוף פ"ז דסוטה) ארבע כתות אינן מקבלות פני שכינה כו', כח ללוי
 שנאמר משך ידו את לוואים, ופירש הכתוב תחלתו, יום מלכו, שהוא
 ר"ה וכו' שאז הקב"ה מלכו של עולם, החלו שרי', לבקש רחמים מלפניו
 יתברך, ומלך העולם משך ידו מן הלוואים, שלא להכניסם כלל
 במחילתו, אפי' במקום הדין, עיי"ש

ובזה

בארתי פי' הפסוק *אם ללכת לבדך

מאמר ר"מ

ואם ללכת לבדך תשא

תשא, שאין אתה בכלל, שאר
 אנשים, העוזרים לפניו כבני מרון, (ויתר
 הדברי עיין במילי דהספידא בדרוש הכ"ל)

הנה בער כתבתי, שעת הזאת, כקראת זכור ברית, לזכור את הברית
 קודש, אשר באו פריצים וחללה, והמחלל את הקודש, שמיפר בריתו
 של אברהם אבינו, לא חמא אפי' שביבתא (אם לא ע"י תשובה) וקדמוני
 אחוזו שער, שע"י שירת הד' ביר פה, שמרת הברית וזוהי הברית דברי דו"ל

מאמר רמ"א

ארבעה כתות אינן
 רואין פני שכינה

*ארבעה כתות אינן מקבלות פני שכינה,
 כת ללוי, כת שקרים, כת חכמי', כת
 מספרי ל"ה, ולכאורה מה כשתנו הללו,
 מכל עבירות שנתורה, שאר עונש הגיהנם,
 יתמו החטאים ורשעים עוד אינם, ולפי מה

שכתבתי אתי שפיר, ע"י ארבעתן אלה, מיפר את הברית, דלא יחזו

מאמר רמ"ב

מי האיש החפץ חיים

בכל שדי, ודוד ע"ה אמר *מי האיש החפץ
 חיים אוהב ימים לראות טוב, כצור לשוכן
 מרע, ר"ל שחפץ בחיים, ומבקש לראות
 בטוב ה', בר"ה וי"ה, שנקראים בשם

ימים, ג"ה, יום תרועה, יום הזכרון, יום חגיגו, וה"ה יום הכיפורים,
 יום סליחה ומחילה, כי ביום זה יבפר עליכם, ענה טובה, כצור לשוכן
 מרע וגו', כי ביד לשון, רמות והחיים (ועיין במאמר גי' ד) ושלמה אמר

דרוש מילי דשמיא ט

*אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי, יום
 יום, היינו יום תרועה, ויום הכיפורים,
 לשמור מזוזות פתחי, פתחי תשובה,
היום שלמתי כדרי לה' עולת כדבה, למען שמו באהבה, אשר
 גמלתי חסד וטובה, חסל סדרו פתח תשובה, פתח עינים,
 משתים עשרה עינות מים, הכלחיים כלחיים, ובחרת בחיים:

בראשית

מאמר

אם אין תורה אין עולם

ק"ט

והארץ היתה תוהו וגו' ויאמר אלהי'

ק"א

ויהי ערב ויהי בקר

ק"ד

אדם נברא ערב שבת

ר"נ

כי יודע אלהי' כי ביום אכלכם

ר"ח

עץ הדעת טוב ורע

שס

כשפגע אד"הר בקן

פ"ח

נח

ויחל נח איש האדמה

ר"ב

וירא

חלילה לך מעשות כדבר הזה

פ"ג

הפטור' ואסה אחת מנשי בני הכנעני'

פ'

תולדות

אלה תולדות יצחק

נ"ו

הפטור' ועמי תלואי' למשובתי

ל"א

וישב

ותתפסקו בנגדו

ל"ז

בא

החודש הזה לכם

קפ"ד קל"ה

מעבין תפילין

קמ"ט קנ"ז

והי'

מפתחות

בישלה

והי' ציוס הששי והכינו

כל שחר שבת כסול

מתכה טובה יש לי בבית גכזי ושבת שמה

והי' כאשר ירים משה את ידו

הפטור' אשר דבורה

בפחזע פרעות ב' ישראל

מאמר

ד"ה

קע"ד

פ"ט קע"ג

קל"ה

קפ"ט

קכ"ז

יתרו

יתרו קרב את משה לאורך עלמ

ויום השביעי שבת לה' אלהיך

ב'קדמת ספר

קע"ג

תשא

פוקד עון חבות על בני'

וביום פקדי פקדתי

ז"ג

קכ"ז

פקודי

אלה פקודי המשכן

ק"ש

ויקרא

אם בהן המשיח יחטא

וכפש כי תחטא

קכ"ז

קל"א

שמיני

יין ושכר אל תשת

ד"ו

ואהבת

קדושים

מאמה

ואהבת לרעך כמוך

ס"ד

אמור

וכי תזבחו זבח

ל"ד

בחקתי

אם בחקתי תלכו

קע"ה

שרח

בפ' צינאית

קכ"א קכ"ח קכ"ט ק"ס

קרח

לא חמור אחד מהם

קכ"ג

בלק

כי לא נחש ביעקב

ל"ט

פנחס

הפטור לא ידעתי דבר

נ' ז' י"ד י"ב י"ד

מטות

הפטור מה מלאו אבותיכם ב' עול

ך"ט קט"ז

מסעי

והייתם נקיים מה' ומישראל

ס"ו

איכה

בה

מפתחות

מאמר

קמ"א
כ"ט

הדברים

א"כ אשף לזרי
הפטור' חדשיכם ומועדיכם

ואתחנן

ק"א ק"ב
קכ"ו

ואתחנן אלה'
בלוחות האחרונות כאמר צהן טוב

עקב

רכ"ח
כ"א
קס"ג

וה' עקב תשמעון
מה' אלהיך שואל מעמך
בענין מזוזות הבית

ראה

קס"א
ר"א

כי לא יחדל אציון
כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך

שופטים

ס"ח

צדק צדק תרדוף

תצא

רכ"ו
קע"ח
בהקדמת ספר
ק"ז
ושמח

כי תהיין לאיש שתי נשים
והי' בשנתך חוץ
לא תתעב מפני
אבן שלמה וצדק

תבא

ושמתי בטנא והלכתי אל המקום
לא עברתי ממנו

מאמר

קס"ז
קס"ח

נצבים

אתם נצבים
וה' בשמעו את דברי האלה
לא כפלת

ק"ד קכ"ה קכ"ז קכ"ח קל"ח קל"ט
ק"ל קל"ב
א' ל"ח

וילך

הלך משה
הפטור אל יאמר הסרים

ק"ב
פ"ז

האזינו

לו חזמו ישכילו זאת
שיחת לו לא
אשתדלה פני מהם
הפטור שובה ישראל

ע"א ע"ט צ"ז ד"ל
ז"ג ל"ד רכ"ה
רכ"ט
ק"ד

הברכה

אשר ישרא

כ"ח

שיר השירים

אני לדודי ודודי לי
על משכבי כלילות
הכה זה עומד אחר כתלי
בי טוב לדודך מיין

קמ"ח קכ"ז קס"ב קס"ד
קכ"ב
קס"ג
ד"ג

מה

מכתחות

מאמר

שם

מה יפו דודיק

קהלת

ע"ח

וחומא אחד יאבד טובה הלכה

ק"מ

טובי שני'מן האחד

קכ"ג

ראיתי רשעי קבורה

איכה

קס"ב

כל עמה כאנחי

ל"ב

אבותינו חטאו ואינם

ד'

בביאך חזו לך

ל"ב

שאי אליו כפיד

נ"ח

השליך משמי' ארץ

ק"פ

וילכו בלא כח

דכ"ו

הי' צרי' לראש

דל"ח

כהפך לבי בקרבי

דל"ב

פומאתה בשולי'

דל"ח

קומי דוכי בלילה

אסתר

דקכ"ה

בשנת שלוש למלכו

שופטים

קכ"ט

ותשר דבורה

קל"ו

בפרוע פרעות

ויקם

מלכים

מאמר

כ"ז

פ"ו

ר"ד

קס"א

פ"ב

פ"ז

י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

כ"ט

שס

קפ"ג

קפ"ח

קכ"ב

ר"ז

ל"ז

ק"ט קט"ו

ל"ג

כ"ז י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

ס"ב

ע"ז

ככ"א

ק"ט

ז"ה

ויקח אלישכ"עשר אבני

ואשה אחת מכשי בני הכזיאי

לעשות משפט עבדו

ישעי

הוי מניעי בית בבית

בי מפני הרעה נאסף הצדיק

אל ואמר הסרים

קרא בגרון

והעם לא שב עד המכה

חדשים ומועדכם

ברם הי' לידידי

מהרסיד ומחריציד

והי' מדי חודש

הוי האומרים ללע טוב

ירמי

אל יתהלל חכם

מה מלאו אבותיכם צי שול

את חללי בת עמי

לא ידעתי דבר

קוה לשלום

תהלים

בי אין נמות זכרך

אשמה בכל לילה מטתי

למנחם על השמינית הושעה

מפתחות

מאמר

קמ"ח

קס"ו

קס"ד

ק"פ

קמ"ד

וי"ו

ל"ז

ס' ק"ב

ל"ט

ס"ג

למ"ד

קל"ד

רמ"ב

ל"ז

ר"ה

תי"ח נ"ג ט"ט ס"ד ס"ה ר"ה

קמ"ה

רל"ז

קפ"ה

ר"י

ב

ק"ג

ר"מ

ק"ח

בהקדמה ספר

ר"ק

ר"י

אשרי

ויהי ה' למשען לי

בשנותיו את טעמו לפני אבימלך

תורת ה' תמימה

קול ה' בכח

תקעו בחודש שופר

לכו בנים שמעו לי

סתו בשמי' פיהם

אל תבא במשפט את עבדך

במה יזכה הנער את ארצו

זדים הליכוני

רחוק מרשעים ישועה

והוא רחום וכפר עון

מי האיש החפץ חיים

אמת מארץ תלמח

בטחו בו בכל עת

אשר עיני אל ההרי'

שלוש רב לאהבי תורתך

שוא לכם משכימי קום

כל הנשמה תהלל יה

מה טוב ומה נעים

פל כהרות בבל

אכשי דמי' ומרמה

משלי

אם לצאת לבדך תשא

אבן ואבן

ראש ועושר אל תתן לי

למי אוי למי אבוי

מוצ שכן קרוב

מאמר

דמ"ג

אשרי אדם שומע לי

איוב

קפ"ג

קפ"ו

דכ"ז

מה עזרת ללא כח

ברית ברתי לעיני

מליצי רעי אל אלהי דלפה עיני

נחמי

כ

לא כחן בנותיהם לע"ה

דברי הימים

כ"ז

בני יחזקע שור ישראל

הושע

ס"ג

מ"ה כ"ב כ"ד

קע"ע

ל"א

ק"ד

ועתה אגלה את כבלותה

ותשכח תורת אלהיך

ברפאי לישראל

ועמי תלואי למשובתי

שובה ישראל עד ה' אלהיך

חבקוק

צ"ו ר"ד

אף כי היין בוגד גבר יהיר

עמוס

קל"ב

דל"ז

אם יתקע שופר בעיר

השוכנים על מטות שן

הסיו

מפתחות

זכרי

הסיוע הנגדי

ברכות

אלמלא כיתבה רשות לעין להאזות
האי מאן דבעי למידע להו
כל העושה שלא לשמה
כל העובר עבירה ומתבייש בה
משיכיר בין תכלת ללבן
אל יפטור אדם מחבירו
הדנה עשו כר' ישמעאל
פניך דומין כמלוי ברבית
פתח ר' נחמי' בכבוד אבסני'

שבת

מתנה טובה יש לי בבית גכז
חנא דבי אלי' מעשה בתלמיד אי'
צעון מזוזה בכ' מתים
מ"ט עזי מסנן ברישא
מאימתי תמה זכות אבות לכל מר
חמלא וחיי לפוס דבכנ
לא חרבה ירושלים אלא שביו ת"ח
כל ששה למ"ד יום באדם
חנן התם ר"א אומר שוב יום א'
כי אתי עכ' אקדים לי' דיפתא

עירובין

ר"מ דרש תלתא שמעתת'

מאמר

ל"ז

קפ"ז

קל"ז

ק"ע

קע"ו

קכ"ח

מ"ס

קמ"ג

קמ"ב

בהקדמת ספר

קע"ג פ"ט

קכ"ז

קס"ג

ק"א ק"ד

מ"ג כ"א כ"ח כ"ט

רי"ד

כ'

קע"ב

קל"א קל"ג

ק"ו

פ"ו

קן

מפתחות

קד

מאמר

ה'
קכ"א
קכ"ב

מן מקום על יושבי'
דבי מכבד עשירי'
פנו מקום לבן מאה מנה

פסחים

מ"ד

אמר הקב"ה להושע חטאיו ישראל

מועד קטן

קכ"ב

הגם שמת הכל קרובין

ראש השנה

קל"ו
קל"ה
ק"ה ק"ו
ך"ג
קכ"א
קכ"ב

אפי' קל שנקלי' שנתמנה פרכס
והי' כאשר ידים משה
מאי כבני מרון
בתן שופר בתוך שופר
למה תוקעין ומריעין
כדיית הפת חכמה ואיכה מלאכה

תענית

על"ו
ע'
ך"ה

כל תענית שלא שקעה עליו החמה
בענין ר' חנינא בן דוסא
אדם עובר עבירה ומתודה בה

יומא

י"א
קמ"ז רכ"ב

אמאי קרי ל' חידוש
ההוא עבירה קשי מעבירה

לחנמר

כט

מפתחות

מאמר

ר"ז
ר"ח
ר"ך
רל"א
רל"ב
פ"ד
ק"י
קמ"ז
ר"ז
קכ"ט

למגמר צעתיקתא קשי מחדתא
זוהמא דשמא קשי משמא
שברירי דשמא קשי משמא
שילהי דקייטא קשי מדקייטא
אישתא דסיתוא קשי מדקייטא
עבירות שבין אדם לחבירו
שני פרנס' טובים עמדו להם לישראל
על אנשי השרון הי' אומר
עבירות שהתודה עליו י"ב זה
דבא כי הוה כפיק לדינא

סוכה

פ"ו
צ"ט

שני אחי' שנשפך דמן כאחד
יש מהן אומר' אשרי ילדותו

יבמות

פ"ה

היתה יד ה' צכס ובאבותיכם בעון החיים מחיים מחטטין

קידושין

ל"ה ע"ז ל"ה
קע"ז

אפי' לדיק גמור כל ימיו
כל המתב"ש לא במהרה חוטא

סוטה

דמ"א
ע"ו

ד' כתות אינן רואין פני שכינה
אדנא דשמע זימרא תעקד

חברא

גיטין

מאמר

אברהם מלכא אה

קס"ז

גדרים

בשאל לחכמי' ולכביאי' על מה אברה
פגך דומין כמלוי צדק

מ"א כ' רכ"ה
קמ"ב

בבא קמא

כי מטירב יוסף להאי קרא בני
מנא הא מלכא דאמרי אינשי צילא דשתי

פ"א
פסקדמת ספר

בבא מציעא

פת שחרית מללית מן החמה מן הצנה

רל"ד

בבא בתרא

קשה עניונו צחק צימו ש"א

פסקדמת ספר

סנהדרין

לאי הי' שמואל הקטן ששדה עליו השכינה
תיר אדם כגרא בערב שנת
בלישראל יש להם חלק לעו"ש

קל"ד
ר"ג
קכ"ג רט"ו

ע"א

שלוש מקראות של כדוק הדין
פין שמירה מותר לכוחלא בשבת

ק"ז ק"ח
קפ"ח

כ

מפתחות

פרקי דאבות

כל ישראל יש להם חלק לעו"ה
 משה קבל תורה מסיני
 אם למדת תורה הרבה
 מרבה נכס' מרבה דאגה
 ריב"ז אמר לאו וראו
 מלכה גוררת מלכה
 על שלשה דברי העולם עומד
 אם אין אני לי
 מרבה בשר מרבה רמה
 שוב יום אחד לפני מיתתך
 כל שיראת חטא קודמת לחכמתו
 מאד מאד הוי שפל רוח
 כל המבזד את התורה
 לא הפילה אשה
 אם בטלת מן התורה
 הילודי' למות
 כל העוסק בתורה לשמה
 בושט פנים לנן עדן

חולין

ע"ה אסור לאכול בשר

מנחות

כל שיש תפילין בראשו
 עד מתי מניחין
 קשה עיכשו של לבן
 רמה מלכה זו וחבור מלכה אחרת

מאמר

מזיין בסנהדרין
 א' כ"ה
 י"א קע"א
 קנ"ה
 ד'
 א'
 ס"ט
 מ"א קמ"ח הס"ב
 קל"ט
 קל"א דל"ג
 קס"ט
 קמ"ז קל"ט
 ד"ב
 רכ"ג
 ע"ב
 פ"ה קי"ט
 י"ט מ"ס
 קע"ז

ד"ש

קמ"ט
 שס
 קנ"ט
 ק"ס

ערכין

מאמר

חד אמר דור לפי פרנס

קלינ

ירושלמי

שקלי' מצינו בת"כ אדם צריך ללכת ידי נו'
ראש השנה אמר ר' לוי והוא ישפוט תבול

ס"ז

ק"ג

מדרשות

שכר שבת כפול

קע"ד

בשפגע אד"ה בקין

פ"ח

צדא מזכה אבא

צ"ד

אם אין תורה אין עולם

קיט

ואתחנן אל ה' בעת ההיא שני פרנס' טוצ'

קי"א

וילך משה מלמד שהלך על כל אחד מ' ישראל

קי"ג

לכ חכם ישביל פיהו בטהר שבעולם

ח'

יום שיצא הקצ"ה

מ"ב

אם יהיו חטאיכם שבאות סדורות

ס"א ס"ב

אתם כלב'י

קכ"ה קל"ט

וילכו בלא כח

ק"פ

המורש הזה לכם ישראל מוכין ללכנה

קפ"ד

ותשר דבורה לך יום אף לך לילה

קפ"ט

בין שגלו ישראל אין אחד הי' יכול כו'

קכ"ד

אלה פקודי המשכן וז"ה איש אמונות

ק"ס

מס' סופרים

ביום שהשיב את ראש"פ

ק"ד קד"ח קל"ס
מצינו

מפתחות

מסורה

מאמרה

מלכו בנביאי וכתובי ג' פעמי' כליו

קנ"ד

נוסח התפלות והגדה של פסחופיוטים

כי בעמך ישראל בחרת מכל האומות

קפ"ט ק"יח

אלו קרבנו לפני הר סיני

כ"ה

ביאור אבינו מלכנו

ע"ד

אזכרה אלהי' ואהמי'

מ"ט

אתה זוכר מעשה עולם

ל"ז

היום יעמיד במשפט

ז"ח

כי אין לחמיס בדין

קל"א

